

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

AARON NOMMAZ

YAHUDİ CASUS

JOZEF NASİ

4. BASKI

DESTEK
Göyünlan

Jozef Nasi, Dona Gracia'nın yakın akrabası ve himaye ettiği genç. Döneminde Avrupa bankacılığının önde gelen isimlerinden olan bu Portekizli Yahudi ailesi her yerde engizisyonun hüsnına uğramış Maranoslardan, Avrupa'nın yöneticilerini, hatta Saray çevrelerini çok yakından tanıyorlar ve daha başından beri güvenliklerini Osmanlı başkentinde görmüşler. II. Selim, Jozef Nasi'nin bilgilerinden ve önerilerinden çok istifade etmiştir. Tarihin garip bir tecellisi, Müslümanların büyük hükümdarı ve halifesi tanınmış Yahudi bankeri Ege'deki Naksos Adası'na Dük tayin ediyor. Saray'ın içinde herkes Jozef Nasi'nin dostu değil ama padişah danışmanının arkasında duruyor. Aaron Nommaz'ın bu ilginç romanı hem tarihi bilgilerin iyi kullanımına dayanıyor hem de sürükleyici...

– Prof. Dr. İlber Ortaylı

- Osmanlı'nın okullarda öğretilmeyen övünülecek tarihi.
- Neden Osmanlı'nın en güçlü 5 padişahı Avrupa'da yakılma tehlikesiyle yaşayan Yahudilere kucak açtı ve Nasi'yi davet etti?
- Katolik Avrupası'nda yakılma tehlikesiyle yaşayan soydaşlarını nasıl Osmanlı'da hürriyete taşıdı?
- Nasi ile Rönesans'ta Portekiz, Anvers, Lion, Venedik, Ferrara, Dubrovnik ve İstanbul saraylarında bir gezinti.

*

Bu kahraman hakkında yazılan ilk ve tek Türkçe eserdir.

Hazin bir hikâyeydi Kanuni'nin Yahudi Bankeri Dona Gracia. Engizisyonundan kaçıp da Osmanlı topraklarına yerleşen ve Kanuni'nin bankerliğine, Hürrem Sultan'ın ise dostluğuna nail olan Dona Gracia'nın yaşamını okurken onun geride, ülkesinde bıraktığı ailesinden kimi insanları nasıl bir akıbetin beklediği hepimizin zihninde bir soru olarak kalmıştı. Bu romanda ise Dona Gracia'nın yeğenlerinden Jozef Nasi'nin, halasının yolundan ilerleyerek aynı amaç doğrultusunda kendisine kucak açan Osmanlı ülkesine yaptığı meşakkatli yolculuğun öyküsünü tarihi gerçekler ışığında bir solukta okuyacaksınız...

Instagram: aaronnommazbooks

Facebook: aaronnommazbooks

destekdukkani.com

22

www.destekyayinlari.com

Facebook: DestekYayinevi

Twitter: destekyayinlari

Instagram: destekyayinlari

ISBN: 978-6053112488

9 786053 112488

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

DESTEK
yayınları

AARON
NOMMAZ

YAHUDI CASUS
JOZEF NAASI

DESTEK@ROMAN

Ücretsiz PDF

AARON NOMMAZ

YAHUDİ CASUS

JOZEF NASİ.

DESTEK YAYINLARI: 809

EDEBİYAT: 227

AARON NOMMAZ / YAHUDİ CASUS JOZEF NASİ

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumalıoğlu

Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun

Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergül

Editör: Devrim Yalkut

Kapak Tasarım: İlknur Muştı

Sayfa Düzeni: Cansu Poroy

Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak - Mesud Topal

Destek Yayınları: Nisan 2017 (2.000 Adet)

3.Baskı: Mayıs 2017

4.Baskı: Temmuz 2017

Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-605-311-248-8

© Destek Yayınları

Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul

Tel.: (0) 212 252 22 42

Faks: (0) 212 252 22 43

www.destekdukkani.com

info@destekyayinlari.com

facebook.com/DestekYayinevi

twitter.com/destekyayinlari

instagram.com/destekyayinlari

facebook.com/aaronnommazbooks

instagram.com/aaronnommazbooks

Deniz Ofset – Nazlı Koçak

Sertifika No. 29652

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad.

Odin İş Mrk. B Blok No. 403/2

Zeytinburnu / İstanbul

AARON NOMMAZ

YAHUDİ CASUS
JOZEF NASİ

1.

*Herkesin kurduğu ve gerçekleştirmek istediği bir hayali vardır...
Bunun için bir de sebebi...*

Yüksek taş duvarları rutubetten yer yer yosun tutmuş, küf kokulu manastırın çatısı oldukça eskimişti. Aslında dikdörtgen bir kutudan başka bir şeye benzemeyen görüntüsünü bozan tek şey, küçük bir odacık gibi dışarı taşmış olan giriş kapısıydı.

Üst kattaki eskimiş, cilasız ve yer yer tahtakurusu delikleri görünen sıraların bulunduğu geniş salonun hemen altında, mihrabın arkasında, kilolu bir adamın zar zor girebileceği genişlikte, yine çürümeye yüz tutmuş tahtaların yan yana çivilenmesiyle oluşturulmuş kapıdan inilince, kimi zaman inziva kimi zaman da bugün olduğu gibi sorgu için kullanılan üç ayrı küçük hücreye ulaşılıyordu.

Hücrelerden en geniş olanını tahsis etmişler ancak bu bile oldukça küçük kalmıştı. Neredeyse dört adım genişliğinde eni ve uzunluğuyla, basık tavanı ile burası da bir kutudan farksızdı. İnsanı hapsetmek ve daha “ölmeden ölme” hissi yaratmak için yapılmış gibi...

Üzerindeki siyah, yazın serin kışın sıcak tutsun diye keçi kılından dokunmuş cüppe, rahibin ensesini, kollarını kaşındırıyor, içerinin havasızlığında, olması gerekenden on kat daha ağırmış gibi hissettiriyordu.

Saatlerdir süren bugünkü sorgulamada da henüz bir sonuç alınamamıştı. Rahip yoruluyor, aklına gelen her yolu deniyor ama bir türlü istediği itirafı alamıyordu. Haç şeklinde bağlanmış tahtaların üstünde yatan tutuklunun kolları ve ayakları sabitlenmişti. İki yanında duran ve rahip ne derse onu yapan iki adamın ise bellerinden yukarısı çıplak olduğu için daha rahat oldukları görölüyordu.

Rahip, bir nefes olsun dinlenmek için oturduğu eski, gıcırdayan ama kalçasının genişliğine uygun ahşap sandalyeden kalktı ve iki tarafta toplam üç meşalenin aydınlattığı odanın ışığında tutuklunun yüzünü daha iyi görmek için yanaştı. Ensesi yine kaşındı. Usançla kaşıyıp, emrine verilmiş iki adama uyuz olmuş gibi görünmemek için, uzatmadı.

Yarı baygın yatan adamın üstüne doğru eğildi. Ağzının kenarından bir parça kan sızmış, dudakları neredeyse tamamen morarmıştı. Önündeki bu vücuda şöyle bir kere daha bakan rahip, onun birbiri üstüne bağlı bacaklarından birinde iki kırık olduğunu, ayak tırnaklarından bazılarının söküldüğünü ve göğsü üstüne, kan kaybından öldürmeyecek derinlikte açılmış yaralardan sarı bir sıvının sızdığını görebiliyordu.

“Keşke biraz daha ışık olsaydı!” diye söylendi. “Neden pence-resiz yaparlar bu hücreleri?”

Sanki bir pencere bulabilecekmış gibi duvarlara baktı. Nereden geldiği belli olmayan esintiyle oynayan meşalelerin duvarların karanlığında boşuna çabası...

Pencere yok!

Usançlı bir soluk alıp verdi ve tutuklunun yüzüne doğru eğildi: “İtiraf etmeye hazır mısın?”

Cevap yok.

Sesine biraz daha şefkat tonu vermeye çalıştı:

“Artık itiraf edip, bizi daha fazla uğraştırma evladım. Zaten biliyoruz...”

Tutuklunun dudakları kıpırdayacak gibi oldu. Bir gözü tamamen kapalı, üstünde koyu renkte bir yumru var gibi görünüyordu. Diğer gözü yarı açık, konuşmaya çalışır gibi oldu.

Rahip umutlandı:

“Bir şey mi söyleyeceksin?”

Tutuklu bu defa yalnızca bir inleme ve homurtu arası ses çıkarabildi.

Kulağını biraz daha yaklaştırdı adamın yüzüne.

“Dinliyorum... İtiraf et ve kurtul... İtiraf et ki ruhun cennetin en güzel köşelerine kanatlanabilsin...”

“Suç... Suç... suz... um!”

Rahip kötü bir koku duymuş gibi yüzünü buruşturdu geri çekilirken.

“Melun! Gerin!”

İki yanda bekleyen iki adam, tutuklunun kollarının bağlı olduğu halatlara asıldılar. Bir anda günler süren işkenceden incecik kalmış kollar gerildi. Tutuklunun tek gözü dehşetle açıldı.

“Aaaaaahhggg!”

Sanki iplerden kurtulmak, doğrulup oturmak istiyor gibi kasıldı. Hemen ardından kendini kaybedip bayıldı.

Rahip arkasını dönmüş, bu defa karnından, göbeğinin hemen üstünde gelen kaşıntıyı savuşturuyordu.

“Su dökün, ayılsın!” dedi önündeki tezgâhın üstünde duran, yan yana dizili, türlü türlü kesici aletlere bakarken.

Kimi kanca, kimi bıçak, kimi de ince şişlere benziyordu siyah demir aletlerin. Elini uzattı, kalın bilekli kolu kaşındı. Aldırmadı.

İki yanı keskin, arka tarafı ise kanca gibi bükülmüş ve ucu sivriltilmiş demiri aldı...

Gerçekleştirebilsin ya da gerçekleştiremesin, herkesin bir hayali vardır...

Ama herkesin hayal kurma sebebi farklıdır.

Benim sebebim aynı bedende iki ayrı insan olmaya zorlanmaktı.

Kendim olamamak, kendim gibi yaşayamamak, kendimi gizlemeye mecbur edilmek.

Daima ve her yönden tehdit altında olmak...

Tehlikeyi önden, arkadan, sağdan ve soldan değil aşağıdan ve yukarıdan da beklemek...

Hep tetikte olmak, hep dikkatli olmak, hep ürkek olmak...

Kimseye güvenememek, kimseye sırtını dönememek...

İnsan zihninin ve ruhunun tüm karanlığının hüküm sürdüğü bir çağda yaşamak...

Bunları bilerek ayakta kalmak, yüzünde bir gülümseme ile tanınmamaya çalışmak, herkesten daha güçlü olmaya, herkesten daha çok çalışıp, daha fazla direnç kazanmaya mecbur olmak...

Kendini hiçbir yere ait hissedememek, bir ülkeden diğerine göçebe bir hayat yaşarken, bedeller ödemek...

Hem kalabalık ve güçlü bir ailenin üyesi olup hem de tüm dünyada yapayalnız hissetmek, hem her türlü imkâna sahip olup hem de çaresiz kalmak...

Hem servet sahibi olup hem de bir avuç toprağa dahi sahip olamamak...

Yine de söylüyorum ki kurduğum hayal hiçbir zaman sadece kendim için değildi. Benim gibi yaşayan, benim gibi hisseden, benim gibi davranılanlar içindi. Ama her şeyden önce bilinsin diye söylüyorum:

“Allah kâinatın yaratıcısıdır ve Allah tektir...”

2.

Büyük taş binanın önündeki geniş açıklık, zümrüt yeşili çayır-
larla kaplıydı. İlkbaharın gelişiyle birlikte canlanan öğrencilerin
tümü, boş dersleri fırsat bilip kendilerini dışarı atmışlar, sınıflarda
kalanların çoğu da uflayıp puflayarak gözlerini pencerenin dışın-
da, geniş açıklıktaki bizlere dikmişlerdi.

Benzeri ancak saraylarda görülür uzunluktaki taş duvarların
sayamadığım kadar çok penceresi, sanki onları kafese kapatılmış
gibi gösteriyor, bu saatte dışarıda olabildiğime seviniyordum. Kış
aylarında çok fazla yağan kar binayı çökertmesin diye oldukça
dik yapılan çatıda bile pencereler vardı bolca... Kışın, çoğunlukla
nemli bir soğukla birlikte, karın kapladığı avlunun bahara doğ-
ru yeşermesi ve zümrüt rengine bürünmesi, elbette bizim için de
tahrik unsuru oluyor, kendimizi artık içeride tutamaz hale geli-
yorduk. Aylar süren kapalı havalardan sonra güneşi görünce kim
sınıflarda oturabilir ki?

Avlunun sağında solunda kümelenmiş, günlük konular ve
yeni bilimsel buluşlar, keşfedilen topraklar üzerine tartışanlar var-
dı. Kimileri de aylak aylak dolaşmayı, kim bilir, uzaktaki sevgileri-
nin, metreslerinin hayalleri ile avunmayı tercih etmişti.

Kanımın kaynadığını, deli gibi koşturmak istediğimi hissediyor-
dum. Neyse ki Louvain* bize her türlü imkânı sağlıyor... Beni buraya
gönderen kişilere müteşekkirim: Francisco Dayı ve Gracia Hala...

* Katolik Louvain Üniversitesi

Babamı çok erken kaybetmişim. Hatırlamıyorum bile. Belki İspanya'dan Portekiz'e kaçarcasına yaptığımız göçlerden yorgun düşmüş, hayatının baharında aramızdan ayrılmıştı, belki de iki kimlikli yaşam ona da ağır gelmişti. Bilmiyorum... İspanya “kan saflığı” ilan etmiş, herkesin Hristiyan olmasını istemiş, farklı inanca sahip olmakta direnenleri ise sınırları içinde istemediğini duyurmuştu. Zorunlu Hristiyanlaştırılanlardan biri olan ailem, önce İspanya'yı terk etmiş, Portekiz'e yerleşmiş, ardından babam ünlü hekim Samuel Micas hayatını kaybetmişti. Ardından annem de erken yaşta hayatını kaybedince, benden çok yaşlı olmasa da büyük ve köklü ailemizin artık “büyüğü” konumundaki halam Hanna benim ve kardeşim Samuel'in bakımı ve korunmasını üstlenmişti. Onu da vaftiz adıyla Beatrice de Luna ya da bir çeşit saygı ifadesi olarak Dona Gracia Nasi olarak tanırırlar. Ailemizde neredeyse hiç kimse, gerçek adını kullanamaz...

Büyük ve köklü bir aileden geldiğimi daha küçük yaşlarda fısıldamışlardı kulağıma. İspanya'dan, engizisyon zulmünden kaçtığımızı, “kan saflığı” isteyenlerin hepimizi zorla Hristiyanlaştırdığını, hayatımız boyunca dışarıda Hristiyan, evde Musevi yaşayacağımızı, iki kimlikli olacağımızı öğretmişlerdi. İnançlarımızı açıktan yaşamayacak ama asla yitirmeyecek, bir gün özgür olana değin, kendimizi sakınacaktık. İspanya'dan sonra Portekiz'de de...

Yoksa başımıza neler geleceği belliydi...

Oldukça köklü ve geniş bir aile olmamıza rağmen, ne annemin ne de babamın yakın akrabalarının hiçbirisi ortada yoktu. Muhtemelen oradan oraya sürüklenirken kopmalar yaşadık ya da hayata gözlerini erken yaşlarda yumdular.

Gracia, annemi kaybetmemizin ardından açtı bize kucağını. Kendisi babamın yeğeniydi ve kız kardeşi Brianda ile birlikte, bizi adeta evlat edindiler. Kalan ömrümüz boyunca yanımda

oldular. Brianda'yı da çok seviyorum ama Gracia olmasa, halimiz nice olurdu, bilmiyorum.

Yine bizim gibi İspanya kökenli Portekizli Benveniste ailesinden ki onlar da en az bizim kadar köklü bir ailedir, Francisco Mendes ile yani büyük dayısı ile evlendi. Brianda'nın da Francisco'nun kardeşi Diogo ile evleneceğini biliyorduk. Akrabalarla evlenmenin bir sebebi inancı korumak, eriyip yok olmamaksa, bir sebebi de sahip olunan serveti bölmemek, elde tutmaktır. Bir kadın eğer evliyse, drahoması dahil, getirdiği tüm servet ve elinde olanları kocası yönetir. Bir gün benim de kendi servetimin yanında, eşimin servetini yöneteceğim gibi...

Kimi zaman bununla ilgili tartışmalar oluyor derslerde. Katolik Louvain Üniversitesi'nde hukuk eğitimi görüyorum. Öğitmenlerin çoğu aynı zamanda din adamı. Buna rağmen okulun ortamında Michelangelo'nun heykellerinden, Platon'un tezlerine, Machiavelli'nin düşüncelerinden, Osmanlı ordularının savaş taktiklerine kadar birçok konuyu konuşup tartışabiliyoruz. Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden gelen aristokratlar yanında ticaretle zenginleşen birçok ailenin çocukları ile birlikte eğitim görüyorum.

Hukuk eğitimi önemli çünkü bir toplumda hukuk egemen olursa, o zaman bugün ve gelecekte yaşayacağımız haksızlıkların önüne geçilebilir. İnsanların eşit olmasını sağlayan şey, kralların, imparatorların ya da Papa'nın lütfetmesi değil, hukukun egemen olmasıdır. Bunu kuşaklar boyunca tecrübe ederek öğrendik. Avrupa'nın üzerinde engizisyon karanlığı hüküm sürerken, hukuk her zamankinden daha fazla ihtiyaç... Yine de aldığım eğitime rağmen, Diogo'nun ve diğerlerinin benden beklentisi, Mendes Müessesesi'nde yani aile şirketine çalışmam.

Omzuma vurulunca sıyrıldım düşüncelerimden. Dönüp baktım, Jasper. Okuldaki en yakın arkadaşım ve genellikle de böyle anlarda beni desteklemeyen dostum!

Bir an, zırhımdan yansıyan ışık gözlerini kamaştırmış gibi elini siper etti. Her zamanki şakacılığıyla konuştu:

“Ne o? Korktun mu yoksa? Bak sana söyleyeyim, eğer korkudan altına dolduracaksan, şu zırhı çıkarana kadar sabret bari! Paslandıracaksın!”

Söylediği kendine komik gelmiş gibi sesli güldü.

Biraz daha dik durmaya çalıştım.

“Elimde mızrak varken kimseden korkmam! Sen de elinde mızrak olan bir şövalyeye pis şakalar yapmasan iyi edersin!”

“Hah!” Sır verecekmiş gibi yüzünü yaklaştırdı. “Beni boş ver. Karşında bir prens var. Seni severim ama adam işinde de oldukça iyi. Şu ana kadar hiç yenilmedi. Ayrıca, ola ki yenmeyi başarırırsan, bu zırhlarla kaçmayı deneme! Zaten muhafızları ve uşakları seni fazla uzaklaşmadan yakalar!”

Bir daha güldü. İçimi karartıyor. Karşımdaki kim olursa olsun, altımda iyi bir at ve elimde lance* varsa kendime güvenim tam. Genç olabilirim ama spor yapmayı seviyorum. Bedenim sağlıklı ve güçlüyüm.

Atım, yanımda huzursuz kıpırdandı. Üstündeki çulu düzelttim.

“Benim de bugüne kadar hiç yenilmediğimi unutuyorsun!”

“Tam tersine!” dedi sesini biraz yükselterek. “Bir korkum da bu... Ya Maximillian** seni tepeleyecek ve rezil olacaksın, kuyruğumuzu kıstırıp gideceğiz ya da sen onu bir ihtimal yenip düşman haline getireceksin. Dua et de bir kaza olmasın! Boynu filan kırılırsa Tanrı korusun, işte o zaman işimiz iş... O zaman sadece senin

* Jousting yaparken kullanılan mızrak

** Maximilian 2

için değil, kendim için de endişeleneceğim. Şarlken* ve Ferdinand** Avrupa'da ne kadar kiralık katil varsa, peşimize takacaklardır. Sadece seni değil, beni de infaz ettirirler. Derimizi yüzdürüp, tahtlarına süs diye kaplatırlar!"

Jasper her zaman abartır!

Dönüp baktım. O da hazırlıklarını yapıyor. Bir farkla ki benim yanımda sadece Jasper varken, onun yanında'uşakları ki dersler haricinde hep yanındaydılar ve muhafızları var. Biri mızrağını tutuyor, diğeri atının eyerini kontrol ediyor, bir başkası öğütler veriyor. Prens olduğunu hizmetini yapanlara bakınca bile anlamak mümkün.

Dönüp bana bakınca göz göze geldik.

Oldukça açık tenliydi diğer Cermenler gibi. Ancak onlar kadar sarı olmaması, damarlarında taşıdığı İspanyol kanını belli ediyor. Bizim servet bölünmesin diye akrabalarından eş seçmemiz gibi, asiller de servet ve iktidar bölünmesin diye sadece asillerden eş seçiyor, bir ülkenin prensi ancak bir başka ülkenin prensesi ile evleniyor. Bu sebepten, bütün hanedanlar birbirine akraba... Uzunca sayılacak burnu ve ince tüylü sakalları var. Kuşkusuz ki ondan daha yakışıklıyım ama o da hiç fena sayılmaz. Yapılı, geniş omuzlu, uzunca boylu... Hafifçe çıkmış göbeğine bakılırsa, erken yaşta kilo alacak ve çabuk yaşlanacak. Fakat bugün gücü kuvveti yerinde ve benim gibi jousting yapanlar arasında en iyilerinden biri. Üstelik o Avrupa'nın en büyük imparatorluklarından birinin prensi. Kutsal Roma Cermen İmparatoru Şarlken'in yeğeni...

Bütün bunlara rağmen bizimle aynı okulda eğitim gördüğünü ve bugüne kadar ona ayrıcalıklı davranılmasını gerektirecek bir olay yaşanmadığını kendime hatırlatarak rahatlamaya çalıştım.

* Kutsal Roma Cermen İmparatoru Karl 5

** Kutsal Roma Cermen İmparatoru Ferdinand 1

Bugüne kadar!

Başıyla selam verdi ama rakibine saygı olsun diye yapılmış bir selam. Kibarlığının göstergesi... Yoksa beni ezeceğinden kuşkusu yok. Bunu halinde, tavrında, bakışlarında görebiliyorum.

Ben de başımla onu selamladım.

“Nereden kabul ettin şu müsabakayı?” dedi söylenmeye devam etti Jasper.

“Talep Maximillian’dan geldi. Kendisi kadar iyi olduğumu düşünüyor. Dişli bir rakip istiyormuş. Daha önce beni izlemişti. Birkaç kez de selamlaştık.”

“Biliyorum ancak bir bahane ile savabilirdin. Hasta olduğunu, omzunun çıktığını filan söylesen olmaz mıydı? Jousting şakaya gelmez. Hadi onu boş ver, sana bir şey olabilir.”

Elimdeki mızrağı gösterdim.

“Endişelenme! Uçları köreltildi. Sadece kimin, kimi atın üstünden devirebileceğine bakacağız.”

“Uzun sürmese bari! Baktın olmuyor, at kendini yere. Hiç değilse vaktimiz boşa gitmesin!”

“Bana duyduğun güven gözlerimi yaşartıyor!”

Artık pes etmiş gibi ellerini kaldırıp sustu.

Louvain’in iki yenilmez jousting ustasının karşılaşacağı duyulmuş, meraklılar yavaş yavaş çayırılıkta toplanmaya başlamışlardı. Bazılarının kendi aralarında bahse tutuştuğunu görebiliyorum.

Favori hangimiz acaba?

Mızrağı Jasper’a uzatıp, atın üstüne çıktım.

“Tamam!”

Sonra mızrağı alıp, meydanın ucuna doğru ilerledim. Maximillian da atına binmiş, mızrağını alıp diğer uca ilerlemişti.

Ortaya biri geçip elini kaldırdı. Sonra indirdi. Mahmuzladım.

“Hadi!”

Dörtнала sürdürdüm. Aynı hızla yaklaşıyor.

Birbirimize en yakın olduğumuz noktada, hamlesini çözmüş-tüm bile. Mızrağı yukarıda tutuyor gibi yapıp, son anda indirecek ve karın boşluğuma gömecek.

Kandıramazsın beni!

Hamlesini yapmak istediği anda yana eğilip savuşturdum. Oturuşumu düzeltirken yanımdan geçip gitti.

Şimdi yer değiştirmiştik ve onu nasıl yeneceğimi anlamıştım: Atı fazlaca iri, yavaş ve hızlı dönemiyor.

“Deh!”

Yeniden saldırdık. Bu defa mızrağı ile sol böbreğime vurmaya başardı ama neyse ki kalın zırh koruyor. Etraftan sevinç naraları atanlar oldu. Hızlı bir şekilde döndüm ve daha o arkasını bile dönmeden saldırıya geçtim.

Döndüğünde çok geç kalmıştı...

Göğsünün tam üstüne denk gelen darbe ile bir anda atın üstünden savruldu. Zırhı ıslıl ıslıl parlarken, bir an boşlukta uçarken buldu kendini. Ardından külçe gibi indi.

Sessizlik... Ne bir alkış ne de ıslık...

Dizginleri boшта kalan atı koşarak uzaklaşırken, ilk akılları başlarına gelen uşakları oldu. Koşturmuş, onu yerden kaldırmaya, zırhına yapışmış çimleri temizlemeye, ayağa kaldırmaya uğraşıyorlar. Önce tek kişi alkışladı ardından diğerleri.

“Bravo Micas!”

“Helal sana Joan!”

Islık sesleri ve daha anlayamadığım bir sürü cümle.

Yavaş yavaş yaklaştım ve atımdan inip saygıyla selamladım. Ayağa kalktı.

“Seni! Seni!” Uygun kelime arar gibiydi. “Seni, tebrik ediyorum Micas!”

Bir anda herkes rahatladı. Gülenler, tebrik edenler...

“Ben de sizi tebrik ediyorum majesteleri...” dedim. “Sol tarafıma indirdiğiniz darbeyi savuşturmakta epey zorlandım. Önümüzdeki birkaç gün, ağrıdıkça sizi hatırlayacağım!”

Güldü. Hâlâ onunla ilgilenmeye çalışan uşaklara aldırmadan yanaştı. Elini uzattı.

“Beni burada yenebilen ilk kişi olduğunu anlatacaklar. Fakat son kişi olacağımı garanti ederim!”

Güldük.

“Şüphem yok majeste. Sizi düşürmeyi başarsam da gerçekten iyi olduğunuzu teslim etmem lazım.”

Doğru söyleyip söylemediğimi anlamak ister gibi gözlerime baktı.

“At üstünde iyi olduğun kadar kibarlıkta da iyisin Micas. Bundan sonra sana saygı duyuyorum. Hadi gel, artık iki arkadaş olacağımıza dair dürüstlük ve centilmenlik andı içelim!”

Saygıyla selamladım.

“Bundan onur duyarım.”

Elini omzuma koydu.

“Seninle bundan sonra dürüst ve centilmence bir arkadaşlığımız olacağına yemin ediyorum. Sen de ediyor musun?”

“Ediyorum majesteleri.”

“Bana ‘Max’ de.”

“Haddimi bilirim majesteleri.”

Güldü.

Hemen arkasında duran kişi ile göz göze geldik. Yakın muhafızı. Adı neydi bilmiyorum ama bir lakabı vardı: “Max’in köpeği.” Böyle diyorlardı ona. Her zaman eli belindeki hançere uzanmaya hazır bir insan azmanı. Bakışlarından ürktüm bir an.

“Majesteleri de istiyorsa bana John diyebilir.”

Güldüm. Uzun çenesini biraz daha uzatan bir şekilde güldü.

“Peki John. Artık arkadaşız. Bu akşam bir işin yoksa bana katıl. İki kadeh bira içelim Felemenkler gibi...”

“Mutluluk duyarım.”

Akşamları rahatlıkla bir meyhanede alabiliyorduk soluğu. Katolik din adamları her ne kadar bizi bu okulda sıkı disiplin altında tutmak istese de çok zenginlerin, Jasper gibi “Sinjoren”^{*} veya benim gibi zengin Marran^{**} hamisi olanların ve de Maximillian gibi prenslerin ve diğer aristokratların eğitim gördüğü bir okulda, disiplini sağlamak öyle kolay olmuyor.

Cevabımı duyduğundan emin değilim. Dönüp uzaklaştı.

Jasper birkaç adım uzak durmuş ancak bütün konuşmayı pür dikkat dinlemişti. Yaklaştı.

“Ateş konusunda ne derler biliyorsun değil mi?”

Dönüp baktım. Cevabımı beklemeden devam etti:

“Uzaklaşırsan üşürsün ama çok yaklaşırsan yanarsın.”

* Anvers’e dışarıdan gelen varlıklı kişiler

** Portekiz’de zorla Hristiyanlaştırılanlara verilen isim

3.

“Anne, bunlar nedir?”

Babamın hayattayken oluşturduğu özel koleksiyonun ortasında, kütüphanesindeydik. Evimizde iki kütüphane var. Biri babamın hayattayken misafirlerini ağırladığı genişçe olan, diğeri de yalnızca aile üyelerinin girip çıkabildiği, küçük olan. Sağlığı artık iyice bozulmuş olan annem, Samuel ve beni yanına almış, yaktığı kandilin ışığında anlatıyor:

“Çocuklarım, iyi birer Musevi olmak istiyorsanız mutlaka kendi dilinizi öğrenmelisiniz. Yoksa bu kitapları okuyup anlayamazsınız. Tembellik eder de kendi dilinizi öğrenmezseniz, yok olursunuz. Bu sizin sonunuz olur. Beni anlıyor musunuz?”

Merakımı yenemedim:

“Anne, bunlar ne kitabı? Neden okumazsak sonumuz olur?”

Sağ avucunu yanağının üstünde koydu. Üzülmüş gibi gözleri kapalı bir süre durdu.

“Sakın unutmayın! Başka birisi buraya ulaşabilecek ve size ne olduklarını soracak olursa, ‘tıp kitapları’ diyeceksiniz. ‘Hepsi hekimlikle ilgili kitaplar...’ diyeceksiniz. Tamam mı?”

Başımızı salladık. İçimizde, tanımadığımız bir düşmanın korkusu...

Fark etti. Biraz daha yumuşak bir sesle devam etti:

“Bunlar sizin kim olduğunuzu anlatan kitaplar. Kendi dilimizde... İbranice kitaplar bulundurmamıza izin verilmiyor çocuklarım. Eğer bu kitapları bulurlarsa, bizi ‘heretik’* olmakla suçlar, Museviliğe döndüğümüz için ağır bir şekilde cezalandırırlar. Ancak tıp kitabı olduğunu söylersek sorun olmaz. Şükür ki doktorlukta bizim kadar başarılı değiller, bu kitapları bulundurmamıza izin veriyorlar. Eğer müfettiş gelir de kontrol ederse, ne diyeceksiniz?”

“Tıp kitabı. Babamın kitapları.”

“Aferin Jozef...” deyip başımı okşadı.

Samuel’e baktım. Her zaman olduğu gibi sessiz, olan biteni dinliyor. Her zaman uslu ama bu küçük olmasından mı yoksa benim kadar korku duymamasından mı?

“Anne, neden yok oluruz bunları bilmezsek?”

İç geçirdi.

“Bizler ‘Yeni Hıristiyanlar’ çocuklar. Bizlere ‘Marrano’** diyorlar. Engizisyon dedikleri dini mahkemeler kurulduktan sonra, işi gücü bizim gibi Hıristiyan olmayanları avlamak oldu. ‘Saf kan’ istekleri önce İspanya’da, sonra engizisyonundan kaçıp geldiğimiz Lizbon’da bizi buldu.”

“Saf kan ne demek?”

“Yani kim var kim yoksa herkesin Hıristiyan olması... Herkesin Katolik olmasını istiyorlar. Bu nedenle sizler daha doğmadan önce bizler vaftiz edildik. Sizleri de zorunlu olarak vaftiz ettirmek zorunda kaldık. Ancak siz gizlice iyi bir Musevi olarak doğru yolda ilerleyeceksiniz. Büyük ve köklü bir aileden gelen Yahudi bir kadından doğarak bu şansa ulaştınız. Fakat biz azınlığız çocuklarım. Şimdi kendimizi açıklarsak, Kudüs’e döneceğimiz o günden

* Kiliseye göre dinden sapmış, kâfir olan

** Musevilikten Hıristiyanlığa dönmüş olan

önce kendimizi açık edersek, düşmanlarımız bizi yok edecektir. Bunu anlıyor musunuz?”

Başımızı salladık.

“Heretik nedir anne?”

“Museviliğe geri dönmüş, yani ‘kâfir’ olmuş demek.” Tükürür gibi devam etti. “Olmaz olası goyimler!” Neyse ki müfettişlerin çoğu İbranice bilmiyor. Sizin söylediklerinizle yetineceklerdir. Yine de tedbirli olmayı elden bırakmak yok. Ne yapıyoruz bunun için?”

Samuel cevap verdi:

“Yahudi sosisi!”

Annem gülüp onun başını da okşadı.

“Evet oğlum. Ama öncelikle, kitapların tıp kitabı olduğunu, bunları okumayı bilmediğinizi söyleyeceksiniz.”

Yahudi sosisini hiç sevmem. Zaten yenilmesi mümkün değil. Bağırsaklar güzelce doldurulur sebzelerle, kurutulmak için dışarıya asılır. Komşular domuz sosisi sanıp, Hıristiyan olduğumuzu zanneder. Neyse ki kimse yemiyor evde. Hatırlamak bile yüzümün buruşmasına neden oldu.

“Ben büyüyünce söyleyeceğim anne!” dedim cesaretimi toplayarak. “Yüzlerine karşı söyleyeceğim Katolik olmadığımı. Hiç çekinmeden! Musevi olduğumu söyleyeceğim!”

Eli yanmış gibi yaptı.

“Asla! Sakın böyle bir şey yapma! Gerçekten hür oluncaya kadar asla! Beni anlıyor musun? Bir kez kabul ettin mi, bir daha kurtulamazsın! Bakın...” Düşündü. Karar verip devam etti. “Şimdi size anlatacağım. Aslında bunu bilmenizi, hayatınız boyunca hiç görmenizi dilemem ama inanın, hapsedilmekten, kolunuzun bağının kesilip, gözlerinizin oyulmasından bile kötü şeyler var.”

* Yahudi olmayan

Samuel'in gözbebekleri büyüdü. Korktuğunu anladım. Cesur olmaya çalıştım. Annem, başka çaresi kalmamış gibi devam etti:

"Heretik olduğu ihbar edilen kişi engizisyon denilen bir mahkemenin önüne çıkarılır. Aslında bu mahkeme gerçek bir mahkeme değil. Hâkimlerin yerinde papazlar var. Engizisyon, sorgulama yapar. Eğer suçunu itiraf eden olursa, ona üstünde alev resimleri bulunan sarı bir çuval giydirip, boynuna urgan bağlayarak şehirde dolaştırır, teşhir ederler. Halkın içinde dolaştırır, insanların taşlamasına, tükürmesine, çürük sebzeler fırlatmasına izin verirler. Sonra da ona ağır bir ceza verip, forsa olarak gemilere gönderirler."

"Forsa?..."

"Gemi kölesi. Hayatı kırbaçlanarak ve kürek çekerek geçer ki ölmekten beter. Suçunu itiraf etmeyi ise şehrin en kalabalık meydanına götürürler. Orada bir kazığa bağlayıp altını odunla doldururlar. Sonra üstüne yağ döküp, ateşe verirler."

Samuel'in açık kalan ağzından bir damla salya sızıyordu.

"Gerçekten mi?"

"Evet Jozef. Canlı canlı yakarlar. Öyle büyük bir acıdır ki insan daha canı çıkmadan delirir. Hani eliniz yandığında ne kadar acıdığınızı düşünün. İşte bütün bedeniniz öyle yanar."

"Kimse söndürmez mi?"

"Söndürmez... Söndüremez! Çünkü engizisyon izin vermez. Hatta kalabalık sevinerek seyreder, mutlu olur..."

Sustu. İkimizi de yeteri kadar korkuttuğunu fark etmişti. Gözleri bulutlandı.

Parmağımın yanışı geldi aklıma. Önce dayanılmaz bir acı duymuştum sonra da su toplayıp şişmişti. İyileşmesi de uzun sürdü ama izi kaldı. Hatırladıkça canım yanıyor.

"Niye?"

“Ne niye?”

“Neden yakıyorlar? Musevi olmak suç mu?”

“Elbette değil! Fakat onlar, kimi zaman akıllı başında düşünemiyor. Çocuklarım, küçüklerin akılsız, büyüklerin ise akıllı olduklarını sanmayın. Akılsız insanlar her yaşta karşınıza çıkabilir. Büyük insanlar da kolayca kandırılabilir. Bizim İsa’yı öldürdüğümüzü düşünen insanlar var. Bizim onlar için tehlikeli olduğumuzu, hastalık taşıdığımızı hatta çocukları yediğimizi...”

Midem bulanıyor. Kusacağım.

“Çocukları mı?”

Samuel iyice büzülmüş, küçücük kalmıştı.

“Hristiyan gibi görünerek önceki dinine dönmek... Hamursuz Bayramı’nda matsa* yapmak için inançlı Hristiyanların çocuklarını hedef almak... Öyle diyorlar. Yoksul olursak pis ve hastalıklı olduğumuzu, zengin olursak tefecilik yaptığımızı söylüyorlar... Aman çocuklarım! Her zaman dikkatli olacaksınız! Sizi sevmeyen, çekemeyen birinin yazacağı iftira dolu bir ihbar mektubu bile yeterli. Herkesle iyi geçineceksiniz. Anlıyor musunuz? Sevmediğiniz insanlara bile içinizden geçenleri belli etmeyeceksiniz.”

Kendimi kalabalıkların ortasında, kazığa bağlanmış yakılırken düşündüm bir an... Bu cezalandırma yöntemine “oto defe”*** denildiğini çok sonra öğrenecektim.

“Ben buna asla izin vermeyeceğim!” dedim cesaretimi biraz daha toplayarak. “Hiç kimseyi yaktırmayacağım!”

Samuel iyice sersemlemiş, bakıyordu.

“Peki, buna nasıl engel olacaksın Jozef?”

“Gidip ateşi söndürürüm. Meydandakilerle savaşırım...”

* Hamursuz ekmek

** İnsan yakma

Üzüntülü bir yüz ifadesi takındı annem.

“Hayır oğlum. Söylediğimi unutma! Böyle bir olay gördüğünde önce o meydandan, sonra da ilk iş o şehirden ayrılacaksın. Hatta mümkünse o ülkeden. Beni anlıyor musunuz? İkiniz de... Kalıp, savaşımaya kalkışmayın! Terk edin bizim yaptığımız gibi. Hatta yapabilirseniz, sizin gibi olan başkalarını da yanınıza alın ama hep dikkatli olun!”

“Anne, ben kaçmayacağım. Engel olacağım!”

Kandilin titreyen ışığı annemin nemli gözbebeklerinden yansırıyordu. Annem anlamadı ama planımı o gün yapmaya başladım.

4.

Anvers'in* en merkezi noktasındaki Mendes Müessesesi'nin bulunduğu binaya girerken, aklımda yine aynı konu vardı. Sokaktan içeri Dominus Bernardus Micas'ın işyerine giriyorum. Oysa içeride beni Diogo Mendes bekliyor: Diogo Dayı... O da ağabeyi Francisco'nun dışarıda Johannes Micas olması gibi dışarıda, vaf-tizde uygun görülen ismi kullanıyor, aile içinde kendi Musevi ismine dönebiliyor.

Ailenin hem yaşı bana en yakın olanlarından biri olduğundan hem de bu şehirdeki tek yakın akrabam olduğundan aramız gayet iyi. Benim Louvain'de eğitim görmeme Gracia Hala karar vermiş, masrafları Francisco Dayı üstlenmiş, uygulamada bana bizzat sahip çıkma görevi de Diogo Dayı'ya havale edilmişti. Onun yanında yaşıyorum okulda olmadığım zamanlarda.

Onlar gibi benim de adım dışarıda farklı, içeride farklı. Joan veya John Micas olarak girdiğim kapıyı geçince Jozef Nasi oluyorum.

Francisco Dayı, engizisyonun Portekiz'e sızacağını önceden görmüş, önlem olarak Diogo'yu, burada bir ofis açması ve dünyanın ticaret merkezi olacağını tahmin ettiği şehirde işleri büyütmesi için göndermişti. Elbette bunda tek sebep ticaret değildi. Yaklaşan tehlikeyi hepimiz görüyorduk. Papalık ya da krallıklar fark etmiyor, ekonomik olarak sıkışan kim olursa, daha önce davet edip çağırdığı

* Antwerp

bizlere gözünü dikeyor, malımıza el koymayı ilk çare görüyordu. Bahane hazır zaten: İnancımızla ilgili şüpheler...

Kâtibi de bizim gibi bir Marran: Silva.

“Venedik’ten gelenlerle bir toplantısı var...” dedi Silva. “İsterseniz sorayım. Belki sizin de katılmanızı ister.”

Koltuğa çökerken nefes almakta zorlandığımı hissettim.

“Hayır Silva, bırak bitirsin. Acelem yok. Bekleyeceğim.”

Geriye yaslanırken biraz daha fazla hissettim ağrısı. Maximillian attan düşürememişti ama sol tarafıma bir sızı bırakmayı başarmıştı. Benimle dürüstlük ve centilmenlik yemini eden bu prens, oldukça güçlü bir adam... Artık eminim.

Önce Diogo’nun en güvendiği adamı göründü kapıda, Agostino Enrique, sonra da misafirleri... Agostino da bizler gibi Lizbon kökenli. Portekiz kökenli Marranlara güvenebiliyoruz. Bu nedenle çalışanlarımızı onlardan seçiyor Diogo.

Misafirleri gönderip, bana yöneldi.

“Jozef, hoş geldin. Neden içeri girmedin?”

Omuzlarımı silktilim.

“Hadi gel. Diogo’yla seni konuşmuştuk biz de bugün.”

“Öyle mi?” dedim ayağa kalkarken. “Ne konuştunuz? Hakkımda bir şikâyet mi var yoksa? Okulla mı ilgili?”

“Yok, her zamanki şeyler. Doğrusu, Diogo senin bir gün kafanı bir yerde kıracağını düşünüyor!”

Güldü. Anladım ki kendisi de öyle düşünüyor.

Diogo Dayı geniş bir masanın arkasında oturuyordu. Yan taraftaki geniş pencereden Anvers’in tüm sesleri, tüm görüntüleri odaya doluyor, o da binanın bulunduğu sokaktan limana kadar olan tüm bölgeyi istediği an seyredebiliyor. Anvers çoğunlukla yağışlı bir şehir olmasına rağmen pencereleri oldukça geniş yapılmıştı binanın. Bazen onun enerjisini bu pencereden baktığında

gördüğü şeyden aldığını düşünüyordum: Anvers'in cıvıltısından, hareketliliğinden. Şehir sürekli kıpır kıpır, limana yanaşan gemiler, yük indirip yükleyenler, müşteri bulmak için dolaşanlar, kavgaya edip hır çıkaranlar, dilenenler, askerler ve daha pek çokları... Muhtemelen ısıtmak daha zor olsa da bu geniş pencere binayı bunun için tercih etti.

Agostino, "Bugün kulaklarını çok çınlatmış olmalıyız Jozef'in..." dedi otururken. "Çıkıp geliverdi."

Oturdum.

"Nasılsın Diogo Dayı?"

"İyiyim. Yakında daha da iyi olacağım. Biberin tekeli olacağız Jozef! Tüm Avrupa'ya biberi biz satacağız. Lezzetli etler yemek isteyen herkes, Mendes Müessesesi'nin baharatlarını kullanacak. Az kaldı."

"Hımmm... Öyle olsun bakalım..." dedim konuya çok da ilgi duymadığımı saklamayarak.

Kızdı:

"Ne demek hım? Seni heyecanlandırmıyor mu bu durum?"

"Elbette..."

Koltuğunda öne doğru eğildi.

"Jozef, okulda öğrendiğiniz şeylerin, yeni bilgilerin, yaptığınız tartışmaların seni zenginleştirdiğine inanıyorum. Tartıştığınız konular, yeni keşifler, hukuki içtihatlar falan filan... Elbette bir Marran olarak herkesten daha çok çalışmalı ve en iyisi olmalısın. Ancak orada iyi olman için buradaki sorumluluklarını ihmal etmemelisin. Francisco hatta Gracia bile aynı şeyi istiyor: Senin iyi yetişmeni ve Mendes Müessesesi'nin bir parçası olmanı."

Sakinleştirmeye çalıştım:

"Diogo Dayı, ben de bunu istiyorum. Aklımda başka bir şey yok. Emin ol... Fakat dünya değişiyor. Her geçen gün yeni bir kara

parçası keşfedilip, yeni bir bitki türü bulunuyor. Bak, dünya ne kadar hızlı değişti. Daha da değişecek. İnan bana, biber, karabiber ve diğer baharatlar önemli olsa da para işleri çok daha kazançlı hale gelecek. Hem daha kârlı hem de daha kolay. Hindistan'dan yola çıkan bir baharat gemisinin Ümit Burnu'nu dönüp dönemediğini düşünmek yerine, ihtiyacı olan bir kişiye para verip, fazlasıyla geri getirdiğini görmek bana daha akıllıca geliyor.”

“Hayal bunlar! Para, ticaretten gelir.”

“Bugün öyle ama gelecekte paranın kendisinin kazandırdığı parayı hiçbir baharat kazandıramayacak.”

“Hep bunu savunuyorsun...”

Sesinde bana dair ümitsizliğe düşüyor gibi bir ton vardı. Konuyu biraz değiştirmek istedim:

“Hem, Mendes Müessesesi diyorsun ama hangimiz Mendes oluyoruz? Senin adın Dominus Bernardus Micas, benim adım Joan Micas. O halde Benvenisteler kim? Nasiler kim?”

Agostino da bu soruya yanıt arar gibi baktı Diogo'ya.

Diogo kalkıp kendine bir kadeh şarap doldurdu. Bize de isteyip istemediğimizi sordu. İstemedim. Akşam nasıl olsa iki maşrapa ile başlayacak bira içme ve sonrasında fıçıyı içmiş olacağız.

“Jozef, hepsi biziz...”

“Öyle Diogo Dayı ama bazen hangisi olduğumu unutuyorum.”

“Jozef, Benveniste, İber Yarımadası'nda çok itibarlı bir soyadıdır. Kökleri çok eskiye gider ve akademisyenler, devlet adamları, hekimler yetiştirmiş bir ailedir. Ailemize bu soyadı bizzat kral tarafından verilmişti. Kökenlerimiz İspanya'da Castela'ya dayanıyor. Ağabeyim ve ben Soria'da doğduk. 1492'de 'Kovulma Fermanı' ile bütün Müslümanlar ve Museviler din değiştirmeye zorlandık. 'Ya Hıristiyan olun ya da ülkeyi terk edin!' Böyle söylenince kapı dışarı edildik. Mallarımız haraç mezat elden çıktı.”

“Ve Portekiz’de de umduğumuzu bulamadık ki buralara kadar geldik!”

“Portekiz, İspanya ile kıyaslandığında daha iyi. En azından Portekiz’de engizisyon yok. Unutma, senin annen baban da bu nedenle Lizbon’u seçti... Bizi doğrudan ilgilendiriyor görünmese de 1499 fermanının Portekiz’de yaşayan Musevileri teminat altına aldığını unutma! Lizbon’a gelen ailelerin çoğu gibi biz de uzun yıllar rahat ettik. Değerli ticaret mallarıyla uğraşıp, Museviliğe yürekten bağlılığımızı sürdürdük. Hatta biber tekeli Kral Juan* sayesinde alıyorum. Bunların hepsini biliyorsun. Her Marran bilir...”

“Ama kendi adlarımızı bile kullanamadık... Üstelik bizimle dalga geçmek için ağaçlardan hem de meyve vermeyenlerden isimler seçip verdiler. Öyle değil mi? Bize odun muamelesi yaptılar.”

Başını düşünceli şekilde sallayan Agostino’nun da aynı fikirde olduğunu görebiliyordum ama o eldeki şartları değerlendiren insanlardandı. Olmayanı hayal eden değil.

“Bar Mitsva’dan önce Musevilikle ilgili tüm eğitimini tamamlamış olmalısın Jozef. Aynı şekilde iyi bir Hıristiyan gibi Katolik eğitimi aldın. Şimdi de bu eğitimi en iyi okullardan birinde sürdürüyorsun. Dünyayı en azından benim kadar senin de tanıdığını, anladığını biliyorum. Bu anlattıklarına şimdilik sabır göstermemiz ve bizi her dönem hedef seçen fanatıklara karşı dikkatli olmamız gerektiğini biliyorsun.”

“Biliyorum. Fakat yine de inançlarını inkâr etmek yerine intiharı seçen, alevlerin üzerine yürüyebilenlere özendiğim de olmuyor değil...”

Bu söylediğim ikisini de şaşırtmıştı. Bir çılgınlık yapacağımdan endişelendiler.

* Joao 3

“Ne diyorsun sen?” diyen Diogo Dayı’nın sesi yüksekti. “Bugün sende bir hal var. Sakın?...”

“Hayır. Öyle bir şey yapmayı düşünmüyorum. Sadece cuma akşamından mumlar yakıp, Şabat’ı beklemeyi, kimseden gizlenmeden bir kadeh şarapla kutsayıp Kuduş okuyarak, cumartesi gününü dinlenerek, ibadetle geçirmeyi isterdim. Pürim’i, Hamursuz’u kimseden gizlenmeden kutlayabilmek... Goyimler gibi her gün çalışmak değil, haftada bir gün tatil yapmak isterdim. Rabb’in bize armağan ettiği gün hiç değilse, inancımıza saygı gösterilsin isterdim.”

Diogo iyice endişelendi:

“Lütfen bunları okulda da konuştuğunu söyleme!”

“Yok, orada konuşmuyorum. Burada başka, orada başka bir insanım! Aynı bedende iki kişi: Biri dışarıya biri içeriye...”

“Lütfen... Biliyorsun, ağabeyimle ben de orada okuduk. İnan bana, Louvain de duvarların dili vardır! Eğer böyle şeyleri aklından bile geçirirsen, okulu yöneten o papaz güruhu mutlaka kokusunu alır. Hayır Jozef, senin bir kahramanlık yapmanı istemiyorum. Hatta böyle konulara şimdilik kafa yorma bile! Sen ailenin bize emanetisin. Bizi düşünmüyorsan Gracia ve Brianda halalarını düşün. Onlar da seni çok seviyor ve önemsiyor. Şunu da unutma: Biz yalnızca kendimiz için çabalamıyoruz. Amacımız, servetimize biraz daha servet katmak değil. Senin, benim, Agostino’nun ya da Francisco Dayı’nın, hepimizin bir hedefi var: Yok olmamak... Bu nedenle güçlü olmalı, çok çalışmalı, çok servet kazanmalı ve bunu dindaşlarımız için gerektiğinde kullanabilmeliyiz. Ucuz bir kahramanlık yapıp, yok edilerek yapabileceğimiz bir hizmet yok.”

Sessizlik oldu.

Ona hak veriyorum ama içimden isyan etmek geliyor hep... Aklıma, “Max’in Köpeği” geldi. Bu centilmen prens daha elimi sıkıp,

yanımdan uzaklaşmadan, kulağına eğilip fısıldamaya başlamıştı. Eminim ki hakkımda birçok olumsuz bilgi kendisine ulaştırıldı.

“Merak etme! Yeni Ahit* üzerine en yeni tezleri öğrenmeye devam ediyorum. Eskisini olduğu gibi yenisini de hatmettim ve elinde kuvvetli deliller olmayan kimse, benim eski inancım üzerinde olduğumu kanıtlamaz...”

Bir parça rahatladılar.

Papaz Adriano geldi aklıma. Halalarım olduğu gibi bana ve kardeşim Samuel'e de Hristiyanlıkla ilgili ilk eğitimi o vermişti. Lizbon'daki en ünlü rahiplerden biri... Bir yandan iyi bir Hristiyan olarak bizi eğitmek isterken diğer yandan sürekli Musevilere hakaretler ederdi. Bilmiyordu ki öğrencileri de aslında Musevi.

Biz doğmadan epeyce önce Lizbon bir katliama sahne oldu. Salgın hastalık başlayıp, işyerleri peş peşe iflas edip, çalışanlar işsiz kalınca moraller bozulur. Hastalık ve ölüm haberlerinin moral olarak yıktığı insanları kral ve zenginler de terk edip, başka şehre gidince kargaşa başlar ve sonra başıbozuk kalabalık en kolay yolu seçer:

Biz aç ve işsizken şehre hastalık getiren Marranlar neden zengin?

Sonrasında galeyana gelen kalabalık, Musevi mahallelerine saldırıp işyerlerini talan ediyor ve vahşetin önüne dört gün geçilemiyor. İnsanların cenazelerini almalarına bile izin verilmeyip, Musevi gibi gömülmesine bile engel oluyorlar. Cesetleri meydana yığıp, yakıyorlar. Elbette bu çılgınlığa katılmayan, Musevilerin suçu olmadığını söyleyip korumaya çalışanlar da vardı. Komşularını korumak için kendini riske atanlar. Sonrasında suçu olanlara ceza verenler de yine Hristiyan savcı ve kolluk kuvvetleriydi.

Oysa Papaz Adriano, yaşananları neredeyse savunuyor. Ona göre olup bitenler: “Biraz taşkınlık ve gerçek, yürekten gelen iman, bazen taşkınlıklara sebep olur!”

* İncil

Bütün bu deliliği başlatan ise kilisede, ayin sırasında çatıdaki bir yarıktan, Meryem'in yüzüne ışık düşmesi...

"Bu şehirde olmamızın bir sebebi de budur Jozef. Francisco artık Lizbon'un güvenli olmadığını düşünüyor. İşlerimizi burada büyüteceğiz. Senin de bize katkı çok olacak. Kendini gizlemeyi bilmelisin. Bugüne kadar nasıl geldiyse, öyle devam et. Görünme! Ne öne çık ne geride kal."

Üstümde ıslıl ıslıl zırhlar ve elimde mızrakla görünmez olmak zor olacak!

"Elimden geleni yaparım."

"Anvers şehir yönetimi Marranlara kapılarını açıyor. Belli ölçülerde özgürlük vaat ediyor. İnan bana Jozef, Anvers'in nüfusu da ticaret kapasitesi de artmaya devam edecek. Engizisyonun Portekiz'e sızması tehlikesine karşı burada kalacak ve işlere yaradım edeceksin. Okulunda ve cemiyet ilişkilerinde dostluklar kurmalı, önemli şahsiyetler ve ailelerin çocukları ile yakınlaşmalısın. Kendini yetiştirmen önemli... Öğrendiğin diller, ileride özellikle iş yaparken çok işine yarayacak. Bırakalım da Hıristiyanlar kendi iç meseleleri ile boğuşup dursun. Onların dikkatini kendi üzerimize çekmeden işimizi yürütelim."

Masanın üstünde duran parşömenlerden birini bulup baktı. Sonra bana uzattı. Aldım. Üzerinde Latince yazılar ve altında iki mühür. Neyse ki Latince biliyorum. Gülümsedim.

"Cennetten biraz toprak aldım!" dedi gerginliğini atmaya çalışarak. Zorlanarak gülümsedi. "Katolik papazlar yine Endüljans* pazarlamaya başlamışlar. İnançlı bir Hıristiyan görünmek için keşenin ağzını açtım."

* Ortaçağda Avrupa'da günah çıkarma ve cennete gitmek için Papalık tarafından satılan af belgesi

Konudan Agostino da haberdardı. Güldük.

Endüljans satışı zaman zaman gündeme gelir, kaynak sıkıntısı^{*} çeken Papalık, günahlarından arınmak ve cennetten yer almak isteyenlere bu belgelerden satardı.

Gülmek iyi geldi. Biraz önce karamsarlığım az da olsa kayboldu. Bir de sol tarafımdan gelen ağrı olmasa...

“Gerçekten bu kâğıt parçasına para verdin mi?”

“Hem de küçük bir servet ama önemli değil. Papalık bunu yapmaya devam ederse, Luther, Calvin gibilerinin ekmeğine yağ sürmüş olacak. Jozef, insanlar kesesine uzanan eli mutlaka sorgular!”

Luther’i iyi biliyordum. Saksonyalı bir keşiş... Yıldırım çarpmasından kurtulunca kendini dine vermiş, keşiş olmuş, şimdi de Papa’nın korkulu rüyası haline gelmişti.

“İncil’in Almanca yazılıp okunmasını hatta ilahilerin bile Almanca olması gerektiğini savunuyor. Ruhban sınıfını kabul etmiyor. Endüljans satılmasını kıyasıya eleştiriyor... Papa’nın aforoz kâğıdını yırtınca kıyamet kopacak sanmıştı Katolikler. Fakat hiçbir şey olmadığı görülünce, bu defa Papalık ve onun papazları sorgulanmaya başlandı. Saksonya Dükü Frederick’in* koruyucu kanatları altına sığındı.”

“Sadece onun mu?”

Diogo ve Agostino birbirlerine bakıp güldüler.

“İnanmıyorum!” dedim. “Marranların desteğini de mi aldı?”

Diogo ciddileşti.

“Olur mu öyle şey? Hem Luther, Musevilerden de en az Papa’dan nefret ettiği kadar nefret ediyor. Birçok şey için Musevileri suçluyor. Osmanlı’dan yardım görüyor ama onlardan da

* Frederick 3

nefret ediyor. Papa Leo* onu yine aforoz etmişti ama bu defa da öğrencileri aforoz belgesini yırttı.”

“Öyle ama...”

Papa bizimle uğraşırken, darbe umulmadık yerden geliyor, kendi içinden isyan yükseliyordu. Luther gittikçe daha fazla taraftar topluyor, onu destekleyenler bir grup köylüye yapıldığı gibi bazen katlediliyorlardı ama geri adım atmıyordu Luther. “Almanca Ayin ve Kutsal Merasim Düzeni” yayımlamış, pazar ayinlerinin artık buna göre yapılmasını istemişti.

Agostino:

“Calvin... Şu Fransız. O da Luther'den farklı değil... Fakat Papa'ya muhalif olsalar bile ortak düşmanları biziz. Musevilere, Marranlara ya da Morisko** dedikleri Müslümanlara tavır konusunda hepsi aynı noktada buluşuyor. Hangi görüşte olurlarsa olsunlar, İsa'nın ölümünden bizi sorumlu tutmaya devam edecekler. Kıyamete kadar... Belki yoksul olsak, daha az nefret ederlerdi...”

Diogo gülümsedi ama hüzünlü bir gülümseme.

Anvers, Uzakdoğu'dan gelen malların tüm Avrupa'ya dağıtıldığı nokta haline gelmiş, Brugge gibi şehirleri geride bırakmış, Venedik gibi büyük ticaret şehirleriyle yarışır olmuştu. Affaitati, Fugger gibi diğer büyük ailelerle birlikte, bu şehrin ticaretine hâkim olan Mendes Müessesesi'nin işleri de her geçen gün büyüyor. Bu durum dikkat çekici boyutlara ulaşmış olmalı ki, geçtiğimiz yıl Anvers'e gelen tüm Musevilere kayıt yaptıрма zorunluluğu getirmişlerdi.

Diogo'nun aklında başka bir konu daha vardı:

“Francisco'nun bugünlerde önemli bir işi var... Hepimizi ilgilendiren, rahat nefes aldırarak bir plan...”

* Leo 10

** Zorla Hristiyanlaştırılan Müslümanlar

“Nedir?” dedim merak ettiğimi gizlemeyerek.

“Papa’dan bir dokunulmazlık belgesi almaya çalışıyor. Bir serbestiyet belgesi... Kutsal Roma Cermen İmparatorluğu’nda serbestçe dolaşım ve inanca dayalı suçlamalardan yargılanmamayı sağlayacak bir belge.”

“Alabilecek mi?”

“Neden bu kadar çok çalışıyoruz sanıyorsun Jozef?”

“Yani...”

“İstenen bedelleri karşılayabilmek için... Mendesler olarak krallara borç verebilecek duruma gelmedikçe, emniyette olamayız... Alacaktır...”

Francisco canlandı gözlerimin önünde. Yakışıklı bir adamdı. Aramızda yaş farkı var ama aynı konularda sohbet edebiliyoruz bir araya gelince. Her zaman kendini genç tutmayı başarıyordu. Portekiz’in sayılı zenginlerinden biriydi. İspanya’dan, engizisyonundan kaçıp Musevi olarak Portekiz’e gelmiş, on dört yaşında burada, yeniden Hristiyanlaştırma başlayınca vaftiz edilmişti. İspanya’dan göçen altı yüz kadar zengin ailenin en önemlilerinden ve saygı duyulanların birinde, en büyük erkek çocuktü. Kendini şanslı gördüğünü söylerdi çünkü bir Musevi çocuğun gençliğe geçişı olan on üç yaşından sonra Hristiyan görünmek zorunda kalmıştı. On üç yaşına girip, Bar Mitsva’sı yapılan çocuk artık kendi günahlarından sorumlu tutulur, anne babasına değil, kendisine yazılır günahları. Reşit olmuştur.

Kendisi için en münasip olan eşı, Gracia’yı seçmiş, aileler daha önceden karar verdiği halde bir centilmen olarak müstakbel eşinin fikrini almayı ve gönül rızasını istemeyi uygun bulmuştu.

Ben de öyle yapmalıyım...

Zorunlu olarak yapılan kilise nikâhının ardından, gerçek bir Musevi nikâhıyla, tabii ki gizli olarak, evlenmişlerdi. Gracia’dan

büyükü. Hem de yirmi sekiz yaş... Ancak evliliklerine yakinen şahit olmuştum ve biliyordum. Çok mutlular.

Hem kendisi hem de eşi Gracia varlıklıydı. Hem gerçekten inançlı olduğundan emin olduğu bir eş bulmuş hem de servetine servet katmıştı. Yom Kipur'da oruç tutar, domuz yemez, Musevi âdetlerine ve kanunlarına gizlice uyardı. Hayattaki tek üzüntüsü kendi inancını gizli yaşamaktı.

Hepimiz gibi!

Gracia da evlilikten sonra değişmiş, bambaşka bir kadın olmuştu. Adeta olgunlaşmış, üzerine bir ciddiyet gelmiş, sanki bir anda aydınlanmış ve değişim geçirmiş gibiydi. Bunun sadece evlilikle ilgili bir konu olmadığını, başka bazı şeylerin de olduğunu hissediyordum. Fakat kesin bildiğim tek şey, Gracia'nın, Brianda gibi süslenip, mücevherlerini takıp, gezip tozarak gününü gün edecek biri olmadığı. Francisco da bunu biliyor olmalı ki onu işlerinin içinde tuttu. Neredeyse tüm serveti ve işleri birlikte yönetiyorlar.

"Ben artık kalkayım..."

"Neden bizimle akşam yemeğine kalmıyorsun?"

"Madem Francisco Dayı, büyük işler peşinde, gidip biraz çalışayım da benim de çorbada tuzum bulunsun!"

Diogo:

"O ne demek oluyor?"

"Bu akşam, Kutsal Roma Cermen İmparatoru'nun yeğeni, Prens Maximillian ile bir kadeh içki içmeye davetliyim. Kendisini attan düşürdüğüm için beni bira içmeye davet etti."

Şaşkın, baktılar.

"Ne diyorsun? Neden bahsediyorsun sen?"

"Doğru söylüyorum. Bugün Şarlken'in yeğenini atın üstünden attım. Hem de mızrakla vurarak! Ama merak etmeyin, sağlığı iyi!

Muhafızlardan hiçbiri beni kovalamak zorunda kalmadı! Gidip gönlünü alayım da amcası kızıp, Francisco Dayı'nın istediği belgeyi almasına engel olmasın. Paya ve Şarlken birbirine göbekten bağlı. İmparator onaylamazsa, Papa böyle bir belgeyi veremez.”

Şaşkınlıklarına aldırmadan gülüp çıktım.

Sokak yine cıvıl cıvıl... Neredeyse geceleri bile bu canlılık bitmiyor.

“Seni çoktan fark ettiler Diogo Dayı... Görünmez olma ihtimalin çok önceleri ortadan kalktı zaten...” diye düşündüm. “Ama benim de bir planım var.”

5.

Okulu bitirince, planlandığı gibi Mendes Müessesesi'nde çalışmaya başladım. Ne gariptir ki insan çalışmaya başlayınca, oturup düşünmeye, hayal kurmaya filan daha az vakti oluyor. Diogo gerçekten iyi işleyen bir mekanizma kurmuş. Yüksek çatılı, birbirine bitişik evleriyle liman çevresinden başlayarak sürekli büyüyen Anvers'te, diğer Marran ailelerle birlikte neredeyse tüm ticarete hâkim olmuş. Sıfırdan işe başlamak yerine, onun sistemine dahil oldum.

Yanında çalışanlar çok. Bütün çalışanlarından aynı talepte bulunuyor:

“İyi ve inançlı Hıristiyanlar olarak çalışmaya devam edin.”

Oysa bizzat kendisinin Anvers'e gelirken hedefi, Hıristiyanlığı kullanarak üzerimizde baskı yapanların etki alanından uzaklaşmak, ellerinden kurtulup, bir nebze de olsa inancımızı yaşamaktı.

Daima tedbirli olacağız!

Birkaç dili artık çok rahat konuşabiliyorum. Portekizce yanında İspanyolca, Latince, İngilizce, Felemenkçe ve biraz Almanca... Ancak dışarıda kullanamadığım hatta kitapları okumak dışında neredeyse hiç kullanamadığım dil, kendi dilim: İbranice. Anadilim...

“Biz akıllı olabiliriz ama gerçekten akıllı olan biri, hasımlarının aptal olduğunu düşünmez...” dedi Diogo.

Ne demek istediğini anlamak için baktım.

“İşlerimiz yolunda gidiyor ancak gözlerin daima üzerimizde olduğunu unutma!”

“İnan bana, bu mümkün değil. İstesem de unutamam.”

“Brabant Dükü, Kutsal Roma İmparatoru’nun baskılarına daha fazla dayanamayacaktır. Şimdilik şehrin zenginleşmesinden ötürü bize karşı olumsuz bir tavır yok. Taleplerimizi sessizce yerine getiriyor ve liman bölgesini, depoları sürekli genişletiyor. Ancak daha önceki tecrübeleri hatırla Jozef. Her zaman böyle başladı ama kötü bitti. Bu defa kötü bitmemeli.”

İçimi karartıyordu bazen. Her zaman tetikte, her zaman dik-katli, her zaman uyarıcı... Bazen isimsiz, kendi halinde bir köylü olmayı istediğim zamanlar oluyor. Daha bu yaşında kazandığı binlerce altın yerine, odun keserek hayatını kazanan bir köylü olsam... Oysa ne mümkün!

“Dilinin altında ne var Diogo Dayı?”

“Havayı iyi kokla Jozef. Eğer fırtınanın gelişini ilk sen fark edersen, en iyi korunan da sen olursun. Aynı zamanda zekânı kullanırsan, bunu ticarete dönüştürüp, en kazançlı çıkan da...”

Bütün gün çalışmış ve yorulmuştum. Akşamüstü yorgunluğu için iki kadeh rom içiyorduk karşılıklı ve gerçekten artık biraz dinlenmek istiyorum.

“Öyle olsun. Bana verecek hiç güzel haberin yok mu peki?”

Her zaman kâğıtlarla dolu masasının üstünden yine bir belge bulup çıkardı.

“İşte burada!”

Gösterir göstermez altındaki mührü tanıdım. Francisco’dan geliyor.

“Yoksa...”

“Evet. Ailemizin artık yeni bir üyesi var. Küçük Reyna’mız doğmuş ve gayet sağlıklıymış.”

“Çok sevindim! Onun için dua edeceğim.”

“Ben de...”

Keyiflenmişti.

“Peki gerçek adı ne?”

“Ana... Ama Reyna olarak vaftiz edilmiş. Mecbûren yine Reyna diyeceğiz.”

Kapı vuruldu. Kâtip Silva, bir tomar daha kâğıt getirip bıraktı, çıktı.

“Bunlar nedir?” diye sordum.

“Büyük Mendes Müessesesi’nin görünmeyen yüzü...” dedi kâğıtları incelerken.

Ne kastettiğini anladım. Engizisyonundan kaçan Marranlar akın akın gruplar halinde Anvers’e gelmeye devam ediyor ve onlara bizim de aralarında bulunduğumuz daha zengin aileler yardımcı oluyor. Ancak olası bir suçlamadan korunmak için doğrudan yardım yerine küçük küçük fonlar, hayır kurumları oluşturulmuştu. Hem Marranlara hem de Hristiyan yoksullara yardım eden kurumlar. Diogo, gelirin bir bölümünü bu fonlara aktarıyor, böylece hiçbir Marran’ın evsiz, işsiz, yoksul ve aç kalmasına izin vermiyordu.

“Francisco’nun bir mesajı daha var...” diye devam etti kâğıtları bırakıp. “Hazırlık yapmamı istiyor.”

“Ne için?”

“Lizbon’da yaşamının günden güne daha zorlaştığını, işleri yanında aileyi de tamamen buraya taşımayı düşündüğünü yazmış.”

Heyecanlandım. Bu gerçekten iyi bir fikir... Belki benim bir dönem ülkem olmuştu ama Portekiz’i çoktan aklımdan silmiştim. Dönüp orada yaşamayı düşünmüyorum. Gracia ve Brianda yanında, Francisco ve küçük Reyna’nın bizim yanımıza gelmeleri güzel olur.

“Şahane bir haber!”

“Öyle... Ama kral da uyanmış olmalı ki önlem almış. Portekiz dışına mal ve servet çıkarılmasına yasak getirmiş. Kralın bilmediği, bizim zaten yıllardır yavaş yavaş servetimizi buraya taşıdığımız. Bak, sana bir görev vereyim. Ailece içinde yaşayacağımız geniş bir ev bul bize. Krallara layık bir ev... Unutma ki Brianda ile biz de evleneceğiz. Birlikte yaşayacağımız evin, müstakbel eşim için bir saray olmasını istiyorum.”

“Yaparım. Olmuş bil.”

Lizbon’u düşündüm. Yahudilere yönelik kısımlar durmuş gibiydi ama onları zaten şehrin dışındaki mahallelere kapatmışlardı. Bizim gibi Marran olanları ise izliyor, fırsat kolluyorlardı. Takibatlar yetmez gibi bunaltıcı bir şehirdi üstelik. Havası ağır olur, zaman zaman fazlaca nem yapar, nefes almak zorlaşırdı.

“Ne kadar sürede taşınacaklar?”

Geriye yaslandı.

“Ağabeyimi bilirsin. Bugün diyorsa, gelecek ay demektir. Hadi taşınalım derse, bil ki en az bir yıl. Belki daha fazla... Yine de sen elini çabuk tut. Biz tüm hazırlıkları yapalım, gerisi Francisco’nun bileceği iş. Ağabeyimin Papa’dan koparmayı başardığı dokunulmazlık belgesi bize bir servete mal oldu ama bu sayede önümüz açıldı. Belge hepimizi kapsıyor Jozef. Eğer Papa sözünden dönmezse, bu hepimizin birden sahte Hıristiyanlık ya da gizli Musevilik gibi suçlamalarla mahkeme önüne çıkarılmamıza engel olacaktır.”

Agostino kapıyı vurmada girdi.

“Buradasınız!” dedi heyecanını gizleyemeyen bir sesle. “Diogo, bir sorunumuz var. Hem de büyük bir sorun!”

6.

Yakın olduğumuz limana ulaşmamız zor olmadı. Bize ait büyük kalyonlardan birinin çevresindeki askerleri gördük tek atın çektiği arabadan inerken.

Diogo hızla yaklaştı. Peşinden takip ettim. İşçilerimiz, Diogo'nun kalkıp oraya kadar gelmesine şaşkın, saygı göstermek için ne yapacaklarını bilemiyorlar. Uzun, sivri şapkalarını çıkarıp önünde tutanları gördüm.

“Ne oluyor?” dedi Diogo, bağırmadan ama yüksek bir sesle. “Gemilerimizin yola çıkmasına neden izin verilmedi?”

Askerlerin önünde duran daha süslüce adamın, diğerlerinin komutanı olduğunu anlayabiliyorum.

“Don Diogo... Niyetimiz geminizi burada tutmak değil. Ancak bir ihbar var. İşimizi çabucak yapıp gitmek istiyoruz ama kaptanınız...” Gemiye kaçamak bir bakış attı. “Bizim gemiye çıkmamıza izin vermiyor.”

Diogo dönüp kaptana baktı. İskele tarafına yük taşısın diye konulmuş kalasların ucunda, güvertede dimdik duruyordu kaptan.

Diogo bu defa ona seslendi.

“Bu doğru mu?”

Kaptan da aynı sertlikte karşılık verdi:

“Doğru! Onları hiçbir şekilde gemimde istemiyorum! Çoktan yola çıkmış olmalıydık! Bu kılıkuyruklar keyfi olarak engellemeseydi...”

Agostino ve ben Diogo'nun arkasında, saygılı ve kararlı bir ifadeyle dinliyoruz. Diogo tekrar komutana döndü. *

“Komutan, sorabilir miyim, ihbar nedir? Neden gemimde arama yapmak istiyorsunuz? Sefere çıkmayı engelleyecek kadar önemli ihbar nedir? Bilirsiniz ki malın zamanında yerine teslim edilmemesi bir tüccar için felakettir.”

Komutan yüzünü, söylediklerini başkaları duymasın ister gibi Diogo'ya yaklaştırdı. Biraz da sıkılarak konuştu:

“Biliyorum, siz de saçma bulacaksınız ama geminizde Osmanlı ülkesine kaçmak isteyenler bulunduğu ihbarını aldık.”

Güldüm. Böyle saçma bir ihbarın yalan olduğunu anlamak için, buraya kadar gelmeye gerek yoktu. Diogo da güldü.

“Biz yalnızca kumaş taşıyoruz. Baharat gelir, kumaş gider. Bunu siz de biliyorsunuz.”

Adam biraz daha ezildi.

“Biliyorum ama ne yapabilirim? Ben de emirlere uymak zorundayım Don Diogo.”

Kaptan hâlâ tehditkâr bir ifadeyle seyrediyor. Diogo Dayı biraz daha yumuşak bir sesle devam etti:

“Bu, bugüne kadar duyduğum en saçma ihbar! Belli ki ticari rakiplerimden birinin iftirası... Bizim can düşmanımız Osmanlı'ya gidecek birilerine yardım etmemiz mümkün değil. Ama sizi de anlıyorum. Lütfen gemiyi arayın ve sonucu bana bildirin. Ola ki benden gizli, çok zayıf ihtimal ama böyle bir şey yapılmış olabilir. İşimizi şansa bırakmayalım. Buyurun arayın!”

Komutan rahatlamıştı. Yüzünü asmayı bıraktı. Rahat bir soluk aldı.

“Bence de öyle ama merak etmeyin. Uzun sürmez.”

Diogo, kaptana seslendi.

“Kaptan, askerlere yol ver!”

Kaptan duyduklarının doğru olup olmadığını anlamak ister gibi baktı.

Diogo Dayı bu defa gerçekten kızmış gibi tekrarladı:

“Kaptan, ya hemen çekil köprünün önünden ya da kendine başka bir gemi ara!”

Kaptan cevap vermek yerine yüzünü buruşturup, yana çekildi.

Askerler hızlı adımlarla kalasların üzerinden tırmanıp güverteye çıktılar.

“İşte görüyorsunuz...” dedi Diogo. “Kendimizden şüphemiz yok. Yine de detaylı bir şekilde arayın lütfen. Hatta ben sizi oyalamayayım. Lütfen siz de aramaya nezaret edin.”

Komutan inisiyatifin artık kendisinde olmadığını görüyor, kabullense mi dirense mi bilemiyor gibiydi. Sonunda kararını vermiş gibi konuştu:

“Pekâlâ. Sizi temin ederim, askerlerim bir an önce işlerini yapıp bitirecek. Geminizi daha fazla geciktirmeyeceğiz.”

“İyi olur.”

Dönüp askerlerin çıktığı yerden o da güverteye tırmandı.

“Diogo Dayı...” dedim usulca.

Aynı şekilde fısıldayarak karşılık verdi:

“Nefesini konuşmak için harcama Jozef. Dua etmek için kullan. Dua edelim de üçüncü kat ambarlara hiç inmesinler...”

7.

Diogo'nun yaşadığı evde kalıyorum. Ayrı bir evim yok. Zaten tek kişi için oldukça büyük bir ev. Diogo, ben ve hizmetçiler. Yine de bunun tam adını koymamıştık. Uzun süreli bir misafirim ama yabancı da değilim. Doğal olarak ailesinden saydığından olsa gerek, bana hiç yabancı gibi davranmıyor. Muhtemelen küçük bir kardeşi olsa nasıl davranırsa, öyle davrandı.

“Şimdi ne söylediğimi anladın mı?” diye sordu rahat bir nefes alabildiğimizde.

Evinin, caddeye bakan geniş balkonlu salonunda oturmuştuk. Bugün yaşadıklarımız geçti gözlerimin önünden. Diogo'nun haber vermesinden sonra geçen süre, kısa bir kâbus görüp, şükür ki uyandığımız bir süre oldu.

“Ne vardı üçüncü kat ambarlarda?” diye sordum artık rahatlamış olarak.

Söyleyip söylememekte bir an tereddütte kaldı. Sonra anlatabileceğine kanaat getirdi:

“Jozef, senin aklın para işlerinde. Eminim ki böyle yapmakta haklı sebeplerin var ancak bizim yük gemilerimiz buradan Doğu Akdeniz'e ya da okyanuslara ulaşıp, oradan baharat ve değerli ürünleri getiriyor. Giderken de boş gitmiyor.”

“Neden boş gitsin ki zaten? Kumaş yüklü dedin. Onu kastediyorsun değil mi?”

Başını iki yana salladı.

“Bugünkü komutan... neyse ki üst güverte ve onun altındakini şöyle bir dolaşıp çıkardı askerlerini. Bir alt kata daha inseydi, hiç istemediğimiz bir şeyi bulacaktı: Saklanmış insanları...”

Doğrusu bir şey sakladığını daha limandayken anlamıştım ama kaçak insanlar kolay kolay aklıma gelmezdi.

“İnsanlar!”

“Evet Jozef. Üçüncü kata kadar inseler ve dikkatli bir inceleme yapsalardı, şu anda hangi hücrede olurduk, bilmem.”

Bunu düşünmek bile korkutucu. Yapmak istediğim onca şey varken hücrede olmak uyanıkken kâbus görmek gibi...

“Jozef, Hristiyanların bizim dışımızda ortak bir düşmanları daha var: Osmanlı. Fakat Osmanlı, bizim dostumuz. Burada çeşitli vesilelerle takibata alınmış, engizisyon tarafından peşine düşülmüş ve artık Avrupa’da barınma imkânı olmayan dindaşlarımızı, doğudaki limanlara taşıyoruz. Osmanlı şehirlerine... Bu sırrı hayatın pahasına koruman gerektiğini söylememe gerek yoktur. Bugün ucundan döndüğümüz tehlike buydu. Neredeyse yakalanıyorduk.”

“Osmanlı ülkesine...”

“Elbette! Osmanlı, vergilerini ödediği sürece Musevilerin hangi dine inandığına, inançlarını nasıl yaşadığına karışmıyor. Burada gizlenerek, korkuyla yaşamaktansa, Osmanlı’ya kaçıp, rahat yaşamak isteyenler oluyor. Buna talep edenlere yardımcı oluyorum.”

“Duymuştum ama görmeden inanmak zor...”

“Bizim gibi doğduğu andan itibaren Avrupa dışına çıkmamış olanların inanması zor tabii. Fakat seni temin ederim, çok detaylı araştırdım. Gelen haberler hep bu yönde... Bugüne kadar da birçok ailenin o bölgelere kaçırılmasına yardım ettik gemilerimizle.

Kim bilir, belki Avrupa da bir gün aynı medeniyet seviyesine yükselir. İdareciler, din adamları, başkasının inancı ile uğraşmayı bırakır, kaçmalar da biter. Fakat o gün gelene kadar, bizim gemilerimiz, zulme uğramışların sığınağı olmaya devam edecek.”

Zulme uğramışların sığınağı...

“Çok iyimsersin...” dedim gülümseyerek. “Umarım o gün, bir gün gelir.”

“İyimser değilim. Her sabah kendime ‘Dikkatli ol!’ diyerek güne başlıyorum ama bu alınması gereken bir risk... Eğer bugün o gizli yolcuları bulsalar, bizi Papa’nın verdiği belge de kurtarmayabilirdi.”

“Diogo Dayı, bence bugün faydalı bir tecrübe oldu. Demek ki yakın çevrende bile ihbarcılar olabiliyor: Bir müzevir... Senin bu kadar gizli tuttuğun bir işi, ihbar eden, dışarıdan biri olamaz değil mi?”

Aslında böyle konularda en az benim kadar şüpheli ve dikkatliydi ama ihbarın yakınından gelmiş olabileceğini düşünmemişti.

“Yok canım... Yakın çevremden değildir...” dedi düşünceli.

“Brabant Dükü’nün askerleri neredeyse eliyle koymuş gibi buluyordu, o sakladığın kişiler kimlerse. Demek ki tesadüf değil. Kimler biliyordu orada yolcular bulunduğunu?”

“Ben, Agostino, kâtibim, kaptan... Belki tayfalardan bir iki kişi daha...”

Cevap vermek yerine anlamlı anlamlı baktım.

Diogo Dayı’nın şu an zihninden geçenleri tahmin edebiliyorum. Konudan haberi olanların hepsi ona yakın isimler. Bunlardan birinin ihbarcı olması ihtimali bile çok rahatsız edici.

Bir gün, iki gün değil, daima dikkatli olacağız!

Artık iyi bir arkadaşı gibi gördüğünden olsa gerek, bir sabah uşaklarından birini gönderip, beni kabul edeceğini bildirmişti. Sabahın erken saatinde gitmiş, üstünde sabahlığıyla karşımda oturan Prens'le aynı masada yerimi almıştım.

“Bak John!” dedi iri çatalına geçirdiği patates dilimini göstererek. “Yakında insanlar bunu yemek için büyük istek duyacak. İyi bir tüccar olacaksan, ileride patates ticaretine girmelisin. Aşçım bunu at yağında kızartıyor. İnanılmaz bir lezzeti var. Helé de tuzlayınca... Sen de tatmak ister misin?”

Kibarca reddettim:

“Size afiyet olsun majesteleri.”

“Hâlâ benimle resmi konuşuyorsun!”

Aceleci yiyor, sanki yemek için kullandığı zaman boşa gidiyor-muş gibi davranıyordu. Bir an önce bitirmek ister gibi... Patateslerin yanındaki kızarmış domuz pastırmalarından atıştırdı. Hızlı hızlı çiğnedi.

“Max... O kadar!”

Çevremizdeki uşaklara, hizmetçilere kaçamak bir bakış attım. Maximillian'ın arkadaşı olmak önemli ama diğerlerinin yanında yine de onunla resmi konuşmayı tercih ederim.

“Kalkıp Anvers'ten buraya kadar geldiğine göre, anlat bakalım, yeni işler peşinde misin, yoksa gönül işleri mi?”

Gülümsedim.

“Gönlümü çalabilecek bir kadını henüz bulamadım majesteleri. Arıyorum. Bu ziyaret daha çok iş için.”

“Ne işiymiş?”

“Aslında dolaylı bir rica... Dayım Francisco Mendes, kutsal Papa hazretlerinden bir belge almak için epeydir uğraşıyor. İmparator hazretleri ise nedense destek vermek konusunda isteksiz

davranıyor. Arkadaşlığımıza binaen, belki yardımınız olabilir diye anlatmak istedim.”

Bir parça daha domuz pastırması... Ağzının kenarına sızan yağ pamuklu bezle sildi. Midemin bulandığını anlamasın diye yüz ifa-demi bozmamaya çalıştım.

“Ben de konuşurum sevgili amcamla. İmparator hazretleri ço-ğunlukla kimseyi dinlemez ama beni sever.”

“İyi olur. Sonuçta bizim arkadaşlık için yapılmış bir yeminimiz var. Bu nedenle aklıma ilk siz geldiniz.”

“İyi yaptın...” dedi önündekilerin kaldırılmasını ister gibi bir işaret yaparken. “Hatta neden işlerini buraya, benim yanıma taşı-mıyorsun? Nasıl olsa orada o bahsettiğin kişi, dayın var. Sen gel, benim yanımda bulun. İyi bir vekilharca her zaman ihtiyacım var. Bir prensin yanında olmak, sandığından daha iyidir.”

Hizmetçiler sofrayı toplarken, annemin söylediklerini hatırladım.

“Jozef, ‘Nasi’ prens demektir. Lider. Milletinin önündeki in-san... Bir zamanlar, diasporadan önce Sanhedrin Meclisi, ‘Nasi’ başkanlığında toplanıyor ve karar alıyordu. Nasi, bizim prensimi-zin adıdır. Sen bir prens ismi taşıyorsun. Damarlarında dolaşan kanın binlerce yıllık geçmişi var. Ne Mısır, ne İran ne de İspanya bunu unutturabildi. Kendinle her zaman gurur duy fakat unutma: Hep tedbirli ol!”

“Ben ‘Musevilerin Prensi’yim...” diye mırıldandım.

Neyse ki aramızda hizmetçiler ve bakır tabakların gürültüsü vardı. Duymadı.

“Majeste, onur duydum ama ailemin çocuk konusunda ne kadar şanssız olduğunu biliyorsunuz. Ne yazık ki kendi işimiz-de devam etmek zorundayım. Fakat size olan arkadaşlığım ve

ettiğimiz yemine hayatım boyunca sadık kalacağım. Ne zaman ihtiyaç duyarsanız, haber vermeniz yeterli. Elimden ne gelirse seve seve yaparım.”

“Bir şey mi dedin?” diye sordu mırıldandığımı görünce Diogo.

“Hayır Diogo Dayı. Öyle kendi halimde düşünüyorum. Yargılanmamızı engelleyecek bir belge almak akıllıcaymış. Yine de yakalanmamak daha kesin çözüm gibi.”

“Bu konuyu detaylı araştıracağım. Agostino Enrique’ye, sana güvendiğim kadar güvenirim. Zaten bütün işlerimizde beraberiz. Eğer biz zarar görürsek, bizimle beraber o da görür. Kâtibim de Lizbon’dan beri yanımda. Kaptan... Hiç sanmam! Biraz agresif olmakla birlikte, yemek yediği kaba pislemez. Yolcular gece karanlığında getirildiler ve bindirildiler gemiye. Tayfalardan çok azı yolcuları bilir ve onlar da ağızlarını sıkı tutarlar...”

“Geriye tek ihtimal kalıyor.”

“Nedir?”

“Limanı gözetliyorlar.”

Diogo Dayı konuşmayı ve içmeyi bırakıp düşüncelere daldı. Onu endişelendirmiştim. Söylediğim ihtimal, beynine kurt sokmuştu.

“Diogo Dayı, yaptığın işler bu kadarla sınırlı, öyle değil mi? Yani henüz benim bile bilmediğim bir şeyler yok...”

Kafasını kaldırıp, aklı başka yerlerde, başka konularda gibi dalgın, boş boş baktı.

İşlerimi bitirmek ve biraz erken çıkarak, birkaç arkadaşımı ziyaret etmek istiyordum. Bunlar arasında bizim gibi Marran olan ve artık Edward adını kullanan Eduardo da vardı. Onu mu yoksa bekâr kız kardeşi Adriana'yı mı görmek istediğimden de şüpheliyim. Adriana iyi yetiştirilmiş, drahoması da fena olmayan bir kız. Şimdiden kendime küçük bir servet yaptım, karımın getireceği çeyize ihtiyacım yok ama bir sorun var: Adriana fazla tutuk. Beraberce oturduğumuz saatlerde bile sohbetlere pek katılmaz hatta bazen porselen gibi beyaz yüzünü ve gül pembesi yanaklarını öne eğip, elindeki işlemeyle meşgul olur. Muhtemelen iyi bir eş, belki muhteşem de bir anne olacak ama zaman zaman aklımdan geçirsem de onu eş olarak istediğimden emin değilim. Ben farklı bir kadın arıyordum. Güçlü bir kadın... Gerektiğinde benimle birlikte çalışabilecek, her türlü tehlikeyi göze alabilecek, elindekilerle yetinmek yerine, kurduğum büyük hayale ortak olabilecek biri...

Öyle biri daha var mı ki?

Tam çıkmak üzereydim ki gürültüler ve sesli konuşmalar duydum. Diogo'nun yerini benim bile bilmediğim kasaları olsa da, bu binada da bir kasası vardı ve gürültüler o yönden geliyordu.

"Bir şey mi oldu acaba?"

Dışarı çıktım. Askerler...

"Ne oluyor?" dedim durumu anlamaya çalışarak.

Çalışanlarımızdan birinden geldi yanıt.

“Don Diogo’yu tutukluyorlar!”

“Tutuklamak mı? Kim? Niye?”

Birden betim benzim attı.

“Ne oluyor?” dedim kalabalığı yarıp geçmeye çalışarak. “Bu durum da nedir?”

En sonunda askerlerin omuz atmalarına aldırmadan diğer tarafa geçtim. Sanki limandaki durumun bir benzeri ama bu defa kimse nazik değil. Oysa geçen ayki o olaydan sonra hiçbir şey olmadı. Ortalık sakin görünüyordu.

Diogo bu defa farklı bir komutanla görüşüyor.

“Yüzbaşı, beni neye dayanarak tutukladığınızı sorabilir miyim? Benim saygın ve Portekiz Kralı Juan’ın izniyle, Brabant Dükü’nün garantisi altında iş yapan biri olduğumu hatırlatırım!”

Yüzbaşı bu tür detayları anlayacak tipte biri değil. Kızıl, ucu sivri sakalını çekti.

“Bunlar beni hiç ilgilendirmiyor! Sizi almak ve sorgulanmak üzere götürmek zorundayım.”

“Sebep?”

“Bilemiyorum. Çin ve Hindistan’dan gelen mallarınızla ilgili olabilir.”

Agostino da yanındaydı.

“Lütfen saçmalamayın!” dedim sesimi yükselterek ve emir verir gibi. “Hemen askerlerinizi dışarı çıkarın! Eğer Don Diogo’nun ifadesi isteniyorsa, uygun bir zamanda gelip verir. Adi bir suçlunun kaçmasına engel olur gibi odasına kadar askerlerle baskın vermek de ne oluyor?”

Arka tarafımda bir itiş kakış oldu. Aldırmadım.

Yüzbaşı bu defa bana döndü:

“Konunun acil ve önemli olduğu söylendi Don Micas. Yapabileceğim bir şey yok. Don Diogo bizimle gelmeli!”

İtiraz edecektim ki Diogo elini kaldırdı.

“Tamam. Hepiniz sakın olun. Herkes işinin başına dönsün.”

Bunu, askerlerin çevresini saran çalışanlarımıza söylemişti. İri heyecana kapılsın, olay çıksın istemiyordu. Hallerinden anlıordum ki biri ilk yumruğu atarsa, ortalık savaş alanına dönecek.

Diogo:

“Yüzbaşı, sizinle geliyorum ama izin verin de hazırlanayım.”

Yüzbaşı kararsız kaldı. Destekledim:

“Buna hakkı var. Benim hukuk eğitimi aldığımı biliyorsunuz...”

“Peki. Beş dakika!”

“Yeterli.”

Diogo askerleri orada bırakıp, odasına girdi. Yüzbaşayı bilecek dışarıda bıraktığını anlıyorum. Agostino ile peşinden gittik. Odaya girince kafasını kaşıdı. Sonra hızlı hızlı ama dışarıdakilerin uymasını istemediği bir ses tonuyla, adeta fısıldar gibi konuştu:

“Beni dinleyin. Ne için götürmek istediklerini ve orada bama ne geleceğini bilmiyorum ama her şeye hazırlıklı olmalıyız. Agostino, sen işlerin yürümesini sağla. Eğer müessesenin işlerine yarar verebilirlerse, şahsıma verebilecekleri zarardan daha büyüğünü vermiş olurlar. Jozef, hemen Francisco’yu haberdar et. Ona, Papa’dan aldığı belge ile gelmesini söyle. Sonra da tanıdığımız, ilişkide olduğumuz kim varsa, kral, kraliçe, asilzade, tücar, hepsiyle temasa geç. Mektuplar yazıp durumu bildir.” Tekrar Agostino’ya döndü. “Diğer işleri bir süreliğine durdur. Ortalığın akinleştikinden emin oluncaya kadar bir şey yapma!”

Agostino anlamış gibi başını salladı.

Diogo, üstüne paltosunu aldı. Etrafa şöyle bir baktı. Cebinden nahtarı bulup uzattı.

“Jozef, işleri Agostino idare eder ama bu sende kalsın. Agostino’nun ihtiyaç duyduğu ne varsa temin edersin.”

Kısa bir an Agostino'nun şaşırdığını fark ettim. Fakat kendini hızla topladı. Saniyeden daha kısa bir sürede... Belli ki kasanın anahtarının kendisine teslim edilmesini bekliyordu ama bozulduğunu saklamayı başardı.

“Hadi bakalım!”

Diogo çıktı. Arkasından da biz... Kollarını zincirlemeye kalkmadılar iyi ki...

Onlarla gitmemize izin vermediler.

“Anlamıyorum...” dedi Agostino. “Tamam, engizisyon Anvers’e de sızmayı başardı ama daha önce hiçbir tutuklaması olmamıştı.”

“Oturup bunları düşünecek zaman yok Agostino. Hemen harekete geçmeliyiz. Diogo Dayı’yı bir an önce kurtarmak için ne gerekiyorsa yapalım.”

Hızlıca çok sayıda mektup hazırlayıp, yerlerine ulaştırılmak üzere adamlarına teslim ettim. En önemlisi Francisco’ya ulaştırılacak haberdı. Onu daha detaylı yazdım ve mümkünse Anvers’e gelmesini istedim. İster karayoluyla, isterse zaten Anvers ile Akdeniz limanları arasında yol alan gemilerimizden hızlı olan biriyle hemen gelebilirdi.

Başımda bir büyük varken ve akıl verirken hayal kurmak kolaydı ama şimdi hayatım boyunca korktuğum şeyle yüz yüzeyim! Ne yapacağım?

9.

Diogo'yla yeniden görüşmemiz birkaç günü buldu. Yakındaki küçük bir manastırın, bir hücreğine konulmuştu. Suçlamaları da o zaman öğrenebildik.

“Musevi âdetlerini sürdürmek, kanunsuz şekilde biber tekeli oluşturmak, yüksek faizle para vermek... Beni bunlarla suçluyorlar. Nasıl olsa birinden biri tutar diye herhalde. Bir tek cinayet işlediğimi iddia etmedikleri kalmış.”

“Sana en iyi avukatları hazırlıyorum Diogo!” dedi Agostino. “Ancak engizisyon yargılamasında avukata izin vermiyorlar, biliyorsun. ‘Masum olanın savunmaya da ihtiyacı yoktur!’ diyorlar.”

“Biliyorum ama kabul etmeyeceksin. Bunun savunmaya imkân veren bir dava olmasını sağlayacaksın. Benim dışarıdaki savunmamı yürütecek kişi olarak, engizisyon yargılamasını reddet. Bizi dini bir mahkemede yargılayamayacaklarını savun.” Bana döndü. “Francisco’yu haberdar ettin mi?”

“Evet. Yakın zamanda Papa’dan aldığı belgeyle gelmesini bekliyorum.”

“Başka...”

“Bizim gibi Marran ailelerin desteği var. Açıktan destek vermekten çekiniyorlar ama şehirdeki ticaret bizim elimizde. Eğer tüm Marranlar rahatsız olursa, bunun Anvers’in sonu demek

olacağını Dük de biliyor. Şarlken ve Papa'nın baskısına rağmen bu elimizdeki en önemli koz. Marranlar ticareti durdurursa, para akışı durur, insanlar işsiz kalır. Kimse evine ekmek götüremez ve bu defa yöneticiler sorgulanmaya başlanır. Hepsine anlatıyorum. Aslına bakarsan senin durumun, diğerlerinin de gözünü korkuttu. Eğer seni devirmeyi başarırsa engizisyon, hepsini devirir. Hiçbiri senin kadar güçlü değil.”

“Desene postu pahalıya satacağız...”

“Hayır. Postu kurtaracağız! Öyle kuzu gibi teslim olup, kesmelerini beklemek yok.”

Gözlerimdeki kararlılık ona da moral oldu. İçerde olduğu bu birkaç günde yüzünün rengi kaçmış, benzi kireç gibi olmuştu. Göz altlarındaki şişliklerin uykusuzluktan mı yoksa üzüntüden mi olduğunu anlayamadım. Sorgulamada henüz işkence aşamasına geçilmemiş, Diogo önemli biri ve büyük bir işadamı olduğu için belki, ağırdan alınmıştı ama iş ciddiye biner de elimizi çabuk tutmazsak, bir rahip sorguya mutlaka başlayacak. İşkence altında ‘itiraf’ istenecek ve itiraf etse de etmese de ceza alacak...

“Tamam. Göster kendini!”

Bir keşiş az ötede duruyor, bizi dinliyor ama görevini yapmaktan öte bir derdi yok gibi. Diogo biraz daha yaklaştı:

“Papa hazretleri, bize Musevilik, heretiklik gibi suçlardan yargılanamayacağımıza dair belge verdi ve mühürledi. Bu belge gelmeden beni hızlıca yargılamalarını engelleyin. Belki işkence de yaparlar ama direneceğim. Belge gelene kadar yargılamayı geciktirmekte başarılı olamazsanız, bu defa uzun savunmalar hazırlayın. Dayanabileceğim kadar dayanacağım ama ne kadar dayanabilirim, bilmiyorum.”

Engizisyonun işkencelerini biliyordum. Esasında “sorgulama” denilen bu kelime, Katolikliğin kendini sağlama alması için bulunmuş bir paravandı. Şu ya da bu şekilde kendileri için tehlikeli gördükleri herkesi, din adamlarını bile sorguya alıyor, sonu gelmez işkencelere başlıyorlardı. Ta ki güçten düşen tutuklu, gecesi gündüzüne karışmış ve yüksek ihtimalle akıllı da yerinde olmayarak, her şeyi kabul edecek, olmayan suçunu itiraf edecek hale geliyor... Bunun için kollarını arkadan bağlayıp yukarı asmak, uzuvlarını mengeneyle sıkıştırmak, karnının üstüne, kızgın kova içinde aç fareler bırakmak hatta iç organlarını çıkarmak gibi akla hayale gelmeyecek yöntemler deneniyordu.

Diogo’nun saçının teline bile zarar verebileceklerine inanmıyordum ama nihayetinde artık bir hücrede, sözde Tanrı’ya ait bir evdeydi işte... Burada başına gelecekleri önlemek ise çok zordu. Yine de kendi kendime söz verdim:

Eğer ona işkence yaparlarsa, bunun bedelini ödeteceğim!

Francisco gelene kadar Agostino ile epeyce çalıştık. Aldığım hukuk eğitimi işime yaradı. Bizanslı Corpus Juris Civilis’in hazırladığı *Roma Hukuku*’ndan, imparator tarafından yayımlanmış emirnamelere kadar birçok kaynağı ve Avrupa’da farklı fikirleriyle öne çıkan hukukçuların kitaplarını taradım. Nereden bakılırsa bakılsın, görüldüğü kadarıyla Diogo, suçlamaların üçünden de yargılanamaz durumda.

Eski Musevi âdetlerini devam ettiriyor, gizli gizli inancımızı sürdürüyor olsak da bunu ispatlayamazlardı çünkü kiliseye gidiyor, pazar ayinine katılıyor, papazla sohbet edip, görüntü veriyor, kiliselere bağış yapmayı sürdürüyordu Diogo. Hristiyan olmadığına ilişkin hiçbir beyanatı yoktu. Ayrıca Anvers’e gelenlere, dini konularda özgürlük tanınacağı bizzat Brabant Dukalığı tarafından

vaat edilmiş, Papa da Mendes ailesinin dini konularda yargı önüne çıkartılamayacağına ilişkin mühürlü belge vermişti.

Öyleyse bu suçlama düşmeli...

Biber tekeli oluşturmak suçlamasından da ceza veremezlerdi. Biber konusunda imtiyazı bizzat Portekiz Kralı vermiş, Dük onaylamıştı. Etin bozulmasını önlemenin yolu tuzlamaktan geçiyor ama tadını bozduğu için baharat tercih ediliyor, bunun için Mendes Müessesesi de dünyanın öbür ucundan baharat taşıyor Avrupa'ya. Bu kadar riskli ve pahalı bir işi yürütürken, bazı imtiyazlar verilmesi doğaldı. Eğer böyle bir suçtan yargılayacaklarsa, bu imtiyazları verenleri yargılamalılar.

İkinci suçlama da düşer...

Diogo'yu endişelendiren ve suçlamaların asıl sebebi olarak gördüğü konuya gelince... İşte o da tam benim uzmanlık alanım.

"Bu konuda hiç endişelenme!" dedim Agostino Enrique'ye. "Yüksek faizle borç vermek konusunda bir yargılama yapsalar bile elleri kuru yere gelecek çünkü Anvers'te işleyen bir para dolaşımı sistemi var. Neredeyse herkes bu sistemin içinde ve verilen paraların faizi bu sistemle belirleniyor. Böyle olunca hemen herkes aynı oranda faizle borç veriyor. Ya herkesi yargılayacaklar ya da seni de serbest bırakacaklar."

"Yani yapacağımız tek şey, Francisco'nun elinde mühürlü belgeyle gelmesini beklemek..."

"Aynen öyle! Boş durmayacağım Agostino. Piyasadan borçlanma ile ilgili bilgi toplayacağım. Gerekirse kendim için borçlar alacağım. Faiz oranlarını ispatlamak için... Bunları da yargılamayı yapanlara sunacağım."

Agostino, biraz şaşırmış biraz da hayranlıkla baktı. Belli ki işleri bu kadar bildiğimi daha önce fark etmemiş. Karşısındaki büyümüş Jozef'ten, onun da memnun olduğunu anladım.

“Agostino, anlıyorsun değil mi? Hedef Diogo Dayı değil. Hedef Anvers'teki Mendes Müessesesi faaliyetleri. Birileri bizi gözüne kestirmiş. Mallarımıza el koymak isteyenlerle, bizi rakip olarak istemeyenler anlaşmış görünüyor. Bu ittifakı kırmalıyız. Yoksa bugün bu suçlamayla, yarın başka bir suçlamayla, teker teker hepimizi alırlar. Bunu diğer Marranlara anlatmak çok önemli.”

10.

Francisco beklediğimizden biraz daha geç geldi.

Önce Kral Juan'la görüşmüş, yardım istemiş, Lizbon'dan istediği desteği alamayınca Şarlken'le görüşme yolunu seçmiş ve asıl patronun kapısını çalmıştı.

Onu beklerken kalın, ciltler dolusu defterleri, kayıtları inceledim. Diogo Dayı'nın kendisi ve Agostino Enrique'den başkasının görmesine izin vermediği ciltler dolusu kayıt... Karıştırdıkça anlıyorum ki "Dindar" lakaplı kralımız Juan'ın paraya ihtiyacı var. Osmanlı'ya karşı oluşturmak istediği büyük kuvvet için Şarlken'e de büyük meblağ ödüyor. Biz ise biber tekeli almak için krala büyük rakamlar ödemeyi vaat etmişiz. Mallarımıza el koyup, servete kavuşmak istiyorlardı ama bu düzeni bozarlarsa, Şarlken, Lizbon'dan gelmesini umduğu parayı bulamayacak.

Hepsinin ortak çıkarı Diogo'nun serbest kalması!

Francisco, Kral Juan'ın mektubunu gösterdi. Juan, Diogo'nun kendi vatandaşı "Yeni Hristiyan" olduğunu söylüyor ve bu tutuklamanın Anvers'te yaşayan Portekizli Marranların ekonomik durumlarını kötü etkileyeceğini belirtiyordu. Gelirlerde bir azalma olursa kendisinin de etkileneceğini açıkça yazmış, Kutsal Roma İmparatorluğu'na taahhütlerini yerine getirmekte zorlanacağını bildirmişti. Diogo'nun "değerli bir şahsiyet" olduğunu dile getiriyor, Felemenk pençesinden kurtulması gerektiğini savunuyordu.

Şarlken mesajı almış olmalı ki Diogo hakkındaki suçlamalar düşürüldü ve serbest bırakıldı.

Bu defa üçümüz ve Agostino, yine aynı meseleyi konuşuyorduk. Diogo yorgun, bitkindi ama hepimize minnettardı. Özellikle de belgeyi getirerek mahkemenin elini kolunu bağlayan Francisco'ya...

“Elimden geleni yaptım, yine yaparım...” dedi Francisco. “Sözünü etmen bile yersiz!”

Sonra hüznünlü bir şekilde sustu. Diogo'yu öyle yıpranmış gördüğü için üzüldüğünü sanmıştım ama başka bir konu daha varmış...

“Buradaki sorun şimdilik halloldu ama bakalım Lizbon'daki sorunu nasıl çözeceğiz?” “Francisco, neyi kastediyorsun?”

Agostino'yla sessizce dinliyorduk.

“Krala boşuna ‘Dindar’ demiyorlar Diogo. Galiba önünde sonunda engizisyonu Portekiz'e sokacak!”

Diogo biraz canlandı:

“Nasıl olur? Bunu engellemek için onca çaba gösterdik...”

“İnan bana artık Lizbon'da işler değişti. Marranların felaketi çok uzak değil diye düşünüyorum. Bu nedenle işleri hızlandırmak için zaten gelmeyi planlıyordum. Hazırlıkları tamamladınız mı?”

Diogo beni işaret etti.

“Size uygun bir ev bulmak için çalışmaya başlamıştım Francisco Dayı. Fakat şu tutuklama, her şeyi yarım bıraktırdı.”

“Jozef, Gracia Hala'n sende çok ümitli. Onun ümitlerini boşa çıkarma. Kendini iyi yetiştirdiğini görüyorum. Gerekli hazırlıkları bir an önce tamamla.”

“Elimden geleni yaparım.”

Agostino:

“Lizbon’da hiçbir şey bırakmayacaksınız galiba...”

“Öyle... Ne yalan söyleyeyim, artık ne İspanya’yı ne de Portekiz’i ülkem olarak görüyorum. Bahçemizdeki yaseminlerin kokularını özleyeceğim biraz, o kadar.”

Agostino:

“Peki ya diğerleri...”

Francisco dönüp ona baktı.

“Diğer Marranları mı diyorsun?”

“Evet. Onlar da gelecekler mi?”

Francisco yüzünü buruşturdu.

“Sanmam... Bazıları tehlikeyi bir türlü görmüyor. Bugün işlerini yürütebiliyorlar, durumları iyi diye, yaklaşan engizisyon tehlikesini görmezden geliyorlar. Daha önce ülkeden ülkeye sürüldüğümüzü, kaçmak zorunda kaldığımızı unutuyorlar. Hepsinin Lizbon’dan ayrılmak isteyeceğini sanmam. Zaten hepsine birden kral da izin vermez. Ancak yine de bizim arkamızdan epeyce gelen olacaktır. Amatus Lusitanus da Lizbon’dan kaçtıktan sonra kral işi daha sıkı tutmaya başladı.”

Lusitanus’u biliyordum. Salamanca, Santarem ve Lizbon üniversitelerinde okumuş, iyi bir hekim ve Mendes ailesinin dostuydu. Lizbon’dan kaçıp, Anvers’e gelenler arasında o da vardı ve şimdiden yüzlerce hastalığın teşhis ve tedavisini yazmıştı. Lusitanus’un hayali, bir gün inancını özgürce yaşamak ve kalan ömründe insanlara ücret almadan şifa dağıtan bir hekim olmaktı.

Diogo yorgun bir sesle araya girdi:

“Benim için öncelik senin Gracia, Brianda ve küçük Reyna’nın buraya gelmesi Francisco. Bir de Samuel tabii. Onu da geri göndermeyip, burada tutmayı düşünüyorum. Louvain’de okumalı.”

“Aynı fikirdeyim.”

“Hakkımızda yeni bir ihbar mektubu verilmeden, çırılçıplak soyulup boynumuzda urganla teşhir edilmeden önce işleri toparlayalım.”

Yeniden sessizlik oldu.

Dönüp Francisco’ya baktım. Ailemizin en yaşlı üyesi, şefkat dolu bir insan... Belki de aramızdaki en merhametli kişi... Onu memnun edecek bir ev bulmak için yarın sabahtan itibaren çalışacağım ve hızlı olacağım. Bu şefkatli ve ailesi için çabalayan insanı daha fazla bekletmenin bir anlamı yok.

Kendi kendime böyle düşünüyordum ama Francisco için kadehin başka bir planı vardı.

Şişman ve nedendir bilmem daima yüzünde küstah bir ifade olan adamı ilk defa Lusitanus için yapılan bir toplantıda gördüm. Büyük üstat onurlandırılıyordu ve çok seçkin davetliler çağrılmıştı.

Jasper tanıştırdı:

“Joan, mutlaka Cromwell’le tanışmalıyız. Kendisi İngiltere’den gelen bir konuk... Daha doğrusu bugünlerde burada idi ve biz de bu sayede kendisini davet etme şansı bulduk.”

Edward da aynı fikirdeydi:

“Görüşleri sadece İngiltere’yi değil, tüm Avrupa’yı etkiliyor. Bir fırsat bulup mutlaka onunla konuşmalıyız. Adam aristokrat bile değil ama halktan biri olarak Londra’da en yükseğe çıktı. Henry* onu önemli görevlere getirdikçe, soylular daha fazla nefret ediyor.”

Jasper:

“Fakat Cromwell’in kimin ne düşündüğüne aldırdığı yok.”

“Biliyorum...” dedim.

Bir erkek veliaht isteyen Henry’nin tutkularını iyi anlamış, Aragonlu Catherine** ile evliliğini bitirmesinde, Papalık’ın aforozunu yok sayıp, kilisesini ayırmasında ve Anglikan Kilisesi’ni kur-

* Henry 8

** Aragonlu Catherine (1485-1536): İngiltere Kraliçesi. Henry 8’in ilk karısı ve Marry 1’in annesi. Kral Ferdinand 2 ve Kraliçe Isabella’nın kızı

masında etkisi olmuştu. Cromwell, kim ne derse desin İngiltere’de kraldan sonra en güçlü adam bu dönem için. Bunu kıskananların çok olması sürpriz değil.

“Madem bu kadar önemsediniz, konuşalım...”

Kibirli denilebilecek yüz ifadesine karşı, oldukça sıcak bir konuşma şekli vardı Thomas Cromwell’in.

“Memnun oldum delikanlı...” dedi elimi sıkarken. “Demek Mendeslerin en küçük veliahdı, Joan Micas sensin... Nasılsın bakalım?”

“İyiym Sayın Cromwell. Siz de iyisinizdir umarım.”

Kıbarlığım hoşuna gitti.

“Dolaşıp duruyorum işte...” dedi yine asilzadeler gibi değil, halktan biri gibi konuşarak. “Kral bu aralar beni yanında istemiyor desem inanır mıydın?”

Güldüm.

“Hayır. Kesinlikle inanmazdım! Fakat Boleyn Kızı* ile aranızın çok iyi olmadığını duymuştum. Belki sizi İngiltere’den uzaklaştıran odur.”

Şaşırdı.

“Bak sen! Neler de biliyorsun?” Sonra sır verecek gibi yanaştı. “İnanma böyle şeylere! Hakkımda söylenen öyle çok şey var ki dışarıdan duyunca ben de şok oluyorum. Yok kralı etkim altına almışım, yok kraliçe ile çekişme içindeymişim, yok sonradan görmeymişim... Daha neler!”

“Onu bilemem ama emin olun, Kraliçe Anne Boleyn, Anvers dahil birçok yerde azize gibi sevilir. Kral’ın Aragonlu Catherin’den kurtulmasına, dolayısıyla Papa’nın boyunduruğundan kurtulmasına etkisi oldu diye bütün Protestanların gözdesi oldu. Elbette bizim gibi Papa’dan çok çekmiş Yeni Hristiyanların da...”

* Anne Boleyn (1501/1507-1536): İngiltere kraliçesi. Henry 8’in ikinci karısı ve Elizabeth I’in annesi.

“İnanma böyle şeylere! Papa nasıl düşünmek isterse istesin, İngiltere Hristiyan bir ülke. Bu durum değişmeyecek.”

Jasper beni dürtükledi ama aldırmadım. Eğer derslerini benim gibi çalışıp, benim kadar fazlaca insanla görüşseydi, Catherin’in Henry tarafından boşanması ve yalnız bırakılarak intihara sürüklenmesinde Cromwell’in rolü olduğunu bilirdi. Adamı rahatsız etmiyor, tam tersine gururunu okşuyorum.

“Bu sebeple Bay Cromwell, İngiltere Kilisesi’ni kurmanız ve Papalık’tan ayıran genelgeyi hazırlamanız, bence çok şeyi değiştirdi. Luther’in yaptıklarından belki daha fazlasını başardınız. Bence Avrupa için sizin rolünüz Luther’den de Calvin’den de önemli. Yeni bir Avrupa kurulacaksa, sizin bunda çok katkınız olacak.”

Gülümsedi.

“Epeydir benimle ilgili olumlu konuşan ilk kişi oldun Joan. Müteşekkirim.”

“Asıl biz müteşekkirimiz.”

Başıyla memnuniyet belirten bir selam verip uzaklaştı. Balo salonlarını andıran büyük salona baktım. Buradaki birçok insan benim gibi Papalık’ın ve engizisyonun mağdurlarından ya da potansiyel mağdur... Ancak çok azı Cromwell’in ifade ettiği değerin farkında. Çoğu, Lusitanus’a saygılarını sunmak için sıraya girmiş durumda.

Edward, adamın arkasından hayran hayran bakarken, Jasper sitem etti:

“Adamı rahatsız ettin! Bunu neden yaptın?”

“Jasper, hem çok akıllısın hem de çok saf. Neden burada sanıyorsun? Kral, Boleyn Kızı’ndan usandı. Bugün yarın başından atması yakındır. Cromwell ise orada kalıcı ve İngiltere’nin en güçlü adamlarından biri olmaya devam edecek. Eğer İngiltere ile

iş yapmak, oradaki az sayıda Musevi'nin rahat etmesini istiyorsak, Cromwell'in dikkatini çekmemiz şart."

Jasper teslim olmuş gibi elini kaldırdı.

"Merak etme! Kesinlikle çektin!"

"Umuyorum..."

Edward:

"Keşke ben de çekebilseydim! Donup kaldım. Konuşamadım bile!"

Cromwell çok güçlüydü. Basit bir memurluktan başlayıp, ikinci adamı durumuna yükselmesi tesadüf değil, sahip olduğu yeteneklerle ilgiliydi. Bir zamanlar kendisi için tehlike olan Thomas More'un idamında parmağı olduğu söyleniyordu. Thomas Wolsey gibi önemli adamları geride bırakmayı bilmişti.

İnsanlığa en önemli hizmeti ise bir sözü ile kralları dize getirmeyi âdet haline getirmiş olan Katolik Papa'ya dur demek oldu.

"Buraya ne için geldiğini mutlaka öğrenmem lazım..." diye fıslıdım.

Jasper'ın sorunu buydu. Elinde her zaman bilgi vardır ama nasıl kullanacağına ilişkin fikri yoktur.

"Ben biliyorum zaten!" dedi Edward. "Cleves Dükü John* ile görüşmeye gidiyor. Lusitanus onuruna verilen toplantı için birkaç gün kalmaya ve Anvers iş çevreleriyle görüşmeye karar verdi."

"İlginç. Peki bu dükün evlilik yaşında bir kızı var mı?"

Dönüp şaşkın şaşkın baktı.

"Evet. Kızlarından Sybilla, Saksonya Dükü John Frederick ile evlenmişti ama bildiğim kadarıyla diğer kızı Anne, henüz bekâr..."

Gülümsedim.

Edward ve Jasper, durumu yeni anlıyormuş gibi oldular. Jasper'ın sakallı yüzü iyice çarpıldı.

* John 3

Hukuk eğitimi almama rağmen epeyce tarih okudum. Hem kendi tarihimizi hem de dünya tarihini. Kişisel kökenlerime ilişkin merak, tarihi benim için hep cazip kıldı. Fakat tarihte değişimlerin bu kadar çok olduğu bir başka dönem aklıma gelmiyor. Her şey değişiyor. Hem de baş döndürücü bir hızla...

Avrupa, Osmanlı, keşfedilen Yenidünya,* okyanuslar, gemiler, ticaret... Papa bile değişti. Paul,** Papa oldu. Fransızlar, Şarlken'e kazık atmış, Osmanlı ile dost olmanın yolunu bulmuşlardı. Muh-teşem Süleyman, Fransızlara "kapitülasyon" denilen haklar vermiş, ticarete onları bir adım öne geçirmişti. Fransız gemileri Akdeniz'de, Türklerin kontrol ettiği sularda ve limanlarda rahatça ticaret yapabiliyor, serbestçe dolaşabiliyordu.

Avrupa sürekli savaşıyor, bazen İngiltere ile İspanya savaşa tutuşuyor, sonra Fransa ile Almanya kapışıyor, kimi zaman küçük bir toprak parçası için bitmeyecek savaşlar başlatılıyordu. İspanya'nın barutu kullanmaya başlamasından sonra Fransa'ya karşı üstünlüğü artık kabul edilmiş gibiydi. Kendi içlerindeki savaşlardan başlarını kaldırabildiklerinde hepsi, ortak düşman olarak Osmanlı ile mücadeleye girişiyordu.

Değişmeyen tek şey bizim durumumuz...

* Amerika

** Paul 3

Sistemi çözdüm. Eğer güvence alarak savaşıyan taraflara borç vermenin yollarını açık tutarsam, hem kârlı bir iş yapmış olurum hem de bizimle ticari işleri nedeniyle sevmeseler de zarar vermelerinin önüne geçiyordum yönetimlerin. Şarlken en kuvvetli düşmanımız. Belki Papa'dan bile daha fazla... Ancak iş ortak çıkarlara gelince, onunla bile geçinmenin bir yolu bulunabiliyor.

Portekiz'deki işlerin hızlı bir şekilde Anvers'e aktarılması için Diogo ve Agostino ellerini çabuk tutarken, ben kendimi geliştirmek, ticareti ve para işlerini daha iyi öğrenmek için uğraştım. Onlar neredeyse yolun sonuna geldiler. Lizbon'da ne varsa Anvers'e aktardılar ama henüz ailenin içinde yaşayacağı uygun bir ev bulunamadı. Anvers'in nüfusu kısa sürede üçe katlanmış, yüz bini aşmıştı. Böyle büyümeye devam ederse yüz elli bini de aşacak gibi görünüyor. Bu durum başlangıçta ticaretin canlanması için olumlu bulunsa da şehrin daha pahalı bir yer haline gelmesine neden oldu, en çok da ev fiyatları uçtu. Liman çevresinde gelişen şehirde, zaten geniş ve saray gibi evler, büyük bahçeler içindeki konakları bulmaya imkân yok. Az sayıda böyle ev bulunsa da şehrin çok dışında ve asilzadelere aitler. Yüksek bir bedel ödemeyi göze alsak bile, hepimizin içinde yaşayabileceği bir ev bulmak kolay değil.

Limana yakın apartmanlardan birini gözüme kestirdim ve uzun uğraşlardan sonra, sıkı bir pazarlıkla, nihayet almayı başardım. Binada değişiklikler yapmak, bazı bölümleri değiştirmek gerekiyor.

Hans Hendrik Van Paesschen'a binayı gezdiriyor, istediğim değişiklikleri anlatıyordum:

“Bize, içinde en az üç aile ile hizmetkârlarının ve muhafızlarının yaşayabileceği bir yere dönüştür burayı. Hem ortak bir ev hem de ayrı. İstedığimi anlatabiliyor muyum?”

Genç bir mimar olmasına rağmen şimdiden ünlü olmaya başlamıştı. Saçının ön tarafı dökülmüş, erken yaşta kel kalacağının ipuçlarını veriyor.

“Merak etmeyin Sinyor Micas. Söylediğinizi tam olarak anladım. Herkesin rahatça kendine ait yatak odaları bulabileceği ama herkesin bir arada olabileceği salonlara da sahip olsun istiyorsunuz. Elimden geleni yaparım.”

“Bay Van Paesschen, sizin daha çok köprü ve kule yapımı gibi konularda uzman olduğunuzu anlatıyorlar ama içimden bir ses, işi size vermekle hata yapmayacağımı söylüyor. Beni mahcup etmeyin.”

Kendine güveni yerindeydi.

“Kuşkunuz olmasın. Sadece istediğiniz değişiklikleri yapmakla kalmayacağım, çok güzel görünmesini de sağlayacağım. Bunun için burada epey fikir var.”

Parmağıyla kafasını işaret etti.

Binanın tüm katlarını gezdik ve çoğunda Van Paesschen notlar aldı.

Diogo'nun beni çağırttığını söylediklerinde hemen yanına gittim. Endişeli görünüyordu. Onu kolay kolay bir şey endişelendirmez. Gerçekten kötü değilse...

“Ne oldu Diogo Dayı? ‘Acil’ denilince koştum geldim.”

Elindeki mektubu gösterdi.

“Ağabeyim Francisco... Hastalanmış. Hemen Lizbon'a gitmemi istiyorlar.”

“Ama... Nasıl? Gidemezsin ki... Seni serbest bırakırken, Anvers'ten ayrılmanı yaskladılar. Fırsat bekleyenler, bunu kaçtığın şeklinde yorumlar...”

Diogo çok üzgün olduğunu saklayamadı.

“Biliyorum... Gittiğim anda bunu bahane edip hemen tutuklamaya kalkacaklar. Kendi ayağımla kafese girmiş olacağım.”

“Ne yapacaksın peki?”

“Düşündüm ve senin gitmene karar verdim. Ben gidemiyorum ama sen gidip, beni haberdar edebilirsin Jozef.”

Hiç tereddüt etmedim:

“Olur. Hemen yola çıkarım. Sabahı bile beklememe gerek yok.”

Zaten giderdim ama şimdi Diogo beni kendi adına görevlendirmiş oluyor.

“Evet evet. Hiç bekleme. Belki...”

Devamını getiremedi. Ağlayacak gibi oldu.

“Diogo Dayı, hemen kötüye yorma. Dur bakalım. Belki ben gidesiye kadar Francisco Dayı iyileşmiş bile olabilir.”

“Umarım... Ama bilemiyorum. Elim ayağım tutmuyor şu anda.”

Rahatlatmaya çalıştım:

“Endişelenme... Ben senin adına gidip, ne yapılması gerekiyorsa yapacağım. Yanlarında olacağım. Francisco Dayı iyileştikten sonra da dönerim.”

Başını salladı.

“Yaparsın biliyorum ama ben gitmeliydim... Keşke...”

“Gidemezsin. Buradaki tehlike bir yana, orası da tehlikeli. Dindar Juan’ın niyetlerini biliyorsun. Devlet borçları gittikçe büyüyor ve o da el koyabileceği servetler arıyor. Senin gitmen demek, altın tepside Juan’a sunulman demek. Oysa ben... Neredeyse çalışan biri durumundayım. Beni tutuklamak bile istemezler.”

Aslında benim için de tehlike vardı ama Diogo’yla kıyaslanamayacak düzeyde... Dindar Juan, sonunda Portekiz’de engizisyon kurulmasına izin vermişti. Devam ettim:

“Juan Cizvitlere bile sıcak bakıyor. Portekiz’e yayılmalarını teşvik ediyor. Onların Yenidünya’da işine yarayabileceğini düşünüyor. Misyoner olarak kullanacak. Fakat ‘Yenidünya’yı Hıristiyanlaştırmaya başlamadan önce, kendi içinde de ‘kan saflığı’ istekleri depreşecektir. Biz bunları geçmişte yaşadık Diogo Dayı. 1492 sürgününden kaçarak Portekiz’e gelen büyüklerimizi düşün. 1496’da Kral Manuel onları din değiştirmeye ya da göçe zorladı. 1506 katliamını hatırla. Bunların çoğunu sizden öğrendim ben.”

Hiç unutmamıştı ki...

Bir ihbar mektubu ile başlayan soruşturmaları, yargılamaları, evlerin basılıp Tora ve Talmud aranmasını, istediklerini alıncaya kadar devam eden işkenceleri...

“Ne verirsek verelim yine de güvende olamıyoruz...” dedi umudu kırılmış gibi. “Böyle elimizi kolumuzu bağlıyorlar.”

“Tamam. Sen burada kal ve işlerin başında olmaya devam et. Ben hemen yola çıkıyorum. Gracia ve Brianda halaların yanına ulaşınca sana haber yollayacağım. Dediğim gibi: Belki de oraya vardığımda Francisco Dayı’yı sağlıklı bulacağım.”

Çok hızlı hareket etmeme rağmen, Lizbon’a ulaşmam günler sürdü. Sarayı andıran eve yıllar sonra tekrar dönmek içimde karmaşık duygulara neden olsa da romantik bir seyahat için gelmedim. Hizmetçiler hemen Gracia’ya haber vermek istediler ama beklemeye tahammülüm yok. Doğrudan yatak odasına çıktım. Bulunduğunu tahmin ettiğim yere...

Kapıyı vurup bekledim. İçeriden bir ses:

“Gelin...”

Gracia’nın sesi. Girdim.

Yatağın yanına bir koltuk koymuş ve eşinin yanından ayrılmıyordu. Yataktaki Francisco uyumuyor ama kendinden geçmiş gibi halsiz görünüyor.

“Gracia Hala, Francisco Dayı, ben geldim...”

Gracia da sanki hasta gibiydi. Yerinden bile kalkamadı. Zayıf bir sesle konuştu:

“Hoş geldin Jozef...”

Francisco’dan ses yok.

“Nasıl oldu?”

Elimi alnına koydum. Yakışıklı, kudretli adam, çok yakın akrabam olmamasına rağmen beni evladı gibi koruyup kollayan, eğitimimi ve iş hayatına atılmamı üstlenen kişinin ateşi yok. Hatta buz... Rengi tamamen sapsarı: Canı çekilmiş gibi.

Bir an içimi büyük bir üzüntü kapladı. Francisco’yu böyle bulmayı beklemiyordum. Boş bir koltuğa çöktüm.

“Durumu ne?”

Gracia gözyaşlarını mendiliyle kuruladı. Belli ki birkaç gündür sürekli ağlıyor. Gözleri kızarmış, şiş.

“Böyle... Yaşlanmasına rağmen her zaman sağlıklı bir insandı. Birdenbire...”

Yine ağladı. Gözyaşlarını kuruladı.

“Dışarıda konuşalım mı?”

Başıyla onayladı.

Çıktık. Daha çok Francisco ile birlikte misafirlerini ağırladıkları büyük salona geçtik. Hizmetçiler hemen gelmiş, bir isteğimiz olup olmadığını sormuşlardı.

“Biriniz çıkıp, Francisco’nun yanında bulunun Emillia...” dedi Gracia. “Yalnız kalmasını istemiyorum.”

“Emredersiniz Dona Gracia.”

Hizmetçiler çıkınca usul usul anlatmaya koyuldu:

“Her şey engizisyonun kurulacağı haberinden sonra oldu Jozef. Anvers’ten döndüğünden beri işlere daha sıkı sarılmış, bir an önce bu şehirden ayrılmamız için çalışıyordu. Küçük Reyna’mızın bu şehirde yaşamasını istemiyordu. Ancak engizisyona izin verildiği haberi geldikten sonra, birden çöktü. Ertesi gün yataktan çıkamadı. Ah, bilmiyorsun Jozef, o henüz İspanya’yı terk etmelerini bile unutamadı ki! Yine aynı hüznü yaşayacak olmasına yüreği dayanamadı, biliyorum! Güçlü görünmeye çalışırdı her zaman. Bana ve Reyna’ya, sonra sizlere sahip çıkmak için kendini hep güçlü gösterirdi. Fakat onun içinde kırılgan bir çocuk, hâlâ İspanya’yı terk etmelerinin, burada zorla vaftiz edilmelerinin yasını tutar. Apostazi* günahını işlediği için kendini hâlâ suçluyordu, biliyorum...”

Onu rahatlatacak kelimeler aradım.

“Gracia Hala, hepimiz aynı durumdayız. Bu bizim... kaderimiz.”

“Evet. Ne üzücü bir kader!”

Her zaman çok inançlı olduğunu bildiğim Gracia da epeyce yıpranmış olmalı. Üstüne konmaya çalışan sinekleri yelpazesıyla kovaladı. Rüzgâr perdeleri sarstı hafifçe. Onun üzüntüsü tüm eve sinmiş gibi. Bir zamanlar en usta marangozların yaptığı mobilyalarla döşenmiş, en pahalı kumaşlarla kaplanmış salondaki her şey de sararıp solmuş adeta...

“Ertesi gün bir uyandım, baktım yanımda rengi kül gibi olmuş, yatıyor. Kalkamadı. Doktor Jakop’a haber gönderdim. Sarayın hekimlerindendir, bilirsin. Onu da Luna diye tanırırlar.”

“Biliyorum.”

“Francisco’yu muayene ettikten sonra halsiz düştüğünü söyledi. ‘İyi bakılırsa toparlanır...’ dedi. Çok iyi baktık ama... iyileşmiyor Jozef. Her gün biraz daha kötüye gidiyor.”

* Din değiştirme

Yeniden gözyaşları.

“Az bir şey iyiyken, vasiyetini hazırlattı. Onsuz ben ne yaparım Jozef?”

“Gracia Hala, böyle konuşma! Henüz onu kaybetmedik. İyi-
leşmeyeceğini nereden biliyorsun? Bana iyi göründü.”

Öyle kuru bir yalandı ki bana bile inandırıcı gelmiyor sözlerim.

Gracia sanki günlerdir bunları anlatacak birini bekliyormuş
gibi anlattıkça rahatlıyordu. Önünü kesmedim. Bıraktım anlatsın
ve rahatlasın.

13.

Francisco Dayı iyileşemedi. Lizbon'a ulaştığımın ertesi günü son nefesini verdi. Karısı Gracia ve kızı Reyna'yı bizlere emanet edip gitti. Artık yeniden dirilişe kadar, onu toprağa emanet ettik.

İnançlı bir Musevi olarak ama gizlenerek yaşamıştı. Son yolculuğunda da bu eziyete katlanmak zorunda kaldı. Önce kilisede herkese açık bir tören yaptık onun için, sonra kendi aramızda gerçek bir Musevi töreni. Yakamızı yırtmış, yasımızı tutuyorduk ama kimse görmesin diye yırtık elbisemizin üstüne başka elbiseler giyiyorduk.

Yas bitiminde Gracia, Brianda'yı yanına, beni karşısına aldı.

"Şimdi anlat bakalım Jozef... Ne yapıyoruz?"

"Yaşınız henüz genç Gracia Hala..." dedim. "Uzun ve mutlu bir hayat yaşayacak ve kızınızı büyüteceksiniz. Brianda Hala, siz de daha önce konuşulduğu üzere Diogo Dayı ile evlenecek ve mutlu bir yuva kuracaksınız."

Brianda saçıyla oynadı. Daha yastan yeni çıkmıştık ama hemen süslenmiş, dışarı çıkmayacağı halde mücevherlerini takmıştı. Gracia'nın ona kızdığını biliyordum ama acısı tazeyken bir de kardeşi ile kavga etmemek için susuyor.

"Bunu biliyoruz... Elbette kızım için hayatta kalmaya devam edeceğim Jozef ama nerede?"

Anladım ki artık bu şehirde durmak istemiyor. Üstelik ortalığı boş bulan fanatik din adamları son dönemde Marran ve Musevilere

karşı söylemlerini sertleştirmişlerdi. Sanki yeniden bir çılgın ortaya çıkıp da “Hadi!” dese, kalabalıklar yine mahallelerimizi basıp, evlerimize girerek bizi öldüreceklermiş gibi korku hissediyordu Mar-ranlar. Kadınların bunu daha fazla hissettiğine eminim. Ne de olsa, onların sezgileri ve duyguları bizden daha güçlü.

“Anvers’te hazırlıklarımız tamam. Sizin için her şey hazırlandı. Ancak buradaki kadar geniş ve konforlu bir ev bulamadım. Ne yazık ki bir apartmana yerleşecek, güzel çiçeklerle dolu bahçenizde gezinti yapmak yerine hareketli ama güzel bir sokağı seyredeceksiniz.”

“Tek kusuru o olsun.”

“Aynı evde mi oturacağız?”

Bu soran Brianda idi. Gracia dönüp ters ters baktı.

“Ne o? Hoşuna gitmedi mi?”

Brianda bazen kızdıracak kadar boşboğaz olabiliyor:

“Kocamla, kendi evimde yalnız oturmak istiyorum. Ayıp mı yani?”

“Brianda!”

Araya girdim tartışmasınlar diye:

“Brianda Hala, kendi eviniz olacak elbette. Bulduğum bina bir apartman. Tümü bize ait olacak ama her katında birbirinden nispeten bağımsız evler var. Bir mimarla anlaştım. Hans Hendrik Van Paesschen adında genç biri. Ev üzerinde gerekli değişiklikleri yapıyor. Son baktığımda neredeyse tüm duvarları yıkıp tüm katları açmıştı. Hem aynı çatı altında hem bağımsız gibi olacağız. İstedığınız bölümü siz kullanırsınız, diğerini de Gracia Hala ile Reyna. Elbette hizmetçileriniz, uşaklarınız ve diğer görevliler için de yerler var. Merak etmeyin.”

“Ya sen...”

Bunu soran Gracia’ydı.

“Ben de sizinle oturacağım. Tabii bunu istemiyorsanız...”

“Hayır! Tam tersine. Senin ve Samuel’in de bizimle oturmasını çok istiyorum. Bundan sonra hiçbiriniz gözümün önünden ayrılmayın!”

Brianda:

“Ne zaman dönüyorsun peki?”

“Dönmeyeceğim. Diogo Dayı’ya haber gönderdim. Hazırlıklar tamamen bitip, siz yola çıkana kadar yanınızda kalacağım.”

Onlarla konuşurken, kendimde bir farklılık hissediyordum. Sanki büyümüş, olgunlaşmış ve ailenin kadınlarına sahip çıkıyor gibi... Artık onların önündeki erkek ben olmuştum ve bu omuzlarıma taşımaktan kıvanç duyacağım bir sorumluluk yüklüyordum.

Sonraki günlerde hazırlıkları sessiz sedasız devam ettirdik. Lizbon’da ne kadar göze görünmez olmaya çalışsam da hem kralın casusları, hem engizisyonun casusları hem de ticari rakiplerin gözleri üstümüzdeydi. Pedro Anselmo’nun daveti geldiğinde, bu nedenle tedirginlik yaşadım.

Baharat ticareti konusunda ne kadar önde olsak da bizden sonra Lizbon’da başka baharat tüccarları ortaya çıkmış, önceleri Hindistan ve Sumatra’ya kadar uzanan ticaret gemileri, Çin’in ipeği, porseleni yanında yeni bir ülkeyi daha keşfetmişlerdi: Japonya. Bu ülkede maden boldu ve altını, bakırı, demiri işleme konusunda ileri noktadaydılar. Anselmo’nun da bu yeni ülkeyle ilgili ticaret yapanlardan biri olduğunu öğrenmem uzun sürmedi.

Oldukça kısa boylu, bu yetmez gibi bir de kiloluydu Anselmo. Yürümüyor da yuvarlanır gibi ilerliyor, geniş yakalığı şık değil, komik duruyor, adamı bodur kalmış bir çiçek gibi gösteriyordu. Çiçek açmış bir soğan gibi...

“Randevu talebimi kabul ettiğiniz için teşekkür ederim Don Micas...” dedi kibar olmaya çalışarak.

Elleri de göbek çevresi gibi kalın ve etli. Elimi uzun süre sıkınca kurtarmak için çekmek zorunda kaldım.

“Oturun lütfen. Size ne ikram edebilirim? Bir bardak şarap... Ya da daha iyisi, Uzakdoğu’dan gelen harika bir çaya ne dersiniz?”

Şarabı keyif için içerim, dostlarımla, güvendiğim insanlarla içebilirim. Bu adamla değil.

“Çayınızı denemek istiyorum.”

Yardımcısına işaret etti.

“Üzüntünüzü paylaşıyoruz. Francisco iyi bir Hristiyan ve herkesin sevdiği bir tüccardı. Onu hep sevgiyle anacağız. Dilerim cennette de çok huzurlu bir hayatı olur.”

Riyakârlığı görmezden gelip, arkasından ne geleceğini beklemeye karar verdim.

“Öyleydi. Sağ olun.”

“Siz nasılsınız? Anvers’te işlerinizin çok iyi olduğunu duydum. Dindar’ın size biber tekeli vermesi başlangıçta kimsenin hoşuna gitmemiştii ama artık bu sorun kalmadı. Dostum Micas, size Joan diyebilir miyim?”

Başımı salladım.

“Joan, Uzakdoğu’da öyle hazineler var ki insan artık biber geliyor mu gelmiyor mu ona bile bakmıyor. İnanın bana, yeni keşfedilen bölgeler birbirinden değerli ürünlerle dolu.”

“Öyle sanırım.”

Neyin çevresinde dolanıyor bu herif!

“Cesur bir girişimci için fırsatlarla dolu. Herkes Yenidünya’ya doğru yelken açmak isterken, Uzakdoğu’ya yelken açanlar önemli fırsatlarla karşılaştı. Biz de aynı yöne gittik ve işte...” Kollarını iki yana açtı odasının ihtişamını göstermek ister gibi.

“Sonunda bu noktaya gelebildik. Artık daha büyük hedeflerimiz var Joan.”

Tam ağzımı açıp soracaktım ki kapı vuruldu. Sonra “girin” denilmesini beklemeden elinde porselen bir tepsi, üzerinde küçük çanaklar ve ucunda küçük bin tencereye benzeyen bir başka çanakla biri girdi. Dönüp baktığımda yaşadığım şaşkınlık yüzüme yansımış olmalı.

Çarşaf lar giyinmiş ama Araplar gibi değil. Beline kalın kuşaklar bağlamış, küçük adımlarla yürüyen bir kadın. Sırtında küçük bir yastık taşıyor gibi. Üstelik, yüzü bembeyaz... Badana yapılmış gibi dümdüz. Tek bir çizgi bile görünmüyor. Gözleri ise kimi zaman Anvers'te gördüğüm Tatarlara benziyor.

Anselmo, hizmetçisinin istediği etkiyi yapmış olduğunu fark edip, keyifle devam etti.

“Ah, işte bahsetmek istediğim konu da bu...”

Biraz daha sindirmem için yine sustu.

Kadın olduğunu bağladığı uzun saçlarından anladığım hizmetçi, çanaklara yeşil sıvıyı döktü ve dünyanın en önemli işini yapıyormuş gibi birini bana uzattı. Aldım. Sonra diğerini Anselmo'ya. Ardından da adamın el işaretiyle, geldiği gibi kayboldu.

“Nasıl buldunuz?”

Elimdeki çayı mı soruyordu yoksa hizmetçisini mi?

“Neyi soruyorsunuz?”

“Kölemi tabii ki.”

“Köle mi?”

“Evet. Köle... Bunlara ‘Nanban’ deniyor. Japonya'dan getiriyoruz.”

Yeniden kapalı kapıya baktım. Sanki o sessiz kadın oralarda bir yerde ve bizi dinliyor gibi. Şaşkınlığımdan istifade etmek ister gibi devam etti:

“Meraklanmayın. Hiçbir sorun yok. Kraliyet izin verdi. Japonya’dan topladığımız köleleri, Hindistan’da hatta Afrika’da bile satabiliyoruz. Elbette burada da... Bugün az olabilir ama gelecekte sayıları çok artacak. Bilsen öyle maharetliler ki...”

Ağzı sulanmış gibi yaptı. Damağını şaklattı.

Elimdeki çaya baktım. Hâlâ üstünden dumanlar çıkıyor. Belki Lizbon’un sıcak havasında değil ama Anvers’in serinliğinde çok işe yarardı. Yine de birkaç yudum da olsa almalıyım.

“Peki, benimle görüşmek istediğiniz konu nedir Don Anselmo? Önemli olduğunu bildirmişsiniz.”

İki eliyle tuttuğu çaydan bir yudum aldı. Sonra yine törensel bir iş yapıyor gibi bırakıp, konuştu:

“Dostum Joan, sen de bana Pedro diyebilirsin. Japonya, fırsatlarla dolu... Avrupa’da hiç bulunmayan altın ve bakır, orada dünya kadar var. Demir daha az ama önemli değil. Çok medeni bir ülke... Avrupa’dan çok çok ileride olduklarını rahatlıkla söyleyebilirim. Tek kusuru, Tanrı’ya tapmıyor olmaları. Onlar...” Uygun kelime arar gibi düşündü. “Kocaman, göbekli heykeller yapıp, onlara tapıyorlar. Düşünebiliyor musun, Hıristiyanlaştırbileceğimiz koskoca bir ülke ve çok kalabalık. Yemeği çubukla yiyip, düz kılıçlarla dövüşüyorlar. Öyle iyi kılıç kullanıyorlar ki kimileri onların Osmanlılardan bile daha iyi olduğunu söylüyor. Üstelik zırhları filan da bize benzemiyor. Onlara şeker satıp, karşılığında altın, bakır ve köle dolu gemilerle dönüyoruz. Şimdiden yüzlerce köleye sahip oldum ve bunun en az on katını da satmayı başardım. En iyi tarafları da ne biliyor musun?”

Başımı salladım.

“Hayır. Bilmiyorum. Aslına bakarsanız daha önce hiç Nanban görmedim.”

“Harika sevişiyorlar. Adeta ibadet eder gibi. Denemek isterse-
niz çekinmeyin. Sizin için bir tane görevlendirebilirim.”

Tiksintim yüzüme yansımış olmalı.

“Hayır! Olur mu öyle şey!”

“Canım sadece bir teklif. Neyse işte. Onlar bunu sorun etmi-
yor. Anvers'te çok fazla genelev olduğunu duymuştum.”

Bu sıcak çayı içmek beni rahatlatmıyor, tam tersine damağımı
yakıyor ve bir an önce kaçmak istiyorum.

“Don Anselmo, lütfen konuya döner misiniz? Benimle ne gö-
rüşmek istiyordunuz?”

Öne doğru yığılır gibi oturdu. Çayı devirecek oldu.

“Anlatıyorum ya işte...”

“Gerçekten anlamadım.”

“Sizinle ortaklık kurmak istiyorum.”

“Ortaklık...”

“Evet. Japonya'dan yapılacak ticarette kendime çok avantaj
sağladım. Gemiler dolusu Nanban yolda. Altın yüklü gemilerimiz
de var. Hindistan'ın pamuğu ve biberi sizin olsun. Ben Nanbanla-
rı ve bakırı getireyim. Kuracağımız ortaklıkla, Anvers'ten bunun
dağıtımını siz yapın. Böylece hem siz hem ben kazanayım.”

İçimden suratına bir sağlam yumruk vurmak geçiyordu ama
tuttum kendimi.

Kibar ol Jozef!

“Don Anselmo, şimdi anladım ne demek istediğinizi ama bizim
köle ticareti yapmadığınızı bilirsiniz.”

“Francisco yapmıyordu ama siz daha gençsiniz. Kârlı bir iş gö-
rünce anlarsınız. Öyle değil mi?”

“Hayır. Kârlı bir iş gördüğümde anlarım ama insanların mal
olarak alınıp satılmasına karşıyım. Belki biliyorsunuzdur, hukuk

eğitimi yaptım. Köleliğe karşı olan artık birçok hukukçunun görüşü var. Bugün değilse bile yakın gelecekte kölelik yasaklanacaktır.”

Anselmo o görüşte değildi.

“Dostum, herkesin kazandığı bir sistem kolay kolay bitmez. Köleliği kim, niye kaldırmak istesin ki?”

“Pekâlâ. Ne demek istediğinizi anladım. Cevabım hayır.”

“Peki ya bakır... Bakır ve altın işine ne diyorsunuz?”

“Bildığınız gibi yas döneminden daha yeni çıktık. Francisco Dayı’mın bir vasiyeti var ve işler ona göre yeniden düzenlenecek. Böyle bir teklife sıcak baksam bile, kendi başıma karar veremem. Anvers’e dönmeli ve Diogo Mendes ile konuyu görüşmeliyim. Onun da sıcak bakacağını sanmıyorum.”

Şişman yanakları aşılır gibi oldu.

“Elinizin tersiyle itiyorsunuz...” dedi hayal kırıklığını gizleyemeyen bir sesle. “Fakat hata ediyorsunuz Don Micas. Bunu anlamanız uzun sürmez.”

“Ben müsaadenizi isteyeyim...” dedim. “Artık kalkmam lazım.”

“Hemen mi?”

“Mümkünse. Zaten konuşacak bir şeyimiz de kalmadı.”

Benden önce o yerinden kalktı. Kısa adımlarla yanımda bitti.

“Bu ‘hayır’ı cevap olarak kabul etmiyorum. Sizinle mutlaka yine görüşeceğiz. Hadi sizi yolcu edeyim.”

“Hiç gerek yok. Kendim giderim.”

“A, olmaz!” deyip koluma da girdi.

Neden böyle yaptığı ise az sonra ortaya çıktı.

Özellikle benimle yürümek istemiş, emrinde bulunan diğer Nanbanları da görmemi sağlamaya çalışmıştı. Kimileri bizim gibi giydirilmiş, kimileri “kimono” dedikleri kıyafetler içinde kadınlar ve erkekler... Daha Afrika’dan getirilen kölelere bile alışmadan şimdi de Uzakdoğu’dan gelenler... Tüccarım ama insanları alıp

satmayı hiçbir zaman anlamadım. Belki de köle olarak satılan bu kişiler de bizim gibi farklı görülüp, farklı davranıldığı için olsa gerek, içten içe hepsine bir yakınlık duymadan edemiyorum.

Kuru soğan görünümlü Anselmo, beni kapıya kadar uğurlayıp, yine sosis gibi parmaklarıyla uzun uzun elimi sıktı.

Marco Polo'nun İpek Yolu üzerinde yaptığı seyahati hepimiz bilirdik. Venedik'ten yola çıkmış ve Çin Sarayı'na kadar ulaşmayı başarmıştı. Onun anlattığı altınlarla dolu saraylar, ipekliler ve türlü zenginlikler eskiden beri hep hayalleri süslerdi ama bunun bir de arka planda kalan yüzü vardı. Artık keşifler sonrasında biliyorduk ki Uzakdoğu'da yaşayan insanların tümü zenginlik ve sefahat içinde yaşamıyor. Belki Çin İmparatoru ya da Budist rahipler rahat olabilir ama aynen burada olduğu gibi yoksullar ve ayrımcılıktan nasibini alanlar çok. Onlarla ticaret yapılmasına taraftardım ama o insanların kaçırılıp veya gönüllü, buraya getirilerek köle olarak satılmasını içime sindiremiyorum.

Bu adamı batırmayı isterdim!

Pedro Anselmo'nun bana bir kötülüğü olmadı ama tiksintimi kazanmayı sağladı. Zenginlik istiyor ve büyük ihtimalle, bazı ticari imtiyazları alabilmek için Kral'a yüklü ödemeler yapmayı vaat etti. Yine de bunun için insanları satıyor olması midemi kaldırmaya yetiyor.

Biraz yürümek ve unutmak istedim. Lizbon'un okyanus kokulu sokakları bana iyi gelecek biliyorum. Körfezden gelen iyot kokulu rüzgâra verdim yüzümü ve göğsümü...

İnsanın insana zulmü ne zaman bitecek?

Epeyce yürüdüm. Neyse ki küçük bir çocukken ayrıldığım Lizbon'da adımları bilseler de beni fazlaca tanıyan yok. Rahat rahat dolaştım endişelenmeden.

Eve ulaştığımda ise Pedro'ya ne yapacağımı bulmuştum.

14.

Gracia, Francisco'nun adamlarından Lazar ile birlikte beni bekliyordu.

"Don Nasi, işyerine gelmenizi umduk ama gelmeyince burada ziyaret etmek istedim..." dedi. "Size vermem gereken bazı bilgiler var."

"Hoş geldiniz..." dedim yürümekten yorgun, otururken. "Dinliyorum."

"Gidişinizle ilgili her şey ayarlandı. Dayınız hayattayken işlerin taşınma işini neredeyse bitirmişti. Görünüşte yine burada varsınız Mendes Müessesesi olarak ama içi boşaltıldı. Ne zaman isterseniz, gemilere binip yola çıkabilirsiniz."

Adama baktım. Gayet samimi. Kimi zaman Marranlardan bile zarar gördüğüm, vefasızlıkla karşılaştığım olurdu ama Lazar bir Hıristiyan, üstelik Katolik olmasına rağmen her zaman Francisco'ya sadık kalmış, şimdi de bize yardım ediyordu. Her inançtan insanın iyisi de kötüsü de olabiliyor. Önemli olan insanları cahil bırakmayıp, bağnazlığın yaygınlaşmasını önlemek... Şarklıken Marranlardan nefret ederken, yeğeni Max, benimle ahabap olmakta bir sakınca görmedi. Her zaman da yardımını gördüm.

"Gracia Hala'yı da bilgilendirdiniz mi?"

"Evet. Ülke dışına çıkmak için izinleri alması dışında hiçbir engel kalmadı."

Kral Juan, Marranların yurtdışına servet kaçırmamaları için önlem almış, çıkışlara sınırlama getirmişti. Herkesi kapsayan bir sınırlama olmaktan çok, Marranlara yönelik bir kısıtlama.

“Hem yeğeni hem de hukuki danışmanı olarak yanında bulunacağım. Bazı miras işlerini çözmek ve kocasından kalan serveti Lizbon’a getirmek için yurtdışına çıkacağımızı belirterek izin alacağız.”

“İyi düşünmüşsünüz Don Nasi.”

“Onlara gelecek ay ülke dışına çıkacağımızı söyleyeceğiz Lazar ama yarın gidecekmişiz gibi her şey hazır olsun.”

“Emredersiniz.”

Kalkacaktı ki ekledim:

“Sana bir şey daha sormak istiyorum.”

“Buyurun...”

“Pedro Anselmo hakkında ne biliyorsun?”

İzinler nihayet alınıp, Lizbon’dan ayrılma vakti geldi.

Gelecek ay, aileyle birlikte şehirden ve ülkeden ayrılacağımızı sanıyorlardı.

Elbette iyi yetiştirilmiş bir hanımefendi, bir ay kadar hazırlık yapmadan zaten uzun seyahatlere çıkmaz!

Öğlen oturup, Lazar’a bir mektup yazdım ve uşaklardan biriyle gönderdim.

“Saygıdeğer Bay Lazar. Yarın ailece yapacağımız bir toplantı ile miras işlerini görüşmek üzere sizi bekliyoruz. Toplantıda Gracia Nasi ve Brianda Nasi de hazır bulunacaktır.”

Akşam olduğunda, dışarıdan bakan biri bizi görse, herhangi bir akşam geçirdiğimizi sanabilirdi. Yanımıza almak istediğimiz kıymetli eşyalarımız çok önceden yerine ulaşmış, bizi götürecek

olan gemiye günler öncesinden yüklenmişti. Yanımıza birer küçük bohça almak yetecek de artacak bile.

Sakince yemek yedik. Çalışanların çoğuna izin vermiş, çok güvindiklerimizi bırakmıştık evde yalnızca.

Eğer işler ters giderse...

Bizi sorgusuz sualsiz hapseder ve bir daha çıkmamıza izin vermezlerdi.

Alevler geliyor gözümün önüne. İnsanların işkence yorgunu, bağlandığı kazıklar. Sonrasında büyüyen ateş duvarları... Kaçış yok...

Önce sakın bir liman olan Bristol'e gideceğiz ardından Londra'ya... Sonra da Flander topraklarına. İngiltere eskiden Musevilerin sevdiği bir ülke değildi. Musevi katliamları yaşanmış, Haçlı Seferleri'ne hazırlanırken bütün Musevileri Hristiyan olmaya zorlamışlardı. Din değiştirmek istemeyen Museviler direnmiş, kadınlar çocuklarını, erkekler karılarını, haham onları ve son olarak kendini öldürmüştü ama artık farklı bir rüzgâr esiyor. Papa'nın boyunduruğundan nihayet kurtulan ülke, Protestanların gözdesi haline geldi. Musevileri çekebilmek için "Museviler tüm dünyaya yayılmazsa Mesih gelmeyecek..." propagandası yapılıyor.

Yine de Marranların İngiltere'ye güvenmesi kolay olmayacak!

İngiltere'de engizisyon olmayabilir ama bizim tarihimiz, güler yüzle davet edilip, tutulmayan sözlerle kovulmaktan ibaret.

Cromwell geldi aklıma. Henry, Anne Boleyn'i tutuklattırmış. Kendisine ihanet etmekle suçlamıştı. Sanırım, ondan kurtulmanın başka bir yolunu bulamadı. Cromwell çok önceden biliyor olmalı durumu çünkü daha ben Anvers'teyken eş aramaya başlamıştı. Fakat Henry'yi bulduğu adayla evlenmeye ikna edemedi. Kral'ın gönlünü bir başkası çaldı: Jane Seymour.

15.

Gemiye binip demir aldıktan sonra güverteye attım kendimi. Bu yaşımda ikinci kez ülkem olup olmadığını bile bilemediğim yerden ayrılıyorum. Bir daha döner miyim onu da bilmiyorum. Okyanusun iyot kokusu ve serin rüzgârını ciğerlerime doldurdum. Üzeri yakamozlanan denizi seyre daldım. Yukarıda bir yerlerde yıldızlar parlıyor olmalı. Bir de ay...

Kimim ve nereye aidim?

Vatansızlık böyle bir şey...

Sağıma soluma bakındım sanki birileri varmış gibi ama kimse yok. İnsan hiçbir şey yapmadığında bile yorgun düşebiliyormuş. Neredeyse tüm günü oturarak geçirdim. İşyerinde, evde, arabada oturdum sürekli ama kendimi çok yorgun hissediyorum. Tuhaf bir yorgunluk... “Hayat yorgunluğu” dedikleri bu olsa gerek. Şu anda yaşlı insanların nasıl hissettiğini anlayabiliyorum. Onca coşku, koşturmaca, sevinç, üzüntü, keder, trajedi derken, bir ömür geride kalıyor ve en sonunda insan tam da işleri bitirmişken, kendini çok ama çok yorgun hissediyor...

İşte tam öyleyim: Yorgun...

Bu hayat beni yordu ama bu kadar genç mi yoracaktı?

Ya bundan sonrası...

Yanımdaki iki kadın, iki halazadem bana emanet. Elbette küçük Reyna da... Onlar olmasa belki de ilk uygun limanda inip,

kimliğime dair ne varsa unutup, basit, sıradan bir balıkçı köyünde yaşayıp gidebileceğimi hissediyorum şu anda. Ya da orman içinde bir yerlerde... Bütün gün odun kesmek, avlanmak ve sonrasında sıcak ocağın karşısında karımla birlikte oturmak... Belki o zaman taklit yapmama, içeri başka, dışarı başka görünmeme de gerek kalmayacak... Belki elimde bir servet olmazsa, ne papazların düşmanlığını çekeceğim ne idarecilerin. Hiçbir şeyi olmayan bir köylüye niye düşmanlık yapsınlar ki?

Kafam, düşündükçe daha çok karışıyor.

Yel değirmenleri geldi aklıma. Anvers'in kırsalındaki asilzade şatolarında verilen davetlere gidip gelirken gördüklerim... Kocaman kanatları rüzgâr estikçe dönüyor, çarkları döndürüyor ve kocaman taşlar birbiri üstünde dönüp, arada ne varsa tuzla buz ediyor. En sert buğday, mısır bile toza dönüşüyor. Beynim de yel değirmenleri gibi. Sürekli öğütüyor ama içine atacak bir avuç buğday bile yok. Sürekli kendi kendini öğütüyor.

Bu kadar kendini kaptırma Jozef! Bu kadar olumsuz düşünme!

Geminin bu kadar çok sallandığını yeni fark etmiş gibi oldum bir an. Denizi seyredince daha çok hissediliyor. Ortalarda kimse yok gibi.

Etrafıma bakındım. İleride bir yerde Gracia'yı gördüm. Biriyle konuşuyor. Kaptan olsa gerek. Tayfalar ortalıkta yoklar. Bizim patron olduğumuzu biliyor olsalar ki ayakaltından çekilmişler. Tam altımdan bir yerlerden keçi melemesi gibi sesler geliyor. Hatta kaz sesleri duyduğuma yemin edebilirim.

"Diogo, seyahatin konforu için her şeyi düşünmüş..."

Ambarlar sebze, meyve hatta canlı hayvan dolu olmalı. Büyük gemileri ucuz et sağlasın ve beslemesi kolay olsun diye domuzla doldururlar ama bize yasak olduğundan, pahalı da olsa keçileri ve kazları tercih ediyoruz.

Uzaklarda bir yerde bir kandil yanıyor denizin üstünde. Muhafız gemimiz... Bizi korumak için peşimizden geliyor. Gerektiği durumlarda bizimkinden daha hızlı hareket edebilecek gemilerden. Hele de rüzgârı arkasından alırsa, yüzüyor, uçuyor.

Akdeniz'de korsan gemisi bol... Orada olsak korsanlar konusunda endişelenirdim ama bu bölgede korsanlardan çok Alman, İngiliz ya da İspanyol gemileri bizim için tehlikeli. Körfezden çıktığımız anda karşımıza hangi ülkenin gemisinin çıkacağı belli değil. Değerli bir yük taşıyan gemiyi kontrol etmek isterler ve ola ki bizi alıp rehin olarak götürebilirler.

Pedro Anselmo geldi aklıma. Onun gemilerinde ambarlar canlı hayvanlarla değil, hayvan gibi satılmak istenen kölelerle dolu. O gemilerden bir tanesi de bu akşam yola çıktı. Nanban yüklü olarak hem de...

“Don Anselmo, düşündüm ve haklı olduğunuza karar verdim.”
Sosis parmaklar keyifle kıpırdandı, birbirine geçti.

“Gerçekten mi? Biliyordum! Siz akıllı bir işadamısınız Don Micas. Göreceksiniz, bu işten siz de ben de iyi kazanacağız.”

“Harika! Hadi bunu kadeh kaldırarak kutlayalım! Ama lütfen yeşil çay dediğinizden olmasın!”

Güldü. Uşağına işaret etti şarap getirsinler diye.

İlk yudumları aldık ve sordum:

“Elinizde ne kadar köle var?”

Şöyle bir düşündü.

“Yaklaşık, yüz kadar. Ama hepsi sağlıklı değil. Bazıları uzun deniz yolculuklarına dayanamıyor. Yine de yüz kadar sağlıklı kadın ve erkek köle sağlayabilirim.”

“Hepsini göndermenizi istiyorum. Tabii bu ilk parti olarak... Sonrasını, daha sonra konuşuruz.”

“Hemen yenilerini getirteceğim.”

“Hayır hayır! Acele etmeyin! Bu köleleri elden çıkarmadan getireceğiniz her yeni Nanban, bize fazladan bakım masrafı demektir. Günde bir defa da olsa bunları doyurmak zorundayız değil mi? Yoksa hastalanır ve işimize yaramazlar!”

Gözlerini devirdi.

“Aynen öyle.”

“Şimdi size teslimatın nasıl yapılacağını anlatacağım.”

Dikkatle dinledi. Hepsini anlatıp bitirince sordum:

“Başka bir şey...”

Ensesini kaşıdı.

“Tamam da bunun için benim gemilerimi kullanırsanız sanıyordum. Yani...”

“Dert etmeyin! Zaten Lizbon’a gemilerimiz gelip gidiyor. Boş gideceklerine, köleleri yüklersiniz, olur biter. Say ki sizin geminiz.”

Sonra da Lazar’a verdiği talimat:

“Kölelerin tamamını Yenidünya’ya göndereceksin. Şimdilik Uzakdoğuluların köle edilmedikleri tek yer orası. Hepsine özgür olduklarına ilişkin belgeler vereceksin. Hiç zarar görmeden ulaşmalarını temin et!”

“Elbette ama... sonra...”

“İstersen geminin battığını söyle, istersen kölelerin isyan çıkardığını ve gemiyi kaçırdıklarını. Bizim de zararımızın büyük olduğunu ve artık kölelik işinde ortak olmadığımızı. Ama bunu yapmak için geminin karadan birkaç gün uzaklaşmasını bekle...”

Şimdi biz İngiltere yolundayken, Nanban yüklü gemi de Yenidünya’ya doğru yol alıyor olmalı. Bir hayalim var ve bunu gerçekleştirmek istiyorum. Hayat beni şimdiden yormuş olabilir ama öğrettiği şeyler de var:

Kendin için istediğin güzel şeyleri başkaları için de iste!

16.

Günler sonra Bristol Limanı'na sağ salım ulaşıp demir atan gemiden indik. Bizi Eric karşıladı. Diogo'nun, müessesenin işlerini yapması için burada görevlendirdiği, güvenilir bir adamı.

Bizi küçük bohçalarımız ve sandıklarımızla indiren kaptan, gemiyle yolculuğuna devam edecek, kalan eşyalarımız bizden önce Anvers'e varacak.

Eric etrafımızda dört dönüyor, patronun ailesine hürmette kusura etmeyerek muhtemelen aldığı yüksek ücretin hakkını vermeye çalışıyor.

Francisco'yu, cenazesini daha sonra Kudüs'e taşımak üzere, Hristiyanlar gibi tabutla gömüp bıraktığımız Lizbon'da, bir daha göremeyeceğimiz evimiz dışında bir şey kalmadı. Yine de hepimiz mutluyuz çünkü bir aradayız ve hangi köşeden bir casus ya da engizatör çıkacak diye endişelenmekten artık kurtuldu.

Eric, "Bay Mendes sizin için bir konak hazırlattı..." dedi.

"Bay Eric, bizi konağa götürün o halde. Günlerdir sallanmayan bir zemin için bekleyip duruyoruz."

Eric'in hazır beklettiği araba bizi limanın kalabalığından, nemli havadan ve küfürlü konuşmalardan daha uzakta bir yerlere götürdü.

Bana şu anda Bristol'de değil de Anvers'te olduğumu söyleseler inanırdım. Burası da Anvers ve Lizbon gibi liman çevresinde

büyüyen şehirlerden. Tek farkla ki burası diğer ikisine göre çok daha sakin ve küçük. Anvers'te görmeye alışkın olduğum kalabalık burada yok.

Eric, burada dilediğimiz kadar dinlenebileceğimizi ancak kâğıt üstünde İngiltere'de Musevi bulunmadığını söyledi.

Uygun dille bir hatırlatma!

“Endişelenmeyin! Elbette bu kâğıt üstünde bir yasak... Musevi ve Marranlar, az sayıda da olsa, İngiltere'de yaşamayı sürdürüyor. Yine de Don Mendes dikkatli olmanızı istiyor. Marranlar ve Museviler, İngilizler için bir tehdit değilse de dikkatli olmakta fayda var. Don Diogo Mendes, sizden ibadetlerinizi burada bulunduğunuz sürece gizli yapmanızı rica ediyor.”

Bizi korkutmadan uyarmaya çalışıyordu ama söyledikleri, kadınları çok ilgilendirmemiş gibiydi.

“Don Diogo'nun, Bay Cromwell'le yakın ilişkileri burada önemli bir modernizasyona sebep oldu. Aristokrat ve ruhban sınıfının etkisi kırıldı. Krallık güçlendi ama biz de bundan bir şekilde faydalanmayı başardık. Tudor Hanedanı'nın yükselişi, bizim gibi ticaretle uğraşan insanların da önünün açılmasını, etkinliğinin artmasını sağladı.”

Bunlardan haberim vardı. Cromwell'in Lusitanus için düzenlenen partiye katıldığı sırada yaptığımız sohbet geldi aklıma. Onun dikkatini çekmek için çok uğraşmıştım ama yaşlı tilki, belli ki benim kim olduğumu iyi biliyordu. Anvers'te birkaç gün geçirerek görüştüğü işadamları arasında Diogo da vardı. Diogo ile Cromwell'in tanışıyor olduklarını, kimi zaman fikir alışverişi yaptıklarını daha sonra öğrenmişim.

“Tudorlar diyorum... Thomas Cromwell, Henry'yi etkiledi ve kilisenin bütün servetinin, Kral'a geçmesini sağladı.”

“Haberimiz var.”

“Henry, Hristiyanlığından vazgeçmedi. Eski ve Yeni Ahit’i İngilizceye tercüme ettirdi. Artık pazar ayinlerinde okunanlar anlaşılıyor. Roma bundan memnun olmadı çünkü Latince yazılmış şeyleri halkın anlamaması işlerine geliyordu. Çok önemli şeyler dinlediklerini sanıyor, kendilerinden geçiriyorlardı. Sonra...”

“Sonra da ilk kışkırtanın peşinden gidebiliyorlardı...” diye geçirdim içimden. “Fanatik ve kontrolsüz bir kalabalığa dönüşüyorlardı...”

“Dinledikleri şeylerin ne anlattığını anlayabilir oldular. Henry, Papa’nın kendisini aforoz etmesini de umursamadı. Alt tarafı bir kâğıt parçası... Kimin umurunda?”

Papa’ya birilerinin, ‘Tanrı adına konuşmaya yetkisi olmadığı’ hatırlatması, tüm insanlık için önemli bir adım olmuştu. Önce Luther şimdi Henry... Kim bilir, belki gelecekte artık bugünkü kadar korunmasız olmayan bizler...

“Anvers’e giden güvenli yol, Calais’den geçiyor. İngiltere ile kıtanın en kısa ve en az riskli yolu Dover ve Calais limanları arasında. Dover’a ulaşmanız için karayolu ile seyahat etmeden önce biraz dinleneceksiniz. Sonra Calais’ye geçecek, oradan yine karayolu ile Anvers’e ulaşacaksınız.”

Yollar bitmeyecek...

Londra’ya niye uğradığımı bile bilmiyorum. Kadınların verdiği kararlar, bazen biz erkeklerin işlerini oldukça zorlaştırabiliyor. Belki ben de Cromwell ile karşılaşp, biraz konuşabileceğimi ummuş olabilirim ama fikir tamamen Brianda’nındı. Daha doğrusu onun ısrarı ve bizim de yolumuzun üstünde olması dışında, hiçbir gerekçemiz yoktu.

Diogo ile evlenmeleri ezelden beri konuşulan bir konuydu. Nasıl ki Gracia için Francisco’dan başka bir kısmet hiç düşünül-

memişse, Brianda için de Diogo'dan başka bir aday, kimsenin aklına gelmedi. Anvers'e ulaştığımızda ilk yapılacak işlerden biri, bu düşün meselesi. Brianda, methini çok duyduğu Londra'yı da evlenmeden önce görmek istiyor, saraydaki kadınların giyimlerini, taktıkları mücevherleri kendi gözüyle görmek, hiç değilse aristokratların bulunduğu bir baloya katılmak için ısrar ediyor.

"Brianda, aklın fikrin süslenip takıp takıştırmakta!" dedi Gracia. "Neden doğrudan Calais'ye geçmiyoruz da illa ki Londra'ya uğramamız gerekiyor?"

"Gracia, lütfen! Saint James Sarayı'nı görmek istiyorum. Anlatılanlar doğruysa Henry bu sarayı cüzamlılar hastanesinin üzerine yaptırmış. Çok güzel bir yer olduğunu söylüyorlar. Oraya gitmek ve yeni kraliçeyi görmek istiyorum. Jane Seymour, Anne Boleyn'den bile daha güzelmış eğer söylenenler doğruysa. Ayrıca da daha asil... Neden gidip onunla tanışmayalım ki? Bir kralı kendisine âşık edebilen kadını görmek istiyorum."

"Yani senden güzel mi, senden zengin mi anlamak istiyorsun? Bir kralı âşık ettiğine göre..."

Kardeşinin içinden geçeni okuyordu. Brianda kızdı:

"Hayır. Sadece merak ediyorum."

"Hani evlenmek, bir an önce yuva kurmak için acele ediyordun?"

"Ediyorum. Zaten uzun süre kalalım demiyorum ki... Bir iki hafta kalıp biraz çevre edinsek yeterli..."

Anne Boleyn'in idam edildiğini duymuştuk ama doğrusu benim beklediğim kraliçe Jane Seymour değildi. Clevesli Anne'in kraliçe olacağına bahse girebilirdim.

"Acaba Cromwell neden başarılı olamadı?"

İkisi birden dönüp bana baktı. Brianda:

"Ne dedin?"

“Hiç... Kendi kendime düşünüyordum. Cromwell’in aklında başka bir kraliçe adayı vardı.”

Gracia:

“Jozef, sen bu konuda neler biliyorsun? Bizden sakladığın bir şeyler mi var?”

“Hayır Gracia Hala. Diogo Dayı’mın verdiği bir davette Thomas Cromwell’le tanışmıştım. Kral için bir gelin adayı bakıyordu. Ya da ben öyle sandım...”

Brianda gözlerini kısarak baktı.

“Bak sen! Jozef’imiz, kraliçe arayan krallar tanıyormuş ama bundan bugüne kadar bize hiç bahsetmemiş!”

Omuzlarımı silkdim.

“Bahsetsem ne olacaktı ki? Akli başında hiçbir kadın Henry’ye gelin olmak istemez.”

Böyle rahat konuşmama kendim de şaşırmıştım. Üstelik, İngiltere’de misafir olduğumuz bir zamanda.

“Neden istemesin ki?” diye devam ettirdi Brianda. “Dünyanın en yakışıklı kralı olduğunu söylüyorlar. Hem, üstelik hâlâ genç... Rahatlıkla çok sayıda çocuk yapabilir.”

Ne düşünüyordu, merak ediyorum. Yoksa saraya gitmesinin altında Kraliçe Jane Seymour ile tanışma değil, Kral Henry ile tanışma isteği mi var?

Gracia:

“İşte benim kardeşim! Evlenecek biri denildiğinde aklına ya soylular geliyor ya da yakışıklı olanlar. Oysa gerçek mutluluk bunların hiçbirinde değil.”

Gözümün önüne Adriana geldi. Porselen suratlı, işleme yapan, sessiz kız. Neyse ki artık Edward’la az görüşüyoruz. Belki Adriana da benden ümidi kesmiştir. Zaten bir şey olacağı yok.

Brianda ona döndü:

“Elbette Musevi olursa daha iyi olur. Ancak Musevi olmasa da fark etmez. Çocuklarını ben doğurduğum sürece, doğan tüm çocuklar Musevi olacak nasılsa.”

Böyle bir konu, içinde bulunmaktan hoşlanacağım bir tartışma değil.

“Tamam. Zaten yolumuzun üstü. Orada biraz oyalanmakla çok zaman kaybetmeyiz sanırım.”

“Jozef, şu Bay Cromwell’le beni de tanıştırmayı istiyorum. Madem müstakbel kocamın ahabası, benim de tanışıp dostluk kurmamın sakıncası olmaz. Öyle değil mi?”

Öyle baktım yüzüne, ne amaçlıyor diye.

“Fırsat olursa neden olmasın?”

Keşke dirensen ve “Olmaz!” deseymişim. Bitmeyecek sandığım yollar, neredeyse Londra’da bitiyordu.

Londra'ya doğru yola çıktık. Yine yükümüz hafifti ama bu yük içinde en ağırı, Gracia'nın yanından hiç ayırmadığı bir sandıktı. Eğer Diogo önceden düşünüp bize yol boyunca paralı muhafızlar sağlamasa, eminim ki bu küçük denilemeyecek sandığı almak isteyenler sıraya girer. İçinde ne olduğunu tahmin edebiliyorum.

Londra'ya yaklaştığımızda, bir gariplik olduğunu hemen anladım. Alışılan başkentlerin aksine, bu şehrin daha taşrasından başlayan bir durgunluk vardı. Puslu bir hava ve ortalıkta görünmeyen insanlar... Görünenler yalnızca muhafızlar ve oldukça yoksul oldukları lime lime kıyafetlerinden anlaşılan erkekler, kadınlar, çocuklar...

Bir parça ekmek için fırın önünde dilenen bir çocuğu tekmeleyen fırıncıya öfkeyle baktım. O da bana baktı ve yere tükürdü. Etraf oldukça pisti zaten. Başımı çevirdim.

Arabanın tavanına vurdum. Arabacı duymuştu. Atları durdurdu.

“Siz içerde kalın.”

İndim. Peşimden Eric de geldi. Muhafızlar da durmuşlar, etrafa bakınıyorlar.

En yakınımıdaki iki tanesine işaret ettim.

“Siz ikiniz önden gidip, etrafa bir göz atın.”

Başlarıyla selam verip mahmuzladılar. Arkalarından uzaklaşmalarını seyrettim. Eric de meraklanmış gibiydi:

“Ne oldu Don Joan? Neden arabayı durdurdunuz? Şüphelendiğiniz bir durum mu var? Sizi temin ederim, burada sizi kimse tanımaz!”

“Hayır Eric...” dedim etrafa bakmayı sürdürerek. “Ama bir sezgi... Bekleyelim bakalım.”

“Biliyorsunuz ki sizin güvenliğiniz için her türlü önlem alındı. Gececeğimiz bütün yollar güvenli. Sizi...”

Elimi kaldırıp susturdum.

“Hayır Eric. Bundan kuşkum yok. Sadece bir kontrol... Sonra devam ederiz yolumuza.”

O sırada yolun diğer tarafından öksürerek geçen yaşlıca kadına takıldı gözüm. Üstündeki çulu sürekli ağzına bastırıyor, kesintisiz öksürüğünü durdurmaya çalışıyor. Vücudunu göremesem de yüzünde gördüğüm yaralar hiç hoşuma gitmedi.

“Hadi arabaya geçelim...” dedim. “İçeride beklemek daha iyi...”

Binerken arabacıya seslendim.

“Bizi çıkar buradan. Şehrin dışında bir yere...”

Arabacı başını salladı. Biz binince kırbacını şaklattı. Pencereden, manevra yaptığını görebiliyorum. Geldiği yoldan çıkmaya hazırlanıyor.

Yavaş yavaş dışarı çıktı. Arabanın içinde hiç konuşmuyor, birbirimize bakıyorduk. Endişelerini biraz olsun gidermeye çalıştım:

“Ortada somut bir şey yok. Eminim ki muhafızlarımız varken bizi soymaya kalkan filan da olamaz. Sadece bir ön kontrol istedim. İki muhafız gitti. Kontrol edip dönecekler. Biz de yolumuza devam edeceğiz.”

Gracia kucagında uyuklayan Reyna'ya biraz daha sarıldı. Bana hâlâ soru soran gözlerle bakıyor.

“Sen öyle uygun gördüysen...”

Brianda söylendi:

“Boşu boşuna zaman kaybediyoruz. Burada öylece beklemenin hiçbir anlamı yok! Hiç değilse bir şatoda filan konaklasaydık.”

Sesimi çıkarmadım. Gracia beni anlıyor, Brianda anlamasa da olur. Tahmin ediyordum ki sessizliğinden, Eric de benim gibi huylanmıştı etrafta gördüklerinden.

Kontrol için önden gönderdiğim iki muhafız dörtnele geldiler. Biri daha atından inmeden yanaştı arabaya.

“Don Micas, şehirde veba salgını baş gösterdiği söyleniyor. Soylulardan bazıları şehirden kaçmışlar. Kırsal bölgelerdeki şatolarına gitmişler. Şimdilik tek tük vakalardan bahsediliyor ama bir korku var. Özellikle yoksulların ölmeye başladığı söyleniyor.”

Aklıma gelen başıma geliyor!

“Hiçbir yere dokundunuz mu? Hasta olan birine dokundunuz mu? Yanınızda öksürdüler mi? Yaralarına temas ettiniz mi?”

“Hayır Don Micas. Hiç... Sadece birkaç adım uzaktan konuştuklarımız oldu. Onlar da sağlıklı askerlerdi, muhafızlar filan... Bir de cenaze taşıyan bir arabanın yanından geçtik. Hepsi bu...”

Kadınlar korkulu çılgınlık attı. Reyna uyandı, ağlamaya başladı.

“Allah korusun! Derhal uzaklaşalım buradan!”

Bana minnettar gözlerle bakan Eric de en az onlar kadar ürkmüş görünüyordu.

“Eric, bize alternatif bir yol bul hemen! Londra içine hiç uğramadan buradan uzaklaşmak istiyorum. Doğruca Calais'ye geçebileceğimiz yere götür bizi!”

Korkuyla ağzımı kapatmak, bu hastalığın bizden önce ulaştığı yerde nefes bile almamak istiyorum ama kadınları daha fazla korkutmamak için tuttum kendimi.

Eric inip arabacıyla hızlı hızlı bir şeyler konuştu. Aynı hızla yanımıza dönerken, atlar koşmaya başlamıştı bile.

Diogo'nun ayarlamaları sayesinde her şey kolaylaşıyor, konforumuzdan feragat etmeden yolculuğumuz sürüyordu. İngiltere'deki tüm işlerimizi benim de dostum olan Şövalye Rodrigues Pinto halletmişti. Yine de gemi ile kendimizi Calais'ye atana kadar, rahat bir nefes almakta zorlandık. Sanki acele etmezsek, İngiltere'den bir an önce ayrılmazsak, veba bize yetişecek...

Calais'ye ulaştığımıza en çok Brianda seviniyor gibiydi. Krala, kraliçeyle, aristokratlarla tanışıp görüşmek isterken, neredeyse çok istediği evliliği bile tehlikeye girecek, belki orada hayatını kaybedecekti. Kim bilir, belki Anvers'te kendini bekleyen kaderi bilseydi, her şeye rağmen Londra'da kalmayı tercih ederdi.

"Sosyal hayat nasıl Jozef? Anlatsana bize Anvers'i biraz. Zenginler nasıl yaşıyor? Kadınlar neler giyiyor, hangi dansları yapıyorlar? Mücevherler güzel mi?"

"Kadınlar gayet güzel ve süslü Brianda Hala. Emin ol, hiçbir yerde görmediğin güzellikte mücevherleri burada bulabilirsin. Çok güzel kürkleri olan, çok güzel kumaşlardan, usta terzilerin diktiği kıyafetleri giyen kadınlar göreceksin. Başlarında çok güzel şapkalarıyla ya da ellerinde şemsiyeleriyle dolaşan kadınlar."

"Gerçekten mi?"

"Evet. Yeteri kadar balo düzenlenir ama eğlence için bir şey diyemem. Liman çevresinin eğlenceleri meşhur... Onlar da bir hanımefendinin gidebileceği yerler değil. Daha çok denizde aylarca kalmış, kaba saba adamlar için..."

Gracia'nın bu konulara hiç ilgisi yok. Brianda'ya göre işlerle daha fazla ilgili.

“Mendes Müessesesi'nin baharat, özellikle biber konusunda tekel olması zaman zaman rahatsızlık yaratıyor ama bu aslında herkesin kârlı çıktığı bir sistem. Tekel olunmak için gerekli imtiyaz parayla alındığı için bizim kârı yüksek tutmamız, bunun karşılığında Kral Juan'ın da hazinesini bizden gelen kaynakla doldurma şansı oluyor. Elbette yeni bazı iş alanlarına da girmemiz gerekiyor. En azından ben böyle düşünüyorum.”

“Hangi alanda iş yapmak istiyorsun Jozef? İşimizi neyle büyütmeliyiz?”

Derin bir soluk alıp verdim. Aslında eğitimimi tamamlayıp, iş hayatında yerimi aldığım günden beri aynı şeyi söylüyorum ama biri dinlemeye niyetli sonunda!

“Ben ticaretle uğraşmak yerine doğrudan finans işiyle uğraşılması gerektiğini düşünüyorum.”

Gözlerini iri iri açmış, anlatmaya devam etmemi istiyor.

“Dünya yeniden şekilleniyor. Yapılan keşifler, Protestanların ortaya çıkması, Osmanlıların Avrupa ortalarına kadar hâkimiyet kurmaları, Yenidünya'nın keşfi, Hindistan ve Çin'e bulunan yeni yollar derken, bir anda her şey değişti. On binler hatta yüz binlerce kişinin yaşadığı şehirler ortaya çıktı. Eskiden bir tüccarın mallarını yüklenmesi, yağmurda, karda, çamurda onca yolu aşması ve eğer hâlâ elindekini hırsızdan, uğursuzdan koruyabilirse, soyulmazsa veya doğal afetlere kurban vermezse, satarak para kazanması gerekiyordu. Sonra da bunun bir dönüşü var... Kazandığı para ile birlikte bazen şehirden şehire, bazen ülkeden ülkeye hatta Avrupa'nın bir ucundan öbürüne gitmesi gerekiyor. Oysa biz ve bizim gibi müesseselerin kurduğu ağ ile buna ihtiyaç kalmadı. Yani Mendes Müessesesi ile ticaret yapan bir tüccar, parayı Venedik'ten

ödeyip, malı Anvers'ten teslim alabiliyor. Yahut da tersi... İşte bu sistemin güçlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Kimi fanatiklerin 'tefecilik' diye aşağılamaya çalıştığı sistemi güçlendirmeli, yaygınlaştırmalıyız. Krediye ihtiyacı olan biri, Avrupa'nın herhangi bir yerinden bizden borç alabilmeli ve vadesi geldiğinde bir başka yerinden bu borcunu ödeyebilmeli. Floransalılar bunun bir benzerini uzun zamandır yapıyor ve 'banco' diyorlar. Ben bunu tüm Avrupa'ya yayabileceğimizi düşünüyorum.”

“Yani ticaret için Anvers'e gelen bir tüccar, bizden aldığı borçla mal alabilir. Bunları çeşitli yerlerde sattıktan sonra Lizbon'da bize borcunu, küçük bir faizle ödeyebilir.”

“Böylece hem o kazançlı çıkar hem de biz. Düşün bir kere, biber yüklü gemiler geldi mi, battı mı, soyuldu mu ya da biberler depolarda küflendi mi gibi konuları bile düşünmemize gerek kalmayacak. Sadece para ile uğraşacağız ve para üzerinden para kazanacağız.”

“Jozef, bu harika bir fikir! Gerçekten hayran oldum bu düşüncene...”

“Teşekkür ederim.”

“Peki bunu Diogo ile paylaştın mı? Ona da anlattın mı?”

“Ne yazık ki anlatmıştım. Hem de birkaç kez ama kabul etmemişti.”

“Peki neden?”

“Kendince çekinceleri var. Mesela Avrupa'da hâlâ hukukun egemen olmadığı çok yer var. Bizi önce davet edip önümüzü açan bir kralın, paraya sıkıştığı anda sözünden dönmesi ve servetimize göz dikmesi tehlikesi geçmiş değil. Benim düşündüğüm sistemi kurabilmenin yolu, bir ülkeye yatırım yapmak için gidebildiğin gibi, istediğinde servetini de yanına alarak o ülkeden rahatça çıkabilmeni gerektiriyor.”

“Ama yapılabilir...”

“En azından belli başlı yerlerde...”

Brianda adamakıllı sıkılmış gibiydi:

“İçimi kararttınız! Hep iş, hep iş... Çok iyi ressamlar olduğunu duydum Anvers civarında. Belki tablomuzu yaptırırız. Romalılar gibi belki de mozaikler... Yeni ressamlar insanları Eski Yunanlılar gibi çiziyor.”

Gracia ona döndü:

“Suret yapmanın hoş görünmediğini unutma! Günah!”

“Öyle ama... Şöyle büyükçe bir tane... Ne dersin Jozef?”

Gracia tekrar bana döndü:

“Jozef, senin yapmak istediğin şey, iş hayatında geçerli bütün kuralları değiştirebilir.”

“Değiştirmek istediğim iki şeyden biri bu.”

“Öyle mi? Diğeri ne?”

Gözlerimden anlasın diye baktım.

18.

Liman çevresi her günkü gibiydi. Demir atmış gemiler, yük ve yolcu indiren yelkenliler, arı kovarı gibi uğuldayarak çalışan işçiler, kapısında iki askerin sürekli nöbet tuttuğu idare binası, önünde müşteri bekleyen fahişelerin olduğu genelevler, günün erken saatlerinde bile işlek olan meyhaneler ve her milletten her inançtan, giyim kuşamları, dilleri farklı insanlar... Her yaştan binlerce insan... Brianda dayanamadı:

“Bir olay mı var? Herkes neden toplanmış?”

Gülümsedim.

“Hayır. Bu her gün olan bir durum...”

“Her gün mü? Neden?”

Ellerimi iki yana açtım.

“Bilmem. Öyle işte...”

Benim bulduğum ve mimarın gerekli değişiklikleri yaptığı, yokluğumda tefrişatıyla Agostino'nun ilgilendiği apartmana geldik. Hizmetimiz için Diogo çok sayıda hizmetçi ve uşağı işe almış, biz gelmeden her şeyi hazır etmişti. Lizbon'daki çalışanlardan bazıları da getirtilecekler önümüzdeki dönemde ama çalışanların seferber olmasından, bizimle ilgili uyarıların yapıldığını anlıyorum. Mimar Van Paesschen elinden geleni yapmış, sivri çatılı binanın

içi gibi dışını da güzelleştirmişti. Bir bahçesi yoktu ama güzel ve süslü balkonları vardı. Rölyef ve heykeller, binanın giriş kapısından başlıyor, küçük iç avlusu boyunca devam ediyor.

Gracia ve Reyna'yı yan yana iki odaya yerleştirdik. Brianda kendi beğendiği odayı aldı. Yanındakini de Diogo ile kullanmak üzere ayırdı. Ben onların altındaki katta bir odaya yerleştim. Samuel yanımdaki odaya yerleşmişti bile. Daha alt katlarda hizmetçiler ve diğer görevliler. En alt katta bulunan mutfğa ve kilere yakın olmaları, evin kapısını açıp kapatabilmeleri, misafirleri karşılayabilmeleri için bu zaten zorunluydu.

Öyle uzun zamandır yollardaydım ki sanki tüm hayatım yolda geçmiş gibi. Kendimi yatağa bıraktım ve öylece bekledim.

Jasper'ın damlaması uzun sürmedi.

"Bu saatte yatıyor musun? Ama niçin?"

"Dalmışım... Seni kim içeri aldı?"

"Hangi uşağın beni durdurabileceğini düşünüyordun ki? Döndüğünü duyar duymaz geldim."

Teklifsizliğini devam ettirip koltuğa geçip oturdu.

"Hadi bakalım. Kalkıp yüzüne bir su çarp. Bu kadar uzak kaldıktan sonra akşam dışarı çıkmayı özlemişsindir. Seni en eğlenceli yerlere götürmek için geldim."

Uyuşuktum. Uykusu kesintiye uğramışlara mahsus bir uyuşukluk...

"Boş ver..." dedim sözün sonunda esneyerek. "Benim sadece dinlenmeye ihtiyacım var. Üç güzel hanımla, haftalar süren bir yolculuk yaptım. Önce bir güzel kafamı dinlemem sonra da epeydir ihmal ettiğim işe güce bakmam şart."

“Mazeret kabul etmiyorum. Bugün birlikte eğleniyoruz. Seni görmeyi bekleyen bazı hanımefendiler var!” Göz kırptı. “Onları yeterince beklettin. Yarından sonra istediğin kadar çalış yine.”

“Beni rahat bıraksan olmaz mı?”

“Mümkün değil. Bir de kötü haberim var sana. Adriana...”

Yatakta doğruldum.

“Ne olmuş Adriana’ya?”

“Seni beklemekten sıkıldı. Başka biriyle evleniyor.”

19.

Anvers'e gelişimizden kısa bir süre sonra evde ilk huzursuzluk ortaya çıktı. Brianda, isyan etmekte gecikmedi. Bir an önce evlenmek istediğini söylüyor, düğününün neden geciktiğini sorup olur olmaz ablasıyla tartışıyordu.

Hepimizin bir araya geldiği büyük salonun kapısına geldiğimde, hararetli bir tartışmanın sürdüğünü fark ettim. Brianda'nın tiz sesi kapıları aşıyor, dışarı taşıyor. Böyle bir tartışmanın içinde bulunmanın bir anlamı yok.

Antredeki boş bir koltuğa oturdum ve bekledim. Hizmetçilerden biri gelip bir şey isteyip istemediğimi sordu.

"Teşekkür ederim Juliet. Hiçbir şeye gerek yok. Diogo burada mı?"

Kız gözlerini devirdi. Belli ki Brianda'nın sesi onları da rahatsız edecek kadar yükseliyor bazen.

"Don Diogo biraz önce çıktı. Dona Gracia ve Dona Brianda'ların yanındaydı." Eliyle kaçtı gibi bir işaret yaptı. "Belki peşinden giderseniz... Çok uzaklaşmış olamaz. Uşaklardan birini yollamamı ister misiniz?"

"Hayır. Teşekkürler."

Bekledim ancak içerideki tartışma bu defa kolay kolay bitecek gibi değil. İki kardeş kıyasıya tartışıyor. Sesler yükseliyor ve Brianda istediklerini almak için kavgaya yolunu seçiyor.

“Evlenmeyi neden bu kadar çok istiyor? Neden bu kadar acele ediyor?” diye düşünmeden edemedim ama cevabı biliyorum. Bir an önce ablasının gölgesinden çıkmak, kendi servetine kavuşmak istiyor. Hatta ablasını iğnelemekten, Diogo’ya onun evlenmek istediğini ima etmekten bile çekinmiyor.

Erkek kardeşin dul karısı ile evlenmeyi Tevrat takdir ediyor. Temel amaç aile isminin devam etmesi... Eğer ki kardeş ölür, karısı, ismini devam ettirecek bir çocuğa sahip olmazsa, onunla evlenilmesi gerekir.

“Kardeşlerden biri çocuğu olmaksızın ölürse, bu evlilikten doğan ilk erkek, ölen kardeşin adını devam ettirecek. Kardeş, dul kalan baldızıyla evlenmeyi reddederse, dul kadın yaşlılar meclisine gidip, bu durumu bildirecek. Yaşlılar meclisine erkek kardeş davet edilecek ve kendisine dul baldızla evlenip evlenmeyeceği sorulacak. Hayır, evlenmek istemiyorum derse, dul kadın reddeden kardeşin ayakkabılarını çıkaracak ve yüzünün istikametinde tükürecek...”*

Kardeşinin çocuksuz dul eşi ile evlenmeyen erkek için hakarete maruz kalmak ve itibarını yitirmek gibi cezalar vardı ama mevcut durumla bir ilgisi yok. Bunu hepimiz biliyoruz. Ablasına haksızlık ettiğini görebiliyorum ama artık duramadım. Kendimi dışarı attım.

Nereye gittiğimi bilemeden epeyce yürüdüm ama ayaklarım biliyormuş gideceği yeri. Sonunda beyaz kapılı evin önünde buldum kendimi.

İçeri girmeli miyim?

Bir süre, ne yapacağım bilemez vaziyette kaldım, bizimki kadar güzel olmayan ve daha arka sokaklardan birindeki bu evin önünde. Kapı tokmağına bir türlü gitmedi elim.

* Deuteronom 25.5-25.9

Dönüp gitmeli!

Tam arkamı dönüp uzaklaşacaktım ki kapı açılıverdi. Üzerinde pasaklı bir önlük, aynı derecede pasaklı eteği ve keçeleşmiş saçlarıyla Edward'ın tek hizmetçisi. Hemen tanıdı.

“A, Don Micas! Kapıyı mı çalıyordunuz?”

Elinde bir kova çöp. Anlaşılan çöpleri dökmek için çıkarken bana denk geldi.

“E... evet. Edward evde mi acaba?”

Şapkamla kibarca selam vermeyi de ihmal etmedim.

Kovayı yanına bıraktı.

“Geçin geçin. Lütfen buyurun. Don Edward çıktı ama Dona Adriana içeride. Sizi görmekten memnun olacaktır.”

Ne ima ediyor bu?

“Rahatsız etmeseydim. Belki uygun değildir.”

Elini salladı:

“Yok canım! Niye uygun olmasın? Zaten bütün gün işleme yapıyor.” Eliyle nakış işleme taklidi yaptı. “Üstelik canı sıkılıyordu. Belki duymuşsunuzdur. Hazırlık var. Sohbet edersiniz.”

“Peki. Geçeyim.”

Beni holde bırakıp, geldiğimi haber vermeye gitti. Hemen ardından da geri döndü.

“Buyurun. Dona Adriana sizi bekliyor.”

Adriana'nın bulunduğu odanın kapısını açtı. Geçtim.

Üstümüzden kapıyı kapatırken, yüzünde saklamaya çalıştığı bir gülümseme.

Bir şeyler biliyor...

Ayağa kalkmış, beni karşılıyordu. Nakşını yanına bırakmış.

“Selam Adriana...” dedim. “Nasılsın?”

“İyiyim... Hoş geldin. Buyur, otur...”

Ne diyeceğimi, ne söyleyeceğimi bilmiyorum. Umuyorum ki o da her zamanki gibi sessiz kalmaz.

Oturdum. Birkaç saniye baktık birbirimize. Her zaman porselelen gibi beyaz olan teni ve pembe yanakları aynı yine... Hafifçe kilo almış sanki.

Konu açmış olmak için konuştum:

“Edward’a bakmıştım ama yokmuş.”

“Eduardo erken saatte çıktı. O, biliyorsun, senin kadar başarılı olamadı iş hayatında.”

“Öyle mi? Epeydir yoktum.”

“Evet yoktun...” Sessiz kaldı bir süre. “Ülke dışına gitmekten bahsediyor.”

“Edward mı? Niçin?”

“Afrika’da kendine bir servet yapmak istiyor.”

Omzunu silkti.

Konuşacak konumuzun bittiğini hissediyorum. Ne yapmalı, ne söylemeliyim, bilmiyorum.

Sessizlik...

Hadi konuş!

“Sen nasılsın? Yani, evleneceğini duydum. Doğru mu?”

Seviniyor gibi değil, tam tersine üzüyor gibi cevapladı:

“Evet. Yakın zamanda...”

“Tanıyor muyum?”

“Tanıyorsundur. O da Marran. Grego Costino...”

Hatırlamaya çalıştım. Küçük çaplı bir tüccardı bildiğim kadarıyla. Birkaç kez karşılaştığımız biri.

“O, senden epeyce yaşlı...” diyebildim. “Nasıl oldu?”

“Edward ile konuşmuş...”

“Anlıyorum...”

Başka şeyler sormak, konuşmak istiyorum ama ne mümkün. Ben de bugün Adriana'dan daha tutuğum. Belki de son kez baş başa kalıyoruz ama ne söylemeliyim?

“Senin adına sevindim...” diyebildim sonunda. “Zamanı gelmişti. Costino'nun iyi bir eş olacağından kuşku yok. Üstelik bizim gibi Marran olması da avantaj. En azından baskı altında olmazsın. Musevi çocuklar doğurup, onları kendi inancına göre büyütürsün.”

“Kim bilir?”

Yine sessizlik.

“Ben kalkayım. Edward'a uğradığımı söylersin.”

Gözlerini gözlerime dikti. İlk kez.

“Başka bir şey söyleyecek misin?”

Bu defa ben gözlerimi kaçırdım.

“Ben... Şey... Ne demek istiyorsun?”

“Jozef, yıllardır... Biliyorsun. Yani konuşmadık ama...”

Teselli edecek birkaç söz arandım:

“Adriana, sana karşı hatalı davrandıysam, yani umut verdimsem... özür dilerim. Niyetim bu değildi.”

“Hayır. Hiç umut vermedin. Hem de hiç... Belki ben kendi kendime gelin güvey oldum.”

“Ne söyleyebilirim bilmiyorum. Yapabileceğim bir şey varsa...”

Adriana, tüm tanışıklığımız boyunca olmadığı kadar konuşmaya kararlı gibi:

“Sen yapacağını yaptın zaten. Artık verilmiş bir sözüm var ve bundan dönmeye de niyetim yok. Bir hayal kurdum kendi kendime ama anlaşılan fazlasıyla tek taraflıymış.”

Sessizlik...

İçimden dua ediyorum hizmetçi gelsin ve en azından birkaç cümle de olsa bir şey sorsun, ortamı değiştirsin diye ama gelmiyor.

“Hep mutlu olmanı dilerim.”

“Teşekkürler Jozef. Senin de... Artık her kim ise o beklediğin, sen de geç kalmadan evlenir ve mutlu olursun umarım. Benimle olmasa da kiminle olursan ol, senin de mutlu olmak hakkın. Sen, iyi bir adamsın.”

Birkaç cümle daha konuşsak, ağlayacağını hissediyorum.

“İzninle!” deyip arkamı döndüm. “Hoşça kal...”

Hizmetçinin yol göstermesini bile beklemeden kendimi dışarı attım. Hiç dönüp arkama bakmadan yürüdüm.

Topluma saklamadan açıklayabileceği bir kimliği bile olmayan, ülkesi olmayan bir insanım ben. Ailem nasıl olacak?

Acaba olabilir miydi? Adriana ile bir evlilik yapabilir miydik? Üzgünüm ama onunla evlenemediğim için değil, çevresinde olup, ona umut verdiğim için. Adriana ile muhakkak ki iyi bir evlilik yapılabilir ve huzur içinde de yaşanabilir ama çok sıkıcı bir hayat olurdu. Yine de üzüldüğünü düşünmek, kalbimde bir yerin burkulmasına neden oluyor.

Edward’ın bilgisi var mı acaba bu durumdan?

Sanmıyorum. Öyle olsa, en azından belli ederdi. Gerçi epeydir görüşemiyoruz ama yakın arkadaşım sayılır. Belki, kim bilir, o da aynı niyetteydi ama benim konuşmamı bekledi. Anlaşılan hayattaki tek yakını olan kız kardeşini evlendirecek ve Afrika’nın yolunu tutacak...

Bugün iyi başlamadı ve iyi gitmiyor. Önce Brianda ve Gracia kavgası ardından Adriana’nın üzüntüsü... Neden bu meselelerin arasında kalıyorum? Oysa benim hayallerim var gerçekleştirmek istediğim. Çok çalışmam, çok zengin ve güçlü olmam şart. Hayatımı buna adadım ve eğer bir gün bir evlilik yapacaksam, bunu sağlamak için olmalı...

Tekrar evdeki kavga geldi aklıma.

Bu kavga iyi yere gitmeyecek!

İnsan kardeşiyle bile anlaşılamayabiliyor. Aynı anne ve babadan doğan, aynı evin içinde büyümüş iki kardeş bile birbirinden çok farklı olabiliyor. Gracia kendini benim gibi Marranların iyi şartlara kavuşmasına adanmışken, işle ilgilenmeyi tercih ederken, Brianda hayatı kendisi için yaşamak, süslenmek ve eğlenmek istiyor. Belki kalbinin derinliklerinde o da Marranlar için bir şeyler yapmak istiyordur ama hiçbir zaman ablası gibi olmayacak.

“Belki evlendikten sonra değişir... Sonuçta kendi ablasını, ailesini çiğneyip geçecek değil ya...” diye düşündüm ama bilmiyordum ileride olacakları.

Peder Fernando'nun evimize misafir olmak istediğini duyunca, kibarca yemeğe katılamayacağımı söyledim. Fernando'nun kim olduğunu biliyorum. Diogo ve elbette Gracia da biliyor. Takipten vazgeçmeyen Kral Juan'ın, Anvers'e kaçan binlerce vatandaşını gözetlemek üzere görevlendirdiği casuslardan biri. Anvers'e gelen Marranları gözetleyecek, burada engizisyon kurulması için hazırlıklar yapacak.

Evde hazırlıklar son aşamaya gelmiş, çalışanlar Musevilikle ilgili her şeyi göz önünden kaldırmış ve sıkı sıkı tembihlenmişken ayrıldım. Kendimi dışarı attım. Bu akşam bütün gevezeliğine rağmen Jasper'ı çekmek bile içi farklı dışı farklı bir papazı çekmekten daha kolay.

“Bugün seni öyle bir yere götüreceğim ki şaşkınlıktan ağzın açık kalacak!” dedi.

İç çektim.

Acaba evde mi kalsaydım?

“Nereye gidiyoruz?”

“Yenidünya'dan bir hazineyi görmeye.”

Dönüp baktım. Yenidünya ve hazine... Yenidünya'da ne kadar hazine varsa, çoktan Avrupa'ya taşınmıştı zaten. Görmediğimiz bir şey kaldı mı?

Gittiğimiz yer, liman işçilerinin gittiği batakhaneler gibi değildi. Eskiden, öğrenciyken kaçıp gittiğimiz olurdu öyle yerlere ama artık toplumun tanıdığı işadamları olmuşken, yakışık almayacak yerlerde görünmemiz hoş olmaz. Yine de Jasper'a çok güvenemiyorum.

“Sana Adriana'yı unutturacağım bu akşam!”

“Ne düşünüyorsun bilmiyorum ama Adriana ile aramızda bir şey yok. Hiç olmadı!”

“Hadi canım!” dedi omzuma vurup. “Kız sırf senin için bu yaşına kadar beklemişti. Bunu görmediysen, gerçekten sende bir sorun var.”

“Beni bırak da kendine bak! Sen de hâlâ bekârsın ve eş olarak isteyeceğin bir aday bile yok!”

“Sen öyle san! Aday çok ama benim başka planlarım var. Önce işimi kurmak ve büyütmek istiyorum. Geri kalanı kolay...”

“Öyle mi? Ne işi kuracaksın peki?”

“Tabii ki okyanusları aşan bir iş! Gelecek artık bu şehirde değil Jozef. Okyanusların ötesinde... Henüz Yenidünya'ya mı yoksa Çin'e mi gideceğim bilmiyorum ama hayallerimi gerçekleştireceğim.”

“Bunların hepsi bahane...”

“Bahane nedir biliyor musun? Sürekli ziyaret edip, göz süzdüğün bir kıızı, üstelik de sana uygun bir eş olabilecekken, yüzüstü bırakıp gitmektir. Hiç değilse bir umut verseydin, geleceğe dönük, seni beklemeye devam ederdi.”

Sessiz kaldım. Bazı şeyleri anlıyor, belki de zaman zaman yaptığım ziyaretlerle Adriana'ya gereksiz bir umut veriyordum ama ciddi olarak, onunla bir hayat kurmayı hiç düşünmedim. Benden başka herkes aynı beklenti içine girmiş anlaşılan. Edward'ın beni artık niye hiç arayıp sormadığını anlayabiliyorum. Belki haklılar da ama...

Önce hayallerimi gerçekleştirmeliyim.

Adriana'nın mutlu olmasını yüreğimin en derinlerinden diliyorum ama bunun benimle olmayacağını bilmesi gerekirdi. Bugüne kadar beklemesi bile gereksiz.

“Daldın gittin bakıyorum...”

“Jasper, bir casus papazla akşamı geçirmediğime pişman edeceksin beni!”

Dönüp garipser şekilde baktı.

“Casus papaz mı?”

Para sahibi beyefendiler için daha nezih eğlencelerin yapıldığı bir yer. Ucuz biralar yerine biraz kaliteli şarap içmek, dans seyretmek ve bir locada oturup iş konuşmak için ideal.

Daha ilk kadehler bitmeden dürttü.

“Bak! Çıkıyor...”

Daha önce hiç görmediğim kıyafetler giyinmiş, vücudu neredeyse çıplak, yanık tenli bir kadın. Dümdüz siyah saçları kalçalarına kadar iniyor, elinde keskin olmadığı belli uyduruk bir balta ve yay tutuyor. Saçına kurdele yerine bir tüy takmış. Tavuk tüyü gibi ama daha uzun... Aklıma Lizbon'da gördüğüm Japon kadın geldi. Aynı hissiz yüz ifadesi. Bir farkla ki onun yüzü beyaza boyanmıştı, bu ise kırmızıya çalıyor.

İçlerinde ne kadar derin bir hüznü taşıyorlarsa artık...

“Kızilderili diyorlar bunlara!” dedi Jasper. “Bak şimdi ne numaralar yapacak!”

Kadının siyah gözlerine, yüzündeki hiç değişmeyen ifadeye takılıp kaldım. Yaptığı işten hiç zevk almıyor hatta yaşıyor olmaktan bile zevk almıyor. Mutsuz... Garip, hiç bilmediğim ilkel bir müzik ve kadının hissiz yüz ifadesi değişmeden yaptığı aynı gariplikteki dans...

İçimin burkulduğunu hissettim, onu alkışlayıp, dansını ilgiyle izleyenlere bakarken.

“Ülkesinden koparılıp getirilmiş...” diye mırıldandım. “Muhtemelen ülkesini, ailesini, her şeyini geride bırakmak zorunda kaldı. Ne kadar mutsuz! Yazık... Niye yapıyorlar bunu?”

Jasper benim gibi kaliteli şarabı değil, denizciler gibi rom içmeyi seviyordu ve eğlendiği belliydi.

“Boş ver. Bir yerli işte!” dedi. “Bunlara da ‘Hintli’ diyorlar. Ama Yenidünya’dan getirilmiş.”

Kadının yüzünde hep aynı mutsuz ifade...

“Ne zaman bitecek?”

Jasper neyi sorduğumu anlamadı.

“Biraz dans ediyor ve sonra iniyor.”

“Onu demiyorum. İnsanların birbirine yaptıkları bu eziyet... Ne zaman bitecek?”

Çakırkeyif olmuştu çoktan.

“Bu akşam ciddi olmasak da eğlensek... Değiştiremeyeceğimiz bir şey için fazla kafa yormaya gerek yok.”

“Jasper, anlamıyorum. Sen de, ben de ailelerimiz de hep farklı olmanın sıkıntısını yaşadık. Bizim gibi olmayanlar, bizi ülkemizden hatta kimliğimizden etti. Şimdi orada ülkesinden koparılıp getirilmiş, sırf yabancı olduğu için gadre uğramış birini seyredip nasıl zevk alabiliriz? Sırada bunlar mı var? Yani siyah ve çekik gözlü köleler yetmedi, şimdi de Yenidünya’nın insanlarını mı getirip satmaya başlayacaklar?”

Jasper elini salladı:

“Jozef, bu kadın bir köle değil. Yani en azından işçilik yaptırılmıyor. Bu kadar derin bakma bu olaya. Yenidünya’dan gelmiş bir eğlence işte. ‘Amerigo’ diyorlar bazıları Yenidünya’ya biliyor

musun? İtalyan bir denizci... Kolombo'nun değil, onun keşfettiğini söylüyorlar.”

Şu an ne Kolombo umurundaydı ne de Amerigo... Belki her şeyi bir yana bırakıp, Avrupa'yı terk etmeliyim. Yenidünya'ya ben gitmeli ve yeni bir hayat kurmalıyım orada.

O zaman geride kalanlara kim yardım edecek?

“Lütfen çıkalım şuradan. Sinirim bozuldu. Evde kalmadığıma pişman oldum.”

Jasper gerginliğini anlamış gibi alttan aldı.

“Tamam. Nasıl istiyorsan öyle yaparız. Huysuzluğun üstünde bu akşam!”

Hesap için paraları masaya bırakıp çıkarken baktım salona. Bizim gibi birçok kişi. Burada “Sinjoren” denilen Marranlardan epeyce insan.

“Hafızanın zayıf olması ne kötü!” diye mırıldandım. “Dün mazlum olanlar, bugün rahat olur olmaz başka mazlumlardığını unutuyor...”

Ertesi gün işyerine vardığımda ilk iş, aklımdakini icraata dökmek oldu. Elimiz kolumuz gibi olan kâtibimiz Silva'dan yardım istedim:

“Bana dil öğretecek birini bulmanı istiyorum ama anadili kadar hâkim olmalı.”

Artık zayıflamaya başlayan gözlerini, beni daha iyi görmek istiyormuş gibi kıstı.

“Don Micas, anlayamıyorum. Zaten İspanyolca, Portekizce, Almanca ve İngilizce konuşuyorsunuz. Felemenkçeyi de... Başka öğrenmek isteyeceğiniz hangi dil kaldı?”

“Türkçe...”

Geri çekilip şöyle biraz daha şaşkın baktı.

“Türkçe mi?”

“Evet Silva. Osmanlı’nın dilini anadilimmiş gibi öğretecek kadar iyi bir hoca bul.”

Anvers’te her türden insan vardı. Uzakdoğu’dan gelen çekik gözlülerden, bembeyaz entarilerinin üstüne üşümek için kat kat kürk atan Araplara kadar. Tek tük de olsa her milletten insan olurdu ama Türkler, Avrupa’nın batısında herkes için ortak düşman hatta bir korku figürüydü. Haçlı Seferleri’nden beri Türklerle ilgili anlatılanlar hep korkutucu şeyler olduğundan, buralarda Türk demek, geceleri ortaya çıkan bir çeşit canavarı tarif etmekten farksızdı.

“Bilmem ki bulabilir miyiz? Osmanlı limanları ile ticaret yapan şirketlerde mutlaka bilen birileri vardır. Hatta bizde de olması lazım...”

“Onlar benim işime yaramaz Silva. Basit ticaret cümlelerini bilen biri benim işimi görmez. Anadili gibi konuşabilen biri lazım. Öyle ki bir Türk’le konuşurken, yabancı olduğumu anlamamalı.”

“Anvers’te... Don Jozef, bu şehirde öyle birini bulmak zor olacak. Eğer varsa ki sanmam, anadili Türkçe olan biri, kendini açık etmez. Herkesin düşman saydığı bir milletin dilini burada açıktan konuşmaz. Konuşsa zaten hayatta kalamaz. Çoktan öldürülmüştür. Ayrıca ‘Osmanlı ile işbirliği yapmak’ suçundan geçmişte ve yakın zamanda yargılananlar oldu ve ağır cezalar aldılar. Aradığımızda da muhtemeldir ki böyle biri varsa, kendini gizleyecektir.”

Uzatıyordu. Zor olduğunu zaten biliyorum.

“Silva!” dedim önümdeki hokka ve divite uzanırken. “Yapmam gereken işler var. Bahane istesem, kendim bin tane bulabilirim. Bana uygun adamı bulmanı istiyorum. Gerekirse kesenin ağzını açmaktan çekinme! Tüm imkânlarını kullan ve bul!”

Kucağında yığılı evrakı bana bırakırken pes etti:

“Nasıl isterseniz... Zor olacak ama...”

“Bir isteğim daha var. Sana bir adres yazacağım. Buraya şahsen git ve Yenidünya’dan getirilen kadının özgürlüğü karşılığında hangi bedeli istediklerini sor. Sıkı pazarlık yap. Kadını al ve bana getir.”

Doğru duyup duymadığını anlamak için birkaç saniye sessiz kaldı.

“Kadını satın almak mı?”

“Evet. Sanıyorum köle olarak tutuluyor. Ona ‘Yenidünya’nın Hazinesi’ diyorlar. İstedikleri parayı ver ama dediğim gibi, küçük rakamdan başla ki tuzluya gelmesin.”

“Ama, Don Diogo ile konuşmadan...”

Adresi yazıp uzattım.

“Git ve hallet!”

Çıktı.

O çıkınca, geriye yaslandım. Son dönemde domuz derisi koltuklar moda olmaya başlamıştı. Ancak biz pis hayvanı yemediğimiz gibi, ürünlerini de evlerimize, işyerlerimize sokmuyorduk. Gerçek sığır derisi ile kaplanmış yüksek koltuğuma verdim arkamı.

“Madem başımıza gelecek olanı engelleyemiyoruz, bari tedbirli olalım!”

İki gün sonra kapı çalındı ve bu defa gerçekten yoğun bir şekilde çalışırken, Silva yanında bir adamla odaya girdi.

Adama baktım. Bizler gibi biraz esmerce tenli. Koyu renk saçlar, zayıf bir vücut. Muhtemelen yine şehir dışından gelmiş bir tüccar ya da borca ihtiyacı olan biri olmalı. Ayağa kalkmaya gerek yok.

“Söyle Silva, ne istiyorsun?”

“Bu beyefendiyi sizinle tanıştırmak için getirdim Don Micas.”

Bir daha baktım.

“İki gün önce bana bir görev vermiştiniz.”

“Ha... Tamam. Oturun.”

Adam geçip karşımdaki sandalyeye otururken, Silva adını söyledi:

“Bay Isaac, size dil öğretebileceğini söylüyor.”

Silva da oturuyordu ki adamın sesi ilk defa duyuldu. Biraz peltek bir konuşma:

“Mümkünse yalnız görüşelim.”

Silva oturmakla oturmamak arasında kalmış, bir ona, bir bana baktı.

Adamı bir daha süzdüm. Güvenilir görünmüyor ama yine de kendimi koruyabilirim.

“Tamam Bay Silva. Siz çıkın.”

Silva, otururken de kalkarken de yaşlılara has eklem ağrıları çektiğini gösteren yüz ifadesini takındı ve çıktı.

Birkaç saniye sessiz bakiştık.

Önce o konuşsun istiyordum. Ağzından çıkacak ilk kelimeler, duruşu, oturuşu, yüz ifadesi, gözleri...

Hiçbir şeyi kaçırmamalıyım.

Beni de en az Diogo kadar hedef seçen çoktu. Karşımdaki adam bilmiyor ama acil bir durum için koltuğumun altında irice bir hançer, deri kabzası içinde bağlı, hazırda duruyor. Louvain'den beri alışkanlık edindiğim işlerden biri de zaman zaman kılıç talimi yapmak.

Hâlâ sessiz, bekliyor.

Bir şey gizliyor!

“Dinliyorum... Kimsiniz? Türkçe biliyor musunuz gerçekten?”

“Don Joan Micas, Osmanlı dilini öğrenmek istiyormuşsunuz. Ben size öğretebilecek kişiyim. Başka ne bilmek istersiniz?”

“Kim olduğunu anlat!”

“Size çok iyi bir şekilde Türkçe öğretebilirim. Fakat çok para isterim. Eğer kâtibiniz gibi cimri olacaksanız, hiç durmayayım. Zaten Türkçe bildiğimi açık ederek kendimi tehlikeye attım. Hemen söyleyeyim, bunu ucuza yapmam! Beklentiniz buysa, ucuz olmayacak. Beni anlıyor musunuz? Ucuz olmayacak!”

Bütün şehirlerin bir kokusu vardır, biliyorum. Mesela liman şehirleri çoğunlukla balık kokar, yosun kokar. Doğuya doğru gittikçe ise bir baharat kokusu gelir insanın burnuna. Ne kadar doğru gidersen o kadar yoğunlaşır koku. Anvers’in de bir kokusu vardı ve bu kesinlikle para kokusuydu. Bu şehirde herkes sürekli bu kokuyu teneffüs ediyor, bu kokunun peşinden gidiyor.

“Peki gerçekten bildiğinizi, dil öğretir gibi yapıp beni kandırmayacağınızı nereden bileceğim?”

Gururuna dokunmuşum gibi baktı.

“Bana sahtekâr demeye mi çalışıyorsunuz?”

“Hayır. Kastım o değil ama ben bir tüccarım. Her zaman hileli mallar satmak isteyenler çıkar karşıma.”

Kalın kaşları, birbirine paralel beş kalın çizginin görüldüğü alnına doğru kalktı. Çizgiler biraz daha belirginleşti.

“Hayır, ben bir sahtekâr değilim. En azından size karşı sahtekâr olamayacağımı biliyorum. Siz beni tanımıyorsunuz henüz ama sizi herkes tanıyor Don Micas. Ne kadar büyük bir servetiniz olduğunu da ailenizin kim olduğunu da, ne yiyip ne içtiğinizi de...”

Buna şaşırmıştım:

“Gerçekten mi?”

Zayıf noktayı yakalamış gibi yüklendi:

“Hem de her attığınız adıma kadar... Bu şehirde sizin kadar iyi tanının kaç adam daha var sanıyorsunuz?”

Demek ki merceğini bizim üstümüzde tutan sadece Şarlken ya da Juan değil.

Şaşkınlığı atlatınca yüklenme sırası bana geldi:

“Madem kim olduğumu iyi biliyorsun, istersem sana Anvers’te yaşam hakkı tanımayacağımı da biliyorsun değil mi? Hayır, seni üç kuruşa bir kiralık katil tutup öldürtmekten bahsetmiyorum. Bu çok kolay bir cezadır. Daha ağırını yapabilirim. Senin yargılanmanı ve bitmeyecek bir esaret içinde kalmanı, olmadı bir gemiye köle olarak satılıp, hayatını kürek çekerek geçirmeni sağlayabilirim. Sen daha farkında bile olmadan sırtında nasırlar çıkar, dişlerin dökülür ve oturduğun yere pisersin. Kıçın çürüyene kadar, ölmeyi dileyerek kırbaçlanırsın.”

Tehditlerim kendi kulağıma bile itici geliyordu. Kaldı ki artık gemiler neredeyse tümüyle rüzgârın gücüne dönmüşler, forsa kullanan gittikçe daha az gemi görüyordum.

Başını salladı.

“Biliyorum. İşte bunun için ucuza olmaz diyorum. Sizinle çalışmam da riskli, sizinle iyi çalışmamam da... Sonuçta her şeyimi kaybetme ihtimalim bu kadar yüksekken, ucuza iş yapmam!”

Açık ve içten konuşuyor gibiydi. Sevimsiz olmasına sevimsiz bir adam ama yer yer beyaz tüylerin görüldüğü koyu sakallı bu adama güvенеbileceğimi hissettim.

“Ne kadar istiyorsan söyle. Onun iki katını vereceğim. Hatta üç olsun!”

Gözleri iri iri açıldı. Alnındaki çukurlar vadilere, tepelere dönüştü.

“Gerçekten mi?”

“Hiç şüpheli olmasın!”

“Sadece Türkçe öğrenmek için...”

“Evet. Fakat madem beni bu kadar iyi tanıyorsun ve yanlış yapamayacağını biliyorsun, bana gerçek hikâyeni anlat. Silva’ya anlattığın palavraları değil, gerçeği... Çünkü nasılsa öğreneceğim ve eğer senden değil, başka kaynaktan öğrenirsem...”

Korksun diye biraz bekledim.

“O...” diye başıyla işaret etti. “Kâtibiniz, beni limandaki depolarda bir işçi sanıyor. Osmanlı’ya ticaret için gemilerde çalışırken Türkçe öğrendiğimi söyledim...”

“Gerçekte ise...”

“Ben zaten bir Türk’üm. Elhamdülillah Müslüman’ım.”

Sözün sonunu gurur duyarak, göğsünü kabartarak söylemişti.

“Anlat!”

“İstanbul’da, Yedikule denilen ve padişah efendimizi kızdıranların hapsedildiği bir yerin yakınlarında, bostan denilen sebze bahçeleriyle uğraşan bir ailede doğdum. Tam altı kardeşim var. İkisi kız, dördü erkek. Babamın tek geçim kaynağı yaz kış ekip diktiği sebzeler. Bunları götürüp Galata’da pazarlarda ya da başka yerlerde satar, üç kuruş kazanıp evimizi geçindirmeye çalışır.

Bahçeden gelen bir parça sebze meyve de olmasa, açtık aslında. Gelen para hiçbir şeye yetmiyor, ben ve kardeşlerim bazen su satarak, bazen hamamlarda temizlik işlerine yardım ederek eve üç kuruş daha getirmeye çalışıyorduk. Anamız onca doğumdan sonra erken yaşta ölüp gitti. Babam, ‘Kadınsız ev olmaz...’ deyip bize bir üvey ana getirdi. Kadın da kocasını kaybetmiş bir dulcağız.

Yeni anamız bizi daha ilk günden istemedi. Eve yerleşir yerleşmez her birimizi bir yana kovaladı. Bacılarımı kendine hizmetçi etti ki daha ikisi de on yaşında bile yoktular, bizi de kapı dışarı... Küçük kardeşlerime çal etti sopayı. Babamın geçim derdinden bir şeyi gördüğü yok.

Baktım olmuyor, evden kaçtım. Arayıp soran oldu mu bilmem ama ben sonunda bir gemide iş buldum. Kalyon dedikleri, kocaman bir gemi... Kocaman, ak sakalı olan Yaşar Reis adında bir kaptan acıyıp, işe aldı. Miço olarak başladım ve yedi denizi gezdim onlarla. Akdeniz'e açılıyor, kâfirlere ait liman, köy ne bulursak yağmalıyor, bizden zayıf korsan gemisi görürsek kovalıyor, yenersek gemilerine el koyup, ganimet alıyorduk. Bizden güçlüsü olursa, kaç babam kaç!

Gün geldi gemimiz Midilli yakınlarında battı. Midilli adasını bilirsin değil mi?"

Başımı salladım. Devam etti.

"Korsanlar bizi kıştırıp, gemimizi suyun dibine gönderdiler. Baktım ki bu işin sonu yok, düzgün bir iş tutayım dedim. Gençlik çağına gelmiştim artık. Belki bir yuva kurar, çoluk çocuk sahibi de olurum diye Midilli'deki Müslüman köylerden birine vardım, yerleştim. Cebimde ne var ne yoksa verip, küçük bir tarla sahibi oldum. Oldum diyorsam, Osmanlı'da bütün ülke padişah efendimizindir. Biz öylesine, ekip dikmesini alabiliyoruz. Onu da yörenin beyi kim ise ona para ödeyerek... O bizden aldığı parayı padişah efendimize veriyor mu vermiyor mu, günahı vebali boynuna...

Bir kızcağız bulup evleneyim dedim ama bela nereye gitsem peşimden geliyor. Bahtım baştan kara işte... Ne yapsan boş...

Talip olduğum kızın bir belalı varmış. 'Arnavut Hasan' derler biri. Herif nadan! Ne konuşmaktan anlar, ne güzelce söylemekten. Gelir gider, önüme çıkar, evimi, ocağı basar, tehdit eder. Sonunda baktım olmuyor, bakır kılıcı çektiğim gibi sırtını ortasından ikiye yarıdım.

O pisi pisine gitti, cehennemi boyladı ama bana da yol göründü... Kalsam, 'Herif ne belaydı!' demeyecekler, kısas yapacaklar. Genç yaşta kellemi vermek işime gelmedi. Ne edeceğim? En iyi

bildiğim işe döndüm yine. Bulduğum ilk gemiye atladığım gibi ver elini deryalar.

Az buçuk bilirdim dilinizi. Felemenk bir esirden vaktiyle öğrenmişliğim var. İşte onun sayesinde gemide, mümkün mertebe hiç konuşmayarak saklandım dikkatlerden. Küffar gibi davranıp, Müslüman olduğumu bildirmedim. Sünnetli olduğum anlaşılmamasın diye kimsenin yanında şalvarımı indirmedim.

Beni alan gemi liman liman dolaştı. Ta Hint eline kadar vardı geldi. Sonra baktım, burada herkes bir işin ucundan tutuyor, yeniden bir yerleşmeyi deneyeyim dedim. Ama akıllandım Don Micas, bir daha evlenmeye kalkmak mı? Tövbeler olsun ya Rabbi...”

Gülsem mi ağlasam mı bilemedim. Demek ki kimliğini gizleyerek yaşamak, sadece bizim sorunumuz değil! Başkaları da aynı durumlara düşebiliyor. Bu durum, adama biraz daha ısınmamı sağladı.

Kimseye hemen güvenme Jozef!

“Silva seni nasıl buldu?”

“Kulaktan kulağa dolaşıyordu, ‘Türkçe bilen var mı?’ diye. Sandım ki gemilerde çalıştıracaklar. Yine tepti işte... Yerleşik yaşamayı bırakıp, deryaya açılasm vardı. Bir bakayım dedim. Size getireceğinden haberim yoktu...”

Doğru söylüyor, anlayabiliyorum ama gizlediği bir şeyler daha var. Hissediyorum.

“Anlatmadığın bir şey daha var. Onu da söyle bakalım...”

Durdu, daha iyi görmek ister gibi biraz geriye yaslandı. Zekâmı takdir eder gibi gülümsedi.

21.

Brianda yemeğe oturur oturmaz sordu:

“Jozef, eve bir işçi daha getirmişsin? Kimdir, necidir o? Neden evimize kadar getirdin?”

“Merak etme Brianda Hala, bana dil öğretecek. Yakınımda olmasını istedim. Ne zaman imkân bulursak, o zaman çalışacağız. Mümkünse sürekli.”

Gracia ve Diogo da Brianda kadar şaşırılmış görünüyorlardı.

“Ne dili? Ne öğrenmeye çalışıyorsun? Haberim yoktu.”

“Diogo Dayı, Türkçe de öğrenmeye karar verdim. Getirdiğim kişi, adı Isaac, bana Türkçe öğretecek.”

“Peki iyice araştırdın mı? Güvenilir mi?”

“Hem de epeyce detaylı incelendi. Engizisyonla ya da Kutsal Roma İmparatoru ile bir bağlantısı yok. Olamaz da...”

“Nereden biliyorsun?”

Etrafıma bakındım. Hizmetçilerimiz ve Reyna’nın bakıcısı bizi rahat bırakmış, ayakaltından çekilmişler.

“Çünkü bir Müslüman...”

“Aa!”

“Gerçekten mi?”

En mantıklı tepki yine Diogo’dan geldi:

“Anvers’te Müslüman’ı nereden buldun?”

“Aslında bir Osmanlı...” dedim yemeyi de bırakmayarak. “Bir Türk. Ülkesinde başı belaya girince kaçmış. Burada bir Hristiyan gibi kendini gizleyerek, Protestanların arasında yaşıyor. Basit bir liman işçisinin inançları ile kimse meşgul olmaz zaten. Önce anlatmak istemedi ama zorlayınca döküldü. Biraz da kumar alışkanlığı var. Parayı hem seviyor hem ihtiyacı var. Epey kumar borcu yapmış bu yakınlarda. Anlayacağınız, burada da postu tehlikede! Bu sebepten, mecburen Türkçe bildiğini açık edip, bana kadar ulaştı. Ülkesine dönse kellesi gidecek, burada kalsa kumar borcu yüzünden hesabını görecekler. Benimle yüksek fiyattan anlaştığını sanıyor ama kendisi artık benim avucumda, haberi yok!”

Brianda üsteledi:

“Her şey tamam da Osmanlı dilini öğrenmek nereden çıktı?”

Düşüncelerimi söyleyip, kadınları endişelendirmek istemedim ama Diogo anladı.

“Herkesin kendi asma ve incir ağacı altında huzur içinde oturduğu bir ülke olduğu söylenmiyor mu Brianda Hala? O halde dillerini öğrenelim. Gün gelir, belki lazım olur.”

Diogo da yemeyi bıraktı:

“Jozef bir başka iş daha yaptı bugün... Bir kadın satın aldı.”

Osmanlılar bizim düşmanımızdı. Daha doğrusu fanatik Hıristiyanlar böyle düşünmemizi istiyor. Fakat gerçekte Müslümanlar bizim düşmanımız değildi. Onların ülkesinde vergisini ödeyen herkes “kendi asma ve incir ağacının altında huzur içinde oturuyor”. Cermen İmparatorluğu’ndan kaçıp, İstanbul’a giden Sarfati, Avrupa’daki dindaşlarına böyle yazmıştı mektubunda. Davet etmişti onları Grand Turco* Mehmet’in ülkesine.

1492’de İspanya’da kovulan dindaşlarıma, Grand Turco’nun oğlu Bayezid** bu defa ülkesinin kapılarını açmıştı. Biz bile halen engizisyon zulmünden kaçanları, Selanik, İstanbul, Bursa, İzmir, Patros, Avlonya gibi şehirlere gönderiyorduk.

Şimdi burada işlerimiz yolunda olabilir ama ya gelecekte...

Benim aklımda bunlar varken, masadakiler Diogo’nun verdiği haberle şok yaşıyordu.

Gracia’nın elindeki kaşık düştü, porselen tabaktan bir çınlama yükseldi. Brianda çılgık attı:

“Daha neler!”

Diogo’nun konudan haberi olduğunu bile bilmiyordum.

Kahrolası Silva!

* Fatih Sultan Mehmet

** Bayezid 2

Ben de patronuyum ama asıl patronun kim olduğunu biliyor. Kasadan çıkan onca paranın bir kadın için verildiğini, hemen Diogo'ya yetiştirmiş olmalı.

Gracia topladı ilk olarak kendini:

“Neler duyuyorum Jozef? Kadın satın almak mı?”

Brianda da gözlerini iri iri açmış, ağzından çıkacak ilk kelimeleri bekliyor.

“Düşündüğünüz gibi değil...” dedim sakince. “Yenidünya'dan, Amerigo denilen yerden getirilmiş bir genç kız. Zorla dans ettirilip, eğlence için kullanılıyordu. Ülkesinden, muhtemeldir ki katledilmiş olan ailesinden uzakta, dilini bile bilmediği bir yerde... Özgürlüğünü satın aldım.”

Brianda:

“Sonra... Nerde şimdi bu kadın? Neye benziyor? Onu da eve getirecek misin?”

“Çoktan İngiltere'ye ulaşmıştır. Oradan da artık Atlas Okyanusu'na... Yenidünya'ya giden gemilerden birine bindirip, kaptana onu ülkesine bırakması için ödeme yaptım. Geride kimse kalmadı mı bilmem ama hiç değilse kendi ülkesinde yaşasın veya ölecekse de orada ölsün...”

Sessizlik oldu. Diogo, kârlı bir iş olmayan bu alışverişe yine de saygı gösterdiğini susarak belli ediyordu. Brianda ise bu yaptığım da bir şövalyelik bulmuş olsa gerek:

“Ne güzel bir davranış! Ne asil bir hareket!”

Konuyu değiştirmenin vakti geldi.

“Türkçe öğrenmek işimize yarayacak. Keşke daha erken başlasaydım ama iyi bir öğretmen buldum gibi görünüyor.”

“Peder Fernando'nun haberi olmaz umarım...” dedi Brianda.

“Bizi ziyaret ettiğinde Müslümanların, o ülkeye giden Hıristiyanları

ve Marranları şişe geçirdiğini, mallarına el koyduğunu, esir pazarında sattığını söyledi.”

Güldük.

“Hayır Brianda Hala. Tam tersi. Orada çok rahat ediyorlar.”

Diogo:

“Yine de çatımızın altında bir Müslüman saklıyor olacağız...”

“Merak etmeyin. Isaac gizlenme konusunda ustalaşmış durumda. Kimse bir şey anlayamaz.”

“Gerçek adı neymiş?”

“İshak. Bizdeki İzhak gibi. Müslümanlar, İsa ve öncesindeki birçok peygamberi tanıyor ve kabul ediyorlar zaten. Onların isimlerini de isim olarak çocuklarına veriyorlar.”

Brianda:

“Duymuştum. Hatta onlar bize daha çok benziyorlarmış. Düşünsenize, ben bir Arap kadını gibi miyim?”

Yine güldük. Reyna da konuşulanları çok anlamasa da gülüyordu bizimle birlikte.

“Sevgili müstakbel karıcığım...” dedi Diogo. “İnanmayacak-sın belki ama benziyorsun. Hatta biz aynı topraklardan çıkmış, birbirine epeyce benzeyen milletleriz. Ama en önemli benzerliğimiz, İsa’nın da bir insan olduğu noktasında. Hristiyanların aksine, Müslümanlar İsa’nın bir peygamber olduğunu kabul ediyor ama Tanrı’nın oğlu olduğu konusunu kabul etmiyor hatta bunu Tanrı’ya yapılmış bir hakaret sayıyorlar. ‘Ortak koşmak’ diyorlar buna. Büyük günah! Tanrı tektir ve eşsizdir. İnsan bir ortağı, oğlu filan olamaz!”

Çok hoşuma gitti son cümle. Bizim inancımıza göre tahtalar üzerinde idam edilen bir Musevi idi İsa da... Kiliseye gidip, ona zorunlu olarak Tanrı muamelesi yapmak benim de içime hiç sinmez ama sessizce içimden dua ediyormuş gibi yapar ve dua ederdim:

“Allah kâinatın yaratıcısıdır ve Allah tektir...”

“Süleyman,* zenginlikleri ile gelmeleri durumunda bütün Musevilere kapılarını açıyor. Dedesi Bayezid, yoksullara da sonuna kadar açmıştı kapıyı. Ama daha Grand Turco Mehmet zamanında bile Musevilere davet vardı Osmanlı ülkesinde.”

Diogo biraz daha ciddileşti:

“Jozef, çok iyi bir karar vermişsin. Bizim Osmanlı Sarayı ile ilişkilerimiz...” Sesini iyice düşürdü. “Papazlar ne derse desin, gayet iyi. Belki çok daha iyi olacak.”

Benimle fazla paylaşmasa da biliyorum. Osmanlı’ya sadece insan göndermiyoruz. Gönderdiğimiz başka şeyler de var Mendes Müessesesi olarak.

“Evlilik hazırlıkları nasıl gidiyor Brianda Hala? Her şey istediğin gibi mi?”

“Ah!” dedi Brianda acı çekiyor gibi. Gözlerini devirdi. “Diogo yirmi yıla yakındır burada ama hâlâ bana hiç yardımcı olmuyor. Her şeyi kendim arayıp bulmak zorunda kalıyorum. Yeni eşyalar, yeni giysiler, yeni mücevherler...”

“Ben elli iki yaşındayım artık Brianda...” dedi Diogo. “Senin kadar enerjim yok. Zaten eminim ki sen bizim için en güzel olanları bulup, hazırlayacaksın.”

Yemekten sonra Reyna bakıcısı ile yatmaya gitti. Gracia, bahçe olmadığı için biraz balkonda oturup, caddeyi seyredeceğini söyledi. Diogo odasına çekilirken, Brianda da peşinden çıktı.

Aşağıya indim. Uşaklardan birine, Isaac’i çağırmalarını söyledim. Biraz sonra kapı vuruldu.

“Haydi bakalım!” deyip karşımdaki sandalyeyi gösterdim. “Otur da çalışmaya başlayalım.”

* Kanuni Sultan Süleyman

Oturdu. Önüne bir kalem ve divit ittim.

Önce bir divite sonra bana baktı.

“Ne yani? Okuma yazman yok mu?”

Yine gururuna dokunulmuş gibi bozuldu:

“Var tabii de... Konuşma öğreteceğim sanıyordum.”

“Onu da öğreteceksin ama konuşabildiğim bir dilde yazmam da lazım.”

İsteksizce ucunda uzunca bir tüy bulunan diviti hokkaya daldırdı. Mürekkebin fazlasını hokkanın kenarına sıyırıp, düz, ince bir çizgi çekti.

“Elif.”

Tekrarladım:

“Elif.”

Yatay bir çizgi ve altında bir nokta...

“Be.”

“Be.”

Sonra bir başka işaret:

“Cim.”

“Cim.”

“Şimdilik bunları öğren... Elif, alfabenin ilk harfidir. Okuma yazmaya bununla başlanır. A, e harflerini bununla yazarsın ama rakam olarak da kullanılır. ‘Bir’ rakamı bununla gösterilir ama tüccar olduğuna göre bunu zaten biliyorsundur.”

Yanıt vermedim.

“Bir başka anlamı daha var. Bu tek harf bazen Tanrı’yı simgeler. Bir, tek olan... Düz ve tek bir çizgi. Bazı yazılarda bunu görebilirsin. Kısa yazmak isteyenler böyle yapar.”

Allah kâinatın yaratıcısıdır ve Allah tektir...

Başımı salladım.

Harflerin yazılışlarını birkaç değişik şekilde gösterdi. Osmanlılar bizim gibi Latince kökenli bir alfabe değil, Arap alfabesi kullanıyor ve harfler hep aynı şekilde değil, kelimenin başında, ortasında, sonunda farklı yazılabiliyor.

Sonra konuşma kısmına geçtik.

Kendini gösterip, “Ben...” dedi. “Ben demektir.”

Sonra beni gösterdi.

“Sen.”

Anlamıştım.

Sonra odada görünmeyen biri varmış gibi işaret etti:

“O.”

“Ben, sen, o.”

“Birden fazla ise gösterdiklerin, biz, siz, onlar.”

“Biz, siz, onlar...”

“Biz, çoğuldur ama bazen tek kişiyi de ifade eder. Sizin beyefendi diye tarif ettiğiniz adamlar gibi kibar konuşulması gerektiğinde ‘ben’ denilmez, ‘biz’ denilir.”

“Niçin?”

“Niçin olacak, ‘ben’ diye konuşmak kibirlilik sayılır da ondan.”

“Yani kibar olmak istediğimden, kendimle ilgili cümlelerde ‘biz’ demeliyim.”

“Aynen öyle.”

“Peki...”

Önündeki hayali bir ekmeği parçaladı.

“Ekmek.”

“Ekmek.”

Sonra görünmeyen bir tabağı kaşıkladı.

“Yemek.”

“Yemek.”

Komik komik hareketler yapıyor, her kelimeyi işaretlerle, el kol hareketleriyle destekleyerek anlatmaya çalışıyor.

Epeyce bir süre çalıştık. Aklıma gelen kelimelerin Türkçe karşılıklarını soruyor, önümdeki kâğıda yazıyorum unutmamak için. Fakat bu adam yanımda oldukça kolay kolay unutmama imkân olmayacak. Hangi kelimeyi düşünsem, onunla ilgili yaptığı komik hareketler geliyor gözümün önüne.

“Bu akşamlık bu kadar yeter. Yarın devam ederiz.”

“Çok şükür.”

Türkçe konuşmuştu.

“Bu ne demekti?”

“Şükür sözü. ‘Bol bol şükrediyorum’ demek. Yemekten sonra da söylenir, su içtikten sonra da ama Müslümanlar daha çok ‘El-hamdülillah’ derler. Elhamdülillah birçok anlama gelir. Şükretme anlamına da dua anlamına da. Sizdeki ‘haleluya’ gibi.”

“Sana bir kılıf bulmamız lazım...”

“Ne kılıfı?”

“Sürekli benim yanımda bulunmana bir gerekçe. Başka türlü senin kim olduğunu merak edip, araştırmaya başlarlar.”

“Tehlikeye düşerim...”

“Evet... Gizli bir Osmanlı olduğun ortaya çıkmasa bile, kumar borcu yapıp kaçtığın kişiler seni zaten er geç bulacaktır. Onların elinden kolay kurtulamazsın.”

Bozuldu. Kumar borcunu bildiğimden haberi yoktu.

“Öğrendin mi? Ben zaten biraz zaman geçince anlatacaktım...”

“Benden bir şey saklamanın zor olduğu konusunda uyarmıştım seni.”

Başını öne eğdi ama benim öncelikli meselem bu değil.

“Buna bir çözüm bulmalı. Aklıma bir çare geldi. Benim korumam ol sen: Muhafızım. Dışarıya öyle söyleriz. Güçlü, yapılı bir

adamsın. Eski bir denizciden daha iyi koruma düşünemiyorum. Yedi denizde kavga etmiş, altını üstüne getirmişsindir zaten.”

Gururlandı. Omuzları tekrar dikleşti.

“Öyle evvel Allah!”

“Bu neydi?”

“Bu da Elhamdülillah gibi bir temenni sözü... Yani ‘kesinlikle’, ‘şüphesiz’ anlamına gelir.”

“Muhafızımı olursan, hep yanımda olursun. Düşmanların sana yaklaşmaya cesaret edemez.”

“Tamam. Bunu da yaparım ama parasını isterim. Bunun için de ödeme yapacaksın bana.”

Geriye kaydıldım. Herkes parayı severdi; en yoksulundan en zenginine kadar ama bu kadar düşkün olmak normal mi?

“Ne yapacaksın bu kadar parayı? Zaten hep benim yanımda olacaksın. Hiçbir masrafın olmayacak. Üstelik yaşın da epey var. Yine kumar için mi?”

“Yok...” dedi bıyıklarının ucunu burarak. “Yeteri kadar para kazandıktan sonra ülkeme döneceğim ve öldürdüğüm adamın ailesini bulup, kısas istemesinler diye onlara vereceğim. Sonra da hâlâ yaşıyorsa, gidip babamı, kardeşlerimi bulacağım. Bostan açıp sebze yetiştireceğim.”

Gülümsedim.

Isaac’i gönderdikten sonra balkona çıktım. Gracia, hâlâ üst kat balkonunda oturmuş, caddeyi seyrediyor muydu acaba? Aşağıda, İspanyollar gibi giyinmiş bir kişi. Öylesine yürüyüp geçiyor sokaktan ama daha önce de gördüğümü düşündürdü bana.

Gözetleme mi yapıyor?

Daha önce, Diogo tutuklandığında, limanın gözetlendiği ortaya çıkmıştı. Şimdi de evlerimiz mi gözetleniyor acaba?

Beni hedef alıyor olamazlar... En azından şimdilik... Isaac'ın söylediğine bakılırsa, sandığımdan fazla tanınıyorum ama öncelikli hedef Diogo'dur. Mendes servetinin kontrolü onda.

Diogo'nun parmaklıklar ardındaki hali geldi aklıma.

Acaba tüccar olmasam ne iş yapardım? Belki avukatlık, belki noterlik... Avukatlık yapıyor olsaydım, o parmaklıklar ardında ne çok insan görecektim kim bilir?

Diogo'yu yeniden tutuklayabilirler mi?

Düşüncesi bile ürkütücü. Sadece akrabam ve hamim olmasından değil bu kadar endişelenmem. Aynı zamanda bir kahraman o... Henüz insanlar bilmiyor olabilir ama dindaşları için çok çalıştı. Her şeyi, kendisini, ailesini bile riske atarak belki binlerce Marran'ın kurtulmasına yardım etti. Yaptıkları bir ortaya çıksa, eminim ki sadece servetini elinden almakla kalmaz, onu bulabilecekleri en büyük ateşin ortasına oturtup, canlı canlı yakmaktan çekinmezler.

Ya bir gün Diogo olmazsa? ...

Bu ihtimal aklıma niye geldi bilmiyorum. Onsuz bir hayatımız olabileceğine ihtimal vermem. Eğer biz ayakta kalan bir yapı isek, bu binayı ayakta tutan sütun Diogo'nun kendisi.

Bazen beni dinlemediği için ona kızıyorum. Kimsenin yanında para, altın dolu keselerle dolaşmayacağı bir dünya hayal ediyor, bunu gerçekleştirecek müessese olmak için hemen harekete geçmemizi öneriyorum ama kabul etmiyor. Akli fikri biberde... Biber ticareti yapmak, güzel baharatlar, kokular satmak ve yükünü boşaltan gemileri Marranlarla doldurup, doğuya göndermek ona yetiyor.

Hiç değilse şarap gibi daha kârlı ticaret yollarını denemesi gerekirdi. Dünyanın bildiğimiz kadarıyla yarısı Müslüman ve oralarda yetişen üzümler, yapılan şaraplar boşa gidiyor. İslam, şarabın

içilmesini yasaklarken Hristiyanlar onu İsa'nın kanı kabul ediyor, kutsuyor. Biz de rahatlıkla içiyoruz. Öyleyse doğunun şarapları, Avrupa'ya bizim aracılığımızla niye dağılsın?

Belki de atalarım gibi hekim olmalıydım...

Nedense bu düşünce bana bile tuhaf geldi. Bazen sağlıklı insanlarla uğraşmak bile beni sıkıyor, hasta bir insanla nasıl uğraşayım? Londra'ya girerken, vebanın izleri görmek, hemen kaçmama yetmişti. Şimdi hasta bir insan gelse önüme, onu nasıl muayene eder, nasıl tedavi ederim? Ailemizde meslekler yüzyıllardır aynı: Ya tüccarlık ya hekimlik. Ailenin bir kolu tüccarlığı seçerken diğeri daima hekimliğe yöneliyor. Fakat hekimlik yapamazdım ben zaten. Mümkün değil...

Yarın katılacağım davet geldi aklıma. Amatus Lusitanus yeni şehirde ve bu defa ev sahibi Portekiz Büyükelçisi. Yarın bir Cromwell'le daha karşılaşmayı beklemiyorum ama önemli insanlar katılacak olmasa, evde kalıp Türkçe öğrenmeyi tercih ederdim doğrusu...

Cromwell'i düşündüm tekrar.

"Ne hazin bir son!"

Kraliçe olması için Boleyn Kızı'nı desteklediği bilinen Cromwell, o gözden düşünce Henry için yeni gelin arayışına girmiş, Clevesli Anne'i bulmuştu. Jane Seymour yaptığı doğumdan sonra kendini toparlayamayarak ölünce, Clevesli Anne'i tekrar günde me getiren ve kraliçe yapmayı başaran Cromwell, kendi sonunu hazırlamış, Henry ise Anne'i beğenmemiş, başından atmıştı. Cromwell'in düşmanlarının beklediği de buydu. Sonrasında çok hızlı gözden düşmüş ve idam edilmişti.

Hem de ne idam!

Celladın bir vuruşta kafasını koparması gerekirken, acı çekerek ölsün diye sırtına, boynuna, kafasına darbeler indirilmişti.

Celladın sarhoş edildiğini söyleyen de vardı, rüşvet verildiğini de... Kesin bilinen tek şey, idam ile Henry bir dehşet havası yaratmak istiyorsa, bunu fazlasıyla başarmış, Cromwell'in acı çekerek ölmesini isteyenler hedefine ulaşmıştı.

O akşam, balkondan Anvers'i seyrederken, "Bizim düşmanlarımız bu fırsatı bulamayacak!" diye düşünüyordum. Fakat yanılmışım.

23.

Nihayet düğün oldu, bitti ve Diogo ile Brianda çift oldular. Kilisede kıyılan nikâha hem iş çevremizden hem de Marranlardan çok kişi katıldı. Evde yine gizli bir nikâh yapıldı ve ilk nikâhın geçersiz olduğu belirtildi.

Musevi nikâhı kıyılırsa, önceden kıyılan Hristiyan nikâhı geçersiz olur...

Diogo'nun Brianda'ya bakışından anlıyorum âşık olduğunu. Brianda ise zaten çoktan tav olmuş. Onlar kavuştu ama artık bekâr olarak sıradaki kişi benim.

Gracia ile yaptığımız konuşma geliyor aklıma.

“Evlenmek için bir gelin adayı belirledin mi kendine Jozef?”

“Hayır. Öyle biri yok.”

“Ama belirlemelisin. Ailemizin devam etmesi, servetimizin korunması için senin de uygun bir evlilik yapman şart.”

“Bilmem ki...”

“Reyna'mı seninle evlendirmeyi düşünüyorum.”

“Fakat... O çok küçük... Düpedüz çocuk...”

“Şimdi demiyorum ki... Nasıl olsa büyüyecek. Büyüyeceksiniz. İleride...”

Diogo uyarıyor:

“Jozef, yakışıklı ve ilgi çeken bir genç erkeksin ama dikkatli olmalısın! Senin hayatta sorumlulukların var. Son isteyeceğimiz

şey, ailemizin mirasını bölmek için karşımıza çıkacak bir gayri-meşru çocuktur!”

“Lütfen! Bunu nereden çıkarıyorsunuz Diogo Dayı? Yani... Ben...”

“Jozef, hem yakışıklı hem güçlü kuvvetlisin ve bunlar yetmez gibi Mendes servetinin bir sahibi de sensin. Nasıl ki hepimiz dikkatli yaşadıysak, sen de dikkat etmelisin. Beni anlıyor musun?”

“Anlıyorum.”

Sonra Agostino:

“Jozef, kadınlar zekidir. Cin gibi hem de... Ne zaman çarpıldığını anladığında geç olur. Özellikle kadınların yanındayken fazla içmemeye dikkat et!”

“Neden? Hem zaten niye içeyim ki? İçip sarhoş olmak istesem, erkek arkadaşlarımla yaparım...”

“Sen çok safsın Jozef. Güzel bir kadının elinden gelecek kadehe ‘hayır’ diyecek erkek çok azdır. Bunu başarabilirsen, kendini de aileni de koruyabilirsin.”

Evliliklerimiz de her şeyimiz gibi ihtiyatlı. Hatta sevgiliğimiz bile... Kim bilir, belki başka biri olsam, âşık olur ve evlenir, sonra da kim bilir yarı aç yarı tok, yaptığımız çocukları büyütmeye çalışırdım. Fakat bir Marran olarak her şeye olduğu gibi buna da dikkat etmeliyim. Üstelik, üstümde servet baskısı da var.

Evliliklerimizi serveti bölmeyecek şekilde yapmalıyız!

Reyna büyüyünce benimle evlenmek isteyecek mi bakalım? Hepsı beni tembihliyor ve bir hata yapmamam için gözleri üstümde. Fakat ya Reyna hata yaparsa?... Ya Marran olmayan birini sever ve onunla evlenmek isterse?...

Eğer öyle bir tercihte bulunursa, ona karışmayacağım. Annesi ya da diğerlerinin ne düşündüğü önemli değil. Onun tercihlerine

saygı duyacağım. Hatta karşı çıkanlar olursa, onları da ikna etmek için çalışacağım...

Musevi bir kadından doğan, Musevi olur...

Kimsenin endişelenmesine gerek yok. Reyna kiminle istiyorsa evlenebilir. Bölünse de bitmeyecek bir servet var ve zaten kendimiz için saklamıyoruz bunu. Aynı amaçlar için kullanılacaksa, benim ya da bir başka Marran'ın hatta bir Hıristiyan'ın kontrolünde olması neyi değiştirir?

Ama ben...

Ben mutlaka Musevi bir kızla evlenmeliyim! Yoksa kaybolur gideriz. Musevi bir anadan doğmayan çocuğun gerçekten Musevi olup olmadığını kimse garanti edemez...

Fazla zaman geçmeden, bir mutlu haber daha geldi. Ailemize yeni bir üye katılıyor. Yaşı iyice ilerleyen Diogo ve genç eşi Brianda çocuk bekliyor.

Brianda'nın da biraz daha durulmasını ve eğlenceye ara vermesini sağlayan, hamileliği oldu.

Bebek haberinden sonra hepimiz daha mutluyuz. Mendes ailesinin genişliyor olması koltuklarımızı kabartıyor. İşlerimiz yolunda gidiyor, iki kız kardeş artık eskisi kadar tartışmıyor, Diogo baba olacağı için bulutların üstünde yürüyor, ben gizli gizli öğrendiğim Türkçeyi epey ilerlettim. Artık bir Osmanlı ile rahatlıkla konuşabilecek duruma geldim. Tek sorun aksanım ama Isaac zaten düzeleceğine inanmıyor.

“Bir İspanyol'un konuştuğu gibi konuşuyorsun Türkçeyi! Tellaftuzunda hatalar var.”

“Normal değil mi? Anadilim Portekizce.”

“Hadi ama patron...”

“Ne?”

Bir şeyler biliyor olmalı. Hiç açık etmedi ama mutlaka biliyordur. Zeki, cin gibi bir adam... Şeytana külahını ters giydirir. Bunca yıl ülkesinden uzakta, tek akrabası, belki arkadaşı bile bulunmadan hayatta kalabilmesini bu zekâsına borçlu olmalı. Evdeki küçük de olsa bir işareti, bir sembolü, eşyayı ya da kitabı gördüğünde anlamıştır ama hiç açıktan konuşmadık.

Dinimizden dönmediğimizi biliyor...

Bu şüpheyi yaşadığım çok zamanlar oldu ama mademki bilmezden geliyor, öyle olsun. Ona öyle iyi para ödüyorum ki beni Talmud okurken görse bile ağzını açmaz.

Isaac'ten bir zarar gelmeyeceğini düşündüğüm zamanlar olurdu ama yine bir Marran'dan geldi zarar. Gecenin bir yarısı askerler tarafından çalındı kapımız ve Diogo ikinci kez tutuklandı.

“Adım Giuseppe Alessandro di Ortensa...” dedi içeri girer girmez. “Don Micas, sizinle iş yapmaya geldim.”

Günlerdir neredeyse hiç uyumadan ayaktayım, sersemlemiş vaziyetteyim. Üstelik Agostino ve avukatımız Papen’le birlikte, Gracia’nın da desteğiyle uğraşıyoruz ama bir ilerleme sağlayamadık. Diogo’yu ikinci kez tutukladılar ve bizim aklımızdaki fikrimizdeki konu bu. Eğer işyerine halen geliyorsa, tek sebebi Diogo’nun kendi yerini bana emanet etmiş olması. Yoksa iş yapacak halim yok, umursadığım da...

“Buraya nasıl girdiniz?” diye sordum yorgunluğumu gizleyemeyen bir sesle.

“Bana daha saygılı davranmalısın...” dedi tehditkâr olmayan bir sesle, davet edilmeyi bile beklemeden otururken. “Sonuçta, mutlaka ihtiyaç duyacağın bir kişiyim.”

Silva da kapıda göründü.

“Bay Joan, özür diliyorum. Beyefendiye görüşme imkânı bulunmadığını anlatmaya çalıştım ama dinlemedi bile. Hemen şimdi attırıyorum onu dışarı.”

Bir Silva’ya bir Ortensa’ya baktım. Yine aynı rahatlıkla devam etti:

“Beni boş ver de uykumuzu açacak bir şey getir! Bak, patronun neredeyse uyumak üzere. Hadi bakalım!”

“Seni!”

“Bırak Silva!”

Silva bana döndü.

“Ama...”

“Bırak. Beyefendiyi dinleyeceğim. Sen hakikaten uykumu açacak bir şey bul bana.”

Silva şaşkın, çıkarken adama döndüm.

“İsminiz Giuseppe mi demiştiniz?”

“Evet ama daha çok Alessandro denilmesini tercih ediyorum. Elbette arkadaşlarıma bana böyle hitap etmesini. Yabancılar Sinyor Ortensa demek zorunda.”

“Ne istiyorsunuz? Gerçekten size ayırabileceğim zaman çok kısa.”

İyice kaykıldı koltukta.

“Dertlerinize derman olmaya geldim. Tabii karşılığını almak koşuluyla...”

Öyle kendine güvenli hatta küstahça konuşuyordu ki merak etmedim desem yalan olur. Üstü başı düzgün, varlıklı birine benziyor ama Anvers’te yaşıyor olsa, tanırdım büyük ihtimalle.

“Ne söylemeye çalışıyorsun be adam?”

“Adımdan da anlamışsındır. Venedik’ten geliyorum. Anvers’te birtakım işler yapmak için araştırma yaparken, en uygun adayın siz olduğunu fark ettim. Elbette Diogo Dayı’nızla görüşmeyi tercih ederdim. Ne de olsa gerçek patron o. Öyle değil mi?”

Başımı salladım.

Ne saçmalayacaksan saçmala ve git!

“Hedefim, Venedik ile Anvers arasında bir ticaret köprüsü kurmak. Benim satacak ürünlerim var, sizin de bir dağıtım ağı-nız. Üstelik para da sizde... Bu durumda Ege ve Akdeniz’deki adalardan topladığım şarapları satmak için sizden daha iyisini düşünemiyorum.”

Aslında şarap ticareti benim de uzun zamandır aklımdaydı ama şu anda başımızdaki mesele, her şeyi bir yana bırakmamız için yeterli.

“Sonra öğrendim ki Don Diogo Mendes, tutuklanmış. Üstelik adi bir suçlu gibi gece yarısı evine baskın yapılarak! Meğerse Hıristiyan görünürken gizli gizli Musevi âdetlerini devam ettiriyormuş! Yetmez gibi yüksek faizli borç vererek iyi Hıristiyanları batırıyormuş.” Elini hayret edilecek bir şey duymuş gibi açık bıraktığı ağzına kapattı. “Üstüne bir de Osmanlı ile işbirliği içindeymiş. Kutsal Roma Cermen İmparatoru’nun ve İspanya’nın can düşmanının! Elbette de sevgili ülkem Venedik’in de...”

“Saygısızlaşıyorsunuz... Bu suçların hiçbirisi işlenmedi. Hepsi iftira! Bana bakın, siz de mi engizisyondansınız yoksa? Eğer öyleyse bilin ki bize atılan bu çamur tutmaz. Hepimizin Hıristiyan olduğu, pazarları kiliseye gittiği, gidemediğinde evimizdeki küçük şapelde ibadetini yaptığı, bir sürü kiliseye de yardım ettiği biliniyor. Git ve bunu o patronun olacak rahiplere anlat!”

“Yapmayın böyle Don Micas! Size Venedik’ten geldiğimi söyledim. Üstelik bir senatörüm ben. İmparatorlarla filan işim olmaz. Venedik, Roma döneminde olduğu gibi bir cumhuriyettir. O kadar.”

“Yani...”

“Yani... Diogo Dayı’nızı kurtaramadınız. Şu durumda kurtarmanız da zor. Domuz yememeniz bile sizin suçlanmanız için yeterli gelecektir.”

Artık iyice tükenmiş hissediyorum kendimi.

Nerede kaldın Agostino?

Ne yazık ki Agostino Enrique ve avukatımız Papen’i, Diogo’yu ziyaret için göndermiştim. Gelmeleri epey sürecek.

“Ne istiyorsunuz?”

“Sizinle iş yapmak; karşılığında da bir iyilikte bulunmak...”

“Dinliyorum.”

“Dediğim gibi, Akdeniz’in tüm şaraplarını ele geçirdim diyebiliriz. Fakat satamadıktan sonra ne işe yarar? Siz benim şaraplarımı satacaksınız ben de size yardımcı olacağım. Hem Diogo Mendes’in içinde bulunduğu durumda hem de sonrasında.”

“Peki nasıl yapacaksın bunu?”

“Yani anlaştık diyebilir miyiz?”

“Bıyıklarının uçlarını biraz daha burdu.

“Hayır. Sadece dinliyorum. Aklıma yatarsa dinlemeye devam edeceğim. Yatmazsa, sizi kapı dışarı etmeye niyetliyim.”

Öne doğru eğildi.

“O halde hızlı anlatayım. Anvers’teki ağını kullanarak benim şaraplarımı satmaya başlayın. Yüzlerce fıçı dolusu şarap gönderebilirim size. İstiyorsanız binlerce şişe. Benim kâr etmemi sağlayın. Ben de size bu durumda çıkış yolunu göstereyim. Sonrasında ise Venedik’e yerleşmenize yardımcı olayım.”

Kulaklarım doğru mu duydu diye bir durup düşündüm. Anlamış olacak ki tekrarladı:

“Evet. Venedik’e yerleşmenize yardımcı olabilirim. Siz benim buraya yerleşmemi, yani iş yapmamı sağlayacaksınız, ben de sizin Venedik’e yerleşmenizi. İki taraf da kazanacak. Elbette Venedik’e yerleşseniz bile, buradaki ticaretinizi, benimle yapacağınız işi devam ettirmek şartıyla. Ailenizi Venedik’e taşıyıp, buradan kurtulmanıza yardımcı olabilirim.”

Silva yeniden döndüğünde yanında iriyarı muhafızlarımızdan biri de vardı. Hemen elimi kaldırdım.

“Silva, beyefendi ile konuşuyoruz. Kapıyı vurmadan girme! Ayrıca bize şarap gönder.”

Silva yine şaşkın baktı. Sonra yanındakiyle birlikte gerisingeri çıktı.

“Alessandro, seni dinliyorum.”

“Doçemiz, Pietro Lando, Venedik’i yeniden eski şaşaalı günlerine döndürmeye kararlı. Doğuda Osmanlı’ya karşı epey yer kaybettik ama denizlerde hâlâ üstünüz. Ancak ticaretin gelişmesi, canlanması gerekiyor. Bu sebeple Mendes Müessesesi dahil, gelmek isteyen herkese kapılarımızı açtık. Sizinle sadece kendi adıma konuşmuyorum, Dük Lando adına da konuşuyorum. Eğer kabul ederseniz, Venedik Senatosu adına da... Gelin ve işlerinizi Venedik’te yürütün. Bu hem bizim hem sizin çıkarınıza olur.”

“Bunu Dük’ün kendisi mi istiyor?”

“Evet. Bizzat iletmemi istedi.”

“Bize ne vaat ediyor peki? Daha önce pek çok kere vaatler duyduk. Hemen hepsinde de sonuç hayal kırıklığı oldu.”

“Size özgürlük vaat ediyor. Venedik Cumhuriyeti’nde sizlere karışılmayacak. Rahatça yaşayacak ve ticaretinizi yapacaksınız. Bunun karşılığında Venedik için siz de elinizden geleni yapacaksınız. Şehrin yapılacak çok işi var. En başta da Osmanlı ile mücadeleye tabii. Ne yazık ki mücadelede yine kaybettik ve tazminat ödememiz gerekiyor şimdi. Bunlar için kaynağa ihtiyaç var.”

“Bu çok kuru bir vaat Sinyor Alessandro. Somut bir öneriniz yok mu?”

“Sizin aklınızdaki nedir?”

“Çok basit: En başından beri istediğimiz şey. Bize yaşayacağımız ama gerçekten rahatsız edilmeden, düşmanlık beslenmeden yaşayacağımız bir yer gösterin. Ben de sizi zengin edeyim.”

Bir an sessiz kaldı. Odaya girdiği andan itibaren ilk kez inisiyatifini kaybetmiş gibi görünüyordu.

“Zengin etmek...”

“Evet. Tahmin edemeyeceğiniz kadar zengin olabilirsiniz ama bunun somut bir karşılığı olması gerek. Artık kuru vaatlerle davet edilip, sonra elimizde avucumuzda ne varsa göz dikilmesini istemiyoruz. İnançlarımız ya da nasıl yaşadığımız sorgulanmadan yaşayacağımız bir yer...”

Düşünür gibi yaptı.

“Neden olmasın? Venedik’in toprağı bol... Akdeniz’deki adalar, Malta’yı bir yana bırakırsak tabii Kıbrıs dahil hepsi Venedik’e aittir. Onlarca irili ufaklı ada. Belki bir tanesinde yaşıyıp gidersiniz...”

Çocukluğumdan bugüne kadar bir hayal kurmuş ve her gün bu hedefime doğru yürüdüğümü düşünmüştüm ama aklıma hiçbir zaman bir ada gelmemişti. Oysaki hepsinden daha mantıklı görünüyor.

“Bir ada...”

“Evet. Küçük bir ada. Bunun için Dük Lando ile görüşebilirim ve sonucu size de bildirebilirim. Fakat ne olursa olsun, Venedik adına söz verdiğimi düşünmeyin. Gelelim diğer meseleye... Ne diyorsunuz?”

“Çıkış yolunu göster bakalım. Eğer haklıysan, şaraplarını satmak için bir ortak buldun. Değilsen...”

Biraz sessiz kaldı. Sonra aklındakini anlattı:

“Biz senatörler, hepimiz önemli ailelerin üyeleriyizdir. Sadece Venedik halkını değil, ailemizi de temsil ederiz. Aramızdan biri de Doçe olarak başkanlığımızı yapar. Zaman zaman bizde de sorunlar olur. Üstelik geçmişte aileler arasında kan dökülmesine ve Venedik’in varlığını tehdit edecek seviyede kavgalar oluşunca çözüm de mecburen bulundu. Bizde herkes herkese borçludur. En zenginimiz, aynı zamanda en borçlumuzdur.”

Bekledi. Anlamadığını görünce devam etti:

“Yani eğer iki aile arasında, ilişki sürdürmek için zorunlu olan konular varsa, borçlar ve alacaklar gibi, ne olursa olsun kavga çıkmaz. Çıksa da uzun sürmez. Anladın mı?”

O anda kafamda bir ışık yandı. Başımı salladım ilk defa takdir ettiğimi gizlemeyen bir yüz ifadesiyle:

“Anladım...”

25.

Alessandro hem Dük Lando'ya teklifimi ileteceğini hem de Diogo'nun hapisten çıkmasının ardından ilk parti şarapları göndereceğini belirterek ayrıldı yanımdan. Hemen Agostino ve Papen'i çağırttım.

Fazla zaman geçmeden geldiler.

"Oturun!" dedim. "Çözümü bulduk. Diogo Dayı'yı kurtaracağız."

Agostino:

"Ne diyorsun Jozef? Ne çözümü? Durum daha kötüye gidiyor. Şarlken, Papa'nın Francisco'ya verdiği ve aile üyelerinin dini konularda mahkemeye çıkarılamayacağına ilişkin belgeyi, durumun hassasiyetini göz önünde bulundurarak iptal etmiş."

Alessandro'dan önce bu haber gelse üzüntümden ölebilirdim ama artık bir önemi yok.

"Dinleyin beni şimdi. Hemen bütün kayıtları inceleyeceğiz. Hepsini, tek tek... Bir teki bile gözümüzden kaçmamalı. Özellikle Diogo Dayı ile Şarlken arasında bir şekilde ilişki kurabilecek tüm belgeleri. Alacak ve borç ilişkisi içinde olduğu müesseseler ve kişileri. Hepsinin tam olarak ortaya çıkarılması lazım... Anlıyor musunuz?"

Anlamadıkları belliydi.

"Sadece yapalım!" dedim. "Biraz sabredin, anlayacaksınız..."

Daha önce tutuklandığında, tutulan kayıtların işe yaradığını bilen Diogo, sonrasında da kayıtlarını düzgün tutmuş, zaman zaman da Silva'ya temize geçirtmişti. Neyse ki birkaç defter dolusu kaydı incelemek bile sonucu görmemize yetti ama gerekirse, oda dolusu belgeyi incelemekten kaçınmayacaktım. Diogo'nun yıllar önce Marran bir kadının Osmanlı'ya kaçmasına yardım ettiğine ilişkin, kadının çocuklarından birinin ifadesine ulaşmışlardı ama başka bir şeyi gözden kaçırmışlardı. Onu da ben buldum.

Fugger Müessesesi ile anlaşmalar yapmıştık. Onlardan iki yüz bin duka borç alınmış ve bu para da borç olarak Şarlken'e verilmişti. Diogo hapiste kalırsa ve Fuggerlere borcunu ödeyemezse, onlar da Şarlken'e söz verdikleri ödemeleri yapamayacaklar. Oysa Şarlken'in de Fuggerlerden alacakları var. Ayrıca hem bizimle hem Fugger Müessesesi ile para ilişkisinde olan yine pek çok kişi ve müessese var. Sistem bozulursa, bundan zararlı çıkacak olan çoktu ama en zararlı çıkacak olan elbette Şarlken'in kendisi...

Oturup, durumu detaylarıyla anlatan bir mektup yazdım Maximillian dahil, Şarlken'in çevresindeki birçok kişiye.

Diogo'yu hapisten kurtarmamız üç ayı buldu. Çıktığında adeta on yaş birden ihtiyarlamış, çökmüştü. Göz altlarında mor halkalar görünüyor, saçında hiç olmadığı kadar beyaz teller göze çarpıyor. İyi bakılması için çabalasak, gardiyandan yüzbaşıya kadar herkesi beslesek de nemli ve pis ortamda geçirdiği üç ay, onun sağlığını bozmaya yetmişti.

Belki halalarım onun hapisteki kötü şartlar yüzünden bu kadar çöktüğünü sanmış olabilirler ama bence asıl sebep bu değil. Hayatı boyunca en güzel yerlerde yaşamış, saraylarda bile itibar görmüş bir adam için parmaklıklar ardında olmak ciddi bir yıkım sebebi

olsa gerek. Diogo başını dik tutmaya, eşine ve Gracia'ya çökmüş görünmemeye çalıştı içerideyken ama acı gerçeği fark etti.

Ne kadar tedbir alırsan al, her yer aynı...

Bence onu bu yıktı. Umutsuzluğa düşmüş, ne kadar çok yaşarsa yaşasın, ne kadar servet biriktirirse biriktirsin, bazı şeyleri değiştiremeyeceğini anlamıştı. İşte yıkılmaya, çökmeye başladığı nokta, bu her şeyi çırılçıplak anladığı noktaydı. Dünyanın en zengini bile olsa, yine de güvende olamayacağını anladığı nokta.

Ona Dük Lando ile haberleşmemizden, Alessandro ile yapacağımız işlerden bahsetmek istiyordum ama onun da söyleyecekleri vardı. Özgürlüğüne kavuşur kavuşmaz fikrini söyledi:

“Anvers artık bizim için güvenli değil. Bu şehirden gitmeliyiz.”

Kulağına eğilip fısıldadım:

“Sen dinlenmene ve kendini toplamaya bak. Kafamda bir plan var. Eğer gerçekleştirebilirsem, sadece sen değil, hiçbirimiz bir daha bunu yaşamayacak!”

Soran gözlerle baktı ama devamını söylemedim.

Keşke bir daha bu konuyu görüşmek için vaktimiz olmadığını bilebilseydim.

Brianda'nın bir kız çocuğu oldu ve teyzesini onurlandırmak için onun adını verdiler: Gracia. Fakat aynı evde iki Gracia karışıklığı olmasın diye La Chica denilmeye başlandı.

Hemen arkasından Diogo yatağa düştü. Zaten iyi çıkmamıştı hapisten ve sonrasında sağlığı sürekli kötüye gitti. Sonunda, "Bana noteri getir Jozef!" dedi. "Vasiyetimi hazırlamak istiyorum."

İtiraz ettim:

"Diogo Dayı, neler söylüyorsun sen? Vasiyet için henüz erken. Hemen ölüp gitmeyi mi planlıyorsun? Üstelik artık bir kızın var. Onun büyüdüğünü, yuva kurduğunu görmeden mi?"

"Jozef..." dedi artık epeyce ihtiyarları andıran sesiyle. "Senin daha yapacak çok işin var. Seni ve Samuel'i iyi yetiştirdiğimi düşünüyorum. Fakat benim için yolun sonu göründü. Eğer şimdi, aklım başımda, dilim konuşurken vasiyetnamemi hazırlamazsam, benden sonra sorun yaşarsınız. Sen, yabancı biri değilsin. Ailedensin. Bu sebepten sana bir şey anlatmama gerek yok. Brianda Hala'nı biliyorsun. Benim sevdiğim tek kadın, çocuğumun anası. Fakat iş konusunda ona güvenemem. Kadınlar bizim gibi değil. Üzüntülerini daha derin yaşıyorlar. Biz ise kalbimiz kan ağlasa da yine gidiyor ve işlerimizle uğraşıyoruz. Sen beni anlarsın. Benden sonra yaşadıkları sürece adamlarıma aynı şekilde sahip çıkmanı

istiyorum. Agostino ve Silva'ya sonuna kadar güvenebilirsin. Bunun dışındakilere karşı yine ihtiyatlı ol. Mendes Müessesesi'ni Gracia yönetecek gibi görünüyor. Ancak bir kadının iş hayatında yapamayacağı şeyler vardır. Bu nedenle işin başında sen ol. Benim yaptığımı yap ve attığın her adımda Gracia'ya danış. Onunla müzakere etmeden, detaylı düşünüp taşınmadan hiçbir adım atma! Bunu anlıyor musun?"

"Anlıyorum..."

"Ben ölüp gideceğim ama Şarlken belası hayatta... Ben hayattayken denediklerini, öldükten sonra da deneyecektir. Hiçbir hukuki açık bırakmamam lazım!"

"Ölme!" demek geliyordu içimden. "Yaşa biraz daha... Yüz bin insan yaşıyor Anvers'te, sen de yaşa. Ne acelen var?"

Ama ağzımı açamadım. Göğsümün üstünde bir ağırlık... Dünyadaki bütün yakınlarımı böyle birer birer kaybedecek miyim? Önce annem sonra babam... Francisco'dan sonra şimdi de Diogo... Kendimi zaten yalnız hissedirim hep. Ailem dışında çok az yakın arkadaşım var. Bana dışarıdan bakanlar, çevresi geniş sanıyor. Öyle ya, prensler, şövalyeler, asilzadeler, tüccarlar var arkadaşlarım arasında ama gerçekte yaşadığım, büyük bir yalnızlık...

"Ölmesen olmaz mı? Biraz daha yaşasan... En azından ben de yaşanana kadar..."

Ama ağzımı açamadım. Bana her zaman bir baba kadar yakın olan Diogo'ya, onu daha fazla üzecek şeyler söyleyemedim.

Noter geldiğinde, söylediklerini tek tek yazdık. Sonra hepsi hazırlandı ve onaylanmak üzere teslim alındı. Diogo'nun vücudu artık halsiz ve hastaydı ama zihni gayet iyi çalışıyordu. Servetinin kontrolünü Gracia, ben ve Agostino'ya bırakmış, karısının sade-

ce getirdiği drahome üzerinde söz sahibi olmasına izin vermişti. Brianda'yı en çok kızdıracak şeyin, La Chica'nın vesayetinin Gracia ve Agostino'ya verilmesi olduğunu görebiliyorum. Agostino, Francisco ve Diogo ile aynı anda din değiştirmek zorunda kalmıştı Portekiz'de. O da bir Benveniste idi ama gurur duyulacak soyadı çoktan tarih olmuştu.

Kapı çalındı. Gracia, "Girin!" dedi.

Teo'yu gelen. Birkaç kez işyerimizde görmüş, bir keresinde de kısa bir bilgi almıştım hakkında. Diogo, onunla çoğunlukla yalnız görüşür, beni bile görüşmelerinde istemezdi.

"Gel Teodore..."

Teo hepimizi selamladı.

"Bu beyefendi Teo... Ama onu Venedik'te başka bir adla, Osmanlı'da başka bir adla tanırırlar." İyice yorulmuş sesi zar zor duyulur olmuştu. "Ona havale ettiğin bir iş için gözünün arkada kalmayacağına emin olabilirsin. Teodore ile tanışmanızı istedim. Zaman zaman yüklü gemilerle ki tahmin edeceğin üzere bunlar aslında bizim gemilerimiz, Anvers'e gelir. Kendisiyle ticaret yaparız. Osmanlı'ya kaçırılması gereken kimi Marranları olduğu gibi, Osmanlı sarayına göndermek istediğimiz bilgileri de ona emanet ederiz. İstanbul'da onu Tahir Ağa diye bilirler."

Bu kadarını beklemiyordum. Demek ki Osmanlı sarayına bilgi gönderdiğimiz kurye, karşımızdaki bu adam. Başka bir zaman olsa, bu bilgi beni çok heyecanlandırabilir ama şu anda üzüntüden başka bir şey hissetmiyorum.

Diogo, zamanı kalmamış gibi davranıyor.

"Teodore, İstanbul'a Portekiz'den kaçan ailelerden birinin üyesi. Akrabamız sayılır. Denizcilikte çok ileri olan Portekiz'in gemi yapım tekniğinden, İngiltere'de yeni çizilen haritalara kadar her türlü bilgiyi istiyor İstanbul'dakiler. Bu konuda bizim mües-

sesemizden de epeyce yardım görüyorlar... Şarlken'in rakiplerine yardım etmek bizim için görev sayılır ama bu kadar da değil. Osmanlı ile çok fazla ortak çıkarımız var."

"Bundan fazlası da var?" diye geçirdim aklımdan.

"Süleyman ile ilişkileri güçlü tutmaya devam etmenizi istiyorum. Osmanlı, bizim Avrupa'da hayatta kalabilmemizin garantisi-dir. Theodore, diğer bağlantılarımızı sizinle tanıştıracak. Sakın ola ki Teo'nun dışındaki herhangi bir kanaldan size ulaşan ve bu tip faaliyetlerden bahsedenlere kanmayın. Tuzaktır!"

Giuseppe Alessandro di Ortensa yeniden ziyaretime geldiğinde, kendim işte, aklım evdeydi.

“Sana güzel haberlerim var ortağım Don Micas!” dedi yine aynı teklifsizlikle. “Harika işler yapacağız.”

“Dük Lando teklifimizi kabul mü etti?”

Eğer evet derse hemen Diogo’nun yanına koşmak ve hiç değilse son anlarında bu haberi vererek onu mutlu göndermek istiyordum. Oysa Ortensa başka havalardaydı:

“Hangi teklifi? Ha, ada teklifini diyorsun. Bakacağız, değerlendireceğiz. Bu işler öyle kolay değil dostum. Bir öneri olarak Lando’nun aklına yatsa bile bunu Senato üyelerine anlatmak ve ikna etmek için zamana ihtiyacı var. Şahsen ben de bu konuyla ilgileniyorum.”

Hevesim birden kaçtı. Boşa heyecan...

“Hangi konudan bahsediyorsun?”

“Şarap konusundan tabii ki... Ege ve İyon Denizi’ndeki birçok adayı dolaştım ve anlaşmalar yaptım. Adriyatik’i bile... Avrupa’nın en büyük şarap satıcıları bizler olacağız!”

Heyecanlanmamı bekliyordu ama hiç hareket olmadığını görünce şaşırdı.

“Sevinmedin mi?”

“Sevindim Alessandro. Fakat Diogo Dayı’m çok hasta. Aklım onda.”

“Üzüldüm. Keşke onunla da tanışıp konuşma şansım olsaydı. Artık iyileştikten sonra...”

“Elbette...”

“Gemiler dolusu şarap Venedik’ten Anvers’e akacak. Hem de en iyilerinden. Tüm Avrupa bizim şaraplarımızdan içecek. Kasamız parayla dolacak!”

Heyecanlandırmaya çalışıyor ama benim içimden gelmiyor. Zaten harcayabileceğimizden çok paramız var. Keşke bu kadar paramız olacağına, Diogo’yu sağlığına kavuşturacak bir şeyimiz olsaydı.

“Lando tam olarak ne diyor?”

“Senin aklın hâlâ aynı konuda...” dedi sitem eder gibi. “Sana söyledim. Venedik’e yerleşebilir, işlerinizi oradan yürütebilirsiniz. Kapılar size ve sizin gibi gelmek isteyen kim varsa, herkese açık. Lando, bunun için Şarlken’i karşısına almaya bile hazır. Tabii ki her iki tarafın da kazanması koşuluyla...”

“Sorduğum o değil. Ada konusunda net olarak ne diyor?”

“Söz vereceğini düşünme ama galiba olabilecek bir şey. Sonuçta kimsenin oturmak bile istemediği adalarla dolu denizler. Neden olmasın? Venedik hâkimiyetinde kaldıktan sonra...”

“Senin görüşüp, konuştuğun, ikna ettiğin Senato üyeleri oldu mu?”

“Birkaç tanesine açtım konuyu. Kimsenin denizdeki verimsiz bir adayı umursadığı yok. Fakat daha yapılması gereken çok iş var. Böyle uzaktan da olmaz. Bir an önce Venedik’e geçin ve işleri kendin takip et. Kesenin ağzını aç ve böyle benimle konuştuğun gibi konuş, niyetini anlat. Bol keseden dağıtırken, konuşmalarınla da ikna et. Altınların sesi ile karışıkça, en çirkin ses bile dinlenir hale gelir. Devlet içinde devlet olmasına izin vermeyecekler tabii ki ama iltizam verebilirler. Verginizi öder ve rahat rahat ya-

şarsınız. Gerektiğinde Venedik'in diğer vatandaşları gibi üzerinize düşeni yaparsınız.”

“Elbette yaparız.”

“O halde geciktirmenin bir anlamı yok...”

Durdum. Diogo iyileşsin ve ailece gidelim istiyorum Venedik'e ama durumu iyiye gitmiyor. Ortensa ile paylaşmadım aklımdan geçenleri.

Az konuşmak, söylenmemesi gerekenleri gizli tutmanı sağlar!

Diogo, son nefesini de eziyet altında verdi. Yatağında can çekişiyor ve Rabb'ine kavuşacağı son anlarda “Şema” duasını mırıldanıyordu. Yanı başında durup, onun rahat ölmesini sağlamaya çalışan papaz fark etti mi bu durumu bilmem ama Protestanların daha kalabalık olduğu bir yerde yaşadığımız için şükrettim. Ruhu bedeninden ayrılırken, bütün ömrünü “mış gibi” yaparak geçirdiği Hıristiyanlığa ait duaları değil, kendi inandığı şeyi duymak istiyordu. Museviliğe kalben bağlılığını haykırıyordu. Buna bile fırsat bulamadı.

Musevi birini son yolculuğuna uğurlamaya çalışan Hıristiyan din adamına bakarken aklımda geçen, içinde vicdan olan birilerinin, kimseyi kendi gibi olmaya zorlamaması gerektiği. Özellikle de konu inanç ise... Akli başında biri bunu yapmaz ama çılgınlık bazen öyle yaygınlaşıyor ki normal olanın yerini alıyor. Bazen de toplumun vicdanı olması gereken din adamlarından geliyor çılgınlık...

Bizim talihsizliğimiz, böyle bir dönemde yaşıyor olmak...

Francisco gibi Diogo da son nefesinde apostazinin vicdan azabını çekiyor olmalı. Din değiştirme konusu, tüm Musevilerin ortak acısıydı. Zorunlu kalmalarına rağmen bunu yaptıkları için kendini kötü hisseden, hayat boyunca vicdan azabı çeken çok

Musevi vardı. Özellikle de din değiştirmeye zorlanınca, çocuklarını ve kendini öldüren İngiltere Musevileri örneği, aynı davranışı göstermeyenleri rahatsız etmiş, kendilerini suçlu hissetmelerine sebep olmuştu. İşkenceden, idamdan korkup, ateşe yürümekten çekinmeyen yürekli, inançlı Museviler gibi olamadığımız için içten içe bir suçluluk duyuyorduk elbette... Diogo Museviler için çok çalışmış, belki binlerce Marran'ın hayatını da kurtarmıştı ama yine de suçluluk duygusundan kurtulamamış olmalı. Elini tutmak ve “Sen doğrusunu yaptın. Ölmenin kimseye faydası yok. Hayatta kalarak binlercesinin hayatını kurtardın. Ölenlerin asla yapamayacağı hizmetleri yaptın...” demek istedim ama yapamadım.

Rabbim, sen bizi affet.

Kendimi bilemem. Zaten hiçbir zaman dört dörtlük bir Musevi olamadım ama şundan eminim: Kudüs'te yeniden diriliş başladığında, Diogo'nun yeri hazır olacaktır. Allahım onun işlediği günahları değil, yaptığı onca iyiliği önde tutacak ve sevdikleri arasına alacaktır.

Oturamadım.

“Ben dışarıda olacağım...” dedim usulca. “Beni haberdar edersiniz.”

Yan odaya girdiğimde şaşırdım. Isaac oradaydı. Normalde aşağı katlarda hizmetlilerin kaldığı bölümlerde bulunur, ben çağırmadıkça bu katlara çıkmaz.

Epeydir yanımda ve artık tamamen güvenimi kazandı ama yine de yan odada Diogo yatarken, burada bulunmasından rahatsız oldum. Yüzüm zaten asık.

İçimden geçenleri anlamış gibi ayağa kalktı. Saygılı bir duruşla ellerini önünde birleştirdi.

“Önemli bir mesele var Don Micas. Konu, Dona Reyna ile ilgili...”

Yas bitip vasiyet açıklanınca Brianda küplere bindi. Yanlarında benim olmam bir yana Agostino Enrique'nin ve Papen'in olmasına da aldırmayıp ağzına geleni saydı.

Sakinleştirmek için araya girmek zorunda kaldım:

"Brianda Hala, vasiyet bazı sınırlamalar getiriyor ama sahip olduğun her şeye sahip olmaya devam edeceksin. Bir hukukçu olarak sözüme güvenmiyorsan, yeğenin olarak güven. Dün neyin varsa yarın da onlar olacak. Hatta fazlası..."

Agostino ve Papen de başlarını salladılar. Ancak Brianda'yı şu dakikada teselli edebilecek kimse yoktu görüldüğü kadarıyla.

"Bakıyorum sen de tarafını seçmişsin Jozef! Demek ki şimdiden müstakbel kayınvalidenin safına geçtin! Öyle olsun. Sen de ihanet et bana! Etmişsin zaten... Yazıklar olsun! Hiç değilse senin hep adil olduğunu düşünürdüm!"

Kulaklarıma kadar kızardım. Bana böyle şeyler söyleyebildiğine inanamıyorum. Artık sadece kızgın değil, çirkin de görünüyor. İçimden sürekli tekrarlıyorum:

Sabır, sabır, sabır!

Onun hepimize ettiği hakaretleri, acılı olmasına verip, sabırla susarken, aklıma yel değirmenleri geldi. Şu anda öyle öğütüyor bizi sözleri. Hepimizi un ufak ediyor ama farkında değil. Yerimden kalkmak, bir tokat atmak ve uzaklaşmak istiyorum ortamdan ama ne mümkün!

Anlamak istemeyene kimse bir şey anlatamaz.

Başta ablası olmak üzere hepimize ağır hakaretler ettikten sonra, güzelliğini göstermek ister gibi kırıtarak gitti.

Yerimden kalktım.

“Evet beyler. Galiba toplantımız bitti. Brianda Hala itiraz etmeyi, hukuki yollar aramayı deneyecektir ama biz hazırlıklıyız. Sizinle konuştuğunda da gereken neyse söylersiniz.”

Agostino:

“Jozef, eğer vasiyetnameyi geçersiz hale getirecek bir adım atarsa, tüm servete el konulmasına sebep olabileceğini anlatmaya çalışırım. Ancak o anlar mı bilmem...”

Papen, bütün iyi avukatlar gibiydi. İşini yapıyor ve parasını alıyor. Birçok sırrımız gibi bu toplantının da aramızda kalacağından şüphem yok.

Onları kapıya kadar geçirdim. El sıkıştık ve çıktılar.

İki kız kardeşin kavgasının üstüne bir de Reyna ile ilgili haberi vermenin zamanı mı? Bazen gelince üst üste gelir ya... Tam öyle bir durum!

Hâlâ sessiz sessiz gözyaşı döken Gracia'nın karşısına oturdum:

“Jozef...” dedi hıçkırmayı sürdürerek. “Brianda neden böyle? Ne babam anlatabildi durumu ona ne Diogo. Galiba ben de anlatamayacağım. Diogo'nun işleri onun değil benim kontrolüme bırakmasını kabullenemiyor. Oysa ona kalsa, iki günde müessesemizi batırır.”

“Üzülme Gracia Hala. Şimdi onun kafası karışık. Kocasını hapse atıldı, doğum yaptı, kocasını kaybetti... Bütün bunları yaşayan birinin dengesiz davranmasını anlayışla karşılayabiliriz. O da senin gibi Alvaro ile Filipa Mendes'in kızı. Biraz gecikmeli de olsa, doğru olanı yapacaktır.”

Gözlerime umutla baktı.

“Buna inanıyor musun?”

Ellerini tuttum.

“Tabii ki. Başka ne yapabilir?”

Aslında onu teselli etmeye çalışıyordum ama doğruyu söylemediğimi o da biliyor. Brianda teselli edilemez çünkü onun meselesi servetten, zenginlikten öte bir şey. O, ablasının gölgesinden çıkmak istiyor. Hep ablasının gerisinde kalmış ve buna isyan ediyor. Sanırım evlenirken de miras açıklanırken de beklentisi hep buydu.

Sessiz kaldığımız birkaç saniye boyunca ikimiz de aynı şeyleri düşündük.

“Böyle bir zamanda konuyu açmak istemezdim Gracia Hala ama daha önemli bir konu var.”

“Ne oldu?” dedi gerçek bir korkuyla. “Daha kötü bir haber mi var?”

“Olayların gidişatına göre, olabilir. Konu Reyna ile ilgili...”

Diogo'nun ölümünden sonra işlerin idaresi büyük oranda Agostino ile bana kalmıştı. Diogo'nun tavsiyesi ve vasiyetine harfiyen uyuyor, eldeki kadroyu koruyarak işlerimizi yürütüyor ve önemli meselelerde Gracia'ya danışıyorduk.

Agostino baharat ve kıymetli metal ticaretine ilişkin işleri yürütürken, aklımdakileri yavaş yavaş uygulamaya koydum. Artık Diogo da olmadığına göre, işler konusunda biraz daha inisiyatif almam sorun olmayacak. Para işlerine ağırlık verdim.

“Banco” işlerinde ustalaşacağız...

Para Venedik şubemize yatırılıyor, Anvers şubesinden mallar alınabiliyor. Para veya malı dolaştırmak, yanında taşımak tarihe karışıyor.

Bu sistemin bir faydası da müessesemizin ele geçirilmesinin çok daha fazla zorlaşması. Avrupa'nın her ülkesine yayılmış şubelerimiz para ilişkileri üzerine yoğunlaşmış, krallar, kraliçeler, dukeler, baronlar, her kim varsa onlara borçlar vermiş ya da almıştı. Eğer herhangi bir şubemize el konulup, işler durdurulmak istenirse, bunun etkileri domino taşı gibi tüm Avrupa'da hissedilecek, tüm kıtada ticaret sekteye uğrayacak. Tahsil edilemeyen alacaklar, tahtlarında rahat oturamayan krallar, kraliçeler...

Dışarıdan bakıldığında işlerimiz hâlâ büyümeye devam ediyor ve Anvers'te gittikçe daha güçleniyorduk. Fakat bu sadece

yanılmıyacaydı. Başka bir şehre taşınmak için alttan altta yoğun çalışıyoruz.

Alessandro'nun gönderdiği şaraplar geldi ve dağıtımına başladık. Şarabı seven bir insan olarak işini iyi yaptığını teslim ediyorum. Gerçekten çok güzel şaraplar bulmuş ve sadece meyhanelere değil, saraylara bile satabileceğimiz kalitede...

İşler her açıdan iyi gidiyor. Şaraplar gelip, işleri Anvers'te büyüttük sanılırken, servet Venedik'e kaydırılıyor. Bir gün buradan ayrıldığımızda, eğer niyetlerini yine bozarlarsa, Alessandro'nun şaraplarından başka el koyacak bir şey bulamayacaklar ki o zaman da Venedik'i karşılarında alacaklar.

İşler yürüyor ama yine de önüme bir talep geliyor ve yerimden kalkıp, Diogo'nun oturduğu odaya gitmek istiyorum. Sanki hâlâ orada oturuyor ve danıştığımda bana akıl verecek... Sabahları ve akşamları da onun odasına doğru gidiyor ayaklarım ama orası artık boş... Yapıyı ayakta tutan sütun yok.

Diogo yok...

Gracia büroya geldiğinde, yine aynı işleri yapıyordum.

Daha o oturmadan dışarıda kıyamet koptu.

"Ne oluyor?" deyip fırladım. Gracia da arkamdan geldi.

Kapıyı açtığımda gördüğüm manzaraya inanmak zordu. Eşyalar devrilmiş, sandalyeler yıkılmış, yerdeki halı bile bir ucundan toplanmış. En kötüsü ise birbirinin boğazına yapışmış iki insan azmanı. Biri Isaac, diğerini tanımıyorum. Avazım çıktığı kadar bağırdım:

"Ne oluyor burada?"

Bir anda durdular ama birbirlerinin boğazını bırakmadan.

"Kendinize gelin!"

Isaac elini indirince, diğeri de indirdi. Gürültüye koşup gelmiş Silva, şaşkınlıktan açık kalmış ağzını ancak o zaman kapatabildi.

“Affedersin patron ama bu adamı, sizin kapınızı dinlerken yakaladım.”

Adama baktım. Isaac kadar iriyarı ama daha uzun saçlı. Sürekli yüzünü saklamaya çalışıyor gibi.

“Kimsin sen?”

Gracia cevap verdi:

“Onun adı Pierre. Benim muhafızım.”

Dönüp şaşkınlıkla ona baktım.

“Senin muhafızın mı? Senin bir muhafızın mı var? Ne zamandan beri?”

Isaac araya girecek oldu:

“Kapıyı dinliyordu. Yakaladım onu.”

“Sen sus bakalım. Şunu bir tam anlatır mısın Gracia Hala?”

“Sen epeydir söyleyip duruyordun bir muhafız almamı. Hem beni hem de aile üyelerini korusun diye bir muhafız aldım kendime.”

Isaac yine söze girecek oldu.

“Ama kapıyı...”

Elimi kaldırıp durdurdum.

Gracia kızar gibi yaptı.

“Tanışın ve uslu uslu oturun.” Kapıyı kapatıp yerine geçerken anlatmaya devam etti. “Beni korumak için kapının önünde bekliyor. Isaac yanlış anlamış olmalı.”

Ben de oturdum.

“İyi ama bu adam bir şey saklıyor gibi.”

“Saklıyor tabii. Yüzünde kocaman bir iz var. Onu gizliyor. Sen asıl kendi muhafızına bak! Bence o daha şüpheli biri.”

“Hayda! Niye böyle söyledin şimdi?”

“Çünkü onun şüpheli hareketleri var. Bazen odasına kapanıyor ve garip seslerle bir şeyler yapıyor. Osmanlı dilinde birtakım konuşmalar ama kendi kendine konuşur gibi...”

Güldüm.

“Niye gülüyorsun Jozef? Benim de haber aldığım kaynaklar var. Onun neler yaptığını duyuyorum bir yerlerden.”

“Halacığım, haberim var. O yaptığı şeyler de Osmanlı dilinde değil. Arapların dilinde... İbadet yapıyor.”

“İbadet mi?”

“Evet. Müslümanlara has ibadetler. Aslında her gün ve beş defa yapması lazım ama tembel bir adam... Biriktirip, öyle yapıyor. Bazen eski günahları aklına geliyor olsa gerek ki pişmanlık duyuyor, öyle kapanıp saatlerce ibadet ediyor. Müslümanlar ibadetlerini Arapça yapıyor Gracia Hala, Türkçe değil.”

“Desene bir Boleyn Kızı da onlara lazım!”

Bu sözler ikimizi birden güldürdü. Anne Boleyn ile evlenmek isteyen Henry gelmişti aklımıza. Katolikliğin boşanmaya izin vermemesi, İngiltere’de Anglikan Kilisesi’nin kurulmasını sağlamış, ibadetlerin İngilizce yapılmasının yolu açılmıştı.

Gülmemiz bitince geliş sebebini anlattı:

“Senden Türk ve İran halıları bulmanı söylemek için geldi Jozef. Macaristan’ın naip kraliçesi Mary’yi ziyarete gitmem gerekiyor ve hediye olarak Şark halıları düşündüm.”

“En kısa zamanda hazırlatacağım. Ama bu muhafız, hep böyle yanında mı olacak? Evde bile mi?”

“Evde bile... Sorduğun buysa, bizimle yatağa girmeyecek elbette!”

Kahkahalarımızı tutamadık. Epey zamandır böyle içten, yüksek sesle gülmemiştik. Birbirimize baktıkça yeniden gülüyor, göz göze gelmemeye çalışıyorduk.

Eşsiz güzellikte Şark halıları bulunup birkaç gün içinde hazırlandı ve Gracia Macaristan’a doğru yola çıktı. Onun yokluğunu fırsat bilen Brianda da epey zaman sonra işyerimize geldi.

Gracia ne kadar akıllı ve yaşlandıkça tecrübe sahibi oluyorsa, Brianda yaşlandıkça o kadar havaileşiyor. Akli gerçekten havalarda...

“Görüyor musun şunun yaptığını?” dedi şikâyet eder bir sesle.

“Kimi kastediyorsun Brianda Hala?”

Aslında kimi kastettiğini biliyordum ama o anlatsın istedim.

“Kim olacak, benim muhasebeci kılıkli ablam! Macaristan Kraliçesi onu davet ediyor ama hadi kızları anladım ama beni burada bırakıp gidiyor! Ne kadar ısrar ettiysem de kabul etmedi. Davetin isme yapıldığını söyledi. Düşünebiliyor musun? Yine kraliçelerle, asillerle tanışmamın önüne geçti! Küçük kızlarımız ilk defa bir saray göreceklerdi, ona da engel oldu. Beni buraya çocuk bakıcısı olarak bırakıp, kendisi kraliçe ziyaretine gidiyor. Bazen bu kadının benden nefret ettiğini düşünüyorum.”

Gözlerime baktı.

“Hayır, nefret etmiyor. Eminim çok seviyor. Hatta buna yemin edebilirim... Seni korumak için götürmemiştir.”

“Seviyorsa da başka türlü seviyor. Çocuğu gibi. İnanır mısın, bana davranışları ile Reyna ya da La Chica’mıza davranışları arasında fark yok. ‘Şunu yap! Bunu yap! Şöyle yap! Böyle yap!’ Sanki ben onun çocuğuyum... Öf! Beni deli ediyor.”

Hak vermeme, en azından teselli edici birkaç cümle söylememi bekledi ama sesimi çıkarmadım.

“Yanlış mı düşünüyorum?”

“Hayır Brianda Hala. Yanlış düşünmüyorsun: Seni en az çocukları sevdiği kadar seviyor.”

Ona anlatmak istiyordum. Mendes servetine el koymak isteyen Şarlken ve kız kardeşi Macaristan’ın naip kraliçesi Mary’nin, Reyna’yı, Aragonlu Francisco adında, engizisyon mahkemelerine başkan atanmış biriyle evlendirmek istediğini söylemek geli-

yordu içimden. Böylece bir kadının servetini kocası yöneteceği için Reyna'nın, dolayısıyla Mendes servetinin kontrolünün bir engizisyon yargıcına geçeceğini anlatmayı istiyordum ama tuttum kendimi.

Sessiz kalmamı da olumsuz yorumladı. Ondan bir şeyler saklamaya çalıştığımı düşündü. Bana da kızdı. Son zamanlarda iyice fevrileşmişti. Bir anda sesi yükselebiliyor, vurup kapıyı çıkabiliyordu.

“Ben de kime anlatıyorum! Anlaşılan yine kayınvalideni kol-luyorsun! Hep öyle yaptın zaten... Hepiniz öyle yaptınız! Babam da Diogo da sen de...”

“Brianda Hala, kimsenin seni başkasından daha üstün ya da daha değersiz tuttuğu yok. Bunlar yanılsama. Gracia Hala daha işlerin içinde biri. Belki sen daha güzelsin ama o iş konusunda daha tecrübeli. Başka bir sebebi yok.”

“Ama sürekli beni böyle geri planda tutarsa, nasıl öğreneceğim bu işleri? Hiçbir zaman onun önüne geçmeme izin vermez. Eşiti olmama bile izin vermiyor!”

Sen batırırsın işleri...

Dilimin ucuna kadar geldi cümle. Tuttum kendimi. Daha fazla üzmeye gerek yok.

“Zamanla olacaktır. Bence sen de biraz eğlenceyi bırakıp, işlere ağırlık vermelisin. Bir anda ablan kadar tecrüben olmayabilir ama istersen, eminim ki onun kadar başarılı olursun. İkinizde de aynı kan var.”

Gülümsedi nihayet.

“Evet, yapabilirim ama beni sıkıyor muhasebeci gibi kâğıtların, rakamların arasına gömülmek. ‘Bırakayım bunları ablam yap-sın..’ diyorum. Ben de ailemizin ne kadar başarılı, ne kadar zengin olduğunu göstereyim. Asilzadeler hatta kraliçeler kadar zen-

gin değil miyiz? Neden fakirler gibi yaşayıp, işçiler gibi kâğıtlara gömülelim? Hem daha güzelsem benim suçum ne?”

“Hiçbir suçun yok. Bunu hepimiz takdir ediyoruz.”

Yumuşamıştı.

“Eh, nihayet bir konuda bana hak verdin...”

“Güzelliğin ve şıklığın konusunda sana hepimiz, her zaman hak veriyoruz. Mendes ailesinin güzelliğini herkes seninle tanıyor. Kâtipler gibi yaşamana gerek yok zaten.”

Öfkesi hızlı yatışmıştı.

“Ne yapsam dersin? Acaba kızları alıp terziye mi gitsem? Yeni kıyafetler hazırlatsam hepimiz için. Gracia saraydan döndüğünde, bizi de oradaki kadınlar kadar şık bulsa ne der sence?”

“Gereksiz yere masraf çıkardığınızı.”

Güldü.

“Evet. Tam bunu söyler!”

Ben de güldüm.

“Jozef, madem el ele verdiniz ve beni işlerden dışladınız o halde bana yol göster. Evimizde partiler, balolar vermek istiyorum ama karşı çıkıyor. Başka yerlere seyahatlere gitmek istiyorum ama güvenli olmadığını söylüyor. Kızımla ilgilenmek istiyorum ama hem Reyna’nın hem de La Chica’nın eğitimi konusunda bile bana söz hakkı tanımıyor. Ne yapacağımı şaşırmış durumdayım. Beni boğuyor.”

Gerçekten boğulduğunu görebiliyordum, hak vermesem de... Onu az da olsa rahatlatmak istedim:

“Biraz sabırlı ol. Kim bilir, belki yakında istediğin tarzda bir hayat bulursun Brianda Hala... Kim bilir, belki istemediğin kadar çok asilzade ile tanışıp, onlarla bol bol balolara gidersin. Mücevherlerini takıp, herkesin gözlerini kamaştırırsın. Evinin büyük salonunda müzisyenler çalarken, aristokrat misafirlerinle kadeh kaldırırsın...”

Öne doğru eğildi:

“Jozef, ne demek istiyorsun?”

“Biraz beklemeni öneriyorum Brianda Hala. Belki yakın zamanda hayatımızda önemli değişiklikler olur. Sen kendini sıkıcı ortamlarda değil, renkli sosyal ilişkilerin arasında bulursun. Belki en hareketli, en eğlenceli şehirlerden birinde yaşarsın...”

Biraz olsun inisiyatif kullanmak isteyen Brianda, kızları alıp terziye götürmüştü. Anvers'in en usta terzilerinden, Lizbon kökenli biri. Hem Reyna hem La Chica hem de kendisi için kat kat elbise siparişleri vermiş, prova için gün almıştı.

Kızların da hoşuna gitmiş olacak ki bütün akşam hem kendi aralarında bu konuyu konuştular hem de bana anlatmaya uğraştılar. Bir ara Reyna, "Bizim gibi Marran bir kadınla da tanıştık orada..." dedi. "Seni tanıyor."

"Öyle mi? Kimmiş?"

"İsminin Adriana olduğunu söyledi. Eskiden beri tanışıklığınız varmış."

Nefesimi tuttum. Heyecanımı belli etmemeye çalıştım.

"Galiba vardı öyle birisi. Eskiden..."

"Evet. Misafirleri filan olmuşsun, o bir genç kızken."

Artık nefes almakta zorlanıyorum. Nereye varacak bu konu?

"Olmuştur. Çevrem geniş."

"İyi tanıyor gibiydi."

"Kimden bahsediyorsun?"

Sanırım aldırmadığıma inandırdım. Onun için de önemsizleşti birden kadın.

"Erkek kardeşi senin arkadaşın mıymış ne? Öyle bir şeyler söyledi. Eduardo demiş olabilir."

Oh! Nihayet nefes...

“Ha, şimdi hatırladım! Beraber okuduğumuz arkadaşlarımızdan. Edward derdik biz. E, ne yapıyormuş?”

“Adriana mı? Hiç. Mutlu bir evliliği bir de çocuğu varmış.”

“Canım bana ne kadından! Edward’ı diyorum. Ne yapıyormuş? Epeydir görünmüyor.”

“Afrika’da bir yerlerde olduğunu anlattı. Elmas madenleri ya da ona benzer bir şeylerin peşindeymiş. Bir gün çok zengin olarak Anvers’e dönecekmış. Kadın uzun uzun anlattı ama bizim aklımız elbiselerde, kumaşlardaydı. Can kulağı ile dinleyemedim.”

“Başarılı olacaktır...” dedim konuyu tamamen Edward’a çekmek için. “Tuttuğunu koparan biriydi o. Bir gün gerçekten elmas kralı olarak dönebilir Anvers’e. Biz üç yakın arkadaşlık okulda. Ben, Edward ve Jasper... Jasper de şansını Yenidünya’da denemek için gitti.”

“Kadın seni de sordu. Evlenip evlenmediğini filan... ‘Umarım kendine uygun birini bulup, mutlu bir yuva kurar...’ dedi.”

Bunları söyleyen Reyna’nın yüzü kızarmıştı. Anladım ki bizim evliliğimizi düşünüyor. Ben ise neredeyse boğulacaktım havasızlıktan.

Konuyu Brianda'ya açtığımda hemen isyan etti:

“Aix La Chapelle* de nedir Jozef? Hani eğlenceli, renkli bir yere gidecektik? Neden yaşlıların, hastaların dinlenmeye gittiği bir yere gönderiyorsun bizi? Ablam ve kızlar gitsinler. Ben burada kalıyorum. Hiç değilse burada bir çevre yaptım kendime. Münzevi yaşamak için çok gencim!”

Sakince ikna etmeye çalıştım:

“Brianda Hala, burada kalmamıza artık imkân yok! Eğer Diogo'ya yaptıkları gibi tutuklayıp mallarımıza el koymaya kalkışmazlarsa, çocuklarınızı elinizden alacaklar. Bugün Reyna yarın La Chica. Kızının bir Katolik'le evlenmesini ister miydin?”

Omuz silkti:

“Damadın kim olduğuna bağlı... Eğer uygun bir adaysa, bizim gibi servet sahibi ve saygın bir kişiye neden olmasın? Çocuklar babaları Hıristiyan bile olsa, Musevi olurlar yine...”

Bakakaldım.

Anlamak istemeyene anlatmak imkânsız!

Sessiz kaldığımı görünce devam etti:

“Madem ısrar ediyorsun, tamam. Başka bir ülkeye gidelim. Boş verin Aix La Chapelle'i. Nasıl olsa bütün krallar, prensler

* Aachen

yakışıklık dükler bizi davet ediyor. Güzel bir ülkeye gider, orada hayatımızı yaşarız. Eğlenceli bir yer olsun yeter.”

“Davet ediyorlar ama bir süre iyi oluyor. Sonra hep aynı... Önce baskı, sonra el koyma, hapis, işkence ve hatta idam... Güzel günler çabuk bitiyor, çirkin yüzler çabuk çıkıyor ortaya. Uğursuz bir kısırdöngü var her zaman karşımızda. Bunu kırmak için bir planım var ama biraz daha zamana ihtiyaç var. Anvers’ten ayrılacaksınız. Ben de peşinizden geleceğim.”

“Nereye?”

Kovulmayacağımız bir yere...

“Aix La Chapelle’den sonra geçeceğiniz yere...”

“Neresi peki orası?”

“Biraz zaman ver Brianda Hala.”

Onu ikna etmeye çalışırken, aynı ağacın bu kadar farklı iki meyve vermesini aklım almıyor. Ablası Gracia’nın onunla uğraşırken çektiği azabı anlayabiliyorum. Hali insana ümitsizlik veriyor Brianda’nın.

Samuel...

Kendi kardeşim... Acaba biz de onunla böyle sorunlar yaşayacak mıyız ileride? Samuel benden küçük olduğu için olsa gerek, hiçbir zaman saygısızlık yapmıyor. Zaten benim gibi iş meraklısı da değil ama Brianda kadar kayıtsız da değil. Ona bir iş verdiğimde gözüm arkada kalmıyor. Her defasında sessiz sedasız ama güzelce işini yapıyor. Belki ona uygun iş de aile geleneğimiz olan hekimliktir. Fakat o da benim gibi hekim olmak istemedi. Benim yakınımda olmak, ailesinden geriye kalan tek yakınından uzaklaşmak istemedi belki... Şu anda da muhtemelen Lyon’da olmalı. Bazı işler için onu oraya göndermiştim. Dönüşünde onu daha yakınımda tutmalı, biraz zaman geçirmeliyim. Gelecekte biz yeni bir kardeş çekişmesi yaşamayalım.

Agostino Enrique gelmiş beni bekliyor ama Brianda uzatıyor, kalkmak istemiyor.

“Sana sadece şu kadarını söylüyorum. Hem Anvers’ten hem de Aix La Chapelle’den daha güzel bir yere kavuşacaksın. Şimdilik bize güven ve yanımızdan ayrılma, yeterli.”

Hoşuna gitmese de Agostino’nun yanında tartışmak istemedi. Kalktı.

O çıkar çıkmaz Agostino’ya sordum:

“Getirdin mi?”

Elindeki belgeyi uzattı. Tırşe yerine incecik, ipeksi kâğıtların üzerine yazılmış, gerektiğinde bir mum aleviyle ya da bir bardak suyla birkaç saniye içinde imha edilecek bir mektup.

“En yeni bilgiler Jozef...”

Alıp okudum.

“Küstah herif!” demekten kendimi alamadım bitirince. “Sürekli talep ediyor. Başka bir şey yok.”

Agostino anlamak ister gibi bakıyor.

“Alessandro. Yine taleplerde bulunmuş. Aix La Chapelle’den yola çıkıp, tüm Avrupa’yı geçmek ve sonra da Alpleri aşmak kolay değil. Yardımı şart ama her defasında bir talebi daha oluyor. Eğer dikkatli davranmazsak, Şarlken’in başaramadığını Venedik başarak. Daha Venedik’e ulaşmadan tüm servetimizi kaybedeceğiz.”

Agostino sessiz, dinliyor hâlâ...

“Aldırma... Onun bir planı varsa, bizim de var. Sen aileyi Aix La Chapelle’e yollamak için hazırlıkları tamamla. Diğer kısmı ben halledeceğim.”

“Jozef, şunu anlamakta zorlanıyorum: Gidilebilecek daha iyi yerler, zaten davette bulunan ve kucağını açmış bekleyen onca yer varken, neden Venedik? Niye başka bir yer değil de orası? Niye Papa’nın burnunun dibinde bir yer?”

Bu sorunun bir açık bir de şimdilik gizli yanıtı vardı ama açık olanı söylemekle yetindim:

“Çünkü biz tüccarız Agostino. Ticaret yapmaya elimiz mahkûm ve ticaret nerede canlıysa, orada bulunmalıyız.”

Gracia, Brianda, Reyna ve La Chica'yı Aix la Chapelle'e gitmek üzere uğurladım. Samuel'e bir mektup yazıp, Lyon'daki işleri tamamladıktan sonra Aix la Chapelle'e giderek kadınların yanında bulunmasını, göz kulak olmasını istedim. Agostino ile birlikte geride kalan son işleri de tamamlamak için gayret gösteriyorduk.

Silva'yı çağırttım. Artık yürümekte bile zorlanıyor ama zaten tüm ailesi kendisinden önce ölüp gitmişti. Evde oturmak için bir sebep bulamadığından, emekli olmasını teklif ettiğimde ret yanıtı verdi. Son nefesini verene kadar işe gelip gitmeye kararlı. Biz de artık ona eskisi kadar iş vermiyor ama arada bir, kendini işe yaramaz hissetmesin diye küçük görevlerle oyalıyorduk.

"Gel bakalım Silva..." dedim. "Nasılsın?"

Kulakları daha ağır işitiyor.

"Ne dediniz?"

Sesimi yükselttim:

"Nasılsın diyorum? İyi misin bugün?"

"Çok şükür. Sayenizde iyiyim Don Micas."

"Sevindim. Eğer çok yormayacaksa, senin için önemli ve ağır bir görevim var Silva."

Toprağa bakan gözlerine zayıf da olsa bir fer geldi.

"Başüstüne Don Micas. Hemen verin."

"Anvers'te işlerimizi büyütmeyi düşünüyorum. Bugünkünden

çok daha büyük işler yapacağız. Hatta tüm Avrupa'daki işlerimizi Anvers'e taşımayı düşünüyorum. Bunun için önemli planlarım var. Senden bir toplantı tertiplemeni istiyorum. Anvers'te ne kadar büyük tüccar varsa hepsini toplayacaksın. Hatta başka şehirlerden de... Hepsine mektuplar yazıp, önümüzdeki ay yapacağım toplantıya davet edeceksin. Beni anladın mı?"

"Evet Don Micas."

"Mektuplarını detaylı yaz. Bunun bir iş toplantısı olduğunu ve Anvers'teki işleri geliştirmeyi hedeflediğimizi mutlaka belirt. Bu konuda Brabant Dükü'nün de bize destek verdiğini, şehrin daha da büyüyeceğini mutlaka yaz."

Silva bu defa daha heyecansız bir sesle konuştu:

"Cüretimi mazur görün Don Micas ama neredeyse iki kuşaktır Mendes Müessesesi içindeyim. Lizbon'dan beri yanınızdayım. Hiç böyle bir iş yapma şekli duymadım. Madem işleri büyütmek niyetindesiniz, bunu rakiplerinize niye haber veriyorsunuz?"

"Silva, sen sadece söylediğimi yap! Hem de en detaylı şekilde. Acele etmene de gerek yok. Ağır ağır ama herkese gönder. Çok kalabalık bir toplantı tertiplemeni istiyorum. Acelemiz yok. Önümüzdeki ay ya da belki iki ay sonrası için hazırlık yapabilirsin. Belirlediğin tarihi, mektuplara yazmayı unutma. Rakiplerimiz değil, iş ortağımız olacak onlar. Bu nedenle hepsini detaylı şekilde bilgilendirmeni istiyorum. Bu konuda anlaştık mı?"

Anlamamıştı ama yine de kabullendi:

"Madem öyle istiyorsunuz..."

"Hepsi bu kadar... Bana sonra anlatırsın ne yaptın ne ettin."

Ağır adımlarla çıkıyordu ki arkasından seslendim:

"Sana zahmet bana Isaac'i gönder."

Az sonra kapı vuruldu, Isaac geldi.

"Gel bakalım koca kurt!" dedim. "Otur."

Karşımdaki koltuğa yerleşti.

“Yine limandaki meyhaneleri dolaşıyor, izbe yerlerde kumar oynuyor musun?”

Utanır gibi oldu.

“Tövbe! Nereden çıkarıyorsun böyle şeyleri patron? Kumar oynamak günahdır, şarap da...”

“Hadi oradan!” dedim kızmış gibi görünerek. “Benim yanımda olmadığın saatlerde neler yaptığından haberim yok mu sanıyorsun?”

Hepsinden haberim vardı. Eğer yanımda değilse, biraz kılık değiştirip, daha kötü elbiseler giyerek dışarı atıyordu kendini. Liman çevresindeki çok sayıda meyhanede, tek bir kandilin bile zor aydınlattığı batakhanelerde alıyordu soluğu. Bazen, sabaha karşı yorgun argın, cebindeki son meteliği kumara kaptırmış ve kadınlarla gönül eğlendirmiş olarak, leş gibi kokarak dönüyordu. “Hamam” dediği bir bölüm yaptırmıştı odasının bir köşesine. İçinde saatlerce kalıyor, sıcak su ile derisini soyacak kadar yıkıyor, buharda bekliyordu. Ne yalan söyleyeyim, üstündeki tüm kokudan arınması böylece benim de işime geliyordu ama bu kadar çok banyo yapan Anvers’te başka bir insan var mıydı, bilmem. Eğer insanlar bu kadar çok banyo yapıyor olsalar, onca güzel kokuyu kime satacağız?

“Bazen benim de tövbemi bozduğum oluyor...” dedi suçunu kısmen kabullenir gibi Türkçe.

Türkçe karşılık verdim.

“Görevlerini ihmal etmediğin ve bizi tehlikeye düşürmediğin sürece görmezden gelirim. Fakat para biriktirip ülkeneye dönme konusunda ciddiysen, artık kumardan uzak dur. Cıvalı zarlarla, tavuk gibi yoluyorlar seni. Bu gidişle ülkeneye hiç dönemeyeceksin. Evvel Allah!”

O Felemenkçeye yanıtladı:

“Belli olmaz. Bazen talih insanın yüzüne güler.”

Garip bir deyim kullanmıştı ama aldırmadım.

“Sana yeni bir görev vereceğim. Yine o batakhanelere gideceksin. Hatta hiç gitmediğin kadar çok gideceksin. Vakit geçirip, kadınlarla oynaşman ve kafa çekmen için sana ayrıca para vereceğim. Bol bol harca!”

“Karşılığında ne yapacağım?”

“Bir haber yaymanı istiyorum. Burada işleri büyüteçimize dair... Anvers’te yeni depolara sahip olup, yeni gemiler alacağımızdan, başka ülkelerdeki işlerimizi de buraya taşıyacağımızdan filan bahset. Fakat kendini çok belli etmeden yay bunları. Ağır ağır ve haberin bizden çıktığı anlaşılmayacak şekilde. Anladın mı beni?”

Anlamıştı.

“Bu kolay iş... Fakat yine tövbe etmem gerekecek bunları yapınca. Bol bol sadaka dağıtmam, belki kurban da kesmen gerekecek. Yine yemin bozmuş olacağım çünkü... Çok masraf gerekecek patron.”

“Ne kadar istiyorsan dağıtabilirsin. İstedığın kadar da kurban kesebilirsin. Yeter ki şarabı çok kaçırıp, söylememen gereken şeyleri söyleme!”

Sağ elini kalbinin üzerine götürdü.

“İnşallah!”

Türkçe azarladım:

“Böyle, Osmanlı kimliğini açık edecek şeyler de yapma!”

“Emredersiniz Don Nasi.”

O da çıkınca ayağa kalktım. Aşağıdaki sokağa baktım. Karşıdaki binalara. Çok da uzak olmayan limana ve orada demir atmış gemilere. Neredeyse dünyanın her yerinde gemiler gelip burada demirliyor, yük boşaltıp, alıyor. Martılar uçuyordu yukarıda. Adlarını bilmediğim birkaç çeşit kuş daha... Hava kapatıyor. Belli ki şiddetli bir yağmur geliyor.

Bu şehri özleyecek misin?

Neredeyse kırk yılım geçti burada. Özlerim herhalde ama ailen neredeyse ülken orasıdır. Ailen neredeyse yuvan orasıdır. Burası artık yuvam değil. Burası düşmanlarımla doldu taşıtı artık... Onlardan korktuğum için değil, tuzaklarını bozmak istediğim için gidiyorum.

Yıllar önce kendime belirlediğim hedef geldi aklıma. Daha küçük bir çocukken karar verdiğim şey.

Bir gün mutlaka taşınmak zorunda kalmayacağım bir yere yerleşeceğiz...

Hedefime bir gün mutlaka varacağımı biliyor, bunu kalbimin derinliklerinde hissediyorum ama burada, Anvers'te bunu yapamayacağım ayan beyan ortada. Kırk yıl kadar önce Francisco, Anvers'teki ticaretin büyümesini fark etmiş, Lizbon'daki tehlikeli tırmanışı da hesaba katarak, Diogo'yu, ardından da beni bu şehre yollamıştı.

Benim gibi binlercesi geldi sonra...

Gelmiş, Anvers'i Avrupa'nın en kalabalık şehirlerinden biri haline getirmiş, zenginleştirmiştik. Şehrin sadece ticareti değil, kültürü, sanatı ve sosyal çevresi de gelişmişti bizimle. Marranlar arasında bulunan hekimler, müzisyenler, şairler, ressamırlar ve daha niceleri... Bu şehre çok şey kattık kuşkusuz. Eskiden çok daha gözde bir şehir olan Brugge'ün esamisi okunmuyor artık. Lizbon bile neredeyse unutulmaya yüz tutarken, Anvers kuzeyin yıldızı oldu, Floransa gibi şehirlerle kıyaslanır hale geldi. Her yerde güzel binalar, heykeller, köprüler var. Küçük de olsa bakımlı bahçeler yapılmaya başlandı artık. İnsanlar sadece şehri görmek için bile akın akın buraya geliyor.

Birkaç hafta sonra Samuel'den beklediğim haber geldi. Aix La Chapelle'e geçmiş, ailemize göz kulak oluyordu. Şehri çok

beğendiğini, özellikle katedralinin çok büyük ve güzel olduğunu, Şarlken ve François'nın burayı ele geçirmek için niye savaştığını anladığını yazıyor. Sonra da ekliyor:

“Sevgili ağabeyim, şehir çok güzel olmasına rağmen maalesef ayrılmak durumundayız. Lyon şubemizde sorunlar yaşanıyor. Ailece oraya geçmek, hem oradaki sorunları çözmek hem de bir süre Lyon'da konaklamak ve sonra Anvers'e dönmek niyetindeyiz. Bu eşsiz şehirden ayrılacağımız için üzüldük ama kısa bir süre Lyon'da kalıp, yeniden yuvamıza, Anvers'e kavuşacağımız için de seviniyoruz.”

Lyon kumaş ve ipek ticareti yaptığımız yerlerden biriydi. Alacaklarımızla ilgili sorunlarımız oluyordu zaman zaman.

Genç kâtiplerimizden birini çağırıp cevap yazdım Lyon'daki konağımıza teslim edilmek üzere.

“Sevgili kardeşim, mektubunu aldım. Lyon'da ödemelerde sorun çıkması benim de canımı sıktı. Tatilinizi bölmek istemezdim ama alacaklarımızı sıkı takip etmeliyiz. Lyon'a geçin ancak orada Lyon'da fazla oyalanmayın. Lütfen, Lyon'daki alacaklarımızı hızlı bir şekilde tahsil edin ve Anvers'e, yuvamıza dönün.”

Akşam olduğunda limanda hazır bekleyen gemimize bindim.

Dönüp şehre bakmak, içimden gelmiyordu bir türlü. Sanki barksam ağlayacağım ve belki de vazgeçeceğim. Lizbonlu değilim, Anversli olmadığım da anlaşıldı. Lizbon'dan ayrılırken gözyaşı dökmediysem, Anvers için de dökmemeliyim.

Isaac dışında yanımdakimse yoktu. İşleri tamamen Agostino'ya teslim etmiştim.

Kamarama yerleşirken, talimatı verdim:

“Söyle kaptana demir alabiliriz.”

Anvers'i terk ettiğimizi kısa zamanda anladılar.

Teo da Venedik'e geçmiş, bizi bekliyordu. Muhtemelen çevremizdeki onca casus, bizim Lyon'a bir seyahat yapacağımızı belki de oraya yerleşeceğimizi sanmış ve öyle bildirmişti ama hepsini ters köşeye yatırmıştık. Reyna ile evlendirmek için buldukları Aragonlu Francisco'nun sinirden deliye döndüğünü haber aldım.

Samuel'le yaptığımız konuşma geldi aklıma.

"Şimdi Lyon'a git ve sana göndereceğim mektubu bekle. Senin Aix La Chapelle'e geçişinin ardından, hemen Lyon'a dönüş hazırlıklarına başlayacaksınız. Ancak gideceğiniz yer Milano olacak."

Gerçekten Lyon'a gideceklerini sanmış olsa gerek ki şaşırdı.

"Neden? Milano'da ne işimiz var?"

"Alessandro Ortensa, Dük Lando ile anlaşmamız sağladı. Alpleri aşmayı başarırız, Milano'dan itibaren bize Venedik'in elçisi statüsü verilecek. Böylece diplomatik bir koruma altında Venedik'e kadar ulaşabileceksiniz. Bir grup Venedik askeri de sizin yanınızda yer alacak."

"Ya sen... Seni burada tek başına bırakamayız!"

"Ben de aile ile birlikte hareket edersem, şehri terk ettiğimiz anlaşılır. Daha sınırı bile geçmeden yakalanmış oluruz. Burada kalacağım. Siz Venedik'e ulaştığınızda ben de gemi ile buradan ayrılmış olacağım."

Sessiz kaldı. Düşünceliydi.

“Korkuyorsan, sen Lyon’da kal, Agostino’yu göndereyim. Ya da Teodore’u.”

“Hayır. Ben yaparım. Endişeleniyorum biraz ama ailenin yanında olmalıyım. Başkasına emanet edemem.”

Şöyle bir durup baktım. Bana benziyor. Belki tümüyle değil ama nihayet bir ağaç birbirine benzeyen iki meyve vermiş. Ona güvenim tam.

Samuel’i Lyon’a gitmek üzere yolladıktan sonra Ortensa’ya mektup yazdım:

“Şartlarınızı kabul ediyorum. Aile sağ salim Venedik’e ulaştıktan sonra size gereken ödeme yapılacaktır. Eğer herhangi bir aksilik olursa, seyahat gerçekleşmezse ya da Venedik kaynaklı bir güvenlik ihlali ortaya çıkarsa, hiçbir ödeme yapılmayacaktır. Lütfen bu hususları Dük Lando’ya da bildirin.”

Venedik’e ulaştığımda, ailemiz çoktan yerleşmişti. Hem de eşsiz güzellikteki saraylardan birine. Büyük Kanal boyunca sıralanan sarayların en güzellerinden biri, Gritti Sarayı bize tahsis edilmiş.

Seçimimiz iyiydi. Venedik, ne Şarlken’in hükümrانlık alanında ne de Mary’nin eli buraya uzanabilir. Üstelik ticaret en az Anvers kadar canlı.

Engizisyon bizi Anvers’te kısırmak isterken, doğru bir tercih yaptık, unutamayacakları bir ders verdik diye düşünüyorduk ama gelen bir haberle sevincimiz kursağımızda kaldı.

Doğrusu bu kadar ileri gidebileceklerini kimse tahmin edemezdi...

Don Francisco Anvers'e Engizisyon Başkanı olarak atanmıştı. Ailenin son üyesi olarak benim de Anvers'ten ayrıldığımı duyunca ilk iş olarak bu konuya eğildi. Oradan aldığım haberlerden biliyordum ki bizimle ilgili hemen takibat başlatmış, yakalanıp yargı önüne çıkarılmamız için haber göndermişti.

Eğer gıyabımızda bile olsa, bizim suçlu olduğumuza karar verilirse, Anvers'te kalan mallarımıza, evimize el koyabilecek, bizi engizisyonun olduğu herhangi bir toprağa ayak basmamız durumunda yakalatabilecekti.

Günlerdir ağızımızı bıçak açmamasına sebep olan haber buydu. Aragonlu Don Francisco, Diogo'nun bedenini mezarından çıkarmaktan ve "heretik" olduğu için yakmaktan bahsediyordu. Bizden nefret eden Şarlken'in bile buna ilk anda "onay" vermediği ancak Francisco'nun "Onları geri döndürmenin tek yolu bu..." diyerek ikna etmeye çalıştığını haber almıştık.

Elinden kurtulmamız onu kudurtmuş, bir iskeleti idam ederek intikam almaya çalışıyor!

İnsanlığın bazen ne kadar kötü durumlara düşebileceğini, bütün dinlerin insanı yüceltmeye, yaradılışa uygun bir şeref seviyesine çıkarmaya çalışırken, insanların ne kadar yoldan çıkabileceğini biliyordum ama bu kadar düşeceğine inanmak zor. Bu alçaklık bile değil, çukurlaşmak düpedüz. Zeminin daha altında bir yer...

Venedik'e geldiğimiz için sevinen, buradaki şatafatlı eğlence hayatı hakkında duyduklarından heyecanlanan Brianda konu açıldıkça baygınlıklar geçiriyor diğerleri sürekli dua ediyor.

Kötülüğün bir sınırı yok mu?

Isaac'le konuşmak için herkesin yatmasını bekledim. Zaten uyku tutmayacak bu gece, biliyorum.

“Evet İshak Efendi, işte senin günün geldi! Bugün artık sıra sende...” dedim iyice kendini önemsesin diye. “Hazır mısın?”

“Daha haberi aldığınızda hazırdım patron.”

“Hemen bu gece yola çıkıyor ve Anvers'e gidiyorsun. Kendini gizleyeceksin. Sakalını kısalt, Felemenkler gibi giyin. Çok iyi gizlen. Anahtarın hâlâ duruyor mu?”

Lizbon'dan gelecek ailemiz için biraz ağırdan aldığım ev bulma işinde, nihayet bir apartmanı gözüme kestirmiş ve pazarlıklar sonucunda almayı başarmıştım. Merkezi denilebilecek bir yerde, çoğunlukla varlıklı insanların oturduğu bir semtte ve sağlam bir bina... Mimara, apartmanda yapmasını istediğim değişiklikleri de tarif ettikten sonra, artık yapacağım bir şey kalmamıştı ki beni yeniden binaya davet ettiği haberi geldi.

Yetenekli bir mimardı Hans Hendrik Van Paesschen. Genç yaşına rağmen ilginç fikirleri vardı ve bir gün çok güzel binalar yapacağını düşündürüyordu bana. Anvers'te değil de sürekli yeni sarayların, ihtişamlı katedrallerin, kiliselerin ya da konakların yapıldığı, duvarların devasa resimlerle süslendiği şehirlerden birinde yaşasa, Floransa ya da Venedik'te olsaydı mesela, muhtemeldir ki çok ünlü olurdu ama burada, küçük işlerle hayatını kazanıyordu.

“Bay Van Paesschen, beni yeniden bu inşaat alanına çağırdığınıza göre, önemli bir sorun mu var?” dedim.

“Sorundan ne anladığınıza bağlı Don Micas... Bir şey bulduk ve size göstermeden müdahale etmek istemedim.”

“Bir şey mi buldunuz?”

“Evet. Beni takip edin. Biraz aşağı inmemiz gerekecek.”

Anvers zaten çok sıcak bir şehir değildi ama diğer büyük evlerde olduğu gibi burada da yerin biraz daha altında, yaz aylarında da serin olsun ve yiyecekler bozulmadan saklanabilsin diye yapılmış bir kiler vardı. Dönerek inen merdivenin eğimi, yürümemi zorlaştırıyordu.

Önce binanın önceki sahiplerinden kalan devasa boyutlarda ahşap bira fıçılarını sonra bir kenara yığılmış küçük heykelleri gördüm.

“Bunları nişler içine yerleştirerek evinize hem güzellik hem de derinlik katacağım ama size göstermek istediğim bu değil...” dedi. “Biraz daha yürüyelim.”

Sonra durdu. Baktım ve hiçbir şey göremedim. Anlamış gibi eline bir kandil alıp, karşımızdaki duvara doğru yanaştırdı.

Hareket!

Kandilin ışığı, hava akımı varmış gibi oynatıyor.

“Bay Van Paesschen, bulmaca çözmeye gerçekten vaktim yok. Bana ne söyleyecekseniz, oyalamadan söyler misiniz?”

“Göstereyim.”

Elini, duvarda bir yeri arıyormuş gibi gezdirdi taşlar üstünde ve itti. Duvarın bir parçası döndü ve arkasındaki şey görüldü.

“Burada bir koridor mu varmış?” dedim hayretimi gizleyemeyerek.

“Kesinlikle!”

Elindeki kandili, karanlık, örümcek ağlarının sarktığı kemerli koridora doğru uzattı daha iyi göreyim diye.

“Ne dersiniz Don Micas, ufak bir geziye çıkalım mı?”

Dehlize girip ilerledim...

Geçit, kilerden başlıyor ve iki sokak ötede bir başka binaya açılıyordu. O binayı da almak ve depo olarak kullanmak gerekmişti ama böylece, “gerekli durumda kaçmak için” elimizde evin kapısından başka bir çıkış daha oluyordu. Hiç ihtiyaç olmadı ve varlığını Diogo ile benim dışımda tek kişi bildi: Isaac.

Onun geceleri benim yatmamın ardından evden nasıl gizlice çıkıp, sabaha karşı nasıl döndüğünü, evde çalışan diğer hizmetkârlar bile anlayamasa da ben biliyordum.

“Hayır. Artık ihtiyacımın olmayacağını düşünmüştüm.”

Hâlâ belimdeki destenin bir yerinde duran anahtarı ayırıp, uzattım. İçi epeyce dolu iki keseyi de çıkarıp önüne koydum.

“Hiç söylemene gerek yok. Dönüşünde daha fazlasını alacaksın.”

“Emredersin patron. Gırtlığını mı keseyim?”

Cevabımı bekliyordu ama aklımda başka bir şey vardı:

“Hayır... Herkesin bizden şüpheleneceği bir suikast değil. Başka bir son düşündüm onun için.”

Venedik düklerinin kullandığı saray, saraydan çok şato gibi yapılmıştı. Büyük Kanal'ın sularını kullanarak buraya ulaşmak isteyenlere karşı sur gibi yükselmiş duvarlar ve yine geniş kemerli pencerelerin altında sıralanan bir sürü sütun. Kara tarafındaki geniş meydanlıktan itibaren ise birbirinden güzel heykeller sıralanıyor, bir tarafta içme suyu için kullanıldığını tahmin ettiğim bir kuyu görünüyordu.

Giuseppe Alessandro di Ortensa ile birlikte geniş meydanlık alanı geçip, yüksek merdivenleri tırmandık. Her tarafta hizmetkârlar, onlardan daha fazla sayıda muhafızlar. Bir de kanat takmış Venedik aslanları...

Bunca taşı nasıl bulduklarını düşünmeden edemedim. Venedik suların üstünde yükselen bir şehirdi, kayalık bir yer değil.

“Sarayı beğendin galiba...” dedi Ortensa. “Hayran olmuş gibisin.”

“Hayır. Daha güzel saraylar gördüm. Burası saraydan çok kale gibi yapılmış.”

Dudaklarını büzdü.

Geniş ahşap kapının önüne geldiğimizde muhafız hiç sesini çıkarmadan zırhlı kolunu uzatıp tıklattı.

İçeriden gelen ses oldukça yaşlıydı:

“Girin.”

Muhafız kapıyı açıp, yolu gösterdi.

Geçtik.

Dük'ün yaşlı olduğunu biliyordum ama bu kadar yaşlısını beklemiyordum. Venedik'te insanlar çok uzun yaşıyor olmalı. Sakalları ve külahının altından sarkan saçları tamamen beyaza bürünmüştü. Alnı çizgilerden kırış kırış, nedense anlamlı bir ifadeye sahip gözleri çukura kaçmış gibi. Sanki içinde derin sızılar yaşayan ama dışarıya belli edemeyen insanlar gibi bir yüz. Gü-lümsemiyor ama surat da asmıyor. Daha çok bir şeylere sabrediyor gibi... Üzerine şala benzeyen kocaman, kırmızı bir pelerin almış, arkasında yine kanatlı aslanın bulunduğu yüksek arkalıkla tahtına oturmuştu.

Ortensa eğilerek selam verdi:

"Sayın Dük, sizi saygıyla selamlıyorum. En içten sevgilerimi sunuyorum. Umarım bugün iyisinizdir."

Dük elini kaldırıp indirdi cevap vermek yerine.

Ben de başımla selam verdim. Aynı şekilde karşılık verdi.

Ortensa devam etti:

"Bakın size kimi getirdim! Kendisini zaten gıyabında tanıyor-sunuz, Mendes Müessesesi'nin başındaki insan, Don Jozef Nasi. İşadamı, tüccar vesaire vesaire... Fakat bizi ilgilendiren yanı, artık bir Venedik vatandaşı olması... Ailesi ile birlikte gelip yerleştiler ve bizden biri oldular."

Dük ağır, tane tane konuştu. Sesinde ciddi bir yorgunluk...

"Jozef Nasi'nin kim olduğunu biliyorum Alessandro... Orta-ğınla iş yapmaya başladığınız günden beri zaten defalarca anlat-tın. Hakkında bilmediğimiz bir şey kalmadı."

Alessandro alttan almadı:

"Anlattım çünkü bizim Anvers üzerinden ticaret yapmamızı sağlıyor. Şehrin yapacak çok işi var Lando. Bunlar için de bizden sürekli para istiyorsun."

Lando bana döndü.

“Venedik’te doçe olmak böyledir işte. Bir dük seçene kadar birbirlerini yerler, seçimi bitirdikten sonra beraberce dükü yerler! Sanki kendileri otursa bu koltukta, farklı bir şey yapacaklar. Bus-sola odasını biliyor musunuz?”

“Hayır Dük hazretleri...”

“Halk gelip orada şikâyetlerini sunar bana. Bir gün katılıp, dinlemelisiniz. Bunlar...” Alessandro di Ortensa’yı işaret etti. “Onların umurunda bile olmaz ama her sorunu benim çözmeme beklerler.”

Adamın yanıp yakılmasını dinlemeye ihtiyacım yoktu.

“Size teşekkür etmeye geldim Dük hazretleri. Ailemin Avrupa’dan geçişini ve Alpleri aşarak Venedik’e kadar ulaşmasını sağlamada yardımlarınız için.”

Dük yine elini kaldırdı.

“Önemli değil. Nasıl olsa karşılığını aldık.”

Yerinden kalktı. Ağır adımlarla yanımıza inip, masayı gösterdi.

“Hadi oturun da konuşalım.” Sonra görünmeyen birine seslendi. “Bize şarap getirin.”

Gösterdiği sandalyelere oturduk. Dük ortada, masanın ucunda, biz iki yanındaki sandalyelerde...

“Venedik’te yaşamaya alışabildiniz mi?”

“Evet Sayın Pietro Lando. Venedik, gördüğüm en güzel şehirlerden biri. Ailece çok sevdik.”

“Kış ı görmeden karar verme. Öyle ayazlar olur ki, denizden gelen rüzgârın seni dondurduğunu sanırsın.” Elini dizine vurdu. “Özellikle de bacaklarında ağrılar varsa. Kışın zorluğunu yaşlı Venedikliler bilir.”

Anvers’i görseydin, buradakine kış demezdin!

“Öyledir muhakkak... Fakat bizi buraya çeken güzel havaları

değil zaten Sayın Lando. Buradaki özgür ortam için geldik. Bize vaat ettiğiniz şeyler için. Amacımız burada ticari hayatımıza devam etmek, bizim gibi Marran olanlarla birlikte burada bir gelecek kurmak.”

Bir süre sessiz kaldı. Ağarmış kaşları oynadı.

“Size kapılarımızı açtığımız için tehditler alıyoruz. Hem Papa hazretleri hem de Şarlken, sizi topraklarımızdan çıkarmam hatta onlara vermem için ısrar ediyor.”

Birden endişelendim.

“Böyle bir şey yapmayacaksınız değil mi? Bize özgür bir ortam vaat ettiniz. Herkesin çıkarına olan...”

“Hayır. Elbette böyle bir şey yapmayacağım. Siz akıllı bir tüccarsınız Jozef Nasi. Eminim ki buraya gelmeden hakkımızda her şeyi öğrenmişsinizdir. Ben de eskiden sizin gibi tüccardım. Deniz üzerinde ticaret yaptım. Sonra avukatlık. Ardından Papa’nın elçisi oldum.

Bunları biliyordum. Daha sonra Venedik’te donanma komutanı olmuş ancak Osmanlı donanmasının başına Barbaros Hayrettin Paşa geçtikten sonra Venedik’in denizlerdeki gerilemesi başlamıştı. Dük’ün Venedik toprağı olan Padova’da şehir valisi ve San Marco Başsavcısı olarak görev yaptığını da biliyordum.

“Bir kısmından haberim var Dük hazretleri.”

“O halde Papalık zindanlarında üç yıl hapis yattığımı da biliyorsunuzdur.”

“Evet. Onu da duydum.”

“Sayın Papa hazretlerinin ne kadar şefkatli olabileceğı konusunda yeteri kadar fikir edindim! Hayır Nasi, seni onlara vermeyi düşünmüyorum. Anlaşmamız geçerli. Burada kalacak, Venedik’i zenginleştireceksiniz. Benden önceki Doçe, Andrea Gritti’nin hayali buydu: Venedik’e yeniden eski zengin günlerine döndür-

mek. Benim hayalim de bu. Osmanlı'ya karşı kayıplar verdik. Mora kıyılarındaki kalelerimizin tümü elimizden çıktı. Yüklü bir tazminata bağlandık. Yetmezmiş gibi kuraklık nedeniyle köylüler fakir düştü ve yağmurun yağmaması için bile beni suçluyorlar. Size kapılarımızı açtık çünkü bunu sağlayabilecek şeylerden birinin de ticaretin yeniden eskisi kadar canlanması olduğunu düşünüyoruz.”

Rahatlama geldi. Nihayet saniyelerdir tuttuğum soluğumu bırakabildim. Gülümsedim.

“Buna sevindim Dük hazretleri.”

“Daha bitirmedim. Papa, bize hiç yardımcı olmadığı gibi rahat koltuğunda oturup hâlâ emirler yağdırıyor ve hepimizin gözü kapalı uyacağını sanıyor. Burada engizisyon kurmamız için baskı yapıyor.”

Yine mi? Engizisyon bizi takip mi ediyor?

“Elbette buna müsaade etmeyeceğim. Engizisyonun Venedik topraklarına girmesini yasaklıyorum.”

Kafam allak bullak... Venedik'in, Lando'nun bize taahhütleri var ama belli ki Papa da boş durmuyor.

“O halde sizin daha uzun yıllar tahtta kalmanız için dua edeceğiz Dük Lando hazretleri.”

“Dua yetmez Nasi. Bunun için çaba da gerekli. Kaynak gerekli. Halk hiç anlamıyor ama masraflarımız arasında, savunma kadar pahalı bir kalemimiz yok. Askerlerimizi beslemek ve kendimizi sürekli yenilemek zorundayız. Halk maskeli balolar düzenleyip, karnavallarda eğlenmeyi sevse de eğer Venedik düşerse, sorumlu olarak bizi göstereceklerdir. Sen ve gelecek olan diğer Marranların buraya zenginlik katmasını, barış içinde yaşamasını hedefliyorum. Fakat dediğim gibi, taşın altına elini herkes sokmalı. İçinde bulunduğumuz ilişki, karşılıklı olarak iki tarafın da kazanmasına dayalı bir ilişkidir. Yeterince açık konuşabildim mi?”

Konuşmuştu. Artık daha açık olabileceğimi düşündüm.

Şaraplar önümüze konulsun diye bekledim. Az sonra da hizmetkâr çıktı.

“Madem açık konuşuyorsunuz Dük Lando, ben de sizin gibi açıksözlü olmaya çalışacağım. Venedik’e geldik ancak burası bizim için tek seçenek değildi. Bizim müessesemizi ve bizim gibi büyük Marran tüccarları davet eden pek çok şehir, devlet var. Hepsi hemen hemen sizinle aynı vaatlerde bulunuyor. Hepsinin niyeti karşılıklı çıkar. Elbette Venedik gibi Papa’ya ve Osmanlı’ya yakın bir bölgeye gelmektense, daha korunaklı bir bölgeye gitmek akıllıca olurdu. Buna rağmen tercihimizi Venedik’ten yana kullandık.”

Ortensa araya girdi:

“Benim de katkılarımla...”

“Evet, ortağım Giuseppe Alessandro’nun da katkılarıyla tercihimiz Venedik oldu. Bunda en önemli etken ise iltizam beklen-timidir. Alessandro size bahsetti sanırım. Venedik’in bir parçası olmak istiyoruz ama daha önce yaşadığımız şeyleri tekrar yaşamak istemiyoruz. Bugün bize ihtiyacınız varken bizi okşamanız, yarın ise yeteri kadar zenginleştiginizde ya da daha kötüsü fakirleştiğ-inizde, bizim elimizdeki servete göz dikmenizi, bunun için bizi engizisyonun önüne atmanızı istemiyoruz. Daha önce örnekleri görüldüğü gibi hedef olmak, evlerimizin basılması, şehir dışına atılmak, hapsedilmek istemiyoruz. Bütün bunlar olmasın diye, sizden toprak istiyoruz.”

Birkaç saniye durdum tepkisini ölçmek için. Sabırla dinliyor, içinden geçenleri belli etmiyor.

“Toprak yine sizin olacak. Venedik toprağında olacağız. Ancak diğerlerinden ayrılmış, yalıtılmış olacak. Belki karada belki de denizde. Bir ada belki. Akdeniz, İyon ya da Ege’deki onlarca irili

ufaklı adanızdan biri... Bu adaya yerleşeceğiz, Venedik'e bağlı kalacağız, vergimizi ödeyip ülkenizi zenginleştireceğiz ama korunmuş olacağız. Her Marran ya da Musevi, kendisini hiç değilse güvende hissedecek. Kapısını kilitlemeden uyku uyuyabilecek. Venedik'e gelirken sizden beklentimiz buydu Dük hazretleri. Bazılarını Osmanlı'ya kaptırmış olsanız da Akdeniz'in doğusu neredeyse tümüyle sizin adalarınızla dolu. Küçük bir ada yeterli. Elbette karşılığını ödemeye de hazırız. Ne bedel istiyorsanız..."

Sustum. Daha ilk görüşmede bu kadar açık ve cevval olmama Alessandro da şaşırmış gibi.

Dük elindeki şarabı masaya bıraktı ve geriye yaslandı.

"Oldukça açık ifade ettiniz. Bana söyleyecek bir şey kalmadı."

"Peki kararınız nedir? Bize bir yer gösterecek misiniz?"

Yerdeki siyah, mermer karolara çevirdi yüzünü. Birkaç saniye düşündü.

"Nasıl seçildiğimi size anlattılar mı?"

"Biraz, Dük hazretleri..."

"Benden önceki Doçe, Gritti ile yakındık. Popüler bir adaydım ama yine de sıkıntılı oldu. Daha seçildiğim ertesi günü beni devirmek için çalışmaya başladılar."

Alessandro itiraz edecek oldu ama elini kaldırıp susturdu.

"Bugün bile benim aklımin yerinde olmadığını söyleyen çok kişi var. Kafama göre hareket ettiğimi, Senato'yu dikkate almadığımı... Hatta neredeyse tiran olduğumu iddia edecekler. Oysa herkes kafasına estiği gibi hareket ediyor artık Venedik'te."

"Ne demeye çalışıyorsunuz?"

"Şunu demeye çalışıyorum: Venedik'te asıl güç Senato'dadır. Senato, seçkin ailelerin belirlediği üyelerden oluşur ve beni de onlar seçer. Eğer böyle bir amacı gerçekleştirmek istiyorsanız, önce onları ikna etmeniz gerekir."

Yine aynı noktaya gelmiştik. Senatörleri ikna etmemiz gerekiyor ve bunun için de kesenin ağzını açmamız. Neyse ki Dük doğrudan reddetmiyor. Bu da bir şeydir. Çocukluktan beri hayalini kurduğum şeyin şimdi oturdum ve müzakeresini yapıyorum.

Sakın pes etme Jozef!

“Peki bunu nasıl yapacağım Dük hazretleri? Bir defa Senato’nun çok fazla üyesi var. Bir kısmı ile görüşüp ikna etmek mümkün olsa bile tümünü ikna etmek yine de mümkün olmayacaktır. Böyle bir durumda ne olacak?”

“Yani, benim oybirliği değil de oyçokluğu çıkması durumunda, hangisinden yana tavır alacağımı soruyorsun?”

Zeki bir adamdı.

“Evet. Tam olarak bunu soruyorum.”

Etrafına bakındı. Geniş, dikdörtgen salon... Duvarların üst bölümleri kandillerin ve şamdanların isiyile simsiyah. Yine de arada güzel süslemeler görünmek için direniyor.

“O zaman geldiğinde, sana destek olacağım.”

“Gerçekten mi?”

“Elbette... Senin de dediğin gibi, toprak yine Venedik’in olarak kalacaksa, şurada ya da burada oturmanızın bir farkı yok. Hem böylece Osmanlı ile biraz da siz mücadele edersiniz. Ne de olsa Kızıl Sakal* tüm Akdeniz’e göz dikmiş durumda. Varsın biraz da sizinle uğraşsın.”

Üzerindeki pelerini düzeltti. Adama sarılmak ve öpmek istiyordum ama tuttum kendimi.

Nihayet! Hayalim gerçek oluyor!

Biraz erken sevinmişim. Lando, görüldüğü kadar sağlam değilmiş.

* Barba Rossa: Barbaros Hayreddin Paşa

Bizim peşimizden Anvers'ten kaçış artmıştı. Artık Mendes Müessesesi'nin büyük deniz filoları yoktu orada. Denizyolu daha sıkı tutuluyor, limandaki her gemi, yola çıkmadan önce askerler tarafından aranılıyordu. Her şeyi göze alıp denizyolunu deneyenlerin, açık denize çıktıktan sonra başına neler geleceği ise soru işareti. Yeterince güvenilir olmayan gemilere binip denize açılanlardan bir daha haber alınamayanlar, soyulup denize atılanlar, tecavüze uğrayanlar, öldürülenler hatta köle olarak satılanlar olduğunu haber alıyordum.

Bu durum, canlarını dişlerine takıp kaçmak isteyenleri karayoluna yöneltti. Binlerce Marran Alpleri aşarak Venedik'e ulaşma yolunu denemeye başladı. Dağlarda donup ölmeyenler bir şekilde Venedik'e ulaşırsa bile burada her şeye sıfırdan başlamak zorunda kalıyordu. Karayolu ile kaçışa biraz da biz neden olmuştuk sanırım. Ailemizin karayolu ile Alpleri aşarak Venedik'e ulaşması, umutsuz kalan Marranların da aynı yolu denemesinin önünü açtı.

Bu defa da karada tehlikeler ortaya çıktı. Alpleri bin bir güçlüklerle aşan Marranlar, Milano civarında ortaya çıkan Vuysgting adında biri tarafından yakalanıyor, mallarına el konuluyor ve işkence ediliyordu. Milano şubesine, kurtarılabilecek herkesin kurtarılması için talimat verdim.

"Ne kadar rüşvet vermeniz gerekiyorsa verin!"

Marran olanlar için hayat saklanmak, kaçmak ve yeni yerler aramaktı uzun süredir ama Musevilikten dönmeye zorlanmayanlar daha farklı yaşıyordu. Onlar, eskiden beri buradalar. Sonradan gelenleri de bizim kadar umursamıyorlar.

Venedik'te tutunamayanlar daha doğuya gitmek istiyor. Ya Osmanlı'da bir şehre ya da Ferrara gibi şehirlere. Ferrara Dükü, Marranlara kapılarının açık olduğunu bildirdi ve şehrini büyütme için o da davette bulundu.

Aradan epey zaman geçti ama yargılama konusundan da Isaac'ten de bir ses çıkmadı. Ona, Anvers'e göndermeden önce verdiğim talimat halen geçerliydi:

“Aragonlu Francisco'yu hemen öldürmeni istemiyorum. Önce yargılamanın sonucunu bekle. Eğer Diogo'ya bu saygısızlığı yaparsa, iskeleti mezardan çıkarıp yakarsa, onu zehirlemeni istiyorum. Gizli geçidi kullanarak sessizce odasına gir ve şarabına zehir kat. Öldüğünden emin olduktan sonra dönüp gel. İz ve delil bırakma. Bunun suikast olduğu kesinlikle anlaşılmamalı. Bizimle bir ilgisi kurulmamalı.”

Bunca zaman ses çıkmayınca “Belki de artık ne yaparlarsa yapsınlar, dönmeyeceğimizi anladıkları için, peşimizi bırakmışlardır...” diye düşünmeye başladım.

Tam da bu sırada geldi haber. Engizisyon, “Osmanlı'ya Musevilerin göçmesinin altında, kâfir bir ülkeyi güçlendirme” amacının yattığı yönünde karar verdi. Marranların canlarını kurtarmak için yaptığı göçlerin “organize olduğu, düşmana hizmet amacı taşıdığı” hükmüne varmıştı Aragonlu başkanlığındaki mahkeme.

Dışarı çıktığımda arabacı hazır bekliyordu.

“San Marco'ya gidiyoruz.”

“Tamam Don Nasi!”

Yolda düşünüyordum. Ne söyleyeceğim, nasıl söyleyeceğim? Acaba hiç söylememek mi daha iyi?

Venedik’in sokakları dar... İnsanlar araba yerine ceviz kabuğuna benzer gondollardan ediniyor. Bazı sokaklara hiç araba girmiyor zaten. Bu nedenle bazen bir yerden bir yere ulaşmak için alakasız sokakları dolaşmak gerekiyor. Neyse ki burada havalar çoğunlukla güzel olduğundan, arabaların üstünün kapatılması da gerekmiyor.

Sonunda geldik. Kalabalık daha meydana yaklaşırken bile kendini belli ediyor.

“Burada durun!” diye seslendim.

Arabacı dizginleri çekti. İndim. Arabacı yanıma geldi. Parasını öderken isteğimi söyledim:

“Bugün sana artık ihtiyacım olmayacak. Dinlenmeye gidebilirsin. Fakat bir ricam var. Benim için Dona Brianda’yı bulup, burada beklediğimi haber verebilir misin?”

Başıyla bir tamam işareti yapıp koşturdu. Kalabalık içinde eminim ki Brianda’yı bulması zor olmaz. Her zaman aristokratlarla, halktan ayrı bir yerde oturur ve muhtemeldir ki yine takıp takıştırabileceği her şey de üzerindedir.

Müziğe verdim kulağımı. Venedik’teki en güzel şeylerden biri bu... Neredeyse her akşam müzik çalınıyor ve birbirinden yetenekli müzisyenler, hem zenginleri hem de yoksulları eğlendiriyor. Bazen de danslar düzenleniyor geniş salonlarda.

Hayatımı neredeyse hep çalışarak geçirdim ama benim bile hoşuma gidiyorsa bu çalınan ve söylenen şeyler, muhtemelen müzikten zevk alan insanları mest ediyordur.

Fazla göze batmamaya çalışarak, sakince bekledim bir kenarda. Müziğin keyfini çıkarmaya çalıştım.

Epey sonra, Brianda önde, arabacı arkada, göründüler. Neredeyse bir Venedikli gibi giyinmiş, onlar gibi tüylü bir maske takmış yüzüne. İşıltısı terlemiş olmasından dolayı mı yoksa mücevhherlerinden dolayı mı, anlamak zor.

Kızmamış ama sitemli:

“Jozef, daha eğlencenin ortasındayız. Neden beni çağırttın?”

“Brianda Hala, biraz konuşmamız gerekti. Bu konuşmayı evde yapmak istemedim. Eğer senin için de uygunsa...”

Geri dönüp, San Marco Bazilikası'nın önündeki meydana baktı. Gözü eğlenen kalabalıkta...

“Ama bu akşam ‘Maestra di Capella’ Adrian Willaert’in konseri vardı. Öğrencileri öyle güzel şarkılar söylüyorlar ki sanki göklerden gelen sesleri duyuyorsun. Hadi sen de gel, beraberce dinleyelim. Sonra konuşuruz. Hem seni senatörlerden bazıları ve eşleriyle de tanıştırebilirim.”

Dudaklarımı büzdüm.

“Gerçekten iyi olurdu tanıştırmam. Hatta önümüzdeki günlerde beni tanıştırmamı özel olarak rica edeceğim Brianda Hala ama bu akşam değil. Anvers'teki dava ile ilgili gelişmeler var. Sana onları anlatmam lazım.”

Anvers der demez Diogo geldi aklına. Onun mezarından çıkartılıp, yakılmaya çalışılan cesedi... Yüzü düştü. Kafasındaki maskeyi çıkarırken, elbisesinin uzun etekleri yerleri süpürerek yaklaştı.

“Tamam o halde. Hadi gidelim...”

Büyük Kanal'ın kenarında bekleyen gondolculardan birine işaret ettim. Bizi almak için hemen küreğini suya daldırıp, gondolunu yanaştırdı. Kendim binip, Brianda'nın binmesine de yardımcı oldum.

Ağır ağır hareket ettik.

“Evet Jozef...” dedi sıkıntılı bir sesle. “Seni dinliyorum. Beni güzel bir koronun konserinden ayırdığına göre, durum ciddi olmalı.”

Etrafımıza baktım. Birbirinden güzel saraylar yükseliyor Büyük Kanal boyunca.

Gondolcuya seslendim:

“Fondaco dei Turchi.”

“Tamamdır!”

Başka gondollar da var etrafımızda ama gündüze göre çok sakin sayılır.

“Engizisyon, Osmanlı’ya kaçanlarla ilgili bir karar vermiş Brianda Hala. Onların kâfir bir ülkeyi güçlendirmek için kaçtığına hükmetmiş.”

Anlamadı.

“Ne demek oluyor bu?”

“Yani düşmanla işbirliği yapmakla suçluyor. Kaçışlarla Diogo’yu ilişkilendirdikleri için, dolaylı olarak onu suçluyorlar.”

“Yoksa...”

Elleriyle ağzını kapadı.

“Hayır. Henüz o konuda bir karar çıkmamış ama bir gösterge. Yakın zamanda Diogo konusunda da bir karar gelebilir.”

Sanki on dakika önceki gördüğüm kadın o değildi. Keyfi kaçtı, yüzü düştü. Bütün ışıltısı sönüp gitti.

“Yine mi aynı kâbusları göreceğiz? Hani önlem alacaktın? Gereken neyse yapacaktın...”

“Elim dengeleni yapıyorum. İmparator’un yeğeni Maximillian’a mektup yazdım. Başkalarına da. Aklıma gelebilecek herkese.”

“Eğer böyle bir şey yaparlarsa!”

Birden öfkelenmişti.

Gondolcu dönüp bize baktı. Dilimizi bilmiyordu ama kavga ettiğimizi sandı.

“Sakin ol...” dedim yatıştırıcı olmaya çalışan bir sesle. “Onun da çaresini buldum. Eğer bu kadar kötü olmayı göze alırsa o engizator, bedelini ödeyecek.”

Ne demek istediğimi anlamak ister gibi baktı.

“Davanın geldiği aşamadan evdekilerin haberi yok henüz...” diye devam ettim. “Anlatıp anlatmamayı sana bırakıyorum. Abanın aklı Milano’da... Londra ve Anvers’te bizim için çalışmalar yapan Gaspar Lopez’i çağırttı. Onu Milano’ya göndermek ve Marranların sorunlarını çözmesi için görevlendirmek istiyor...”

Brianda’nın işler konusunda pek bir fikri yoktu.

“Ne yapacağız Jozef? Neden rahmetli kocamın peşini bırakmıyorlar sence? Bu kâbus ne zaman bitecek?”

“Bilmem. Belki bizden ümidi tamamen kesince... Nasıl olsa, Anvers’te pek işimiz kalmadı. Geri dönmeyeceğimize emin olmadırsa da olacaktıdır. O zaman... Belki...”

Sessizleştik. Yüksek sarayların bittiği noktada sanki yıldızlar başlıyor. Binlerce yıldız sarı, beyaz, kırmızı parlıyor...

Brianda da gözünü yıldızlara dikti.

“Jozef, biliyor musun? Ablama pek çok konu için kızgınlım ama en çok kızdığım konulardan biri resim konusu...”

“Anlamadım...”

“Yani, yıldızlara bakarken aklıma hep Diogo geliyor. Annem ve babam geliyor, Francisco geliyor. Böyle sessiz, kendi başıma kaldığım gecelerde... Ama artık yüzleri neredeyse hiç canlanmıyor gözümün önünde. Gittikçe hatırlamak daha zor oluyor. Diogo neyse de, annemi ve babamı neredeyse unuttum. Ablam bu kadar resme karşı olmasaydı, belki hepsinin resimleri olurdu evimizde. Aslında Diogo’nun bir resmi vardı galiba ama onu da Anvers’te bırakıp geldim salak gibi...”

“Kendine haksızlık etme. Hepimiz bir şeyleri unuttuk.”

Yine sessizlik... Yıldızlar parlıyor...

“Çok güzeller...” dedi sessizliğin uzamasından rahatsız olmuş gibi. “Bazen, dünyadaki hiçbir mücevherin, siyah bir gecenin içinde parlayan yıldızlar kadar güzel olamayacağını düşünüyorum. Adeta bir mucize! Üstümüzdeleler ve dünyanın etrafında dönüp duruyorlar...”

“Onlar dünyanın etrafında dönmüyor olabilir...” dedim ortamın duygusallığına hiç uymayan bir sesle. Belki de duygusallaştırmaktan kaçmak için. “Leh bir adam, Kopernik adında, güneşin ve yıldızların dünyanın etrafında dönmediğini, dünyanın güneşin etrafında döndüğünü iddia ediyor.”

Dönüp bana baktı. Karanlıkta yüzünü tam seçemiyorum ama şaşırdığına eminim.

“O da ne demekmiş? Hiç dünya güneşin etrafında döner mi? O zaman güneş nasıl doğup, batıyor?”

“Bilmem... Öyle diyor.”

“Olacak şey değil.”

“Dediğin gibi olsun.”

İsrar etmedim. Bu gece zaten eğlencesini yarım bıraktırıp, tatsız bir haber verdim. Bir de yıldızları onunla tartışmanın neye faydası olacak?

Nasıl olsa Diogo hakkında engizisyonun ne yapacağını görmemize az kaldı.

Eski adamlar mezarlarından şimdi kalkıp bizi görseler, dünyanın ne kadar değiştiğine inanamazlar. Şatafatlı bir yaşam süren, ülkesini güzel eserlerle donatan ve muhtemelen Şarlken'den çok daha hümanist bir adam olan François öldü. Henry de öldü ve geride Anglikan Kilisesi diye, Papa kontrolünde olmayan bir kilise bıraktı gitti. Marranların çoğu Avrupa'nın kuzeyinden güneyine geçtiler. Gemiler hızlandı, seyahatler, yolculuklar kısaldı. Benim çocukluğumdaki Avrupa bile değil şimdiki Avrupa...

Bir de, Gaspar Lopez Milano'da gözaltına alındı...

Gracia'nın güvenilir bulduğu bu adam, yakalanıp gözaltına alınınca hemen konuşmuş ve Marranları kurtarmak için bizim tarafımızdan görevlendirildiğini itiraf edivermişti! Elbette bu itirafın bir işkenceyle alındığından kuşku yok ama şimdi Anvers yanında Milano'da da yargılanıyoruz. Neyse ki Venedik'in bize verdiği taahhütler var ve burada emniyetteyiz. İşin arkasındaki kişi ise her zaman aynı: Karl.*

Neredeyse aylar sonra Isaac'ten ilk haber geldi:

"Yargılama bir şekilde sürüyor ancak kimse henüz bir cesedi çıkarıp kemiklerini yakmaya kalkmadı. İçeriden aldığım bilgiye

* Karl 5 (Şarlken)

göre, tartışmalar olmuş ve kimse bu ‘tiksindirici’ fiilin yerine getirilmesine onay vermemiş. Konu kapandı sayılır.”

Oturup yanıt yazdım ve güvendiğim adamlarımdan biriyle yolladım:

“Her şeyi iptal et. Sakın bir şey yapma! En kısa sürede dön.”

Aklımda önemli bir plan vardı ve bu aşamada adımızı şaibeli hale getirecek yeni bir olaya hiç ihtiyaç yoktu.

“Brianda Hala, Venedik’i sevdin ama bir Venedikli olamadın henüz!” dedim.

Garip garip baktı.

“Ne demek istiyorsun Jozef?”

“Venedik demek eğlence demek, müzik, dans demek, balo, karnaval demek... Bak, Venedik eski Venedik olmayabilir ama eğlenceler eskisinden de canlı. Oysa senin daha Anvers’te iken benden talebin buydu.”

Reyna ve La Chica da durmuş, beni dinliyor.

“Biraz daha açık konuşur musun?”

“Daha açık nasıl konuşabilirim? Çok uzun zamandır buradayız ama evimizde tek bir balo bile düzenlenmedi. Oysa bunu senin yapmanı beklerdim.”

Kulaklarına inanmakta zorlanıyor gibi yaptı.

“Gerçek mi diyorsun? Gerçekten yani bizim evimizde bir parti vermemi mi istiyorsun?”

“Elbette... Burası senin de evin değil mi? Hep misafir olacağına, sen de bir balo düzenle ve konuklarını ağırla.”

Koltuğa oturdu. Fazla heyecanlanmış, tansiyonu fırlamış gibiydi bir anda.

La Chica:

“Anne, iyi misin?”

“İyiyim, iyiyim. Sadece... sadece benim gibi düşünen birinin daha olduğundan haberim yoktu.” Yeniden bana döndü. “Peki ablamı ne yapacağız? O hemen karşı çıkacaktır. Göreceksin bak, ayak direyecek.”

Reyna da başını salladı.

“Biliyorum... Fakat dert etmeyin. Onu ikna etmeyi bana bırakın. Yalnız, senden bir ricam var Brianda Hala. Baloya mutlaka benimle tanıştırmak istediğin senatörler ve eşlerini de çağır.”

“Çağırırım tabii. Çağırılmaz mıyım? Hatta hemen hazırlıklara başlayayım ben. Müzisyenleri ayarlamam lazım. Yenilikçi olanlardan çağırarak istiyorum. Sazlar filan da çalmalı!”

Kızlar da heyecanlanmış, onun çevresini sarmıştı. Gülümsedim.

Gracia duyar duymaz hemen itiraz etmiş ve soluğu benim yanımda almıştı.

“Jozef, sana inanamıyorum. Benim yarım akıllı kardeşime balo düzenlemesini mi söyledin? Dünya kadar masrafı bir yana, başımızda onca dert varken... Nasıl, nasıl?”

Uygun kelimeler araniyör, beni kırmadan iyice haşlamaya çalışıyor.

“Sakin ol...” dedim yatıştırıcı olmaya çalışan bir sesle. “Emin ol, sebebini duyduğunda sen de destek olacaksın. Hatta ‘Niye bu kadar geç kaldık?’ diyeceksin.”

Gözlerime baktı.

“Gel, otur şöyle de anlatayım.”

Evimiz, Gritti Sarayı oldukça büyüktü ama öyle bir kalabalık vardı ki neredeyse adım atacak yer yok. Büyük salondan taşan kalabalık, evin önündeki küçük bahçeye doğru taşmış, çevreye yayılmıştı. Arka tarafımızda kanal olmasa, belki oraya da yayılacaklar.

Brianda, hiçbir masraftan çekinmemiş, genç ve ilgi çeken müzisyenlerden Baldassare Donato'nun başını çektiği müzisyenleri getirmiş, mahzenimizdeki en güzel şarapları açtırmıştı. Gracia'nın onun bu müsrifliğine kızdığını biliyorum ama sineye çekiyordu. Sonuçta bir amacımız vardı ve bunun için zaten servet biriktiriyorduk yıllardır. Kızarmış sülünler yanında deniz ürünleri de sürekli masalara getiriliyordu. Bu akşam, misafirlerimize unutamayacakları bir ziyafet çekmek, çılgınca eğlendirmek ve mümkün mertebe zenginliğimizi göstermekte kararlıyız. Ablasının itirazına rağmen Brianda ile kızlar en güzel, en değerli mücevherlerini taktılar. Doğrusu Reyna'nın güzelliği de başımı döndürmüş, onu bu şekilde herkesin görmesinden endişelenmiştim. Fark ediyorum ki onu başka erkeklerden kıskanıyorum.

Şarabın su gibi aktığı, harika tatlıların, uzak ülkelerden getirilen meyvelerin yenildiği ve müziğin kesintisiz devam ettiği saatler boyunca konuklarımız eğlendi, dans etti. Erkeklerin daha sade maskelerine rağmen kadınların kimileri kocaman ve tüylerle süslenmiş maskeler takmışlar, adeta tanınmamak için ne gerekiyorsa

yapmışlardı. Bazılarının yüzündeki maskeler, yıllar önce karşılaştığım Nanban köle kadınların yüzleri gibi bembeyazdı.

Koluma giren kadını parmaklarındaki iri elmaslarla süslü yüzükler ve boynundaki elmaslar olmasa tanıyamayacaktım nerdeyse.

“Brianda Hala, sen misin?”

Kikirdedi.

“Benim. Sen bile tanıyamadın değil mi?”

“Tanıdım. Tüm salonda senden daha çok elmas taşıyan bir ikinci kadın yok!”

“Jozef, öyle mutluyum ki... Kaçırma keyfimi.”

“Tamam. Öyle olsun.”

“Hadi gel. Seni söz verdiğim gibi birkaç senatörle tanıştırayım.”

Cevabımı bile beklemeden kolumdan çekiştirdi. Kalabalığın içinde, kimseye çarpmadan ilerledik ve bir küçük gruba ulaşıncaya durduk.

“Sizleri, yeğenim ve Mendes Müessesesi’nin yöneticisi Jozef Nasi ile tanıştırayım!” dedi. “Bunlar da sayın senatörlerden Tullio, Selino, Leopoldo ve Orsino ile kıymetli eşleri.”

Maskemi çıkarıp, başımla selam verdim. Onlar da nezaket gösterip gözlerini kapatan maskeleri çıkardılar.

“Evimize hoş geldiniz...” dedim. “Umarım keyfiniz yerindedir. Her şey gönlünüze göre hazırlanmıştır.”

Orsino:

“Gayet güzel. Zenginliğinizi duymuştuk ama bu kadarını ummuyordum Nasi!”

Tebessüm ettim.

“Teveccühünüz. Venedik’in ve sizlerin zenginliği yanında, bizimkisi oldukça ufak kalıyor.”

Tullio:

“İlk kez karşılaşıyoruz ama hakkınızda çok şey duydum.”

“Kimden duydunuz? Düşmanımız çok ne yazık ki.”

“Ortağınız Alessandro’dan.”

“Hah! Düşmanımız çok demiştin. En belalisına çatmışsınız!”

Güldüler. Tam sırasıydı, devam ettim:

“Beyler, hanımlar eğlenmek istiyor. Bırakalım eğlensinler. Sizlere, ortağım Alessandro ile Akdeniz’in en ıssız adalarında bulduğumuz şaraplardan ikram etmeme izin verir misiniz?”

Leopoldo:

“Elbette!” dedi elindeki yarısı içilmiş kadehi kaldırarak. “Önce şunu bir içelim de. Size kaldırıyorum.”

Diğerleri de kaldırınca eşlik ettim. İçkiler bitti.

“Hadi o halde küçük kütüphanemize geçelim.”

Gritti Sarayı’nda tek bir kütüphane vardı ama küçük olduğu kesinlikle söylenemez. O da oldukça büyük bir salon boyutlarındaydı. Üstelik de burada matbaacılık gelişmiş olduğundan, birçokları için ender bulunan kitapların neredeyse tümünü bulup buraya koyabilmiştim.

Kütüphanede bulunduğumuz süre boyunca dışarıdan gelen müziğe aldırmandan içip, konuştuk. Onlara Venedik’te yapmak istediklerimizi anlattım. İki tarafın da kazançlı çıkması, Mendes Müessesesi gibi başkalarının da gelmeye devam etmesi ve bunun onları daha çok zenginleştirmesi için yapılacakları... Çoğu zaten benzer şeyleri düşünüyordu.

Tullio:

“Sinyor Nasi, bütün bunları bir yana bırakın da asıl niyetinizi anlatın bakalım...” dedi. “Hepimizin, üç aşağı beş yukarı bazı faaliyetlerinizden haberimiz var. Senato üyelerinden bazıları ile görüşmeler yapmışsınız.”

Anlaşılan kartları göstermenin zamanı geldi.

“Madem haberiniz var, o zaman biraz da o konudan bahsedeyim. Biliyorsunuz, bizden sonra Marran göçü hızlandı. Hedefim, bunları bir yerde toplamak ve yine Venedik için kârlı bir hale getirmek. Eğer istediğimiz iltizamı sizlerin de onayıyla alabilirsek, yine Venedik’in bir parçası olacağız ama hiç kimseyi rahatsız etmeden ve tabii ki rahatsız edilmeden, ayrı bir bölgede yaşayacağız.”

Sessiz kaldılar. Selino, kristal kadehi dişlerine vuruyordu usul usul. Orsino konuştu:

“Çok iyi bir plana benzemiyor. Ya bir gün sıkılır da artık bizden bağımsız olmak istediğinizi söylerseniz... O zaman sizinle savaşmamız gerekecek.”

“Sinyor Orsino, böyle bir şey nasıl olabilir ki? Biz bir avuç tüccarız. İçimizde savaşmayı bilen bile yok. Kaldı ki Venedik halen dünyanın en büyük deniz güçlerinden biri. Hiçbir devlet Venedik’le savaşmayı kolay kolay göze alamazken, bizim gibi küçük bir topluluğun bir mücadeleye girişmesi saçma olur.”

Leopoldo da fikrini söyledi:

“Biraz daha anlat. Nasıl işleyecek bu sistem?”

“Çok basit aslında... Şimdi, Venedik içindeyiz ve vergimizi ödüyoruz değil mi?”

“Evet.”

“Yine Venedik içinde olacağız ve vergimizi ödeyeceğiz. Buna ek olarak bir de iltizam için ayrı bir vergi ödeyeceğiz. Karşılığında ise toprağı rahatça kullanıp, istediğimiz kadar Marran yerleştirip, Venedik’in koruması altında olacağız. Bu kadar basit!”

Leopoldo:

“Bana olabilir gibi geldi. Yine de Senato’da tartışılmadan bir şey diyemem.”

Orsino:

“Evet. Neyse ki Venedik akıllı insanlar tarafından yönetiliyor. Akla yatkınsa, neden olmasın?”

Boşalan kadehini gösterdi. Hemen doldurdum.

Tullio’nun kafası biraz karışmış gibiydi:

“Bana söyler misin Nasi, Marranların yaşayacağı şu yerlerin, zaten bugün yaşadıkları yerden ne farkı var? Aynı bir yerde yaşamaktan ve Venedik’e bağlı olmaktan bahsediyorsun ama burada zaten iki tane bahsettiğin gibi yer var...”

Dönüp baktım. Kastettiği şeyi anlamıştım.

Bazen sessiz kalmak, göz önünde fazla bulunmamak da sorunları çözmeye yetiyor. İmparator ve kız kardeşi, bizden fazla bir şey alamayacaklarını anlamışlar, buldukları ile yetinmişlerdi. Milano'daki yargılama konusunda ise avukatlar görevlendirmiştim ama doğrusu Şarlken istemedikçe o yargılamadan da bir şey çıkacağı yoktu. Bunu bildiğimden, içim rahattı. Tek endişemiz olan Diogo'nun cenazesine yapılacak saygısızlık tehlikesi de ortadan kalkınca, rahat bir nefes aldık.

Günler sonra endişeleri sona eren Gracia, Reyna'yı da yanına alıp gondolla gezintiye çıktı. Venedik'te Büyük Kanal ile ona bağlı çok sayıda su kanalları vardı ve buralarda gezmek, yerli yabancı herkesin hoşuna gidiyordu. Döndüklerinde ise o kadar da mutlu olmadıklarını gördüm.

“Ne oldu Gracia Hala? Keyfiniz kaçmış gibi.”

“Hiç... Epeyce bir gezdik. Kızım artık bir genç kız. Aslında bu gezintileri sizin, birlikte yapmanız gerekir ama bugün benimle oldu artık.”

“Pierre yanınızda değil miydi?”

“Hiç bırakır mı peşimi?”

Pierre daha geride, huzursuz kıpırdandı. Reyna:

“Hava çok güzeldi. Epeyce gezdik. Hatta bir ara gondoldan sıkılıp, arabayla gezdik. Bana laf atanlar, ıslık çalanlar oldu.”

Yine kıskandım ama belli etmemeye çalıştım. Gracia anlamış gibi başka bir konuya geçti:

“İşte orada tadımız kaçtı biraz... Güzel binalar, apartmanlar, kiliseler, taş köprüler, heykellerle süslü meydanlar bitince başka bir yer çıkıyor insanın karşısına. Maskeli balolardan, müzikli eğlencelerden ötede bir yer.”

Kastettiği yerin neresi olduğunu anlamıştım:

“Getto.”

Kısa bir sessizlik oldu.

Getto, “Yeni Hıristiyan” sayılmayanların, yani Museviliğini devam ettirenlerin yaşadığı yerd. Musevi kalmak isteyenlere, Venedik’in içinde oturma hakkı tanınmıyor, nispeten yalıtılmış bu mahallede oturmaya zorlanıyordu. Kapalı bir toplum yapısı içinde, sadece belli kapılardan girilip çıkılabilen, geceleri çıkmamanın yasak olduğu mahalleler...

Senatör Tullio’nun işaret ettiği yer...

Venedik’te çok güzel bir evde oturuyorduk. Osmanlı tüccarlarına tahsis edilen yerde, Fondaco dei Turchi denilen yerin yanı başındaki Gritti Sarayı’nda, Venedik aristokratları ve sosyal çevrelerle rahatça temas kurabileceğimiz bir evde. Bizi hemen kabul lenmişlerdi. Kimsenin sorguladığı yoktu çevreden ama Musevi olduğunu açıkça ifade edenler, şehrin dışında, “atılmış” anlamında bu “getto” kelimesiyle ifade edilen yerlerde yaşamak zorundaydı.

“Eski Getto mu, Yeni Getto mu?”

Soruma şaşırdı:

“İki tane mi var?”

“Evet. Eski Getto hurdalıkmiş bir zamanlar. Kullanılmış eşyaların filan atıldığı. Getto sözü buradan eliyor. Yeni gelen Musevileri de Yeni Getto dedikleri yere yerleştiriyorlar.”

“Biliyor musun, bugün ilk defa inancımdan ötürü kendimi kötü hissettim...”

Reyna'nın gözlerine baktım. İçinden geldiği gibi, saf bir şekilde doğruyu söylüyor.

“Kendimi... farklı hissettim... sanki...”

“Diğer insanlarla eşit değilmişsin gibi. Sanki eksik veya engelliymişsin gibi...”

“Ah, evet! Tam öyle...”

“Bak Reyna, bizler nispeten yalıtılmış, dış dünyanın olumsuz etkilerinden arındırılmış bir hayat sağladık. İyi bir Hıristiyan gibi görünmemiz için eğitim alırken, gizli gizli aldığımız eğitimlerle de asıl inancımızı öğrendik. Fakat herkes aynı şansa sahip olamadı. Yanı başımızda bile çok sıkıntı çeken insanlar var. Bunlardan bir kısmını bugün görebilmişsin. En rahat sanılan bizler bile bugüne kadar üç ülke değiştirmek zorunda kaldık. Kimi insanlar, cahil insanlar daha çok, sırf inancımızdan ötürü, bizi kendileriyle aynı değerde görmüyor. Bu elbette hepsi için söylenemez ama engizisyon kurulduğundan beri sayıları çok arttı. Yıllardır bunun mücadelesini veriyor, fazla değil, eşit olduğumuzu ispat etmeye çalışıyoruz. Azınlıkta olmamız, vatan-sız olmamız ve ne yazık ki bizim de içimizde fanatikler, cahiller bulunması nedeniyle, başımıza zaman zaman kötü olaylar geliyor. Birçoğunu zaten biliyorsun... Reyna, bir gün her şey farklı olacak. Bunu bildiğimiz, bu inancı hiç yitirmedığımız için her Hamursuz Bayramı'nı ‘Seneye Kudüs'te kutlarız’ diyerek karşılıyoruz. Kim bilir ne zaman Kudüs'te kutlayacağız ama daha çok şey yaşayacağız. Bunları hiç unutmamak, belki verdiğim örnek kızdıracak ama Brianda Hala gibi eğlence ile değil, annen gibi ciddi konularla uğraşmak gerekiyor.”

İri iri açılmış, elmas gibi parlayan gözleriyle beni dinliyordu. Belli ki ilk defa beni bu kadar etkileyici buluyor. Ben de onun bu kadar büyümüş ve güzelleşmiş olduğunu ilk defa fark ediyorum.

“Anne, onlar için bir şeyler yapacağız değil mi?”

“Elimizden geleni kızım... Söz... Ama her zaman ne diyorum ben sana?”

“Anne, ezberledim artık!”

“Söyle lütfen! Tekrarlamak, unutmayı sağlar.”

“Tehlikenin ne yönden geleceği belli olmaz!”

Bunu usançla söylemişti. Sonra güldü.

“Niye güldün?” dedim.

“Gettoda yaşayanların gece dışarı çıkmasına izin vermiyorlarmış. Oysa hekimlerin çoğu Musevi... Geceleri hasta olunca ne yapıyorlar?”

Getto diye bir yerin olması moral bozucuydu bizim için ama bir işe de yaramıştı ki Reyna ile birbirimizi ilk kez fark etmiştik. Oysa aynı getto, neredeyse ailemizin felaketi olacaktı.

Brianda girdi içeri ve haberi verdi:

“Duydunuz mu? Dük Lando ölmüş!”

Çok sayıda senatörle görüştüm. Bazılarını ikna ettim, bazılarını ikna etmeye yaklaştım. Bazıları karşı çıksa da kimilerini en azından kararsız hale getirebildim. Alessandro da elinden geldiği kadar yardımcı olmaya çalışıyor ama eskisi kadar değil. Artık daha çok ülke dışına çıkıyor. Adaları dolaşıyor, şarap toparlamakla geçiriyor çoğunlukla vaktini. Tam işler istediğim gibi gidiyor derken, bizi davet eden ve taahhütler veren Dük Lando öldü.

Şimdi ne yapmam gerektiğini bilmiyorum. Belki yerine seçilecek olan dük, her şeyi aynen devam ettirecek, belki de her şeyi elinin tersiyle itecek ve bir öncekinin verdiği hiçbir taahhüde uymayacak.

Birkaç senatörle görüşüp, kimin seçileceğini öğrenmeye çalıştım. Buradaki sistem aslında basitti. Eskiden beri aristokrat olan aileler var ve hemen hepsinin Senato'da bir üyesi ile temsil hakkı bulunuyor. Bunlara ek olarak sonradan zenginleşerek bu hakkı elde edenler de var... Söylemeseler de biliyorum, zenginliğe sonradan kavuşanların bir bölümü korsanlık gibi gayrimeşru yollardan edinmişler servetlerini fakat bunları para işlerinde ikna etmek daha kolay. Aristokratlar arasında ise burunlarından kıl aldırmayanlar çoğunlukta.

Evde yeniden tartışmalar başlamıştı. Özellikle düzenlediği balo dillere destan olan Brianda'nın özgüveni yerine gelmiş, muhasebeciler gibi rakamlarla uğraşmakla suçladığı ablasına karşı kendini daha rahat savunur olmuştu. Bu hayatı devam ettirmek

istiyor, daha fazla mücevher ve daha fazla eğlence talebinde bulunuyor ancak her defasında ablasının vetosuyla karşı karşıya kalıyor. Bu da ister istemez evde gerginliğe sebep oluyor.

Çoğu zaman onlardan uzaklaşmak için çalışma saatlerimi uzatıyor, daha az karşılaşmaya çalışıyorum.

“Patron, durum kötü...” dedi Isaac.

“Ne oldu? Ne öğrendin?”

Yüzünü iyice astı.

“Muhtemelen Francesco Donato’yu seçecekler.”

Elimi alnıma vurdum.

“O ihtiyarı mı? Ama o...”

“Evet patron. Gayet iyi bir Katolik... Papalık tarafından da sevildiği söyleniyor. Tek iyi tarafı bunun da çok yaşlı olması. Yetmiş yedi yaşında bir adam.”

“Tamam. Kulaklarını açık tutmaya devam et.”

Isaac çıktıktan sonra düşündüm. Lando, biraz da Papa’nın zindanlarını bildiğinden olsa gerek, fanatik davranmamış, koyu bir dindarlık içine girip, bize karşı olumsuz tavır ortaya koymamıştı. Donato’nun ne yapacağı ise tam bir sır çünkü bu yaşlı adamı Protestanlığa karşı toplanan Trent Konsülü’ne davet edildiğinde fark etmiştim.

Protestanlıkla mücadele için toplanan konsüle davet edilen biri...

Bundan sonra biraz gözlemlemek ve nasıl yönetim göstereceğini anlamak gerekiyor ama her zaman tedbirli olmalıyız.

Masanın üstünde duran mektuba takıldım. Teodore son uğradığında getirmiş ve teslim etmişti. İstanbul’dan, Moşe Hamon’dan gelen mektubu... İsminden dolayı Kral Süleyman’a* benzettiği Muhteşem Süleyman’ın** ülkesini övmekle kalmıyor, bizi de ailece istersek, oraya davet ettiğini bildiriyor.

* Hz. Süleyman

** Kanuni Sultan Süleyman

41.

Geç uyandım. Belki de son zamanlarda kafamda fazlaca düşünce olduğundan belki artık hayalimi gerçekleştirmeye bu kadar yaklaşmışken yaşanan aksiliklerden olsa gerek uyku tutmuyor. Geç saate kadar dönüp duruyorum yatağın içinde ve sonra da sabahları kalkmakta zorlanıyorum.

Ben indiğimde kahvaltı neredeyse bitmiş ama bitmeyen şey yeniden başlamış: İki kız kardeşin kavgası...

“Herkesi iyi sabahlar...” dedim otururken. “Bana çorbamı getirin.”

Kimsenin benimle ilgilendiği yoktu. Gracia ve Brianda anlamadığım bir konu üzerine tartışıyor, Reyna ve La Chica sessizce onların bitmeyen tartışmalarından birinin daha bitmesini bekliyor.

“Gracia Hala, bu mektup nedir?”

Yeni gelmiş bir mektup. Üzerindeki mühür kırılmış, biraz önce açılıp okunmuş gibi...

“Floransa’dan. Mediciler bize davet ediyor yine.”

“Ne düşünüyorsun peki?”

“Pek istemiyorum ama epey ısrarlılar.”

Brianda:

“Floransa’ya gidelim! Burada sivrisineklerden bıktım usan-
dım. Cibinliğin arasından bile girmeyi başarıyorlar. Her tarafımı
ısırdılar.”

“Medicilere güven olmaz. Şarlken’le ne zaman yakınlaşacakları belli değil. Üstelik para işlerinde bizim rakibimiz... Haksız mıyım Jozef?”

“Haklısın Gracia Hala. Ayrıca Katolik olduklarını da unutma...”

Niccolo Machiavelli geldi aklıma. *Prens* diye bir kitap yazmış, iktidarı ele geçirme hırsını anlatmış ve çok tartışılmıştı. Amaca ulaşmak için her yolu mubah görüyordu ama Mediciler yüzünden hayatı mahvoldu, ölüp gitti. Ben öğrenciydim daha o zamanlar.

“Onlarla belki para ilişkisi kurabiliriz ama Floransa’ya yerleşmemize ihtiyaç...”

Sözümü bile bitiremedim. Brianda aynı kafada devam ediyor:

“Floransa’nın başka hiçbir yere benzemediğini söylüyorlar. Eğlencelerinin de Venedik’i aratmadığını... Neden gitmiyoruz ki?”

“Benim erken gitmem lazımdı...” dedim artık çorbayı bitirmekten vazgeçerek. “Geç bile kaldım. Size kolay gelsin.”

Çıktım.

Öğleden sonra geldi haber. Maggior Consiglio* toplanmış ve yeni doçe olarak Francesco Donato’yu seçmişler.

Neyse ki Senato üyelerinde bir değişiklik yok. Yine onlarla ilgili çalışmaya devam etmeliyim ama ilk fırsatta Dük Donato’yu ziyaret etmem ve talebimi bir de ona söylemem gerekiyor.

Kâtibi çağırdım. Ona, Dük Donato’ya hitaben güzel bir mektup yazdırdım. Kendisini, görevinden dolayı kutladığımı, Dük Lando döneminde olduğu gibi Marranların güven ve huzur içinde yaşayacağını umduğumu belirttim ve en kısa sürede kendisiyle görüşme talebimi de ekledim. Mühürleyip Isaac’e teslim ettim.

“Yerine ulaşmasını sağla!”

* Venedik Cumhuriyeti Büyük Konseyi

Rasgele bir kişiyle göndermek işime gelmiyor, mutlaka eline geçtiğini bilmek istiyorum.

Kafam sürekli bu meseleyle meşgul ama evdekilerin havası başka. Aynı evde dört kadınla yaşamak iyi mi kötü mü böyle anlarda ciddi ciddi düşünüyorum. Biz bir aileyiz ama dışarıda olduğu gibi evin içinde de sorunlarımız bitmiyor. Gracia işler konusunda daha etkili olmak istiyor, Brianda ondan geri kalmamak. Sonuçta bir şekilde hep tartışma çıkıyor. Keşke Samuel her zaman yanımda olsa da biraz bölüşse benimle evin sıkıntısını...

Bütün bir günü ulaşabildiğim tüm Senato üyeleri ile görüşmeye harcıyıp eve döndüğümde buz gibi bir ortam buldum. Anlaşılan sabahki kavganın etkileri henüz sona ermemiş, iki kardeş arasında ateşkes sağlanamamış.

“Herkes nerede?” diye sordum uşağa.

“Dona Gracia odasında tek başına oturuyor. Dona Brianda dışarı çıktı. Dona Reyna ve Dona La Chica ise beraberler.”

“Pekâlâ...”

Gracia’nın odasına çıkıp kapısını tıklattım.

“Kim o?”

Cevap vermeden açıp girdim. Tek başına bir koltuğa oturmuş, dışarıyı seyrediyordu. Canı hâlâ oldukça sıkkın...

“Benim. Ne yapıyorsun?”

“Hiç. Öyle oturuyorum.”

“Neden?”

“Neden olduğunu bilmiyorsun sanki! Sen gittikten sonra bana öyle hakaretler etti ki yenilir yutulur gibi değil. Sanki bir zindanda yaşıyor ve işkence eden de benim! Sürekli beni kırma peşinde. Bugün çok kırdı beni çok... Özür diler diye bekledim ama şimdi kim bilir hangi eğlencede...”

“Aldırma. Mutlaka anlayacaktır hatasını.”

“Artık umurumda da değil biliyor musun? Bugün erken yatmak istiyorum. Başım çatlayacak gibi. Üstelik yarın Yom Kipur. Artık bugünü unutup, mübarek günü değerlendirmek istiyorum.”

Yarının Yom Kipur olduğunu unutmuşum heyecandan. Yılın en kutsal günü... Kefaret gününde, güneşin batışından ertesi gün batışına kadar oruç tutulur, gün ya sinagogda ya da yıl içinde işlenen günahlar, yapılan haksızlıklar düşünülüp, pişmanlık duyup tövbe edilerek sakın bir köşede geçirilir. Tüm yıl için tövbe etme zamanı.

Yarını ibadetle geçiremeyeceğim!

Üzülüyordum Yom Kipur’u ibadetle ve tövbe ederek geçiremeyeceğim için ama çok kuvvetli bir sebebim var. Eğer hedeflediğimi başarırsam, seneye Yom Kipur’u çok farklı bir ortamda geçireceğiz. Benim bu nedenle tüm gün çalışmam, yine Venedik Meclisi üyelerini dolaşmam lazım.

Gracia gidip yattı. Brianda’yı beklemek ve onunla konuşmak, ev içindeki bu kavgaların hiç kimseye hayır getirmeyeceğini anlatmak istiyorum ama yapacak çok işim var. Benim de bir an önce uyumam ve yarın yine senatörleri dolaşmam lazım.

Keşke Yom Kipur’a denk gelmeseydi!

Yine de yatmadan önce dua etmeyi unutmadım:

“Sevgili Rabbim, bütün bir yıl işlediğim günahlar için sana bugün tövbe ediyorum. Tüm yılı tek tek hatırlayıp, uzun uzun tövbe etmek istiyorum ama inançlı kulların için çalışmam gerek. Bu günahkâr kulunu affet ve amacımdan ötürü, bugünü çalışarak geçirmemi bağışla. Rabbim, af diliyorum. Bugünü ibadetle geçirenler, gün batıp şofar* çalınana kadar tövbe edip, ruhlarını

* Boynuzdan yapılan bir çeşit boru

arındıracaklar ve bir yılın defterini kapatacaklar ama benim bu şansım olmayacak. Fakat sebebimi biliyorsun Rabbim. Bir yıl için değil önümüzdeki pek çok yıl için, kendim için değil benim gibi olan herkes için yeni bir defter açmaya uğraşıyorum. Çocukluğumdan beri bunun hayalini kurdum ve artık sonuç almaya bu kadar yakinken, benim günahlarımı affet ve bana yardım et...”

Ardından yatağa girdim.

Uyumaya çalışırken, evdeki mücadelenin başımıza dışarıda verdiğimiz mücadeleden daha fazla bela açacağını bilmiyordum.

Günlerdir bekliyorum ama bir cevap yok. Dük, nedense beni ya hiç önemsemedi ya da çok meşgul. Oysa Venedik'in merkezindeyiz ve hemen herkesle bir şekilde temasımız var. Dük Donato'yu ne bir eğlencede görüyorum ne de gezmede. Belli ki şatoyu andıran sarayından ayrılmadığı gibi, münzevi yaşamayı tercih ediyor.

Alessandro geldiğinde yine kafamda aynı mesele.

"Yeni şaraplar buldum..." dedi her zamanki teklifsizliğiyle geçip karşıma otururken. "O kadar güzel ki içen bir daha içmek isteyecek."

"Nereden? Yine adalardan mı?"

"Hayır. Bu defa Fransa'dan..."

"Nasıl? Venedik Fransa ile barış yaptı mı?"

"Eski düşmanlıklar eskide kalır. Para ise sınır çizgisi tanımaz!" Parmaklarını birbirine sürttü altınları sayar gibi.

"Peki, öyle olsun."

Daha fazla sormamı, ilgilenmemi bekliyor gibiydi ama fazlasıyla meşguldü kafam. Kalkıp odanın içinde ileri geri gidip gelmeye başladım.

"Senin neyin var? Diken üstünde gibisin."

"Sen yokken yeni bir seçim oldu..." dedim. "Artık Venedik'in doçesi Donato. Ama ihtiyar, aylardır randevu talebime yanıt vermiyor. Beni görüşmeye kabul etmiyor."

“Bak sen! Francesco Amca mı bunu yapan?”

Dönüp baktım.

“Francesco Amca mı?”

Yüzüyle “herhalde” manasında bir işaret yaptı.

“Bu adam senin amcan mı?”

“Öyle tabii. Annemin amcazadesi. Benim de her zaman destekçim oldu. Özellikle de bürokrat olarak görev yaptığı dönemde.”

Sevinmekle kızmak arasında gidip geliyorum.

“Yahu sen nasıl bir adamsın? Bu kadar önemseydiğim bir konu! Üstelik bugüne kadar neler yaptığımı, nasıl çabaladığımı da biliyorsun ama tam işe yarayacağın dönemde ortadan kayboluyorsun!”

“Jozef, rahatla. Görüşmek istiyorsan hemen senin için bir randevu alacağım. Hatta istersen seninle gelebilirim. Bir faydam olacaksa...”

“Hayır. Randevu alman yeterli...”

Ertesi gün haber geldi:

“Sayın Dük Donato, yarın sizinle görüşecek...”

Evde yine havalar kötü ama aldırıldığım yok. Yakında hepsi öyle çok sevinecek ki ne kavgayı hatırlayacaklar ne kırgınlıkları. Yarın Donato ile görüşeceğim ve talebimi artık son kez dile getireceğim. Tamam ya da devam...

Ne istiyorsanız vermeye hazırım!

Tek bir isteğim var ve artık kabul ederlerse, bedelini her şekilde ve istenirse yüklüce ödemeye hazır olduğum talep için çok uzun zamandır hazırlanıyorum. Yapacağım konuşmayı kafamda defalarca tekrarladım, tarttım durdum, yeniden yeniden yaptım.

Uyku bir türlü tutmuyor, yatağın içinde dönüp duruyordum. Kafamda defalarca evirip çevirmiş, olası bütün riskleri hesapla-

muştım. Lando ölmemiş olsa daha kolay olacaktı. Onunla bir geçmişimiz vardı ama ya Donato...

Uyu artık!

Olmuyor...

Ne zaman daldığımı hatırlamıyorum ama epeyce uğraşmıştım uyuyabilmek için. Kahvaltı için yine geciktiğimi fark edip, uyardırmak için uşaklardan birini göndermişler. Kapıyı epeyce çaldığı anlaşılan adam, bir türlü uyanmadığımı görünce endişelenip içire girmiş, hemen arkasından gelen Isaac de ensesinden yakalayıp yere fırlatmıştı.

Onların gürültüsüne açtım gözlerimi. Yerdeki uşak korku içinde, Isaac'ın gözleri çakmak çakmak!

“Lütfen Bay Isaac! Uyandıramıyordum bir türlü!”

“Kes sesini melun!”

“Ne oluyor?” dedim gözlerimi açık tutmakta zorlanırken. “Ne işiniz var odamda? Bu saygısızlık nedir?”

Isaac cevap verdi:

“Bu melunu gizlice odana girerken yakaladım. Yetişmesem kim bilir ne yapacaktı?”

Yerdeki korku dolu gözlerle bana bakan adama çevirdim başımı. Zavallı bir uşaktı ve Venedik'e geldiğimizden beri de yanı-mızdaydı.

“Neden girdin?” dedim sakince.

“Don Nasi, kahvaltı için sizi bekliyorlar. İnmediğiniz anlaşı-lınca beni gönderdiler. Uzun süre kapıyı çaldım ama...”

Isaac kızdı:

“Yalan söyleme! Sadece hacet görmek için ayrıldım buradan.”

Elimi kaldırdım.

“İkiniz de çıkın. Tamam Isaac. Sorun yok. Aşağıya in ve birazdan geleceğimi söyle.”

Baktım ağırdan alıyorlar. Sesimi yükselttim:
“Derhal!”

Bugün büyük gün! Belki de hepimiz için unutulmaz bir gün olacak. Belki hayatımdaki en önemli günlerden biri ama kötü uyandım...

Umarım geri kalanında bir aksilik yaşanmaz!

Uzakdoğu porseleninden leğenin içinden yüzüme su çarptım. Biraz daha kendime gelir gibi oldum. Giyinip saçımı taradım.

“Hazırım.”

Venedik, önce Büyük Roma İmparatorluğu'nun bir parçasıydı sonra Doğu Roma'nın. Akdeniz'de yüzyıllar boyunca tek güç olarak yaşayan Venedik, eskiden bağlı olduğu Bizans'a bile kafa tutmuş, Osmanlı'nın yükselişi ile karşısına dişli bir rakip çıkana kadar, Akdeniz ondan sorulmuştu. Bugün eski günlerinden çok uzaktı. Osmanlı, denizlerdeki tek ciddi rakibine üstün geliyordu artık.

Bağımsızlığını kazandıktan sonra da Roma İmparatorluğu'ndan kalan geleneğini devam ettirmiş ve cumhuriyet olarak yaşamayı sürdürmüştü. Birçok ülkede olanın aksine, burada bir hanedan yönetimi olmuyor, yöneticilik babadan oğula geçmiyor, belli bir sınıf kendi arasında yöneticiyi belirliyor. "Doçe" dedikleri yönetici hep bu sınıf arasından biri oluyor.

Venedik Senatosu'nun, bize davetler gönderen, ülkesini eski, ticaretin canlı olduğu günlere yeniden döndürmek isteyen Pietro Lando'nun yerine seçtiği Francesco Donato'nun da oldukça yaşlı bir adam olduğunu biliyorum. Neredeyse seksene merdiven dayamış biri. Soylu Donato ailesinin bir üyesi olmasa, dük seçilir miydi, bilmem. Lando, Senato'yu çok da ciddiye almamış, kafasına koyduğu icraatları çekinmeden yapmasıyla ünlenmişti ama Donato'nun böyle olmayacağı şimdiden anlaşılıyordu.

Daha önce kralların, aristokratların huzurlarına çıktım ama Donato'nun huzuruna çıktığım kadar heyecanlanmadım. Olabildiğim kadar etkileyici olmak istiyordum bu ihtiyar karşısında.

“Hoş geldin evladım...”

Bir dükten çok bir rahip havası vardı üzerinde. Sakalları ağarmış, beli bükülmüş yaşlı bir rahip...

“Hoş bulduk Donato hazretleri. Beni kabul ettiğiniz için müteşekkirim. Küçük hediyemi lütfen kabul edin.”

Yanımda getirdiğim kutuyu uzattım. Açıp şöyle bir baktı üzeri elmaslarla süslü küçük haça.

“Çok güzel...” dedi damağını şaklatır gibi. “Anlat bakalım...”

“Şehriniz çok güzel Dük hazretleri. Burada bulunmaktan çok memnunuz.”

“Öyle olmalı. Sizin peşinizden epeyce gelen oldu.”

Bunu iyi mi yoksa kötü bir şey olarak mı söylüyordu, anlamak zor. Yaşlı yüzünde belli belirsiz bir gülümseme hiç kaybolmuyor, içinden geçenleri belli etmiyor.

“Daha da olacaktır Dük hazretleri. Venedik yeniden eski güçlü güzel günlerine kavuşacak. Yeniden Akdeniz'in hâkimi olacak.”

Karşımda genç biri olsa daha rahat olacaktım. Bu adam öyle uzun yaşamış ki ne söyleyip, neyle ikna etmek lazım, belli değil. Her türden insanı görmüş, tanımıştır.

“Tanrı'nın inayetiyle... Neden olmasın? Hepimiz bunun için çabalıyoruz.”

“Ne düşündüğünüzü öğrenmek için geldim Dük hazretleri. Sizden önceki dük, Lando, bizi davet ederken, ülkesinin özgürlük sağlayacağını, kimsenin ticaretine, hayatına karışılmayacağı, hukkuktan ayrılmayacağı sözünü vermişti.”

“Verilen sözler bizim için de geçerli.”

“Bunu duyduğuma sevindim. İşlerimizi buraya taşıdık ve daha fazla iş yapmak istiyoruz.”

Gözüm, Venedik'in sembolü kanatlı aslana kaydı. Donato'nun tam arkasında duruyor gücün sembolü olarak ve önündeki yaşlı adamla tezat bir görüntü oluşturuyor.

“Fakat kabul edersiniz ki dostlarımız kadar düşmanlarımız da var. Bizi çekemeyen rakiplerimiz, zaman zaman iftiralar atıyorlar. Bunların bazıları sizin kulağınıza da geliyordur. Öyle değil mi?”

Başını salladı.

“Ancak dediğim gibi, bunlar iftira. Bizler tamamen meşru işler yapan tüccarlarız.”

“Biliyorum.”

“Peki ne düşünüyorsunuz Sayın Donato? Bakın, daha önce sevimsiz tecrübeler yaşadık. Dükler hatta krallar, imparatorlar bizleri davet etti. Gittiğimiz yerleri zenginleştirdik. Bilimine, sanatına, tıbbına ve ticaretine katkı sağladık ama sonra istenmeyen kişiler olduk. Siz ne düşünüyorsunuz? Öğrenmek istiyorum.”

“Benim hakkımda hiçbir şey öğrenmedin mi buraya gelirken?” Hizmetçilerinden biri gelmiş, şarap dolduruyordu. “Senin çok akıllı bir adam olduğunu söylemişti Giuseppe Alessandro...”

Hizmetçinin şarabı doldurup uzatmasını bekledim.

“Dürüst ve güvenilir bir yönetici, inançlı bir Hristiyan olduğunuzu duymuştum Dük hazretleri ama gözümle de görmek, kulağımla işitmek istedim.”

“Gördün işte. Yaşlı bir Hristiyan... Tıridi çıkmış bir ihtiyar.”

Güldü. Dişlerinin bazılarının yerinde boşluklar vardı. Ben de güldüm ama ayıp olmasın diye hemen topladım kendimi.

“Sizinle daha açık konuşmak istiyorum Dük hazretleri. Bize Portekiz'de Marranlar diyorlardı, Anvers'te Sinjoren. Sonradan Hristiyan olmamız, saf kan derdinde olan kimileri için sorun

oldu. Şimdi görüyorum ki Venedik'e Marran göçü arttıkça burada da bazı sorunlar yaşanabilir. Sizden bu konuda ne düşündüğünüzü öğrenmek istiyorum."

"Elbette gereken, gerektiği zamanda yapılır."

Ellerini iki yana açmıştı. Yaşlı ve mütevazı tavırlarına rağmen, üzerindeki cüppenin kumaşının, benim bile çok az gördüğüm kalitede olduğunu fark ettim. Epeyce varlıklı olmalı. Para işlerinden anlayacak kadar zengin.

"Biraz daha açık olmanızı isteyebilir miyim?"

"Evladım, benimle ilgili bilgi topladıysan, öğrenmişsin-dir. Kendi kafama göre bir iş yapmam. Yapacağım bütün işleri Senato'ya danışarak yaparım. Çünkü burası..."

"Bir cumhuriyet... Fakat Dük hazretleri, Marran nüfusu çoğalmaya' devam ettikçe yine halkın homurdanmayacağını, yöneticilerin, siz değil belki ama Meclis'in mesela, Marranlara kapıyı göstermeyeceğini nereden bileceğiz?"

"Şimdilik böyle bir durum yok. Neden böyle bir şey yapalım ki?"

"Daha öncekiler neden yaptıysa, ondan..."

"Buraya bir taleple geldin öyle değil mi? Bir şey söylemek istiyorsun ama çevresinde dolanıp duruyorsun..."

Senatörlerden duymuş olmalı...

Kupalardaki şaraplar bitmişti. Az ötede duran hizmetçisi gelip yeniden doldurdu ve yine aynı uzak köşeye gidip, ellerini önünde kavuşturup bekledi.

"Venedik'in çok ismi var Sayın Dük. Fakat bu isimlerden en çok 'Serenissima'yı sevdim. Yani 'en sakin' ismini... Bu sükûnetin bir parçası olmamızı istiyorum. Eğer siz de uygun görürseniz, bize göstereceğiniz bir yer istiyorum. Dük Lando bu konuda bize destek vereceğini beyan etmişti. Vereceğiniz yer Venedik'in bir parçası olacak ancak tamamen biz kullanacağız. Akdeniz'de bir yer

olabilir mesela. Venedik'in sahip olduğu irili ufaklı onlarca adadan bir yer. K       bir ada belki.”

“Kullanmakla neyi kastediyorsun?”

“Marranları alıp yerleştirmeyi. Böylece hem Serenissima'nın bir parçası olmaya ve Venedik'i zenginleştirmeye devam edeceğiz hem de daha önceki olumsuz tecrübeler tekrarlanmayacak. Sizden, bize ait bir bölge istiyorum. Bir ada.”

Oldukça şaşırmış ve ilk defa yüz ifadesi değişmişti.

“Hiç böyle bir şey duymamıştım! Fakat adalar benim değil ki vereyim?”

“Ada yine Venedik'in olacak D  k hazretleri. Sadece kullanımı verin. Böylece Marranlar Venedik merkezinde birikip, sizleri rahatsız etmeyecek. Hristiyan ve Yeni Hristiyanlar arasında çekişmeler, rekabet olmayacak. Üstelik sizin adınıza ticaret yapıp, yüksek kazançlar sağlayacağız. Sonuçta herkes kazanacak... Vergiden ayrı, adanın kullanımından ayrı gelir sağlayacaksınız.”

Sözün sonuna doğru iyice heyecanlanmıştım ama onun heyecanı gittikçe yerini yine aynı sakinliğe bırakıyordu.

“Böyle bir şey yaparsam, Kutsal Roma İmparatoru şarlken'in şimşeklerini üzerimize   ekeriz. Üstelik Papa hazretleri ortalığı ayağa kaldırır.”

Hemen itiraz ettim:

“Doğru şekilde anlatılırsa hiçbir problem olmaz. Herkesin kazanacağı bir sistemden bahsediyorum Sayın Donato. Bunun için size başlangıçta büyük bedeller ödemeyi ve sonrasında da yıllık çok yüksek gelir getirmeyi...”

Neyse ki yaş ka   olursa olsun para, herkesle konuşulabilecek yeg  ne konuydu.

“Bilmem ki nasıl olur?” dedi ellerini ovuşturarak.

“Bir düşünün majeste, Akdeniz'de herhangi bir yer. Sizin

uygun göreceğiniz, belki de kimsenin gidip yaşamaya bile tenezzül etmediği bir ada...”

Birden uykudan uyanır gibi toplardı kendini.

“Don Mendes, istediğiniz şey kolay bir şey değil. Böyle bir şeyi Doçe olarak ben uygun görsem bile, Senato uygun görmeyebilir. Onlar uygun görse de Venedik yurttaşları karşı çıkabilir. Dediğim gibi, Kutsal Roma Cermen İmparatorluğu, Papalık hatta Osmanlı bile uygun görmeyebilir ve bir anda karşınızda düşman donanmasını görebilirsiniz.”

“Bunların hepsini düşündüm Dük hazretleri. Söylediğiniz risklerin hepsi göze alınabilir. Fakat bu saydıklarınızın hiçbirisi, en azından ebedi şekilde kendi şehirlerinde yerleşmemizi istemiyor. O halde hepsinden uzak olmamız, onların da karşı çıkmayacağı bir durum olur. Pek çok senatörle zaten görüştüm. Çoğu bizi destekliyor. Siz de bu işin arkasında durursanız, yapabileceğiz. Trent Konsülü’nde, yeni ortaya çıkan mezheplerle mücadele kararı alındığında ve Hristiyan olmayanlarla ilişki kurulması yasaklandığında siz bu karara katılmadınız. Tarafsız kalacağımızı duyurdunuz. Biraz da bundan cesaret aldım.”

Dük hemen itiraz etti:

“Öte yandan sınırlı yetkileri de olsa, engizisyon kurulmasını kabul etmek zorunda kaldık... Üzerimizdeki baskılar çok fazla. Seninle açık konuşacağım. Şarlken ve Henry* başta olmak üzere bize çok baskı yapılıyor ve biz direniyoruz. Fakat nereye kadar direnebiliriz, bu belli değil.”

“Ama bize sözler verdiniz öyle değil mi? Özgür olmaya devam edeceğimize dair...”

“Evet. Sözümüz yerinde duruyor. Engizisyon, Papa’nın değil, Venedik’in kontrolünde olmaya devam edecek. Senato da

* Fransa Kralı Henry 2

Papa'nın şehir işlerimize burnunu sokmasını istemiyor. Öte yandan bütün şehirde yapılacak işler var. Yaptırdığımız binalar, ısmarladığımız resimler, sonra savunma harcamaları... Bunların hepsi için de masraf gerekiyor. Fakat yine de talep ettiğiniz şey kimilerini çok kızdıracaktır.”

“Venedik barış ve zenginlik şehri olmaya devam edecek Dük hazretleri.”

Sessiz kaldı. Venedik'in kaynağa ihtiyacı vardı ve ben bunu teklif ediyordum ama karşılığında talep ettiğimiz şey onu düşündürüyordu.

“Aslına bakarsan bu görevi yapmaya hiç istekli değilim. Ne edersen ki diğer adaylar arasındaki rekabet şehre zarar verecek diye, beni buraya oturtular. Yaşlı bir insan olarak ömrümün son senelerini bir köşede, rahat geçirmek, ebedi hayata hazırlanmaktı niyetim ama olmadı.”

“Venedik zenginleşip, sorunları çözüldükçe siz de huzur bulacaksınız Donato hazretleri. Venedik'in hazinesi dolup taşıkça sorunlar küçülecek. Göreceksiniz...”

“Pekâlâ. Konunun Meclis'te konuşulmasını sağlayacağım. Doğrusunu istersen, fazla ümitli olmamanı öneririm. Senato üyeleri enine boyuna düşünür, konuşur ve bir karar verirler.”

“Müteşekkirim Dük hazretleri...”

Dükün konutundan çıkarken ağzım kulaklarımdaydı. Terslenmemiş, hemen reddedilmemiştim. Başımı yukarı kaldırdım ve pırıl pırıl gökyüzünü gördüm.

“Bugün en önemli adımı attım!”

Evet. Rabbim şahitti. Bugün bir toprağımız olsun diye ilk adımı atmıştım. Konu artık Senato'nun gündemine gelecek. Eğer

Senato onay verirse, kendi ÷lkemiz olacak. Venedik'e baēlı olacak ama yine de bizim olacak...

Bug÷ne kadar temas kurabildiēim senat÷rler de çoēunlukla destek verebileceklerini söylediklerine g÷re, umutlanabilirim! Senat÷rler de bizimle aynı Şeyi istiyor: ZenginleŐmek...

Venedik adeta yeniden inŐa ediliyordu ve finansmana çok ihtiyaç olduēu sır deēildi. Ticaretin ve deēerli malların Akdeniz içinden okyanuslara kayması en çok Venedik'i etkilemiŐti.

Şimdi önümüzdeki günleri çok hızlı ve iyi deēerlendirmek gerekiyor.

Isaac daha binanın kapısında arkama takılmış, takip ediyordu.

"Gondol bu tarafta Don Mendes!"

"Boş ver gondolu. Biraz yürümek istiyorum."

Anlamadı ama aldırmadı. Peşimden geldi.

İçim içime sığmıyor, kırk yıldır içimde sakladığım hedefimi gerçekleştirmek için en önemli adımlardan birini attım. Ayaklarım yere basmıyor adeta. Yürüyor muydum, uçuyor muydum, bilemiyorum. Su kanallarının çevresinde mantar gibi bitmiş evlerin aralarından, taş döŐeli yollardan yürüdüm. Yüzyıllar önce Hun İmparatoru Attila, Alpleri aşmış ve buraya ulaşmış, tüm Şehri yağmalayınca Venedikliler evlerini artık daha emniyetli buldular. lag÷ne yapmaya, at ve araba yerine de deniz kabuēuna benzeyen gondollara sahip olmaya başlamışlardı. Belki o dönemde yağmaya karşı bir önlemdi ama bugün eşsiz güzellikte bir Şehir ortaya çıkmıştı. Venedik'i çok sevdiğimi hissediyorum...

Kim bilir, belki de Dük Donato'nun söylediğinin aksine, engizisyon usulen değil, gerçek bir tehlike olarak büyüyor Venedik'te ve biz bunu atladık...

Oldukça heyecanlı başlamıştım çalışmaya ama işler umduğum gibi gitmiyor. Senato üyeleri ki hemen hepsi Venedik'in köklü ailelerinin temsilcileri, adeta sözleşmiş gibi tavır değiştirmişti. Eskiden iş yaptığım bazı senatörler de dahil, bazıları ya zaman ayırıp görüşmeye bile tenezzül etmiyor ya da dinliyor ama olumlu bir şey söylemiyor. Garip ama düşman oldukları Türklerin tüccarlarına bile kapılarını açan ve evimizin yanı başında onlara da yer gösteren Venedikli yöneticiler, onlara sunduğum ve oldukça kârlı planı artık duymak istemiyor gibiler.

Bir Marran, Musevi, Hristiyan hatta Müslüman için en büyük korku engizisyonun eline düşmektir. Bir kere suçlanarak engizisyon önüne çıkarılan, bir daha kolay kolay kurtulamaz, yargılanmaya başlanan birinden bir daha hayır gelmez. Öyle dehşetengiz bir yargılama yapılır ki yöneticiler hatta din adamları bile engizisyonun önüne çıkarılmaktan korkar.

Acaba aylardır konuştuğumuz ve nabız yokladığım konu ciddiye binince, artık Venedik'te bulunmasına da izin verilen engizisyon korkusu mu hissedildi? Aklıma sorular geliyor, cevaplar konusunda tatmin edici bir bilgi yok.

Venedik yöneticilerinde eskiden bulduğumuz sıcaklığı bula-
mamak endişelerimi artırdı ama sadece beni endişelendiriyor olsa
gerek. Diğer Marranların durumun bu kadar farkında olduğunu
zannetmiyorum. Onlar hâlâ işinde gücünde...

İki rahibin evimizi ziyaret için geldiği haberini alınca şaşırdım.
Senato üyeleriyle yaptığım görüşmelerle ilgisi olup olmadığını
düşündüm bir an. Engizisyon, kurulur kurulmaz benim peşime mi
düştü? Yoksa planımdan haberdar mı oldular? Senatörlerden biri
ya da Dük Donato'nun bizzat kendisi bile ihbar etmiş olabilir. Hı-
ristiyanlık için bu planı tehlikeli mi buldular?

Eve ulaşım durumu öğrendiğimde daha çok şaşırdım.

Benim için gelmemişler!

Elimdeki kadehi hızla fırlattım!

“Seni namussuz! Hâlâ buraya elini kolunu sallayarak gelecek cesaretin var, öyle mi?”

Eğilip kurtuldu ama kadeh duvarda patladı. Kırmızı şarap, pembe şerit lekeler bırakarak aşağı doğru süzüldü.

Kırık cam parçalarına basmamaya çalışarak, sahnede dans eden oyuncular gibi yaklaştı masama.

“Dur bakalım! Bir sakın ol... Yapma böyle kuzum...”

Sakinleşemiyor, bağırıp duruyordum.

“Seni canı çıkası hergele! Bana kazıkların en büyüğünü attın, hâlâ bir de sakın olmamı istiyorsun! Seni şerefsiz! Seni...”

Kapı açıldı. Isaac koşarak gelmiş olmalı. Yüzünün alı al moru mor. Üstelik bir de hançerini çekmiş. Bir işaretimi bekliyor, atılıp adamın kalbine saplamak için.

Odaya dalışıyla Alessandro’nun da rengi attı.

“Sen dışarıda bekle Isaac!” dedim öfkemi gizlemeyen bir sesle. “Bu hergelenin derisini yüzmek için sana ihtiyacım yok. Kapının önünde dur ve kıyamet kopsa bile kimsenin içeri girmesine izin verme!”

Isaac hiçbir şey söylemeden çıktı ve kapıyı çekti. Çıkarken de hınç dolu gözlerle Alessandro’ya bakmayı ihmal etmemişti.

Adamakıllı korkan Alessandro bu defa teklifsiz davranıp oturamadı. Ayakta, karşımda öylece duruyor. Fırlatmak için bir şey daha aradım ama masanın üstünde hokka, divit ve kâğıtlardan başka bir şey yok. Hokkayı tuttuğum gibi salladım. Mürekkebi koluma döküldü, kendi fırladı bir yere gitti. Alessandro başını korumaya almıştı ama boşuna. Zaten isabet ettiremediğim gibi üstümü batırdım.

Daha çok öfkelendim.

“Hay lanet!”

Kolumdan aşağı mürekkep akıyor. Bir parça kâğıt alıp kuruldum. Ancak o zaman konuşmaya cesaret bulabildi.

“Jozef, beni iki dakika dinler misin? Lütfen... Sana yalvarıyorum. Beni bir dinle, anlayacaksın suçum olmadığını.”

Dönüp bağırdım:

“Ulan adi herif! Nesini anlayacağım? Suçlusun! Sen de suçlusun ‘doçe’ dediğiniz o bunak da suçlu, senatör dediğiniz o hergele sürüsü de suçlu! Benim halamı, sözlümü ve yeğenimi nasıl hapse atarsınız?”

O da sesini yükseltti:

“İyi de benim suçum ne?”

“Sen... sen bunun için bize söz verdin! Sen de dükünüz de bize söz verdi. Burada dini konularda yargılanmayacağımızı, baskı görmeyeceğimizi söyleyip, karşılığını alarak davet ettiniz! Oysa şimdi... Belki de ortak oldun Allah bilir!”

“Yemin ederim sonradan haberim oldu. Engizisyon kurulmuş ve bir ihbar gelmiş. Hem de öyle kuvvetli bir ihbar ki kimse tutuklamanın önüne geçemez.”

Biraz sakinleşir gibi oldum:

“Ne demeye çalışıyorsun? Kimden gelmiş kuvvetli ihbar?”

“Sakinleş, bir oturalım, anlatacağım her şeyi.”

Ellerini kaldırmış, yavaşla işareti yapıyor. Oturmadım ama bekledim.

“Bak, Dona Gracia, Dona Reyna ve Dona La Chica’nın tutuklanıp bir manastıra kapatılması, Dona Brianda’nın ise ev hapsine alınmasıyla bizim hiç ama hiç ilgimiz yok. Olay ne Dük Donato’nun suçu ne benim ne de diğer senatörlerin.”

“Verdiğiniz sözü çiğnemek sizin suçunuz.” Parmağımı salladım. “Bunun sorumluluğundan kaçamazsın!”

“Gerçekten elde olmayan sebeplerle... Keşke engel olabilseydim bu tutuklamaya...”

“Ama haberiniz vardı, öyle değil mi?”

“Son anda oldu diyelim...”

“Kıvırma! Bana ihbarı kimin yaptığını söyle!”

“Nasıl söylesem gerçekten bilemiyorum.”

Tekrar sesim yükseldi:

“Söyle!”

“Brianda Nasi...”

Doğru mu duydum diye baktım. Gayet ciddi hem de üzgün bir surat.

“Ne?”

“Maalesef, ailenizi ihbar eden kişi, küçük halanız...”

“Yalan söyleme!”

“Yalan değil. Zaten yargılama başlayınca sen de öğreneceksin.”

Ayağımın altındaki zemin çekilir gibi oldu. Sarsıldım. Gözlerim kararıyor. Kendimi koltuğa bıraktım.

Sesi yaklaşıyor. Yanıma koşuyor anlaşılan.

“Jozef, iyi misin? Jozef kendine gel!”

Neyse ki kendimi hızlı topladım.

“Bırak beni, iyiyim...” İşaret ettim. “Geç... Geç karşıma anlat. Tam olarak, nedir bu?”

Masanın diğer tarafına hızlıca dolanıp oturdu. Olabildiği kadar samimi, anlatmaya başladı.

“Jozef, evet size ve diğer Marranlara söz verdik ama bir yere kadar baskıya dayanabilir Venedik de. Engizisyonun kurulmasına verilen izin, kerhen verilmiş bir izin. Aslında kimse istemiyor. Aslında hiçbir fonksiyonu olmadan, öylece bir kenarda kalacaktı ama aileniz öyle büyük bir koz verdi ki artık büyür ve bir canavara dönüşür. Büyük halanız, Yahudiler için ibadet günü olan Yom Kipur’u, gettoda geçirmiş. Sinagogda ve diğer Yahudilerle birlikte... Bunun için kırılan bir ziynet eşyasını tamir ettirmeyi bahane etmiş. Küçük halanız da onu ihbar etmiş ve engizisyon da hemen tutuklama kararı vermiş. Bilirsin ki engizisyon başladı mı durmak bilmez. Sözlünüz ve yeğeniniz için de tutuklama çıkarıp, kaçamam diye küçük halanızı ev hapsine mahkûm ederken, servetinizi kaçırmayın diye mal varlığınıza da tedbir konulmuş. Yani dostum, bizi suçlama... Normalde engizisyona çok yüz vermeyiz ama eldeki ihbar ve şahitlik çok sağlam. Donato bile itiraz edemez buna...”

Ağzımı açtım ama sesim çıkmıyor. Ne sesim çıkıyor ne de söyleyebilecek bir kelimem var.

Çabaladım ama olmuyor. Konuşamıyorum...

Alessandro artık daha kendine güvenli.

“Dostum, olay kısa sürede duyuldu. Eskiden sizinle iş yapan senatörler bile görünmeye çekinir oldu. Doğal olarak kapılar size kapanmıştır. Dük Donato, yumuşak kalpli bir insandır ama böyle bir durumda o da bir şey yapamaz.”

Sadece ailemi değil hayallerimi de kaybettim!

İçinde bulunduğum durumu anlamaya çalışıyorum. Ailemden, benim dışımda kim varsa tutuklandı ve hapsedildi. Bugüne kadar uğrunda epeyce masraf ve emek sarf ettiğim iltizam planım ise suya düştü.

Şimdi ne yapacağım?

“Yalan söylemiyorsun değil mi?”

“Hayır. Kelimesi kelimesine doğru... Aslına bakarsan sevin-melisin bile. En azından sen dışarıdasın...”

Doğru söylüyor ama sevinecek halim yok.

“Kendini hızla topla Jozef. Eğer aileni ve servetini kurtarma derdin varsa, bunu yapabilecek dışarıda tek kişi kaldı, o da sen! Hadi, bırak artık bana sövüp saymayı da çözüme kafa yoralım. Sonuçta sıra sana da gelirse, benim de zararım olur. Ortak olmak isteyeceğim son kişiler engizisyon papazları olur, söyleyeyim.”

Dayanamayıp gülümsedim. En azından bu konuda doğru söylediğine eminim. Engizisyon bir kişiyi yargılamaya başlar hele de suçlu bulursa, onun alacaklarının da kendisinin olduğunu duyurur, sadece eldeki malına değil, alacağına da sahip çıkardı. Bizim aramızdaki ortaklık durumunda da bir anda Alessandro kendini engizisyonla şarap satarken bulabilirdi.

“Hah şöyle!” dedi. “Nihayet biraz gülümsedin. Hadi, bir çözüm düşünelim.”

Akşama kadar yanımda kalan Alessandro, aklında ne varsa sayıp döktü. Bir yandan beni rahatlatmak istiyor bir yandan da içine düştüğümüz durumda kurtulmamız için çözüm olabileceğini düşündüğü önerileri sıralıyordu. Kendimi artık çok yorgun ve kimseyi dinleyemeyecek hissettiğim anda onu gönderdim ve evin yolunu tuttum.

Kapımızda bizim muhafızlarımıza ek olarak iki nöbetçi daha. Belli ki Brianda kendilerinin şahidi bile olsa, kaçması ihtimaline karşı önlem almışlar.

Aldırmadım, girdim içeri.

Evde çalışanlar ve Brianda Hala ile baş başa kaldık. Diğerlerini bilmem ama benim uyuyabilecek halim yok.

Samuel geldi aklıma. Neyse ki bugünlerde yine uzakta, Fransa'da... Bizlere bir şey olsa bile onun kendini kurtarma şansı yüksek şimdilik. Bazen yanımda olmadığına hayıflanırken bazen de uzak olmasına seviniyorum. Şimdi olduğu gibi...

Elbette onun da önümüzdeki günlerde bana kötü bir haber vereceğini bilmiyordum böyle teselli bulmaya çalışırken...

Gracia, Reyna ve La Chica ile kadınlara ait bir manastıra konulmuş, orada tutuluyor. Kısıtlı görüşebiliyor, durumlarının iyi olduğunu görüyor ve şimdilik rahat ediyorum. Bir yandan bulabildiğim her kapıyı çalıp bir yandan en sağlam savunmaları hazırlatırken, diğer yandan da sermaye sahibi diğer Marranları harekete geçirdim. Hemen hepimizin, görüşebildiğimiz her yöneticiye verdiği mesaj aynıydı:

“Venedik’in zengin kalmasını istiyorsanız bu yargılamadan vazgeçin!”

Mesajı anladıklarını umuyordum. Eğer Dona Gracia derdest edilip, engizisyonun karşısına çıkarılabiliyorsa, hiçbir Marran güvende değildir. Öyleyse bizi ne zaman engizisyonun önüne atacağını bilmediğimiz bir şehirde durmamızın anlamı yok!

Sermaye kaçır!

Manastırda onlara iyi davranılıyordu. Başrahibe ve diğer rahibeler biraz mesafeli dursalar da kendi yedikleri lapadan verip, günlük temizlik gibi işlerine ortak ediyor, iyi bir Hristiyan gibi ibadet etmelerine engel olunmuyor.

Öte yandan asıl kendini hapiste hissedip, ıstırap çeken kişinin Brianda olduğunu görüyorum. Venedik’in renkli gece hayatına alışmış olan Brianda için tiyatro oyunu seyredememek, balolara katılamamak, San Marco’daki konserlere gidememek, süslenip

gezememek adeta ölüm gibi. Ziyaretçi kabul etmesine de izin verilmiyor. Çıkmasına izin verilmeyen evde, zaman zaman ağlama nöbetlerine giriyor, zaman zaman sinir krizleri geçiriyor ama kimse teselliye koşmuyor. Çalışanlar bile zorunlu kalmadıkça ona hizmet etmek istemiyor. Hemen hepsi ailesine ihanet etmesine bozulmuş gibiler.

Bazen benimle konuşuyor, içini döküyor, bunu neden yaptığını anlatmaya çalışıyor.

“Jozef, hayatım boyunca bana engel oldu. Bana ait olan her şeyi elimden aldı, anlıyor musun? Eğer böyle yapmasaydı, işleri bu noktaya getirmeseydi... Ben onu hapse attırmak istemedim. Benim olanı almak istedim. Kızımı bile elimden aldı. Düşünebiliyor musun? Kızımı bile!”

Ne diyeceğimi bilemediğim anlar oluyor böyle anlar.

“Birbirinizi bu kadar yaralamanız doğru değil Brianda Hala.”

“Ama o beni çok yaraladı. Çok incitti. Daha çocukluğumuzdan itibaren benim annemmiş gibi davrandı.”

“Gracia Hala, benim de kardeşim var. Onun hayatına karışıyor, işlerine müdahale ediyor hatta yönlendiriyorum ama Samuel’in iyiliği için yapıyorum ne yapıyorsam.”

“Ne yani, ben mi suçluyum?”

Belki de bütün saflığıyla hâlâ suçsuz olduğuna, doğru bir şey yaptığına inanıyor. Bazen ona acıyorum. Eğitim herkese hemen hemen eşit veriliyor ama herkes bunu farklı şekilde alıp değerlendiriyor. Herkes her şeyi öğreniyor ama iş, öğrendiklerini hayatta kullanmaya gelince, herkesten farklı bir sonuç çıkıyor.

“Ailemizi kurtaralım önce. Diğer konuları sonra konuşuruz...”

“Ah, sen de hep onun tarafını tutuyorsun!”

Kızıp gidiyor bunu söyledikten sonra.

Pierre'in ona bir zarar vermesinden korktuğum anlar oldu. Gracia, Pierre için patrondan öte bir şey. Bunu hepimiz biliyoruz. Gracia alıp götürülünce epey kıvranmış, ne yapacağını bilememiş, kafasından bin bir türlü düşünce geçirmiş, sonunda bekleme-ye karar vermişti. Ancak ne bekleme! Kafese kapatılmış kaplan gibi sürekli oraya buraya girip çıkıyor, oturduğu yerde oturamıyor, bazen elinde bir şeyi evirip çeviriyor, bazen bahçede, bazen mut-fakta ya da merdivenlerde karşıma çıkıyor ve yüzünü uzun saçla-rının arkasına saklayıp yine susuyor.

Biraz ortalık yatıştır gibi olmuştu ki Samuel'in haberi geldi:

“Brianda Hala, Fransa'da, Fenicio adında tanınmış bir Marran işadamını, oradaki servetimizden hakkı olanı alabilmek için vekil tutmuş.”

Diogo hayattayken Anvers'teki servetin bir bölümünü Venedik'e kaydırırken, bir bölümünü de Fransa'ya kaydırmıştı. Anvers'teki yargılama süreci başlayınca, bu kaydırma devam etti. Brianda'nın da bunlardan haberi vardı ve sadece Venedik'teki-ni değil, Fransa'daki servetin kendi hakkı gördüğü bölümünü de istiyordu.

Fransa da servetimize konmak için bir yol bulmuş oldu!

Durum tam bir felaket! Artık Fransa da Venedik'teki yargıla-manın sonucunu bekleyebilir, paralel olarak kendi yargılamasını yaptırabilir ve sonunda burada veya orada suçlu bulunmamız du-rumunda, oradaki servete el koyabilir. Oradaki malların buraya taşınmasına da tedbir konulmuştu.

Beklediğimiz gibi de oldu. Fenicio saf değiştirdi ve Brianda'nın haklarını koruması gerekirken, dönüp ona suçlama yöneltti. Belki elde edeceklerini yeterli bulmadı belki korkutuldu. Brianda'nın “giz-li Musevi olduğunu, Musevi âdetlerine devam ettiğini” iddia etti.

Anvers'ten sonra Venedik ve Lyon'da da köşeye sıkıştık. Anvers ve Milano'da hakkımızda devam eden gıyabi yargılamalar da cabası...

Isaac'i yanıma çağırdım.

"Sana bir görev vereceğim. Gizlilik içinde gidip geleceğin bir seyahat..."

"Başüstüne patron ama nereye?"

"Memleketini özledin mi?"

Dük Donato nihayet haber gönderdi: Beni kabul edecek...

İhtişamlı sarayına girerken bu defa ilk seferde olduğu gibi heyecanlı değilim. Hatta başımızda şu yargılama belası olmasa, gitmezdim bile. Bu kadar uzun süre bekletmesi, günlerce randevu vermemesi düpedüz saygısızlık. Üstelik, belli ki en baştan niyeti farklı...

Gurur yapılacak zaman değil!

Hizmetkârları tarafından odasına alındığımda biraz önceki düşüncelerimden utanır gibi oldum. Tahta benzetilen yüksek arkalı sandalyesine oturmuş ve neredeyse çarşafı sarınmıştı. Ayağının altına beze sarılı kızdırılmış bir tuğla konulduğunu, dikkat etmesem göremezdim. Zaten çok yaşlıydı ve bu defa ayağa bile kalkamadı.

“Hoş geldiniz...”

“Hoş bulduk Sayın Donato.”

“Nasılsınız?”

Karşısına geçip oturdum.

“Hâlâ son görüşmemizde olduğu gibi... Sizden büyük beklentiler içindeyim. Bana güzel bir haber vereceğinizi umarak geldim.”

Başını salladı.

“İyi yetiştirilmişsiniz Don Nasi... Böyle bir durumda bile kibarı bırakmıyorsunuz. Merak etmeyin, artık bir ayağı çukurda

bir yaşlı olabilirim ama Venedik'i hâlâ ben yönetiyorum. Olan bitenlerden haberim var.”

Artık kibarlığı bırakmanın zamanı:

“O halde ailemi engizisyonun önüne attığınızı da bana açıklarsınız!”

Şaşırmış gibi baktı.

“Beni mi suçluyorsunuz? İhbar mektubunu kimin yazdığını size söylemediler mi?”

“Söylediler ama... öncelikle, buraya gelirken bize özgürlükler vaat edilmişti. Bu tip yargılamalarla, sahte birtakım itiraf ve mahkemelerle mahvedilmeyeceğimize garanti verilmişti. Kaldı ki iki kardeşin aile içindeki bir çekişmesinin, bizi mahvetmek için kullanılması...”

“Sakin ol evladım...” dedi zorla kaldırdığı eliyle “yavaşla” işarete yaparak. “Kimsenin kimseyi mahvettiği yok. Tanrı seni hâlâ hayatta tutuyorsa, senden ümidini kesmemiş demektir. O ümit kesmiyorken bizim birbirimizden ümit kesmemiz doğru olur mu?”

“Ne demeye çalışıyorsunuz Sayın Dük?”

“Hiç... Ne kadar yaşlandığımı bile unuttum neredeyse ama hâlâ aynı şeyler... Haçlılar ve Müslümanlar savaşmıyorsa, Hıristiyanlar ve Museviler savaşıyor. Onlar biterse Katoliklerle şu yeniler, kendilerine Protestan diyenler... Venedik'in eski günlerini bilmiyorsun tabii.”

“Bilmiyorum.”

“Bu muhteşem şehri biz kurduk. Bin yıl sürdü belki kurmamız ama ortaya böyle bir şehir çıkardık. Eğlenceyi biz bulduk. Eşsiz güzellikte bir şehirde mutlu yaşamayı, zengin ve inançlı olarak tabii ki... Oysa şimdi herkes bir tarafından tutup çekiştiriyor. Eğer Osmanlılarla savaşmıyorsak, Papa ya da Şariken'le uğraşıyoruz. Bu kadar problem, Venedik için bile fazla...”

Bu adam ne söylüyor? Bize önce güvence verip, sonra yarı yolda bırakan ve aslanların önüne atan Venedik için bir de üzüleyim mi?

“Venedik hâlâ çok güzel Sayın Dük... Daha da güzel olabilir. Eğer izin verirseniz...”

“Evet. İnsanlar büyük ve ihtişamlı binalar, kalabalık ordular, dev gemilerle büyük olunuyor sanıyor ama öyle değil. Eğer hazine boşsa, orduların, armadanın* ya da kocaman kiliselerin bile bir anlamı kalmıyor.”

“O halde açık konuşayım Sayın Donato. Biz size bunu getirmek için gelmiştik. Biz de dahil bütün Marranlar, Venedik’i zenginleştirmeye geldi. Oysa siz bizi engizisyonun önüne attınız! Ailemi adi bir suçlu gibi yargılatmaya kalktınız. Duvarların arkasına hapsedtirdiniz.”

“Bir süre böyle olması gerekiyordu... Dona Brianda’nın mektubu ortadayken, hiçbir şey yokmuş gibi davranmamızı beklemiyorsundur...”

Brianda konusunda verecek cevabım yok.

“Sanıyorum bir süre daha bu durum devam edecek... Fakat gereken neyse, gerektiğinde yapılacaktır... Son baktığımda hâlâ Venedik’i Venedikliler yönetiyordu. Papa veya kardinallerinden biri değil!”

İçimde bir umut ışığı yandı.

“Gerçekten mi? Bunu samimi mi söylüyorsunuz Sayın Dük?”

“Artık yalan söyleyip, dolap çevirecek yaşı geçtim Don Nasi.”

Bu da bir teselli... Bize verdikleri sözleri tutamadılarsa da en azından ailemi serbest bıraksınlar!

“Peki diğer konu... Hani sizden talep ettiğimiz...”

“Asıl onu konuşmak için çağırttım sizi...”

Duvarlarını süsleyen vitraylara çevirdi bakışlarını. Güneş sarı,

* Donanma

kırmızı, yeşil, mavi, mor camlardan geçiyor, içerisi rengârenk ışıklarla aydınlanıyor. Mum ve kandillerin isiyile koyu bir renge bürünmüş tavandaki resimler belli belirsiz görülüyor. Usta bir sanatçının elinden çıkmış olmalılar ama Hristiyanlıktan çok öncesini, Roma İmparatorluğu dönemini anımsatıyor.

“Talebinizi Senato’da görüştük.”

“Evet...”

“Maalesef... size tahsis edebileceğimiz bir toprak parçası veya ada yok.”

Üzülsem mi, üzülmesem mi? Sonuçta tüm hayatım boyunca beklediğim cevabı duydum:

Hayır!

“Peki neden?”

“Senato üyeleri, size bir yer vermek istemiyor. Eğer isteniyorsa, üçüncü bir getto oluşturulabilir ancak bir ada ya da adalardan birinin bir bölümü tahsis edilemez.

“Venedik’e yılda iki yüz bin dukadan fazla gelir sağlayacağımız halde mi?”

“Evet. Bunların hepsi konuşuldu. Bizim Osmanlı’ya tazminat olarak ödediğimizin iki katını kazandırabileceğinizi de gelecekte ortaya çıkacak başka sorunları ortadan kaldıracabileceğinizi de... Öneriniz detaylı olarak konuşuldu ve reddedildi.”

“Ne garip! Oysa konuştuğum senatörlerin çoğu iyi şeyler söylemişlerdi. Hatta sizden öncesi Dük Lando bile...”

“Sizi bu düşünceye ne itti bilmiyorum evladım ama neye inanmak isterse insan, ona inanır. Ne Senato üyeleri ne de benim, size iltizam vermek gibi bir niyetimiz oldu.”

Başka zaman olsa bu cevap beni üzüntüden öldürebilir ama başımızdaki onca derdin arasında, nedense tahmin ettiğim kadar üzüyor.

En azından başladığımız yerden daha geride değiliz!

“Öyle olsun Sayın Donato. İki taraf için de çok kazançlı olabilirdi.”

Ellerini iki yana açtı. Fresklerde gördüğüm, dua eden azizler gibi...

“Siz elinizden geleni yaptınız ve Senato sizi reddetti. Takdirlerine saygı duyun ve artık ısrar etmeyin.”

İzin isteyip çıktım.

Bir önceki gelişim geldi aklıma. Uzun zaman geçmiş aradan. O gün mutluluktan, heyecandan ayaklarım adeta yere basmıyordu. Şimdi ise bir an önce gitmek istiyorum. Sadece Dük’ün sarayından değil, bu şehirden, Venedik’ten...

İyi ki aileye bu konudan hiç bahsetmedim. Şimdi yeni bir üzüntüleri daha olacaktı. Hiç değilse haberleri yok.

İşyerine ulaşınca kısa bir mektup yazdım Ferrara Dükü’ne. Sonra mühürleyip, güvendiğim bir adamıma verdim.

“Bunu hayatın pahasına gizlice Ferrara Dükü’ne ulaştır.”

Venedik artık dostumuz değil. Marranlar ve Museviler akın akın Osmanlı'ya kaçıyor ve isteyenlere yardım ediyoruz. Son günlerde yeniden "Osmanlı'ya kaçan Musevilerin kötü muamele gördüğü, işkence edildiğı, öldürüldüğü veya mallarına el konulduğı" yönünde söylentiler yayılarak, göçün önüne geçilmeye çalışılıyor.

Neyse ki Isaac, İstanbul'a kadar kazasız belasız gitti ve döndü.

"Anlat bakalım... Değişmiş mi memleketin? Ne yaptın, kan parası ödeyip kisası kaldırabildin mi?"

Elini salladı.

"Nerde? Adamın yakınları da rahmetli olmuş zaten. Akdeniz korsan yatağı... Nerenin ne zaman basılıp yağmalanacağı belli olmuyor ki... Benim köyümü de yani yerleşmeye çalıştığım köyü de çok seneler evvel basıp yağmalamışlar. Kim varsa kılıçtan geçirilmişler. Şimdi orada yaşayanlardan Arnavut Mustafa'yı hatırlayan bile yok. Bizim hesap ahrete kaldı artık."

Güldü ama acılı bir gülüş. Anlaşılan öldükten sonra başına geleceklerden korkuyor.

"Çok zaman kaybettim... Zamanında gidip helallik almalıydım. Ne istiyorlarsa vermeliydim... Geç kaldım..."

"Kumar seni çok oyaladı!" dedim kusurun kendisinde olduğunu unutmasını diye. "Her defasında kazandığını zar atarak heba ettin."

“Öyle gerekti patron... İstemezdim ki böyle olsun ama oldu işte...”

“Ya İstanbul...”

“İstanbul çok büyümüş. Eskiden bostan olan yerler bile bugün evden geçilmiyor. Kocaman saraylar, köşkler, konaklar yapılmış. Osmanlı, İstanbul Boğazı’nı gemilerle doldurmuş. ‘Levent’ dedikleri deniz askerleri bir yana, karada da ‘yeniçeri’ dedikleri öyle çok askeri var ki, kimse boy ölçüşemez! Her yanda zenginler, büyük pazarlar, çarşılar var. Allah seni inandırсын, bir camiler yapmışlar, Ayasofya’dan bile güzel. Ayasofya demişken, yeni minareler eklemişler. Daha bir camiye benzemiş anlayacağın. Hanlar, hamamlar... İstanbul öyle güzel ki bakmalara doyamıyor insan. Otur seyret. Öyle bir şehir yani...”

“Ya Museviler...”

“Vallahi onlar da gayet rahat. Ben çarşıda pazarda hep gördüm. Kimi yerlerde dükkânları var. Ticaret yapanı da var zanaatkârlık yapanı da. İstanbul o açıdan bıraktığım gibi: Ne Rum’u ne Yahudi’si ne de Müslüman’ı bir sorun yaşamadan bir arada oturuyor.”

“Sinagoglar açık mı? Gözünle gördün mü?”

“Gördüm. Hepsinin kapısı açık, cemaati var.”

Duyduklarım hayal gibiydi. Böyle bir ülke var demek ki...

“Lakin...”

“Lakin ne?”

“Biraz konuşma işine çalışmamız gerekecek. Çocuklar bana güldü. Köylü gibi konuştuğumu söylediler.”

Ben de dayanamayıp güldüm. Büyük şehirlerde dil de zamanla değişim gösterir elbette. İstanbul belki Venedik’ten daha çok sanatçı, şair, ressam, bilim insanı barındırıyordu bu dönemde. Hem de dünyanın dört bir yanından gelenler...

“Söyle bakalım...” dedim gülmem geçince. “Ya eğlenceler...”

Saklamaya çalıştı ama anladım. Onları da yeteri kadar dolaşmış.

“Burada ne varsa, orada da o var işte... İnsan her yerde aynı insan...”

“Yani batakhanelerden çıkmadın!”

Biraz daha utandı.

“Maskeli balolar yok tabii ama...”

Ferrara'ya geçer geçmez Gracia eski dinine döndüğünü ve artık Musevi olarak yaşayacağını söyledi. Bunun duyulmasında da hiçbir çekincesi olmayacağını açıkladı. Eski ismine dönmüş, Hanna denilmesini istiyordu ama ömür boyu taşıdığı ismi, Gracia'yı bir anda unutmak ve yeni ismiyle hitap etmek kolay olmadı. Belki de bu nedenle olsa gerek, yine aynı şekilde hitap ediyordum:

“Venedik'ten ayrılmakla en iyisini yapmışız Gracia Hala. Bizim peşimizden, Venedik Senatosu şehirdeki Marranların kovulmasına ilişkin tebliğ yayımladı. Orası artık bizim yıllar önce güvence alarak yerleştiğimiz yer değil.”

Manastıra kapatıldığı ve sorgulandığı yerin adını duymak bile istemiyordu ama yine de kayıtsız kalamadı.

“Gerçekten mi? Ne kadar doğru bir iş yapmışız beklemeden ayrılmakla...”

“Evet. Hatta yakında bir başka karar alınacağı ve Marranların zorla Venedik'ten çıkarılmasının sağlanacağı söyleniyor. Bana sorsan, gayet ciddiler.”

“Bir kere daha...”

“Bir kere daha... Önce davet ettiler. Sonra zenginliğimiz gözlerine battı ve kapı dışarı ediyorlar.”

“Hazırlıklı olmalıyız Jozef. Onları buraya davet etmeliyiz. Din-daşlarımız Ferrara'ya gelmeli.”

Ferrara, Venedik'ten daha yakındı Roma'ya ama aristokrat Este ailesinden Dük Ercole, her türlü garantiyi veriyordu. Şehrini geliştirmeye kararlıydı. O da çoğunluğu kırmızı tuğladan ve taştan yeni binalar yaptırmış, yollar döşetmişti. Engizisyonun buraya asla gelmeyeceğini söylüyor, bizim gibilerin daha çok gelmesini istiyordu.

“Öyle sanıyorum ki Jozef...” dedi gözlerinin bulutlanmasını engelleyemeyerek. “Burası da bizim için son durak olmayacak. Moşe Hamon'un mektupları beni umutlandırdı. Artık aklımda ciddi ciddi İstanbul var.”

“Uzun süredir benim de... Fakat kafamda bazı düşünceler var Gracia Hala. Acele etmeden, önce diğer ihtimalleri düşünmek istiyorum.”

“Jozef, Moşe'nin bize yardım edeceğinden hiç kuşkusuz yok. Süleyman'ın hekimi olarak saray çevresinde oldukça etkili biri... Eğer Osmanlı'ya gitmek istersek, her türlü yardımı yapacağına söz veriyor işte... Neden tereddüt edelim ki?”

“Ya karşılığında istediği şey...”

Moşe Hamon uzak akrabamızdı. Dindaşımızdı ve İstanbul'da, Süleyman'ın sarayında etkiliydi ama bize yardım etme karşılığında bir talebi vardı.

Gracia sessiz kaldı. Sonra konuyu değiştirmek için sordu:

“Hâlâ detayları anlatmadın Jozef. Bizi nasıl kurtardın?”

Derin bir nefes aldım.

Nereden başlasam, nasıl anlatsam?

“Dük Donato devreye girdi. Kendisiyle bir görüşme yaptık. Orada sizin serbest bırakılacağınıza ilişkin ipuçlarını verdi. Kerhen engizisyonun kurulmasına izin verdiler ama Papa'nın Roma dururken, rakip Venedik'te etkinlik kazanmasını istemiyorlardı. Önemli bir Marran ailenin engizisyon tarafından mahkûm edilmesi ve bel-

ki de yakılarak infaz edilmesi Venedik için çok kötü propaganda olacak. Bizi kurtarmaktan çok, Venedik yönetiminin hâlâ kendi ellerinde olduğunu ispat etmek için bırakılmanızı sağladı.”

Reyna:

“Anlamıyorum. Madem Marranları engizisyona kaşı korumak istediler, şehirden ayrılmanıza nasıl izin verdiler peki?”

Güldüm.

“Onlara, Venedik’ten ayrılacağımızı söylemedim ki?”

“Gerçekten mi?”

“Elbette. Sizin kurtulacağınızı anlayınca, eskiden beri davette bulunan Ferrara Dükü Ercole ile gizlice yazışarak, davetinin hâlâ geçerli olup olmadığını sordum. Geçerli olduğu yanıtını verince hazırlığa başladık. Herkes sizi alıp eve götüreceğimi, orada eskiden olduğu gibi hayatımıza devam edeceğimizi bekliyordu ama...”

Reyna tamamladı:

“Oysa sen, biz daha çıkmadan neyimiz var neyimiz yoksa bu-
raya taşıtmıştın!”

“Aynen öyle!”

Venedik’te, konağımız olan Gritti Sarayı’nda Brianda ve çalışanlarımızdan bazılarını bırakmıştık. Oradaki işlerimizi çok küçültsek de yine devam edecek durumdaydı. Samuel de kimi zaman Fransa kimi zaman Venedik arasında gidip gelecek ve bir şekilde işlere göz kulak olacak. Beş yıla yakın bir Venedik döneminden sonra Ferrara’ya kapağı atmıştık ve Este hanedanından Dük Ercole ferman yayımlamıştı:

“Bütün Musevilerin din ve ticaret özgürlüğü garanti altına alınmıştır. Museviler artık inançlarını saklamadan, serbestçe yaşayabilir, ibadetlerini yapabilir. Her türlü özgürlükleri dukağın garantisini altındadır.”

Kırk yaşına gelen Gracia, Museviliğe dönüş yaptıktan sonra kendini daha çok ibadete verir oldu. Sinagoga gidiyor, sürekli dua ediyor, Hristiyan'mış gibi yaparak geçirdiği kırk yıl için sürekli tövbe ediyordu Hanna Nasi...

Onun kadar açıktan söylemiyordum ve ilan etmiyordum ama ben de dinime döndüm. Artık Don Micas ya da Joan, Joao yok.

Ben Jozef Nasi. Musevi bir anneden doğma Musevi bir adam...

Reyna ve La Chica da bizi takip etti.

Mendes ailesinin Nasi olduğunu duyan, eski inancımıza döndüğümüzden haberi olana cesaret geliyor. Ferrara'da yaşayan Marranlardan birçoğu bizim ardımızdan Museviliğe döndüklerini açıkladılar.

Bizden önce de Ferrara'da yaşayan, para işleriyle uğraşan Museviler vardı ve "Zuecca" denilen, sinagoglar çevresinde oluşmuş mahallelerde oturuyorlardı. Bizim gelişimimizle birlikte ticaret canlanmaya, para işleri büyümeye başladı. Ercole durumdan memnun, kasasını doldurmaya bakıyor. Müteşekkiriğini göstermek için kendi sarayı ve katedralden sonraki en büyük sarayı, Magnini Sarayı'nı bize tahsis etti. Kırmızı tuğla duvarları sağlam, mermer oymalı kapıları güzel bir saray. Tek sorun, bitmez gibi gelen merdivenleri. Neredeyse her yere merdivenlerle geçiliyor, bu da artık beni yoruyor. Mutfağı büyük, salonları süslü ve güzel; içinde rahatça yaşanabilecek ve emniyette olunabilecek bir saray.

Museviler yanında Hristiyanlar da bize dostça davranıyor, Rönesans denilen aydınlanma çalışmalarının etkileri burada fazlaca hissediliyor. Yazdıkları kitapları, yaptıkları tabloları satmak isteyen, duvarlarımızı doldurmak isteyen sanatçılar kapımızı aşındırıyor, ailemizin burada çok eskiden beri yaşıyormuş gibi rahat ve mutlu olduğunu görüyorum.

Bir gün dayanamayıp sordum:

“Kardeşini özlüyor musun Gracia Hala? Onu orada bırakmakla hata mı yaptık sence?”

“Kimden bahsediyorsun? Benim hayatta olan bir kardeşim yok. Hepsi erken yaşlarda öldüler...”

“Yapma Gracia Hala! O senin kanından. Onunla aynı karında yattınız. ‘Yok’ demekle varlığından kurtulamazsın.”

“Jozef, bu konuyu beni üzme için mi açıyorsun? Hayatta bana daha çok kim zarar verebildi ondan başka? Kim daha çok düşmanlık edebildi? Şarlken bile ömrünü bizimle uğraşmaya harcadı ama bak, hiçbir zarar veremedi. Oysa Brianda yüzünden mahvoluyordum neredeyse. Kendim mahvolsam o da önemli değil ama Reyna ya da La Chica’ya, sana bir şey olsaydı, onu ellerimde öldürürdüm!”

“Bu kadar kızma! Onun da kendine göre haklı olduğunu düşündüğü nedenleri vardı. Belki biz de ona yeteri kadar söz hakkı tanımadık. En yaramaz çocuğun bile en azından niye yaramazlık yaptığı merak edilir değil mi? Brianda Hala’yı hep yaramaz olarak yaftaladık ama sebeplerini hiç kurcalamadık. Belki kısmen de olsa haklı olduğu konular vardı.”

“Haklı olmak mı? Hırs, açgözlülük haklı sebepler midir? Bizi hapsettikleri manastırda kaç tane kadın vardı biliyor musun? İnançları uğruna dünyanın bütün süslerini, lüksünü bir yana bırakmış, sade bir hayat süren kaç tane kadın? Neredeyse tamamen yoksul... Üzerlerindeki kumaşları biz asla elbise olarak giymeyiz. Dikişleri öyle uyduruk ve kötü ki hemen anlıyorsun, terziye bile gidemediklerini. Önlerinde sabah akşam lapa... Buna rağmen inançlarında samimiler ve düzgün bir hayat yaşıyorlar. Oysa benim kardeşim olduğunu iddia ettiğin kadın, inancının kıymetini hiçbir zaman bilemedi. Dünyanın en zengin ailelerinden birinde doğup büyüdü, saraylarda, köşklere yaşadı ama karşılığında

ihanet etmeyi seçti. Şimdi istediği kadar gezip tozabilir, har vurup harman savurabilir. Yeter ki bize zarar vermesin.”

Tüm söylediklerinde haklıydı ama ben yine de kardeşine bir şans daha vermesini tercih ederdim. Elbette böyle düşünürken, artık şehir yönetimlerinden gelecek sorunların değil, aile içi sorunların kafamızı meşgul edeceğini sanıyordum ama yanılmışım.

Nihayet her şey durulmuş ve ortam sakinleşmiş, işler yoluna girmiş görünürken aklıma yeniden planlarım geldi. Uğradığım hüsranın büyüklüğünü yeni yeni fark ediyorum. Kırk yıla yakın kurduğum hayal, senatörlerin ikili oynaması, yaşlı bir adamın Senato'yu ikna edememesi belki de etmek için hiç çabalamaması yüzünden kaybolup gitti.

Kurduğum hayal Venedik Senatosu'nun mermer zeminine gömüldü...

Venedik'in deniz üzerinde irili ufaklı kaç adası vardı, sayısı bile belli değil. Bunlardan birini bize verebilir ve orada artık kendimize ait, özgür bir toprakta, rahatsız edilmeden yaşayabilirdik. Oysa bunlar hayal olmaktan öteye geçemedi...

Acaba bir gün olacak mı?

Bir gün, Museviler de korku duymadan, ne zaman başlarına ne geleceği endişesi hissetmeden yaşayabilecek mi? Devamlı açık sinagoglar olacak mı? İnsanlar Talmud ve Tora'yı çekinmeden okuyabilecekler mi?

Bazen düşünüyorum ki bütün suç Hıristiyanlarda değil. Daha Hıristiyanlığın ortaya çıkışından itibaren kendini beğenmiş bir tavırla bu yeni dini rakip gören, ortadan kaldırmak isteyen Museviler de çok oldu. Bu fanatizm daha İsa hayattayken başlayan rekabet ve düşmanlığı getirdi ve sonuçta bin beş yüz yıldır da çö-

zülemeyen sorunlara yol açtı. Papa ne kadar kötüyse, Hıristiyanları goyim olarak görüp, fanatik davrananlar da o kadar kötü... Önemli olan bir arada yaşayabilmek ve ne gariptir ki bunu yalnızca Müslümanlar başarabiliyor. Halen yeryüzünde Museviler ve Hıristiyanların dostça yaşayıp gidebildikleri tek yer Müslümanların ülkesi Osmanlı...

Süleyman'la ilgili onca şey duydum. Bahsedildiği kadar ufkunu geniş bir adam ise muhtemelen onun ülkesi daha uzun yıllar huzur ve zenginlik içinde yaşayacaktır.

Ferrara'dan geri dönüş yok. Bir daha artık yargılansak da yakılmaya götürülsek de apostazi günahını işlemek yok... Hayatımızda bir kere yaptık onu zaten ve yeniden tekrarlanacağına, ölelim daha iyi ama yarın ne olacak?

Ferrara'da kalıcı değiliz ama burası güvenli mi?

Yeryüzünde hiçbir yer güvenli değil... Bunu küçük yaşlarda öğrendik. Başkaları için tehlike karşıdan, arkadan ya da yandan geliyor olabilir. Museviler için tehlike önden, arkadan, yandan, alttan ve üstten gelebilir. Dünyanın yuvarlak olduğu biliniyor. Biz bu dünyanın tam ortasındayız. Her yönden tehdide açık... Acaba ülkemizin sınırları tüm dünya olarak çizilirken, bunu mu işaret ettiler? Sınırlar ne kadar genişse, saldırıya o kadar müsait olsun diye...

Süleyman'ın ülkesini görmek istiyorum artık. Her geçen gün daha fazla merak ediyorum "Muhteşem" Süleyman'ı... Onunla görüşmek, düşüncelerimi açmak ve en azından minnettarlığımı söylemek istiyorum. O, dünyanın geri kalanında yapılamayanı kendi ülkesinde başardı. Müslüman, Hıristiyan ve Museviler yan yana yaşayabiliyor. Hem de barış içinde ve ibadetlerini, inançlarını gizlemeden...

Müslümanların arasında da fanatikler var, biliyorum... Belki Süleyman değil ama başkaları karşı çıkacak bize ve rahatsız olacaklar.

Moşe Hamon geldi aklıma...

Bize yardımlar vaat ediyor, kapıların sonuna kadar açılacağı konusunda bin bir türlü dil döküyor. İnanıyorum ki kendisi inancını özgürce yaşayan bir Musevi olarak, Avrupa'da yaşayan bizlerin durumuna üzülen. Samimi olarak yardım etmek istiyor ama ya karşılığında istediği...

Bize böyle bir teklifi nasıl yapar?

O da kendini düşünüyor tabii ki... Tacirlik bizim damarlarımıza işlemiş. Kanımızda var. Her tür ilişkiyi belki bir çeşit ticaret olarak görüyoruz. Hekimimiz bile bir parça tüccar böyle!

Sen benden şunu al, karşılığında bana şunu ver...

Oysa biz karşılık beklemeden ne çok Marran'a yardım ettik... Ne çok insanı sokağa düşmekten, açlık ve sefalet içinde ölmekten hatta esaretten kurtardık... Belki binlercesinin doğuya, özgür topraklara gitmesine yardım ettik. Moşe'nin de böyle davranması gerekmez mi?

Moşe, Reyna'yı kendi oğluyla evlendirmek istiyor...

Yine de hakkını teslim etmek lazım. Çok önemli bir yerde bulunuyor. Osmanlı sultanları, eskiden beri kendilerini Musevi doktorlara emanet ediyor. Canlarını emanet edecek kadar güveniyorlar. Moşe de aynı durumda ve Muhteşem Süleyman'ın kişisel hekimi...

Krala yakın olmak her yerde önemli ama İstanbul'da, Osmanlı'nın başkentinde daha da önemli çünkü Süleyman, diğer kralları bile kendine denk saymıyor. Bir başka ülkenin kralı, Süleyman'ın en fazla başveziri ile görüşebilir. Hiçbir elçi doğrudan Süleyman'la görüşüp konuşamaz. Oysa Moşe görüşebiliyor,

konuşabiliyor hatta talepte bulunabiliyor. Sefere bile onunla birlikte çıkıyor, onunla dönüyor.

Moşe Hamon ile aramızı iyi tutmamız şart...

Ferrara güzel ama geleceğe her zaman hazırlıklı olmak gerekiyor. İyi ki Türkçe öğrendim. Hiç değilse Osmanlı'nın kültürü bana o kadar da yabancı değil. Mektupları, kitapları okuyabilirim, yaşantıları hakkında her şeyi çok hızlı öğrenebilirim. İstanbul'a adımımı attığım anda en hızlı ben uyum sağlayacağım. Bundan kuşkum yok.

Kırk yıllık hayalim bitti mi peki?

Bu hayal hiç bitmeyecek!

Gerçekleştirmek için çalışmaktan hiç vazgeçmeyeceğim ama yeniden, ne zaman, nerede? İşte onu bilmiyorum. Bildiğim tek şey, ben "Nasi"yim. İçinden çıktığım halka sorumluluklarım var. Onları mutlaka rahat yaşayacakları bir ülkeye kavuşturacağım.

Nasi, prens demektir...

Ferrara'da deniz yoktu ama Po Nehri'nin bir kolu ve su kanalları vardı. Sarayımızdan artık gondolları değil, küçük kayıkları görebiliyoruz. Hava güzel, hafif bir rüzgâr yüzümüze çarpıyor.

"Gracia Hala..." dedim konuya giriş yapmakta zorlanarak. "Sana bahsetmem gereken bir konu daha var. Fakat Reyna ve La Chica'nın yanında konuşmak istemedim."

Son zamanlarda epeyce kilo almış, kendisine yeni elbiseler yaptırmak zorunda kalmıştı. İri göğüsleri heyecanla inip kalkmaya başladı.

"Ne oldu? Yoksa yine kötü haber mi var?"

"İyi mi kötü mü buna sen karar vereceksin."

Elini kalbinin üstüne koydu.

"Rabbim! Yine kötü haber olmasın ne olur..."

Fazla heyecanlandığını hissettim.

"Hayır hayır. O kadar büyütülecek bir şey değil. Su ister misin?"

Pierre yine görüş mesafesinde, uzaktan bizi seyrediyor.

"Pierre, çabuk su getirmelerini söyle!"

Pierre kendisi koştu. Suyu alıp getirdi. Belki de hiç bahsetmemeliydim ama duyduğunda bu defa bana gücenecek sakladım diye.

Suyu bitirip, bardağı Pierre'e verdi.

“Sen uzaklaş!” dedi nazik olmayı elden bırakıp.

“Daha iyisin ya...”

“Bilmiyorum Jozef. Manastıra kapatıldığımız dönemden sonra böyle oldu. Telaş ettiğimde kalbim yerinden çıkacak gibi atıyor.”

“Tamam. Yok öyle telaşlanacak bir konu... Eğer sakın olacaksan anlatacağım. Yoksa çok da önemli değil.”

“İyiym, anlat.”

Baktım biraz daha sakın görünüyor. Gidip yanına oturdum. Yanımdaki kandilin alevi, esen rüzgârla oynuyor. Su kanalında yol alan kayıkların arkalarında küçük kandiller oynuyor.

“Brianda Hala’ya kızgın olduğunu biliyorum ama sakın olmaya çalış. Brianda Hala, Ferrara’ya gelmiş.”

“Aman Tanrım! Niçin? Yoksa...”

“Hayır. Bizim yanımıza gelmek için değil. En azından şimdilik bizimle yaşamak gibi bir niyeti yok. Dul bir kadın olarak kendi servetini yönetmeyi ezelden beri istiyor biliyorsun. Biz Venedik’ten ayrıldıktan sonra bazı şeyleri fark etmiş olmalı. Orada, ona bıraktığımızla şatafatlı hayatını sürdürmesi mümkün değil. Ferrara’ya gelmiş ve bana haber gönderdi.”

“Ne istiyormuş o kalın kafalı?”

“Hakkı olan serveti...”

Sustuk. Brianda’nın hiçbir zaman vazgeçmeyeceği açıktı ama anlamadığı, ona verilecek bir şey yoktu. Dilediği kadar kullanabilir ama götüremez çünkü bunlar bize ait değil.

Bu servet daha büyük amaçlar için biriktiriliyor...

“Dük Ercole ile de temasa geçmiş. Ondan, kendisine ait servetin bizden alınarak, kendisine verilmesi konusunda yardımcı olmasını istemiş.”

“Delirmiş olmalı! Yaşlandıkça olgunlaşacak yerde iyice aklını kaybediyor!”

“Bilmiyorum. Fakat hiç vazgeçmiyor. Üstelik La Chica’yı da istiyor. Dük’ten kızının kendisine teslim edilmesini istemiş.”

“Ne zaman doğru dürüst annelik yaptı ki bu cüreti gösteriyor?”

“Asıl istediği La Chica’nın kendisi mi yoksa kızına kalan servet mi onu da bilemiyorum. Bu nedenle kızların yanında konuşmak istemedim. Hem kendi servetini hem de kızının servetini istiyor belli ki.”

“Ne yapacağız peki Jozef?”

“Elbette istediklerini alamayacak! Bunun için sağlam hukuki dayanaklarımız var. Dük Ercole’nin, Diogo’nun vasiyetinden haberdar olmasını sağladım. Yani buradan bir şey tutturamaz ama varsın, bir süre daha oyalansın bu işlerle. Yine de sana sormak istedim: Kardeşinle görüşmek ister misin? Onu özledin mi, görmeye niyetin var mı?”

Dönüp şaşkın şaşkın bana baktı.

“Tanrı korusun! Hayır! Sana söyledim. Benim kardeşim artık hayatta değil. İlk ikisi daha ben küçükken ölmüşlerdi, sonuncuyu da Venedik’te gömdüm. Artık hayatta olan tek yakınım, sizlersiniz.”

“Böyle düşündüğünü biliyorum ama yine de sormak istedim. Ola ki...”

“Ne?”

“Karşılaşma ihtimaliniz olursa...”

“Ah! Bir de orada burada karşıma mı çıkacak? Hoş, çıksa da bir şey değişmez! Zaten onu tanımıyorum. Artık anla Jozef, benim hayatta bir kardeşim yok! Karşıma çıksa bile tanımamam.” Birden hüznüldü. “Anlaşıldı. Burada da rahat edemeyeceğiz... Jozef, burada kalacağımız sürede rahat oluruz sanıyordum ama belli ki bu defa da engizisyon değil, Brianda rahat vermeyecek.”

Dük Ercole bize verdiği her sözü yerine getirmiş, dürüst bir adamdı. Brianda meselesinde de yine yanımızda yer aldı. Brianda'nın bütün itirazlarına rağmen, bizim ortaya koyduğumuz deliller geçerli olduğu için taleplerini reddetti.

Bu gelişmelerin olduğu günlerde Gracia'nın pek dışarı çıkmadığını, evde kalmayı tercih ettiğini görüyordum. Söylemiyor ama Brianda ile karşılaşmak için böyle yaptığını tahmin ediyorum.

O sabah Reyna yanıma geldi. Artık neredeyse genç bir kız olmuş, on altı yaşına basmıştı. Bir Musevi kız on on dört yaşına ulaşınca erişkin olmuş sayılır. Bat Mitsva'sı yapılır ve artık yaptığı her şeyden anne babası değil, kendisi sorumlu tutulur. Erkekler için Bar Mitsva olmazsa olmaz ama kızlar için yapılmasa da bir şey değişmez. Yine yetişkindir. Venedik'te, fırtınalı günlerin ortasında girmişti Reyna da erişkinliğe. Ona da haksızlık ettiğimizi düşünüyorum bazen. Dünyayı kendi çevremde dönüyor sanıyorum ve kendi hayallerimin peşinde koşarken, yanı başımdaki Reyna'yı neredeyse sürekli ihmal ediyorum. Doğrusu La Chica, annesi gibi ailenin güzel olan tarafı ama Reyna da oldukça alımlı bir genç kız artık. Koyu renk saçlarını, gözlerini annesinden almış, endamı ise Brianda'ya benzemişti.

Onunla daha fazla ilgilenmeliyim.

“Jozef, senden bir ricam olabilir mi?” dedi kibarca.

“Elbette!”

Kolay kolay benden bir şey istemez, belki de annesinin bizi evlendirme kararından ötürü olsa gerek, bana biraz çekingen yaklaşır hep. Oysa en yakınının ben olmam gerekmez mi?

“La Chica ile beni dışarı götürebilir misin?”

“Tabii ama ne için?”

“Kendimize güzel kumaşlar almak istiyoruz ama annem bizimle gelmeyi kabul etmiyor. Israr edince de bizi insan azmanı Pierre ile göndermek istiyor. Pierre’le gitmek istemiyoruz. Bizi sen götür.”

“Elbette ama zaten...”

“Hemen annem gibi başlama! Evet, dünya kadar ve ne istiyorsak var! Bursa’dan gelen ipekli kumaşlarla dolu ev... Ama anla artık, biz de boğulduk. Hem ben hem de La Chica. Biraz daha evde kapalı kalırsak, kendimizi bir su kanalına bırakacağız.”

Güldü.

“Şakası bile kötü!” dedim. “Tamam. Zaten bugün çok işim yok. Beraber çıkalım.”

“Biz hazırlanalım...” dedi ve La Chica’yı almaya gitti.

Kısa sürede hazırlandılar. Anladığım kadarıyla vereceğim cevabı zaten tahmin etmişler.

La Chica’ya baktım. Annesinin küçük bir örneği... Sadece burnu babasını, Diogo’yu andırıyor. O da on bir yaşına girdi galiba. İki yıl sonra yetişkin olacak ve benim niyetim, eğer kendisi ve Gracia da uygun görürse, Samuel ile evlendirmek. Görüntüsü olduğu gibi kafası da umuyorum ki Brianda’ya benzemez. O zaman benim sessiz kardeşim çok zorlanır.

Gracia da geldi ve sitemle başladı:

“Jozef, neden alışveriş yapmaları için yardımcı olmayı kabul ettin? Neye ihtiyaçları var ki? Zaten her şeyden bol bol var.”

“Onlar Musevi anaların kızları Gracia Hala!” dedim şakayla karışık. “Ticaret kanlarında var. Evde oturmalarını beklemiyordun ya...”

“Tamam ama bak, ilk defa ben yanlarında olmadan dışarı çıkacaklar. Onları sana emanet ediyorum. Gözün gibi bak! Eğer başlarına bir şey gelirse, eğer kötü bir şey olursa...”

Ayıplar gibi baktım.

“Hiç bakmaz mıyım? Söylemen gereksiz.”

Çıktık.

Üçümüz ve bir de dışarıda, arabacının yanında oturan Isaac.

Ferrara bir liman şehri değil ama yine de suyun varlığı hissediliyor. Po Nehri’ne doğru akıp giden sular üzerinde kayıklar ve küçük gemiler görüyoruz. Büyük taş binaları ve yüksek duvarlı kiliseleri, resmi binalarıyla göz okşayıcı bir şehir. Bazı sokaklarda alttan yol geçmesine rağmen apartmanlar üst tarafta birbiriyle birleşmiş, yollar tünele dönmüş.

“Buradaki binalar Venedik’ten farklı...” dedi Reyna. “Anvers’tekilere ise hiç benzemiyor.”

“Bazıları çok daha eskiden kalan, Roma döneminden kalan ya da Roma İmparatorluğu’nun etkisiyle yapılmış olan binalar. Bu nedenle farklı görünüyor. Venedik’te de biraz görmüş olman gerekir. Bir zamanlar burası, Venedik hatta tüm Akdeniz kıyıları Roma İmparatorluğu’na aitti.”

“Biliyorum. Bizim başımıza olmayacak işi açıp, tarihe gömüldüler.”

“Neyi kastediyorsun?”

“İsa’yı onlar çarmıha germedi mi? İnsanları tahta üzerine çivileyerek acı çektirerek öldürmek onların işkence yöntemlerinden biriydi ama bak, şimdi herkes o tahtaları sembol olarak aldı ve suç da bizim üzerimize kaldı.”

Gülümsedim. Hiç bu açıdan düşünmemiştim. İşkence aleti gün gelmiş, dinin sembolü haline gelmişti. Oysa biz Museviler, “Davut’un Kalkanı”nı sembol olarak kullanıyorduk. Çoğu kişinin altı kanatlı bir yıldız sandığı sembol...

“Galiba haklısın ama olan oldu artık. Bin beş yüz yıldan sonra insanlara bir şey anlatmak zor.”

Birkaç gün önce Amatus Lusitanus ziyaretimize gelmiş ve davetlilere yeni şiirlerinden de okumuştı. Anlaşılan Reyna da etkilenmiş.

“Lusitanus’un şiirleri çok güzel.”

“Biliyorum.”

“Sen de şiir yazıyor musun?”

“Şiir mi? Bilmem. Hiç denemedim.”

“Sürekli aklın işte olduğu içindir.”

“Reyna, aklım işte değil de şiirlerde olsa bir düşün bakalım ne halde olurduk?”

La Chica bizi dinliyor.

“Tamam. Konuyu hiç açmamış olayım. Zaten annem yeteri kadar tembihliyor bizi. Bir de sen başlama!”

Büyümüş ve artık iradesini ortaya koyar olmuş!

Ne zaman?

“Sana iyi bir eğitim verdiği doğru ama... sadece güzel değil, aynı zamanda kültürlü bir kızsın. Bir gün annen kadar başarılı bir tüccar da olabilirsin.”

“İster miyim, bilmem. Ben, eğer imkân olsaydı hekim olmayı tercih ederdim. Belki de bir terzi... Kumaşlarla uğraşmak hoşuma gidiyor. Beni güzel mi buluyorsun?”

“Anlamadım!”

Yüzü kızardı.

“Biraz önce dedin ya... ‘Sadece güzel değil, aynı zamanda kültürlüsün...’ dedin.”

“Tabii ki. Yani, niye bulmayayım ki?”

Biraz daha kızardı.

“Çok kadın tanıdın mı?”

Artık dışarı bakıyor, göz göze gelmemeye çalışıyor.

Bu soruya ne cevap vereceğimi bilemedim.

“Yani... Fazla sayılmaz.”

“Benden güzeller miydi?”

“Reyna, ben... Yani kastettiğin oysa... Hayır... Sevgililerim, metreslerim olmadı. Bunun için ne zamanım vardı ne de uygun şartlar. Üstelik Francisco ve Diogo dayılarım, olası kazalara karşı neredeyse her gün uyardılar. ‘Sakın serveti bölecek bir mirasçı çıkarma!’ Ben... eğer mümkün olursa tabii...”

Sustum. Devamını söylemedim. Konuyu değiştirmek istedim:

“Şiirleri bilmem ama tiyatro oyunlarını seviyorum. Ancak o kadar çok izleyemedim.”

“Ben de severim tiyatroyu. Fakat kahramanları hep destansı... Canavarları öldüren şövalyeler, Eski Roma ve Yunan inanışından tanrılar, tanrıçalar filan. Kim bilir, böyle ünlü olmaya devam edersen Jozef, belki ileride seninle ilgili de bir oyun yazılır.”

Tuhafıma gitti:

“Bir tüccarla ilgili mi? Hem de Musevi! Sanmam...”

“Belli olmaz. Bizim de büyük şairlerimiz, yazarlarımız var üstelik. Belki onlardan biri yazar. Şehirdeki Museviler bol bol kitap basıyor. Onlar da basabilirler belki.”

Düşündüm. Benim hayatım tiyatro oyunlarına konu olsun ve insanlar belki de izlesinler veya alıp okusunlar. Hatta beni anlatan bir kitap yazılsın...

Benim hayatımı kim merak edip okur?

Onları ipeklilerin en güzellerinin olduğu, bin bir çeşit desen ve rengin bulunduğu dükkânlara götürdüm. Doğrusu oldukça sıkıcı bir iş benim için ama iki genç kız, hazine bulmuş gibi oldu. Neredeyse her şeyden almak istediler ve Gracia'yı kızdırmayı göze alarak, her istediklerinden hemen hazırlanmasını söyledim. Osmanlı'da dokunup gelen ipeği satanlar da yine çoğunlukla bizim gibi Marranlardı. Ancak çok zenginlerin alabileceği fiyatlara satılan ipekli kumaşlar yanında, birbirinden güzel yünlü ve pamuklu kumaşlar da buralarda müşterilere sunuluyor. Onlardan da bazılarını beğenip aldılar.

Isaac, bizden biraz uzakta duruyor, göz teması mesafesini kaybetmiyor ama çok da uzaklaşmıyor. Onun zaman içinde değişimini görebiliyorum. Özellikle Moşe Hamon'a mesajımı götürmek için kendi ülkesine gidip geldikten sonra daha bir durulmuş, sakinleşmişti. Hani neredeyse “olgunlaşmış” diyeceğim. Eskisi kadar dolap çevirmiyor, olur olmaz ortadan kaybolmuyor, hep yanımda bulunmaya gayret ediyor.

La Chica, yeni bir çift ayakkabı da istediğini söyledi.

“Olur ama onu burada bulamayız...” dedim. “Var mısınız biraz yürümeye?”

Can atıyorlardı.

Reyna koluma girdi usulca. La Chica yanıma düştü. Muhafızım, gölgem Isaac de arkamızda bir yerlerde... Hava güzel, yanımda, eşsiz güzellikte bir kadın var. Hem de koluma girmiş... Belki aile içinde olduğumuzdan, ona yeteri kadar dikkat etmiyor olmalıyım. Çoktan olgun bir genç kız olmuş.

Güneş üstümüzde parlarken, yürüyerek yanlarından geçtiğimiz insanlar dönüp bize bakıyor, kibarca selam verenler oluyor. Anlıyorum ki sandığımızdan daha fazla tanınıyoruz.

La Chica'nın ayaklarının ölçüsü verildi ve artık dönüş için hazırдық.

Alınan kumaşlar arabaya yüklenirken, beraberce durup bekledik. Hep aklımdaydı ama artık sormak istiyordum.

"Reyna, benim de sana bir sorum var."

"Sor..."

"Annenin niyetini biliyorsun. Bizi evlendirmek istiyor. Hem de çok uzun zamandır. Sen daha küçücük bir çocukken açmıştı bu konuyu bana."

Konudan haberi vardı elbette. Başını salladı.

"Biliyorum."

"Onun düşüncelerine saygı duyuyorum ama senin ne düşündüğünü de bilmeye ihtiyacım var. Sen ne düşünüyorsun? Benimle evlenmek istiyor musun? Bana çekinmeden gerçek hislerini söyleyebilirsin. Söz! Aramızda kalacak."

Birkaç saniye sessiz kaldı.

"Neden isteyeyim ki?"

İyice kızardı. Ancak koluma girdiğini ve biraz daha sokulduğunu fark ettim, çevredekilere aldırmadan.

Kaçadım yürüdük bilmiyorum ama birden arkama dönüp baktım.

"Olamaz!"

"Ne oldu Jozef?"

"La Chica! La Chica yok!"

O da panikle dönüp baktı. Hemen Isaac'e döndüm; arabadaki yüklerle ilgileniyor.

"Isaac, La Chica nerde?"

O da ilk La Chica'nın yokluğunu yeni fark ediyor.

"Şimdi sizin yanınızdaydı? Hayret!"

Başımdan aşağı kaynar sular dökülmüş gibi oldu. La Chica ortada yok. Üstelik bir anda kayboldu!

“Nerede bu kız?”

Seslendim:

“La Chica! La Chica neredesin?”

Reyna da utanmayı bırakıp panik halde seslendi diğer yöne:

“La Chica! La Chica!”

Çevreden dönüp bize bakanlar var ama kimin umurunda?

“Isaac, sen şu yöne git. Biz de bu yöne. Hemen!”

Yanımda Reyna olmasa koşarak arayacağım ama o bana ayak uydurmakta zorlanıyor. Bir yandan o daha hızlansın diye sabırsızlanıyor, bir yandan La Chica’ya bir şey olduysa diye korkudan yüreğim ağzıma geliyor.

Epeyce koşturduk sağa sola bakarak. Daha doğrusu ben koşturdum, Reyna yetişmeye çalıştı. Sonunda gördüm. Kirli camların ardında, küçük bir atölyenin içinde... Ellerini arkadan kavuşturmuş ve iş yapan zanaatkârı seyrediyor.

“Orda!” deyip artık Reyna’yı filan düşünmeden koştum.

Dükkâna paldır küldür dalınca, usta elindeki işi bıraktı. Endişe dolu gözlerle bana baktı. Sesimin yükselmesine engel olamadım.

“La Chica! Ne yapıyorsun burada? Hepimizin yüreğini ağzına getirdin!”

O da yaptığını yeni fark etmiş gibi korktu. Gözleri büyüdü. Ağlamaklı oldu.

“Ben, resimlere bakıyordum.”

Kızmak, bağırıp çağırmak istiyordum ama tuttum kendimi. Nefesimi düzeltmeye çalışırken arkamdan Reyna da daldı içeri. Hemen ardından da Isaac... Benim yapmak istediğimi Reyna yaptı:

“La Chica, korkudan öldürdün bizi! Kayboldun sandık! Nereye gittin, burada ne arıyorsun?”

Usta ayağa kalkmış, sakinleşmemizi bekler gibi sessizce duruyor.

La Chica:

“İçeriye şöyle bir bakmak istedim. Hemen gelecektim.”

Reyna hâlâ sinirli:

“Bir daha sakın böyle bir şey yapma! Haber vermeden, tek başına yanımızdan ayrılmama! Anlıyor musun? Sakın!”

Parmağını tehdit eder gibi sallıyordu. Anlıyorum ki o benden daha çok endişelenmiş.

Ustanın sesini duyduk:

“Buyuramaz mıydınız? Ben Pastorino de Pastorini. Vitray ve kabartma sanatçısıyım. Resim de yaparım. Lütfen oturun ve nefes alın.”

Adam hali tavrından görgülü birine benziyor. Yine de ona da kızmak istiyorum ama ne için?

“Sağ olun. Biz gidelim. Hadi La Chica.”

“Küçükhanım sizin kızınız mı?”

Durduk.

“Hayır. Yeğenim ama kızım kadar değerlidir.”

“Çok güzel bir kız. İleride dünya güzeli biri olacağını şimdiden görebiliyorum.” La Chica’ya döndü. “Küçükhanım, bugün belki değil ama ileride mutlaka resminizi yaptırmak için bana gelin. Ya da kabartmanızı... Bir gün mutlaka bu güzelliğin bir kopyasını çıkarmak isterim...”

La Chica gülümsedi. Övülmek hoşuna gitmişti.

Reyna uzanıp elinden çekti.

“Hadi La Chica...”

Onu çeğiştirip dükkândan çıkardı. Ben, durumu anlatacak bir iki kelime söylemek istiyorum ama ne diyeceğimi bilemez haldeyim.

“Kusura bakmayın...” diyebildim. “Adınızı duymuştum. Yaptığınız işler kulağımıza geliyordu ama böyle bir yerde karşılaşacağımız hiç aklımıza gelmezdi.”

“Ailenizin resim ve heykel sevmemesi çok yazık Don Nasi... Sizin gibi yüksek masrafı karşılayabilecek müşterilerim olsun isterdim. Yine de eviniz için bir şeyler yaptırmak isterseniz, beklerim.”

“Beni tanıyorsunuz...”

“Elbette... Sizi tanımayan mı var?”

Adamın yüzünü ezberlemek ister gibi baktım. Seyrek sakallar ve bıyıklar, etli yanaklar ama oldukça düzgün bir cilt...

Dönüp çıktım.

Önümde Reyna ve La Chica yürüyor, kesintisiz paylama sürüyor. Reyna’nın çok korktuğu ve La Chica için endişelendiğini anlamamak mümkün değil. Gracia beni uyarmıştı ama aklıma gelecek son ihtimal, La Chica’nın kaybolması olur. Onun, başka bir ihtimali düşünerek uyardığını sanmıştım: Brianda...

Güzel bir gün geçirmiş ama kâbus gibi bitirmiştik. La Chica’yı kısa bir süre de olsa kaybetmek beni ve Reyna’yı korkutmuş, aklımızı başımızdan almış, görevini ihmal eden Isaac’in ise mahcup olmasına neden olmuştu. La Chica belli belirsiz bir suçluluk duygusuyla susuyordu.

“Bence...” dedim arabada giderken. “Bu küçük kaybolma olayından, teyzene hiç bahsetmeyelim.”

La Chica gibi Reyna da aynı fikirdeydi. İkisi birden başlarını salladılar.

Eve ulaştığımda ise beni bir mesaj bekliyordu: Dük Ercole’nin daveti...

Venedik'ten ayrıldıktan sonra talimat vermiş ve Alessandro di Ortensa ile ortaklığımızı sona erdirme işini de avukatlarımıza havale etmiştim. Ortensa Ferrara'da kapımı çalınca, şaşırmadım desem yalan olur.

Her zamanki gibi rahat değil, kızgındı.

“Senin yüzünden battım!” dedi. “Senin yüzünden iflasın eşîğindeyim. Şu yaştan sonra ne yapmamı bekliyorsun? Acaba genç bir denizci olup, korsanlık mı yapayım? Yoksa gözünü intikam hırsı bürüyenler gibi seni öldüreyim mi?”

Gülümsedim.

“Sen öyle şeyler yapamazsın. Senin içinde yok.”

“Gemiler dolusu şarabı Büyük Kanal'a boşalttığımı görseydin, böyle düşünmezdin!”

“Kanala mı döktün? Delisin sen!”

“Delirdim!” dedi parmağıyla kendi kafasına vurarak. “Sayende bütün balıklar, suyılanları ve bilumum kurbağalar sarhoş olmanın ne demek olduğunu öğrendi. Büyük Kanal'da yüzenler bile çakırkeyif oldular.”

Artık kendimi tutamayıp güldüm. Bu onu daha da kızdırdı:

“Kes gülmeyi! Zararımı tazmin etmeni istiyorum.”

Ciddileşme zamanı!

“Hangi zarardan bahsediyorsun? Seninle bir ortaklığımız vardı ve bunu yasal gerekçelerini ortaya koyarak sonlandırdık.”

“Hayır. Böyle diyerek işin içinden sıyrılamazsın. Bu kadar kolay değil! Sana güvendim ve binlerce altın harcama yaptım. Oysa sen bir anda beni yüzüstü bıraktın.”

Geriye yaslandım.

“Alessandro, seni severim. Her zaman olmaşa da yardımların da oldu ama farkındaysan sana dünyanın altınını kazandırdım zaten. Artık bensiz devam etmen gerekiyor. Anvers’ten sonra Venedik’i de terk etmemiz gerekti. Orada bulunamazsak, bu işi yapamayız. Üstelik sözlerini tutma konusunda sen bana borçlu çıkarsın. Anvers’e kadar gelip bana verdiğin sözler, Venedik’in kanallarında boğuldu.”

Haklı olduğumu biliyordu ama zararını bir şekilde benden çıkarma derindeydi.

“Bu işin içinden bu kadar kolay sıyrılamayacaksın!”

Kalkıp gitmeye hazırlanıyordu. Parmağını salladı.

“Yanına bırakmayacağım bunu.”

“Bana söyler misin?” dedim sakinliğimi koruyarak. “Bir yandan ülken bütün Marranların kapı dışarı edilmesi için kararlar alırken, bir yandan benimle ortaklık sürdürmeyi gerçekten bekliyor muydun?”

Bu soruyu beklemiyor olmalı. Küfretmek istediğini görebiliyorum ama tuttu kendini.

“Bunun bizimle ne ilgisi var?”

“Senato’da bu karar alınırken, kabul mü dedin, ret mi?”

Geldiği gibi hışımla gitti.

Nereye gitsek dikkat çekiyoruz. Sanki alnımızda bir damga var ve yüz insanın arasında kalsak hemen fark edileceğiz. Ferrara çok

güzel bir şehirdi ve huzurluydu ama burada da dikkat çekmeyi başarmıştık. Onca iyi niyetine rağmen Dük Ercole de gelen baskı ve taleplerden usanmış olmalı.

“Sizi davet ettim çünkü hakkınızda çok fazla şikâyet var Don Nasi...” dedi kibarca.

“Tahmin edebiliyorum. Yine Brianda Hala mı yoksa Marranlar geldiği için şehrin kalabalıklaştığını, hayatın daha pahalı olduğunu söyleyen birileri mi?”

“Bunları zaten biliyorsunuz. Fakat iki yeni şikâyet var.”

Pencereye doğru gitti. Karşıda, kırmızı tuğladan bir kule yükseliyordu. Bittiğinde Ferrara’nın en yüksek yapılarından biri olacağı belli.

“Ferrara’yı çok uzun süredir benim ailem yönetiyor Don Nasi. Este hanedanı olarak bu şehri geliştirmeyi ve Venedik, Floransa gibi şehirlerle yarıştırmayı her zaman görev bildik. Sizler bu şehre değer kattınız. Sizden sonra şehrimize gelen sanatçı sayısı bile arttı. Her sokakta bir ressam, her meydanda bir heykeltıraş var. Kitap basımı neredeyse ikiye katlandı. Üstelik, asillerimiz de sizden memnun. Her çeşit insan için cazip bir yer haline geldik.”

“O halde sorun nedir?”

“Gelin ve benimle birlikte Ferrara’ya bakın. Burası bir şehir değil aynı zamanda bir devlet.”

Kalktım ve yanında durdum.

“Aristokratlar durumdan memnun ama yoksullar söyleniyor. Ferrara’nın bir Marran şehri haline geldiğini söylüyor, eleştiriyorlar. Bir yandan Milano, bir yandan Roma, diğer yandan Venedik’i karşımıza aldık. İçerde papazlar dışarda dükler...”

“Anlıyorum. Yükünüz ağır ama bizi davet ederken bunların olacağını biliyordunuz.”

“Biliyordum. Fakat biraz rahatlamaya ihtiyacımız var.”

“Aklınızda ne var Dük hazretleri? Biraz daha açık olabilir misiniz?”

“Halanızın eski dinine döndüğünü açıklaması iyi olmadı. Bu, neredeyse tüm Marranları buraya çekiyor. Artık buna bir sınırlama getirmeyi düşünüyorum.”

“Yani kapıları kapatacaksınız...”

Şaşırmıştım. Beklediğim bir gelişme değil.

“Hayır ama artık sonuna kadar açık bırakamayacağım. Yani her geleni alamayacağız. Öyle görünüyor.”

Kafama bir anda dank etti.

“Sadece zengin ve servet sahibi olanları alacaksınız...”

“Belki bir dönem için... evet.”

Ferrara bizim Avrupa’daki son kapımızdı. Şimdi o da Marranlara kapatılmak isteniyor. Ercole söylemese de üzerindeki baskının çok daha fazla olduğunu tahmin ediyordum. Bize verdiği her sözü tutmuş, hemen her meselede bizim yanımızda olmuştu ama onun da sınırları var demek ki. Bozulduğumu saklamaya çalıştım.

“Hakkımda şikâyetler olduğunu söylemiştiniz...”

“Ha, evet. Eski ortağınız olduğunu iddia eden Venedikli bir kişi, Di Ortensa ve kölelerini kaçırdığınızı iddia eden Lizbonlu biri daha... Adı Anselmo idi sanırım. Zararlarının sizden tazmin edilmesini istiyorlar.”

“Hayret! Ciddi ciddi mi?”

Başını salladı.

Aileyi toplayıp karşıma oturttum. Reyna, La Chica ve Gracia merakla ne anlatacağımı bekliyor. Pierre ve Isaac'ın bile olmadığı toplantı, gizliliği olan bir toplantı demektir. Artık biliyorlar.

“Moşe Hamon ile epeyce yazıştık. Isaac'i gönderdim ve şahsen de kontrol etti. İstanbul konusunda artık kafamızda hiçbir tereddüt kalmadı. Musevilerin rahatça ve gizlenmeden yaşadığı bir şehir... Samuel Usque'ün dediği gibi. ‘Osmanlı’da hürriyetin kapıları açık, kayıtsız şartsız, Musevi dininin serbestliği için meydan bulacaksın. Bu kapılar asla kapanmaz. Orada imanını yenileştirebilirsin, şartlarını değiştirebilirsin, yabancı örf ve âdetlerden kendini kurtarabilirsin. Yalan yanlış din telkinlerini terk edebilirsin, eski öz gerçeğini tekrar edinebilirsin, vaktiyle bulunduğun yabancı milletler içinde kazanmaya mecbur olduğun, Allah'ın rızasına aykırı olan âdetleri arkanda bırakabilirsin, bu imparatorluğun efendisinden yüksek lütuf görürsün.’ Aynen böyle...”

Reyna:

“Jozef, bize ne söylemek istiyorsun?”

“Ferrara'ya ebediyen kalmak üzere gelmedik ama uzun süre kalamayacağımız da anlaşıldı. Bir yandan yeni gelenlere ilişkin yerli halkın şikâyetleri bir yandan diğer şehir devletlerin baskıları, diğer yandan buraya sızmak isteyen engizisyonun faaliyetleri...

Bütün bunlara ek olarak, Reyna ve La Chica'ya dönük güvenlik kaygılarımız... Biliyorum kızlar, siz fark etmiyorsunuz ama bir şekilde sizinle evlenmeyi ve servetlerinizi ele geçirmeyi isteyen öyle çok kişi var ki... Bütün bunların üstüne, bir de etrafımızda dört dönen casuslar... Sizi bilmem ama ben tehlikenin yönünü bilememekten artık sıkıldım. Artık, bir daha taşınmak zorunda kalmayacağımız yere gidelim istiyorum.”

Venedik'teki hayal kırıklığımı da anlatmak istiyordum ama sustum.

“Museviliğe döndüğümü açıklamam mı sorun oldu Jozef?”

“Bu da bir sebep Gracia Hala... Her Hıristiyan kötü değil elbette ama fanatikler öfke kusuyor. Aldığın karar Avrupa'nın her yerinden duyuldu ve Marranlar arasında heyecana yol açtı. Onlara cesaret verdin ama bu sana olan öfkeyi de artırdı. Belki saldırları buraya kadar, sana kadar ulaşacak. Ferrara'da bugün rahat olsak bile sıkıntılı bir dönemin yaklaştığını görüyorum. Osmanlı bize kucağını açıyor. Daha önce gidenlere de açtı. Üstelik en yüksek düzeyde, Saray'ın içinde bile destek olanlar var. Ferrara'da huzurumuz şimdilik yerinde ama Dük Ercole, daha fazla yoksul Marran alamayacaklarını bildirdi. Sonuç olarak, İstanbul için artık kararımızı verelim diyorum. Fakat bu karar hepimizin ortak kararı olmalı. Sizin de fikrinizi almak istiyorum.”

Reyna:

“Eşim olacaksın Jozef. Sen nerede olursan, benim de yerim orası.”

Minnetle baktım gözlerine. Her geçen gün biraz daha fazla seviyorum.

La Chica:

“Benim ailem sizsiniz. Siz nerede olursanız, ben de orada olurum.”

Üçümüz birden Gracia'ya döndük. Ailemizin büyüğüne.

“Kendi incir ve asma ağacımın altında, huzurla oturmak istiyorum...” dedi. “Zaten burada kalırsam, yine kapıma dayanacak birileri...”

Onun korkusu fanatiklerden çok Brianda...

Rahatlamıştım.

“O halde, karar verildi. Hazırlığa başlayabiliriz.”

Reyna:

“Ne zaman peki?”

“Yarın sabahtan itibaren...”

Brianda yeniden ziyaretime geldiğinde, artık bu Ferrara ziyareti hakkında her türlü bilgiye sahiptim. Buraya, Ferrara Dükü'nden yardım beklemekten çok, Venedik Dükü'nün isteğiyle gelmiş, daha doğrusu gönderilmişti. Eldeki belgeler, Brianda'nın servete konmasını ve dolayısıyla servetin Venedik'te kalmasını engelliyordu. Geriye tek bir yol kalmıştı: Gracia'nın gönüllü olarak Brianda'ya servetin yarısını vermesi. İşte bu nedenle iki kardeş belki yeniden bir araya gelip buluşurlar ve serveti bölüşürler diye umulmuş olmalı.

Bunun mümkün olmadığını anlamamakta ısrarlılar...

Onların casusları bizim çevremizde, etrafımızda dört dönüyor, hakkımızda sürekli bilgi topluyor ama bizim de orada iyi kaynaklarımız var ve birçok adımlarını önceden görebiliyoruz. Hâlâ umutluydular ama elleri kuru yere gelecekti.

“Söyle ona!” dedi parmağını sallayarak. “Bana ait olanı almadan hiçbir yere gitmiyorum. Benimle görüşmek istemeyebilir ama bana ait olanları vermek zorunda. Anlıyor musun beni?”

“Lütfen sesini yükseltme Brianda Hala. Seni çok iyi anlıyorum. Fakat sana ait olanları aldın zaten. Diogo Dayı'nın vasiyeti çok açık.”

“Hâlâ onun tarafını tutuyorsun. Tabii! Damadısın ya...”

Yüzüm kızardı. Bu kadın karşısındakinin duygularını hiç önemsemiyor. Artık emin oldum. Bencillik dedikleri tam olarak bu!

“Benim de elimden bir şey gelmez. Hukuk kuralları herkes için açıktır. Öyle değil mi?”

“Biliyor musun, beni evine almadı.”

Bilmiyordum.

“Ziyaretine mi gittin?”

“Hayır. Kim ziyaret etmek ister onu? Görüşmeye, hesap görmeye gittim. Bir kere daha uyarmaya. Bana kapıyı bile açtırmadı. Kızımı da göstermedi. Fakat bunun hesabını soracağım ondan!”

“Haberim yoktu...” dedim biraz mahcubiyet duyarak. “Eğer ısrarlıysanız, bir de ben sorayım kendisine...”

Ellerini kaldırdı.

“Hayır. Artık istemiyorum. Madem benimle karşı karşıya gelmeye korkuyor, kendi bilir. Kaçsın bakalım!”

Hafifçe öne eğilip, olabilecek en yumuşak sesle sordum:

“Brianda Hala, ona ne kadar acı verdiğinin farkında değilsin, öyle değil mi? Onu engizisyonun önüne bıraktığının... Hiç kimse-nin yapamadığını yaptığının... Sadece kendisi olsa iyi ama kızlara bir şey olacak diye öldü öldü dirildi... O olaydan sonra sağlığı bozuldu. Şimdi yanından kedi geçse korkuyor.”

Neyse ki farkında... Biraz utanır gibi oldu.

“Hayır. Yani benim de pişman olduğum şeyler var ama... buna zorlandım. Beni çok zorladı. Benim kendisinden daha güzel olmamı hazmedemedi. Oysa istese onun da güzelleşmesi için yardımcı olurdu. Hiç olmazsa giyinmeyi öğrenirdi. Hâlâ o demode, geniş yakalı şeyleri giyip gezinmezdi.”

Anladım ki Gracia onu görmemiş olsa da Brianda uzaktan da olsa ablasını görmüş. Belki de takip etmiş... Gracia bunun için mi evden çıkmıyordu acaba? Bunun için mi kızların da dışarı çıkma-sını istemiyordu?

“Peki benden ne istiyorsun Brianda Hala? Benim yapabileceklerim sınırlı. Sizi görüştürmeye çalışmak dışında ne yapabilirim?”

“Biraz da bana destek olabilirsin.”

“Samuel’i senin yanına göndermiştim... Hukuki konularda ya da neye ihtiyacın varsa, destek vermesi için...”

“Evet. Neyse ki o yardımcı oluyor ama yetmez.”

“Başka bir şey gelmez elimden.”

“Pekâlâ. Öyle olsun ama söyle ona! Ona mutlaka söyle! Hiçbir yere gitmiyorum. Hakkımı alıncaya kadar burada, Ferrara’da kalacağım. Beni kapıdan çevirmek kolay... Bundan sonra o benim ayağıma gelecek!”

Şükür ki bizim Ferrara’da kalmayacağımızdan haberi yok...

Brianda yaptığı girişimlerden sonuç alamayınca Venedik’e döndü. Biz de bu fırsattan faydalanıp, hazırlıklara yoğunlaştık. Moşe Hamon’la aramızda haberciler gelip gitmiş, yanımızda götürebileceğimiz servetimiz yanında, taşınmaz olanlar da yasal olarak korunacak şekilde hazırlanmıştı. Şarlken’le para ilişkimiz nihayet bitmişti. Ona Francisco döneminden beri verdiğimiz borçların bir kısmını geri alabilmiş bir kısmını alamamıştık ama Fransa, Venedik, Anvers gibi yerlerle para ilişkilerimiz devam ediyordu.

Biz Ferrara’dan ayrılmadan önce, Venedik’teki davaların Brianda lehine geliştiği haberi geldi ve planlar bir kere daha değişti mecburen.

“Ben sizinle gelemiyorum Gracia Hala...”

Büyük gün geldi. Artık yola çıkıyorlar. Her zaman olduğu gibi yine tedbirliyiz ve tamamen değil, ziyaret amaçlı şehirden ayrılacağına duyurduk ailemizin. Onu da kısıtlı ve zorunlu olduğumuz bir çevreye...

Gemiyle Ragusa'ya* geçecekler. Oradan da Selanik ve İstanbul'a devam edecekler.

Yoldaki en tehlikeli bölüm, Ferrara ile Ragusa arasında. Geçmişin şaşaasından uzak olsa da Venedik donanması halen Akdeniz'deki en güçlü iki donanmadan biri ve eğer içinde Menşes ailesinin bulunduğu bir gemi varsa, onu hemen batırıp, hepsini esir almaktan çekinmeyeceklerini biliyorum. Bu nedenle geminin ambarlarını taze yiyeceklerle doldurup, her türlü konforu hazır ederken, bulabildiğim en iyi gemilerden birini de muhafızlarla doldurdum. Görüntüde yine ticaret gemisi sanılacak, arkadaki geminin de yükü koruduğunu düşünecekler. Moşe Hamon, koruma amaçlı bir Osmanlı gemisi göndertebileceğini söylese de bu daha çok dikkat çekeceğinden, istemedim.

Ragusa'ya ulaştıktan sonra Osmanlı zaten koruma sağlayacak, denizde, karada İstanbul'a kadar ailemizin yanından ayrılmayacaklar.

* Dubrovnik

Reyna, artık daha rahat. Yola çıkmadan önce benimle yalnız kalabileceği bir zamanı kolladı.

“Jozef...”

“Dinliyorum Reyna...”

“Uzun bir yolculuğa çıkıyoruz. Sen burada kalıyorsun diye aklım da burada kalacak.”

“Venedik’teki meseleyi çözer çözmez hemen yanınıza geleceğim. Merak etme. Hem kendine hem de annene ve La Chica’ya göz kulak ol.”

“Seni özleyeceğim. Ne zaman evleniriz artık bilmiyorum ama sen zaten benim hayat arkadaşısın Jozef. Hani İstanbul’a gitme fikrini açtığında, benimle evlenmek isteyenlerin olduğunu söyledin ya... Sandığın gibi değil. Aslında hepsini fark ediyorum. Fakat endişelenme, benim için senden başkası olmayacak. Ne burada ne İstanbul’da ne de başka bir yerde...”

Yaklaşıp, alnına bir öpücük kondurdum.

“Benim için de senden başkası olmayacak.”

Acaba, Moşe Hamon’un talebinden haberdar oldu, beni rahatlatmaya mı çalışıyor?

Her şey tamam olunca, hizmetkârlardan aileyle gitmek isteyenleri de yanımıza alarak evden çıktık.

Onları nehirden limana götürecek bir küçük kayığa bindirmek yerine, arabayla götürmeyi tercih ettim.

Gemiye bindiklerini ve yerleştiklerini gördükten sonra içim rahat etti.

“Keşke sen de bizimle gelseydin Jozef!” dedi Gracia. “Seni ve Samuel’i geride bırakıyorum diye içim hiç rahat değil.”

“Güçlü ol Gracia Hala. Unutma ki kızlar bu defa sana emanet. Samuel’le birlikte işleri yoluna koyar koymaz yanınıza geleceğim.

Ne yolculukta ne de İstanbul'da hiçbir sıkıntınız olmayacak. Moşe, her türlü hazırlığın yapıldığını bildirdi. Adamlarım orada, konforunuz için çalışıyorlar.”

Sanki Ferrara'dan değil, Lizbon'dan, Anvers'ten, Venedik'ten ayrılıyor gibiler. Kızlar gözyaşlarını artık saklamıyor.

“Gidin ve artık gözyaşlarınızı, sıkıntıları burada bırakın!” dedim biraz sert olmaya çalışarak. “Bir daha sıkıntı çekmeyeceğimiz yere gidiyorsunuz. Mutlu olmanız gerekir. Gözyaşı dökmeniz değil!”

Reyna:

“Aklımız burada, sende kalacak...”

“En kısa sürede İstanbul'da buluşacağız. Bunun için size söz veriyorum...”

Onlar, demir alıp gözden kaybolana kadar baktım arkalarından.

Venedik, benim en büyük umudumdu. Orada, Ferrara'da kaldığımızdan daha uzun kalmış, artık kalıcı olacağımızı düşünmüştük. Bu kadar derin kırılmamda, benim hayatım boyunca hayatıni kurduğum planı, Venedik'te gerçekleştirebileceğime dair güçlü umudumum payı vardı ama olmadı. Belki de bu nedenle Ferrara'da yaşadığım yıllar boyunca da aklım hep Venedik'te oldu. Venedik'te yaşıyor gibi hissedip Venedik'te iş yapıyor gibi davranıyor, Venedik'ten ayrılacak gibi hazırlık yapıyorum. Ayrılacağım şehir Ferrara değil, Venedik.

Aileyi gönderdikten bir süre sonra nihayet yapılacak bütün işler bitti. Bu defa kendim için bir gemi hazırlattım. Samuel'i yine geride bırakıyorum ama Ferrara'da güvende. Ona sıkı sıkı sarılıp, kendine çok iyi dikkat etmesini söyledim. Sonra güverteden el salladım içim karmakarışık.

Aklım hâlâ Venedik Senatosu'nu aşamayan hayalimde... Ne yazık, yeterince servetimiz olursa, uygun bir ülkede, özgürlükçü bir yönetim bulabilirsek, hedefimi gerçekleştirebilirim sanmıştım. Yanılmışım. Kendimi aptal gibi hissediyorum. Ancak saftirik biri bunun bu kadar kolay gerçekleştirilebileceğini düşünür.

Bir daha bu kadar saf olmayacağım!

Başka bir yöntem bulmak şart... Daha dikkatli, daha özenli çalışarak, hedeften hiç sapmadan...

Ailemizi İstanbul'a gönderdiğimden beri geçen süreyi düşündüm açık denize ulaştığımızda. Güvertede durmuş, yükseklerde uçan tek tük kuşları, beyaz pamuk yığınları gibi süzülen bulutları ve ufka kadar uzanan ışıltılı suları seyrediyordum. Brianda meselesi nihayet kapandı. Venedik, Brianda'yı haklı bulup, davayı onun kazanmasını sağladı. Brianda kazandım sanırken kaybettiğini ondan sonra anlayabildi. Venedik onu haklı bulsa da her şeye el koymuş, geride kalan servetin Hazine'de tutulmasına karar vermişti. Büyüdüğünde La Chica'ya verilmek üzere daha da para konulmasını istiyordu Hazine'ye... Brianda'nın ise yeniden gelip taciz edebileceği bir ailesi kalmamıştı Ferrara'da çünkü onlar da çoktan İstanbul'a yerleşmişti.

Benimle görüşme taleplerini reddettim. Samuel'e anlatsın artık daha ne anlatacaksa. Sonunda, sessizliğe gömüldü. Gracia, bir gün onun kapıya kadar gelip dayandığını, pencereden baktığında onu gördüğünü söylemişti İstanbul'a gitmeden önce. "Benim kardeşim Venedik'te öldü!" dese de çenesinin titrediğini hatırlıyorum.

"Onu düşününce göğsümün üstüne bir ağırlık çöküyor Jozef. Annem ve babam geliyor gözlerimin önüne. Eminim, onunla böyle kanlı bıçaklı olduğumuz için annem ve babam mezarında ısırap çekiyordur. Benim her zaman kardeşimi korumamı isterlerdi. Oysa şu geldiğimiz duruma bak. Onu bu şehirde bırakıp gidiyoruz. İkinci kez arkamızda bırakıyoruz. İstenmeyen bir eşya gibi..."

İstanbul'dan gelen haberler, Dona Gracia ve kızların sağlıklarının iyi, keyiflerinin yerinde olduğunu gösteriyor. Görev-

lendirdiğim adamlar büyük bir ev bulmuş ve orada kalıyorlar ama ben İstanbul'a ulaştığımda kendi istediğimiz gibi bir saray yaptıracağız.

Lizbon, Anvers, Venedik, Ferrara...

İstanbul son durak olacak mı?

Geniş halatlar ve kazıklarla çevrilmişti güverte. Kimi yerlere, kayıp düşen olmasın diye az da olsa kum serpilmiş. Güneş gözlerimi kamaştırıyor.

Yaptıklarından hiç utanmayan Brianda'yı, kalan işleri tamamlayıp, ileriki yıllarda bize katılacak olan Samuel'i, hayatını bizim gibilerle uğraşmakla geçiren asilleri, kralları, papazları ve daha nicelerini geride bırakıyorum.

Akıl edip çok önceleri Türkçe öğrendim. Osmanlı hakkında dünya kadar bilgi topladım ve en nihayetinde ailem de benden önce İstanbul'a gidip yerleşti. Yine de içimde garip hisler var. Hiç bilmediğim bir yere gidiyormuşum gibi...

Korku değil. Korkmuyorum. Korkuyu, çok uzun zaman önce bıraktım bir kenara.

Ben bir Nasi'yim. Nasi prens demektir!

Bir hayalim vardı ve olmadı. Çabaladım ve şimdilik başaramadım.

Gittiğim yerde yeniden deneyeceğim. Vazgeçmek yok. Aca- ba orada olacak mı? İşte bunu bilmemek kafamı karıştırıyor. Sezgilerim bana güzel şeyler olacağını söylüyor. İçimden bir ses, "İstanbul'da umduğundun güzel şeyler bulacaksın..." diyor.

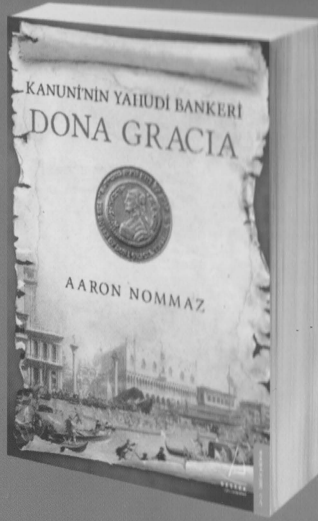
Önümdeki ıslıl ıslıl mavi sulara, ufka bakıyorum. Önümü ke- secek hiçbir engel yok. Herkes hayal kurar ve hayal kurmak için herkesin farklı sebepleri vardır.

Biz insanlar hayal kurarız ve gerçekleştirmek için çalışırız. Gerçekleşip gerçekleşmeyeceği konusunda ise Rab karar verir. Kaderimizde olanı, İstanbul'da göreceğiz.

Her zaman rahatlamak için ettiğim duayı yine okuyorum:

“Allah kâinatın yaratıcısıdır ve Allah tektir...”

1. KİTABIN SONU

“Hususi birtakım şartlar Avrupa Yahudileri ile Osmanlıları, Haçlı Hıristiyan Avrupa karşısında bir nevi dayanışma ve işbirliğine sevk etti. Asırlardır birlikte var olmak suretiyle iç içe geçmiş ortak tecrübeler ve olumlu hatıralar Türklerle Yahudileri bir aile yapmıştır.”

Halil İnalçık

Papa’dan Şarlken’e, I. François’dan Portekiz ve İspanya krallarına, Macar kraliçesinden Medici’lere, XVI. yüzyıl Avrupa’sının en büyük güç odaklarının dize getiremediği, dünyanın en zengin kadını Dona Gracia’nın muhteşem hikâyesi.

Bu güç odaklarından canını ve servetini nasıl kurtardı?

Avrupa’nın her yanındaki sinagogları nasıl birer istihbarat merkezi haline getirdi?

Bu istihbaratı sunduğu Kanuni’nin eli, Avrupa karşısında nasıl güçlendi?

Kanuni, Dona Gracia’yı neden ısrarla Osmanlı topraklarına davet etti?

Sarayda nasıl ve neden vazgeçilmez oldu?

Hürrem Sultan’la yakın dostluğu sayesinde elde ettiği gücü nasıl kullandı?

Sokullu’yla giriştikleri amansız mücadele hangi sonuçları doğurdu?

Kıbrıs’ın fethinde Yahudi parmağı var mı, Kıbrıs’ın fethine neden bu kadar önem veriyordu?

Osmanlı’da ticaret, bankerlik ve özel girişimin devrinin çok ilerisinde olmasındaki en büyük pay Dona Gracia’nın mıydı?

Yahudileri kovmak, İspanya ve Portekiz’e nelere mal oldu?